

**The Project Gutenberg eBook of Les Aventures De Tom
Sawyer**

LES AVENTURES DE TOM SAWYER

(Autor: Mark Twain. Traducció: Josep Carner)

PREFACI.

La major part de les aventures consignades en aquest llibre succeïren de bo de bo; una o dues són experiments de la meva collita; la resta pertanyen a minyons que m'eren companys d'escola. Huck Finn és tret de la vida real; Tom Sawyer també, però no d'un individu: és una combinació de les característiques de tres nois que jo vaig conèixer; així és que pertany a l'orde arquitectònic compost.

Les estranyes supersticions a les quals hom fa referència, predominaven totes entre nois i esclaus de l'Oest en el període d'aquesta història; és a dir, fa trenta o quaranta anys.

Encara que mon llibre s'adreça sobretot al divertiment de nois i noies, espero que això no serà causa que el defugin homes i dones, perquè part del meu propòsit ha estat mirar de fer plaent memòria als adults d'allò que un dia foren, i de com sentiren i pensaren i parlaren, i en quines singulars empreses s'esmerçaren de vegades.

L'AUTOR (Hartford, 1876).

CAPÍTOL I

-Tom!

Cap resposta.

-Tom!

Cap resposta.

-Què s'ha fet aquest noi? em demano. Tom!

La vella senyora tirà per avall les seves ulleres i mirà per damunt elles al volt de la cambra. Després les tirà per amunt i sotjà sota d'elles. Poques vegades o mai no mirava *a través* d'elles per una cosa tan petita com és un noi, perquè les ulleres eren de cerimònia, i l'orgull de son cor, i cavalcaven per gala i no pas per servei: igual hauria pogut veure a través d'un parell de tapadores d'estufa. Semblà un moment perplexa, i digué, no pas ferotgement, però tanmateix en veu prou alta perquè el parament de la cambra la sentís:

-Bé, m'hi jugo qualsevol cosa que si us atrapo us...

No acabà la frase, perquè en aquell moment estava decantant-se i furgant sota el llit amb l'escombra: així és que necessitava alè per al ritme de les furgades. No desenterrà cap cosa sinó el gat.

-Mai no l'he vist atrapat, aquest noi!

Se n'anà cap a la porta oberta i s'hi aturà, i sotjà entre els emparrats de tomaqueres i herbes tauperes, que constituïen el jardí. Res de Tom. Així és que ella féu força per alçar la veu fins al grau exigít per la distància, i cridà:

-O-o-o Tom!

Sentí una fressa lleu al darrera, i es girà a temps per a agafar un petit minyó per l'extrem de son gec, i aturar la seva fugida.

-Té! Hauria hagut de pensar en aquest recambró. Què hi féieu, aquí dins?

-Res.

-Res! Mireu-vos les mans i mireu-vos la boca. Què és, aquesta brutor?

-No ho sé, tia.

-Bé, jo sí, que ho sé. És mermelada: vet aquí el que és. Us he dit quaranta vegades que si no deixàveu la mermelada tranquila us llevaria la pell. Deu-me aquell fuet.

El fuet fou brandat per l'aire. El perill era desesperat.

-Ui! Mireu al darrera vostre, tia!

La vella senyora es girà arremolinadament, i arrabassà les faldilles cap enfora de l'amenaça; i el minyó fugí tot seguit, s'enfilà damunt el clos d'altres estagues, i desaparegué a l'altra banda. La tia Polly romangué sorpresa un moment i en acabat esclatà en una dolça rialla.

-Diastre de noi! Mireu's que és prou, que jo mai pugui escarmentar! No m'ha fet prou martingales, perquè ara m'empregui de sotjar-lo? Però un

vell ximple és el pitjor dels ximplers. Un gos vell no aprèn cap traça nova, com diu la dita. Tanmateix, en nom de Déu, ell no s'empesca mai les mateixes coses dues vegades seguides; i com pot conèixer un hom la que ha de venir? Sembla talment que sàpiga per quant de temps podrà de consumir-me les sangs sense que m'arribi a arborar, i sap que, si arriba a aconseguir de deixar-me en bitza per un minut o fer-me riure, jo m'aplaco i no puc ventar-li patacada. No hi compleixo pas la meva obligació amb aquest noi; i aquesta és la santa veritat, Déu ho sap. Plànyer el bastó malmet el minyó, com diu la Bíblia. Deixo que el pecat s'amuntegui, i pago la pena per tots dos, massa que ho veig. És un vailet endimoniat; però, caram!, és el noi de la meva germana morta, pobrissona!, i no tinc cor de ventar-li fuetada, sigui com sigui. Cada vegada que el deixo anar, la consciència em puny de allò més; i cada vegada que l'aporrino el cor se'm trenca. Tanmateix, home nat de dona és de pocs dies i ple de tribulacions, com diu l'Escriptura, i és la massíssima veritat. Farà campana aquesta tarda, i no tindrè més remei que fer-lo treballar demà, per a castigar-lo. És ben dur de fer-lo treballar els dissabtes, quan tots els minyons fan festa; però ell té més rancúnia al treball que a cap altra cosa, i, no hi ha més, he de complir amb ell una mica de la meva obligació, o seré la seva ruïna.

Tom va fer campana, i va passar una gentil estona. Tornà a casa amb prou feines a temps d'ajudar Jim, el vailet negre, a serrar la llenya del dia següent; i partí les teies abans de sopar, o almenys estigué allí a una hora escaient per a dir ses aventures a Jim, mentre Jim feia les tres quartes parts de la feina. El germà petit de Tom (o, millor, germanastre), Sid, estava ja enfeinat en la seva contribució al treball (arreglant les miques de fusta), perquè era un noi tranquil, i no pas de mena aventurera ni enquireradora. Mentre Tom anava menjant-se el seu sopar i robava el sucre en oferir-se'n hi avinentesa, la tia Polly li feia preguntes que eren plenes d'artifici i molt pregones, perquè volia atrapar-lo en revelacions perjudicials. Com esdevé a moltes altres ànimes senzilles, la seva vanitat predilecta era de creure que

tenia un talent especial per a l'ombrívola i misteriosa diplomàcia, i li plaïa de considerar sos enginys més transparents com a meravelles d'extraordinària trapelleria.

-Tom- digué ella -feia bastanta calor a l'escola: veritat?

-Sí, senyora.

-Molta calor: veritat?

-Sí, senyora.

-No teníeu ganes de rabejar-vos una mica a l'aigua, Tom?

Tom es sentí ferit d'un bri d'alarma, d'un toc de sospita inquieta. Escrutà la cara de la tia Polly, però ella no li digué res. Així és que féu:

-No sé..., és a dir, no molt.

La vella senyora estengué la seva mà i tocà la camisa de Tom, i digué:

-Però tampoc no esteu massa calent, ara.

I li fou cosa afalagadora, de reflexionar que ella havia descobert que la camisa era seca, sense que ningú s'adonés que això era la cosa que portava al magí. Però, a desgrat d'ella, Tom ara sabia d'on venia el vent. Així és que preveíé quina seria la vinent jugada.

-Alguns de nosaltres ens mullàrem el cap sota la bomba... Jo encara el tinc humit. Veieu?

La tia Polly va enrabinar-se de pensar que havia passat per alt aquell bocí de prova circumstancial i negligit una pista. Aleshores digué, amb nova inspiració:

-Tom: no us calgué pas d'arrencar el coll de la camisa d'allà on jo l'havia cosit, per mullar-vos el cap: oi? Descordeu-vos el gec!

A la cara de Tom s'hi esvaí la preocupació. Obrí son gec. Son coll de camisa estava sòlidament cosit.

-Dolentot! Bé, ja podeu tocar pirandó. Estava segura que havíeu fet el plaga i havíeu anat a nedar. Però us perdono. Tom: em fa l'efecte que sou una mena de gat escaldat, com diu la gent... i millor del que sembleu, per aquesta vegada.

Mig li recava que la seva sagacitat hagués fet fallida, i mig s'alegrava que Tom s'hagués ensopegat, per una vegada, a servir obedient conducta.

Però Sidney digué:

-Bé, jo diria que li havíeu cosit el coll amb fil blanc; però ara és negre.

-Oital, si el vaig cosir amb fil blanc! Tom!

Però Tom no n'esperà l'acabament. En passar la porta, digué:

-Siddy, això et valdrà una pallissa.

En un indret segur, Tom examinà dues grans agulles clavades a les gires del seu gec; i estaven enfilades, l'una enfilada de fil blanc i l'altra de negre.

-Mai no n'hauria hagut esment, si no hagués estat per Sid. Llamp! De vegades ella ho cus amb fil blanc, i de vegades ho cus amb fil negre. Voldria, en nom de Déu, que sempre ho fes amb l'un o amb l'altre: no puc estar tan amatent als canvis. Però em jugo qualsevol cosa que a Sid l'estaborniré. Li daré una lliçó!

Tom no era pas el noi model del poblet. Coneixia molt bé quin era el noi model, tanmateix, i li feia fàstic.

Al cap de dos minuts, o menys i tot, havia oblidat tots els seus mals de cap. No era perquè sos mals de cap fossin per a ell ni una mica mica menys amargs i atuïdors que els d'un home gran per a un home gran, sinó perquè un nou i poderós interès els passà al davant, i els esvaí per aquella estona en la seva ment; igual que els infortunis dels homes són oblidats en l'exaltació de les empreses noves. Aquest nou interès era una valuosa novetat en l'art de xiular, que acabava d'adquirir d'un negre; i ell es delia per ensinistrar-s'hi sense noses. Consistia en un peculiar caient ocellívol, una mena de líquid refilet, que hom produïa per un contacte de la llengua amb el paladar, a breus intervals, en mig de la música. El lector probablement recorda com es fa, si mai ha estat noi. Diligència i atenció aviat aconseguiren de fer-l'hi dominar, i ell baixà a grans passes pel carrer, amb la boca plena d'harmonia i l'ànima plena de gratitud. Sos sentiments eren ben iguals als d'un astrònom que ha descobert un nou planeta. Sens dubte, pel que pertoca a un plaer intens, pregon, sense mescla, l'aventatge era per al noi i no pas per a l'astrònom.

Les tardes d'istiu són llargues. Encara no era fosc. De cop i volta, Tom parà de xiular. Tenia al davant un estrany: un noi una mica més gran que ell. Un nou vingut de qualsevol edat o sexe era una colpidora curiositat en el pobre poblet de Sant Petersburg. A més, el noi anava ben vestit: ben vestit en dia de feina. Això era simplement astorador. Sa gorra era una cosa bonica. Son gec de tela blava, ajustadament cordat, era nou i airós, i també ho eren sos pantalons. Duia sabates, i això que tot just era divendres. Fins i tot portava corbata, un bocí brillant de cinta. Tenia un tarannà aciutadanat que removia les entranyes de Tom. Quant més Tom badava en front de l'esplèndida meravella, més arremangava el nas, impressionat per aquella bellor, i li semblava que son propi abillament es tornava més i més

arrossinat. Cap dels dos nois parlava. Si l'un es movia, l'altre es movia; però només que de flanc, en un cercle. Es mantingueren faç contra faç i fit a fit tota l'estona. A la fi, Tom digué:

-Puc apallissar-vos!

-Em plauria de veure com ho intenteu.

-Bé, doncs, puc escometre-ho.

-No, que no podeu, tanmateix.

-Sí, que puc.

-No, que no podeu.

-Puc.

-No podeu.

-Puc.

-Que no.

Hi hagué una pausa inconfortable. Aleshores Tom digué:

-Com us dieu?

-No és cosa del vostre ram. .

-Bé, doncs, jo ara en puc fer una cosa del meu ram.

-Bé, i per què no ho proveu?

-Si parleu gaire, ho faré.

-Gaire... gaire... gaire...! Que me'n doneu, de fil!

-Oh! Us penseu que sou molt viu: oi? Podria apallissar-vos tenint una mà lligada al meu darrera, si volia.

-Bé, per què no voleu fer-ho? Perquè vós *dieu* que podeu fer-ho.

-Bé, ho faré, si beneitegeu gaire.

-Oh! sí... He vist famílies senceres en el mateix compromís.

-Murri! Us penseu que sou algú: veritat?

-Ai, ai! Quín capell!

-Podeu abonyegar-lo, aquest capell, si no us plau. Llengua que no li deu una patacada: qui li doni una patacada, rebrà.

-Sou un mentider.

-Vós en sou un altre.

-Us baralleu de per riure, i no goseu començar.

-Vejam... fugiu-me del davant!

-Escolteu: si ha de durar gaire més aquest desvergonyiment, agafo una pedra i us enceto el cap.

-Oh! És clar que ho fareu.

-Bé, doncs, *ho faré*.

-Bé, per què no ho feu, doncs? Per què aneu dient que ho fareu? Per què no ho feu? És perquè teniu por.

-No en tinc, de por.

-Sí que en teniu.

-No, que no en tinc.

-Sí que en teniu.

Una altra pausa, i més ullades i borneig, l'un al volt de l'altre.

Al cap de poc estigueren espatlla contra espatlla. Tom digué:

-Aneu-vos-en d'aquí.

-Aneu-vos-en vós.

-No vull, en bona refè.

-En bona refè, no vull.

Així romangueren, cadascú amb un peu fent angle, com un estrep, i tots dos empenyent, que més no podien, i mirant-se amb les celles arrufades d'odi; però cap dels dos no pogué guanyar aventatge. Després de lluitar fins que tots dos foren arborats i envermellits, cadascú relaxà la seva tensió amb vigilant cautela, i Tom digué:

-Sou un covard i un cadellet. Li parlaré de vós al meu germà gran, i ell us pot ben estabornir, i jo li diré que ho faci.

-Què se me'n dóna, del vostre germà gran? Tinc un germà que és més gran que no pas ell; i, fins i tot, pot engegar-lo per damunt d'aquest clos.-
(Tots dos germans eren imaginaris).

-Això és una bola.

-Perquè vos ho digueu, no vol dir que en sigui.

Tom féu una ratlla en la pols amb el seu dit gros, i digué:

-Llengua que no camineu damunt d'això. I si ho feu us aporrinaré fins a aclotellar-vos en terra. Qualsevol que tingui llengua es guanyarà un pebrot.

El noi nou ho petjà cuitosament, i digué:

-Heu dit que ho faríeu: ara vejam còm ho feu.

-No em feu més nosa, ja: val més que us en aneu a pendre la fresca.

-Bé: heu dit que ho faríeu... Per què no ho feu?

-Vatuanada! Ho faig per dos cèntims.

El noi nou es tragué de la butxaca dos coures dels grans, i els mostrà irrisòriament en la mà estesa.

Tom, d'un patac, els tirà a terra.

En un instant els dos nois caigueren i giravoltaren pel fang, aferrussats com a gats; i per espai d'un minut s'estiraren i esquinçaren el pèl i els vestits, es donaren cops de puny i esgarrapades al nas, i es cobriren de pols i de glòria. Al cap de poc, allò que era confusió anà precisant-se; i en mig de la boira del combat aparegué Tom, a cavall del noi nou, i pataquejant-lo amb els punys.

-Digueu: «Em dono!»- féu Tom.

El minyó no feia sinó lluitar per alliberar-se. Plorava, principalment de ràbia.

-Digueu: «Em dono!»- I els cops de puny continuaren. A la fi l'estranger deixà sentir un ofegat «-Em dono!», i Tom el deixà alçar i digué:

-Això us servirà de lliçó. Una altra vegada teniu més compte a mirar amb qui feu el poca-solta.

El noi nou se n'anà tot raspallant la pols de sos vestits, sanglotant, rondinant, i girant-se, adesiara, i sacsejant el cap i amenaçant amb allò que faria a Tom «l'altra vegada que l'atrapés al carrer». A la qual cosa Tom respongué amb befes i emprengué el seu camí joiosament; i, tan prompte com hagué girat l'esquena, el noi nou arreplegà una pedra, l'engegà, i el tocà entre les espatlles, i després girà cua i correngué com un antílop. Tom empaità al traïdor fins a casa seva i així esbrinà on vivia. Mantingué la seva posició a la porta per algun temps, desafiant l'enemic a sortir a fora; però l'enemic es limità a fer-li ganyes darrera la finestra, i declinà la proposició. A la fi la mare de l'enemic aparegué, i digué a Tom que era un noi dolent, poca pena i ordinari, i li va manar que se n'anés. Així, doncs, ell se n'anà, però digué que, ell rai, es podia permetre d'ajornar-ho.

Arribà a casa molt tard aquella nit; i, en enfilar-se cautament a la finestra, descobrí una emboscada en la persona de la seva tia; i quan ella veié l'estat en el qual es trobaven sos vestits, la seva resolució de convertir-li la festa del dissabte en captiveri i treballs forçats esdevingué d'una fermesa diamantina.

CAPÍTOL II

El matí del dissabte havia vingut, i tot el món estiuenc era brillant i gerd, i desbordant de vida. Hi havia una cantúria en cada cor, i, si el cor era jove, la música eixia als llavis. Hi havia joia en cada rostre, i primavera en cada pas. Els arbres «de la llagosta» (1) eren en plena florida, i la fragància de les flors omplia l'aire. Cardiff Hill, més enllà del poblet i damunt ell, estava tot verd de vegetació, i queia a prou distància per a semblar una Terra Paradisiàca, somniosa, sossegada i invitadora.

Tom aparegué per la vorera, amb una galleda de blanc i una brotxa; i l'alegria fugí de la natura i una pregona melangia s'establí en son esperit. Trenta yardes d'un clos dilatat, de nou peus d'altura! Li semblà que la vida era tota buida, i l'existència una simple càrrega. Tot sospesant, enfonsà la brotxa a la galleda, i la passà damunt la post del cim; repetí l'operació; va tornar-hi; comparà la insignificant llenca emblanqueïda, i segué damunt una caixa de fusta, tot descoratjat. Jim eixí de la porta fent gambades, amb una galleda de llauna, i tot cantant la cançó *Les Noies de Buffalo*. El portar aigua de la bomba municipal havia estat sempre feina odiosa a l'esguard de Tom, fins aleshores; però ara no li semblà el mateix. Va recordar que hi havia colles de gent a la bomba. Nois i noies, de blancs, de mulatos i de negres, hi estaven sempre esperant el torn, descansant, baratant joguines, barallant-se, espinyant-se, fent aldarull. I va recordar que, encara que la bomba no era sinó cent cinquanta yardes enfora, Jim mai no tornava amb

una galleda d'aigua sinó passada una hora; i, així i tot, algú, generalment, havia d'anar-lo a cercar. Tom digué:

-Escolteu, Jim: jo aniré a cercar l'aigua, si vos emblanquineu una mica.

Jim bellugà el cap, i digué:

-No puc, senyoret Tom. La vella senyora em digué que anés i portés aquesta aigua, i que no m'aturés a beneitejar amb ningú. I va dir que esperava que el senyoret Tom em demanaria que jo emblanquínés, i digué que jo toqués pirandó i tingués esment de la meva feina, i digué que ella vetllaria per l'emblanquinament.

-Oh! No en feu cabal, del que hagi dit, Jim. Ella sempre hi parla, així. Deu-me la galleda: no estaré fora sinó un minut. *Ella* no ho sabrà.

-Ah! No puc, senyoret Tom. La vella senyora em faria un cap nou. Ben cert que me'l faria.

-*Ella!* Ella mai apallissa ningú: tusta el cap d'un hom amb el didal. I qui se n'encaparra d'això? Voldria saber-ho. Parla qui-sap-lo, però el parlar no fa mal: almenys no en fa si no es posa a gemegar. Jim, us donaré una bala! Us donaré una bala bona i blanca.

Jim començà de vacil·lar.

-Bala blanca, Jim, i guanya sempre!

-Noi! És una cosa d'allò més bonica, a fe. Però, senyoret Tom, tinc una gran por de la vella senyora.

Tanmateix Jim no era més que humà: una atracció com aquella era massa forta per a ell. Deixà en terra la galleda i prengué la bala blanca. Al cap d'un

minut anava, comes ajudeu-me, carrer avall, amb la seva galleda i una pruija a l'esquena: Tom emblanquinava amb vigor, i la tia Polly es retirava del camp amb una sabatilla a la mà i el triomf en sos ulls.

Però l'energia de Tom no va durar gaire. Començà de pensar en la grifolda que s'havia proposat per aquell dia, i sos dols es multiplicaren. Aviat els nois en llibertat vindrien corrent, esmerçant-se en tota mena de delitoses expedicions; i en farien qui-sap-la riota, d'ell, perquè havia de treballar. Només el pensar-hi l'abrusava com un foc. Es tragué la seva mundanal riquesa i l'examinà: trossos de joguines, bales i escombraries; coses potser abastament per a comprar un canvi de feina, però no pas per a comprar tota una mitja hora de pura llibertat. Així, doncs, retornà sos minvats cabals a la seva butxaca, i abandonà la idea d'intentar la compra dels nois. En aquell moment, ombrívol i desesperat, una inspiració esclatà dins ell, no menys que una gran, magnífica inspiració. Agafà la seva brotxa i es posà tranquil·lament a treballar. Ben Rogers comparegué tot seguit a la vista; el noi, entre tots els nois, del que ell havia temut la mofa. Ben caminava fent salts, bots i gambades; prova abastament que el seu cor era gai i les seves esperances esbarjoses. Menjava una poma, i feia a intervals un llarg i melodiós esgarip seguit d'un ding-dong-dong, ding-dong-dong, en to profund, perquè estava personificant un vapor. A mesura que s'anà atansant, apaivagà la seva celeritat, es posà al mig del carrer, es decantà d'allò més a estribor, i orsà feixugament, amb laboriosa pompa i minuciositat, perquè personificava el «Big Missouri», i es creia tenir un calat de nou peus d'aigua. Ell era vapor i capità, i campaner, tot plegat: així és que havia d'imaginar-se a sí mateix en sa pròpia coberta més alta, donant les ordes i executant-les.

-Pareu, mestre! Ning, ning, ning!- La marxa del vaixell gairebé s'extingí, i ell tirà cap amunt, a pleret, envers la vorera.

-Màquina endarrera! Ning, ning, ning!- Redreçà sos braços, i els posà tots enravenats per sos flancs avall. -Màquina a babord! Ning, ning, ning! Xu, xx, xu, xu!- La mà dreta descrivia a l'ensens cercles majestuosos, perquè representava una roda de quaranta peus. -Refermeu a estribord! Ning, ning, ning! Xu, xx, xu, xu!- La mà esquerra començà de descriure cercles. -Pareu a estribord! Ning, ning, ning! Pareu a babord! Proa avant, decantant l'estribord! Para! Gireu de mica en mica! Ning, ning, ning! Xu, xu, xu! Etzibeu aquesta rellinga de gratil! De pressa, ara! Enfora l'amarra! Que esteu badant? Deu un tomb a la soca amb la corda! Feu-vos arran del moll, ara! Engegueu! Pareu la màquina, mestre! Ning, ning, ning! Xt! xt! xt! (fent anar la clau de prova).

Tom continuà emblanquinant: no feu cabal del vapor. Ben el mirà de fit a fit un moment, i després digué:

-Hi, hi! Esteu aquí estaqueta: no és veritat?

Cap resposta. Tom examinà son darrer toc amb l'esguard d'un artista. Després donà una altra suau escomesa a la seva brotxa, i examinà el resultat, com abans. Ben es posà al seu costat. A Tom la poma li feia venir salivera, però romangué quiet, sempre maldant. Ben digué:

-Hola, minyó! Us cal treballar: oi?

Tom es mogué sobtadament i digué:

-Ah! Sou vós, Ben? No me n'havia atalaiat.

-Sabeu? me'n vaig a nedar, jo. No us agradaria de poder venir? Però, és clar, més us estimeu treballar: oi? És clar, que us ho estimeu més.

Tom contemplà el minyó una estona, i digué:

-De què en dieu treball?

-Bé, no es feina, això?

Tom reprengué l'emblanquinament, i contestà amb negligència:

-Bé, potser que en sigui i potser que no en sigui. El que jo sé és que ve a la mida de Tom Sawyer.

-Oh! Escolteu: no voleu pas dar entenent que us agradi?

La brotxa continuava movent-se.

-Agradar-me? Bé, no sé per què no m'hauria d'agradar. És que un hom té la sort d'emblanquinar una tanca cada dia?

Això posà l'afer sota una nova llum. Ben va parar de rosegat la seva poma. Tom passà la brotxa exquisidament d'ací d'allí, reculà per a veure l'efecte, afegí un toc en aquest indret i aquell altre, i sospesà de bell nou l'efecte, mentre Ben li reparava cada moviment, i esdevenia més i més interessat, més i més absort.

Al cap de poc digué:

-Escolteu, Tom: deixeu-me emblanquinar una mica.

Tom reflexionà: estava a punt de consentir, però canvià de determini.

-No, no; la tia Polly és molt mastegatxes pel que fa a aquest clos (el de la banda del carrer, sabeu?); però, si fos el clos de la banda del darrera, a mi tant me fóra i a ella també. Sí, és molt mastegataxes, pel que fa a aquest clos: hom ha d'anar amb molt de compte: crec que no hi hauria un noi entre mil, i potser entre dos mil, que ho pogués fer de la manera que cal.

-Sí? De bo de bo? Oh! Vaja, deixeu-m'ho provar només: només una mica. Jo bé us ho deixaria fer, si vós fóssiu jo, Tom.

-Bé, a mi em plauria, indi honrat; però la tia Polly... Mireu, Jim volia fer-ho, però ella no li ha volgut consentir. Sid també volia fer-ho, però ella tampoc li ha volgut consentir. No veieu, ara, que estic lligat, en aquest punt? Si vós us empenguéssiu el clos, i passés qualsevol cosa...

-Oh! Romansos! Tindrè tant d'esment com vós mateix. Deixeu-m'ho provar. Escolteu... us daré el dintre de la poma.

-Bé, veureu... No, Ben: traieu-vos-ho del cap: tinc por...

-Us la daré *tota!*

Tom féu remissió de la brotxa amb repugnància en el rostre, però amb daler en el cor. I, mentre l'ex-vapor «Big Missouri» treballava i suava al sol, l'artista retirat seia damunt un barril, a l'ombra, a curta distància; deixava penjar les cames, mossegava la poma amb la boca plena, i planejava el carnatge de més innocents. No mancava material: més nois s'esqueien per alli, a cada estona: venien per a fer mofes, però romanien per emblanquinar. Poc abans que Ben estigués atuït, Tom havia baratat la nova avinentesa d'emblanquinar, a Billy Fisher, per un estel, sòlidament adobat; i quan aquest ja en tingué prou, Johnny Miller comprà de ser-hi, mitjançant una rata morta i un cordill per a fer-la giravoltar; i així successivament, hora darrera hora. I, quan hom arribà a mitja tarda, el pobre minyó miserable del matí estava literalment saturat de riqueses. Tenia, a més de les coses abans esmentades, dotze bales, part d'una mandolina, un tros d'ampolla blava per a mirar-hi a través, un canó de rodet, una clau que no servia per a obrir res, un bocí de guix, un tap de vidre d'una garrafa, un soldat de plom, un parell de capgrossos, sis coets, un gatet borni, un pom de porta, de llautó, un collar de gos (sense gos), el mànec d'un ganivet, quatre peces de pela de taronja i un

vell marc de finestra fet malbé. Havia tingut, mentrestant, una bona, bella estona ociosa, i qui-sap-la companyia... i el clos lluïa de tres capes de blanc! Si el blanc no li hagués arribat a mancar, hauria causat la fallida de tots els nois del poblet.

Tom es digué que aquest món, al capdavant, no era tan buit com això. Havia descobert una gran llei d'activitat humana, sense saber-ho: és a dir, que per fer que un home o un noi desitgin una cosa, només cal convertir la cosa en difícil d'atènyer. Si hagués estat un gran filòsof ple de saviesa, com l'autor d'aquest llibre, hauria caput aleshores que la feina consisteix en qualsevol cosa que un hom estigui obligat a fer, i que el joc consisteix en qualsevol cosa que un hom no estigui obligat a fer. I això l'hauria ajudat a comprendre per què el fer flors artificials o maldar en el molí dels forçats és feina, mentre el jugar a bitlles o trescar pel Mont Blanc no és sinó divertiment. Hi ha rics senyors a Anglaterra que menen carruatges de passatgers, tirats per quatre cavalls, per espai de vint o trenta milles, en una ruta diària, a l'istiu, perquè el privilegi els costa una pila de diners; però, si els oferissin soldada pel servei, això el convertiria en feina, i ells aleshores el deixarien córrer.

El minyó medità una estona sobre el canvi substancial que s'havia esdevingut en les seves mundanes circumstàncies, i després s'adreçà al quarter general, a retre comptes.

(1) "Arbres de la llagosta": Acàcies dels tipus *Gleditsia* o *Robinia*.

CAPÍTOL III

Tom comparegué davant la tia Polly, que estava asseguda vora una finestra oberta, en una plaent cambra del darrera, que era alcova, menjador i biblioteca, tot plegat. L'aire balsàmic de l'istiu, la calma reposadora, la flaire de les flors, i la somnolent bonior de les abelles, havia fet el seu efecte, i ella estava pesant figures sobre la mitja que tenia entre mans, mancada de tota companyia que no fos la del gat, el qual també se li havia adormit a la falda. Les seves ulleres havien estat encimbellades damunt sa testa gris, com a precaució de seguretat. Ella havia cregut que, naturalment, ja faria d'allò més temps que Tom s'hauria escapat, i la meravellava de veure que comparegués dins el seu poder altra vegada d'aquesta intrèpida manera. Digué ell:

-No puc anar a jugar, ara, tia?

-Còm s'entén? Ara ja? Quanta de feina heu fet?

-Ja tota és acabada, tia.

-Tom, no em digueu mentides. No ho puc sofrir.

-No és mentida, tia: ja està tot llest.

La tia Polly no es refià gaire d'aquesta declaració. Eixí a fora a veure-ho per sí mateixa; i hauria estat prou contenta de trobar que fos veritat un vint

per cent de l'afirmació de Tom. Quan trobà tot el clos emblanquinat, i àdhuc emblanquinat amb força gruix, i àdhuc amb una faixa afegida a terra, el seu astorament fou gairebé inexpressable. I va fer:

-Mai ho hauria dit! No cal dar-hi voltes; podeu treballar quan en teniu ganes, Tom.- I després aigualí el compliment, tot afegint: -Però que poques, repoques vegades en teniu ganes, la veritat! Bé, aneu-vos-en i jugueu: però mireu de tornar abans que passi la setmana: altrament, hi haurà pallissa.

Tan retuda estava per l'esplendor d'aquella feta, que se l'emportà al recambró i escollí una poma de les millors, i la hi donà, mentre li feia una lliçó edificant sobre el preu i delectança majors de qualsevol gust, quan venia sense pecat i després d'un virtuós treball. I, mentre ella acabava amb una venturosa filigrana de textos bíblics, ell va pispar un bunyol.

Després sortí tot saltant; i veié Sid, que tot just començava a pujar l'escala descoberta que menava a les cambres posteriors del segon pis. Hi havia grumolls de terra a l'abast, i l'aire se n'omplí en un dir Jesús. Els grumolls es precipitaren enfurits al volt de Sid com una pedregada, i abans que la tia Polly pogués reconcentrar les seves corpreses facultats i comparèixer a son ajut, sis o set havien encertat, i Tom havia fet un bot damunt el clos i era fora. Hi havia una porta, però en general el temps li curtejava massa per a fer-ne us. La seva ànima romangué en pau, ara que havia dat a Sid el tracte que mereixia per haver cridat l'atenció sobre son fil negre i haver-li creat un mal de cap.

Tom vorejà l'illa edificada i passà per una via fangosa que avançava pel darrera de l'estable de vaques de sa tia. No trigà a trobar-se en tota seguretat, més enllà de l'abast de la captura i el càstig; i s'adreçà envers la plaça del poblet, on dues colles militants de minyons s'havien trobat per a la lluita, segons un previ assenyalament. Tom era general d'un d'aquests exèrcits i Joe Harper (un amic del cor) era general de l'altre. Aquests dos

grans capitans no es dignaven lluitar personalment (cosa més escaiguda als peixi-minuti), sinó que seien plegats damunt una eminència i dirigien les operacions de la campanya per ordres que trametien els ajudants de camp. L'exèrcit de Tom guanyà una gran victòria, després d'una llarga batalla, d'allò més aspra. En acabat, hom comptà els difunts, hi hagué canvi de presoners, es fixaren els termes de la pròxima ruptura i s'assenyalà el dia per a la necessària batalla; després de la qual cosa els exèrcits es posaren en rengles i partiren, i Tom se n'anà cap a casa tot sol.

Mentre passava vora la casa on vivia Jeff Thatcher, veié una noia nova en el jardí, una exquisida criatura d'ulls blaus i cabell daurat, aconduït en dues llargues trenes, que duia una blanca túnica estival i uns pantalonets brodats. L'heroi de tan recent triomf esdevingué retut, sense que hom disparés un tret. Una certa Amy Lawrence s'esvaí del seu cor, sense deixar memòria al seu darrera. Ell havia cregut que l'estimava fins a la follia i son daler li havia semblat una adoració, i ara veia que no era sinó una pobra i mesquina parcialitat fugidora. Havia passat mesos conquerint-la, ella l'havia acceptat, feia amb prou feines una setmana; ell havia estat el minyó més feliç, més altívol del món només durant la curtesa de set dies, i aquí, en un instant, ella havia sortit de son cor com un estranger vingut per atzar, la visita del qual és acabada.

Adorà aquest nou àngel amb esguard furtiu, fins que veié que ella l'havia descobert: aleshores va fer veure que no sabia que ella fos present, i començà de «fer-se veure» en tota mena d'absurdes faisons infantívoles, per guanyar-se la seva admiració. Romangué en aquesta grotesca ximpleria per algun temps; però de tant en tant, en mig d'algunes perilloses performances gimnàstiques, mirà de cua d'ull, i veié que la noieta s'adreçava cap a la casa. Tom se n'anà al clos, i es decantà damunt ell, tot planyívol, i esperant que ella voldria aturar-se una mica més. Ella s'aturà una mica damunt els graons, i després avançà cap a la porta. Tom exhalà un gran sospir quan ella

posà el peu en el llindar; però son rostre s'il·luminà, i amb motiu, perquè ella tirà un pensament damunt el clos, un moment abans de desaparèixer. El minyó es posà a córrer i s'aturà no gaire lluny de la flor, i després es protegí els ulls amb la mà, i començà de mirar carrer avall, com si hagués descobert quelcom d'interessant que anés en aquella direcció. Al cap de poc arplegà una palla i provà de gronxar-la damunt son nas, amb el cap decantat molt endarrera; i, mentre es movia d'una banda a l'altra en sos esforços, vorejava més i més el pensament: finalment son peu nu reposà damunt ell, els dits plegadissos del peu es clogueren damunt ell, i el noi partí fent gambades amb el seu tresor i desaparegué per la cantonada. Però només fou que per un minut: només el temps de posar-se la flor al trau de la jaqueta, vora el cor, o potser vora l'estòmac, perquè no era gaire assabentat d'anatomia, i en cap manera hipercrític.

Tornà en acabat, i s'estigué vora el clos fins a la caiguda de la nit, «fent-se veure» com abans; però la noia no tornà a mostrar-se, encara que Tom es reconfortés una mica amb l'esperança que ella, mentrestant, devia estar vora alguna finestra, adonant-se de les seves atencions. Finalment, tornà amb repugnància a casa seva, plena de visions sa pobra testa.

Durant tot el sopar estigué tan alegre, que la seva tia es preguntà «quín esperit se li havia ficat al cos». Fou objecte d'un bon reny per haver tirat grumolls a Sid, i no semblà preocupar-se'n gota. Provà de robar sucre sota el mateix nas de la seva tia, i li tustaren els nusos dels dits. Ell digué:

-Tia, a Sid no el tusteu pas quan n'agafa.

-Bé, Sid no aturmenta un hom, com vós feu. Sempre estaríeu de cap al sucre, si no us vigilava.

Ella se n'anà aviat cap a la cuina, i Sid, feliç amb la seva immunitat, abastà la sucrera amb una mena de glorieig en front de Tom, que era gairebé

insuportable. Però els dits del minyó lliscaren, i la sucrera caigué i es trencà. Tom estava extasiat, i en tanta de manera, que fins i tot dominà sa llengua i romangué en silenci. Pensà que ell no diria una paraula, fins i tot quan la seva tia entrés, sinó que seuria perfectament quiet fins que ella demanés qui havia fet la trencadissa; i aleshores parlaria, i fóra la més bella cosa de tot el món el veure al manyac model atrapant una sumanta. Estava tan sadoll de gaubança, que amb prou feines pogué contenir-se quan la vella senyora tornà, i s'aturà damunt el desastre, descarregant llampecs d'ira damunt les ulleres. Ell es digué a sí mateix:

-Ara ve allò!-, I al següent instant rodava per terra! La mà potent enlairava per colpir de bell nou, quan Tom cridà:

-Atureu-vos: per què m'escometeu a mi? És Sid qui l'ha trencada!

La tia Polly s'aturà perplexa; i Tom mirà, en cerca de guaridora pietat. Però ella, en recobrar la veu, digué només:

-Uf! Bé, ça com lla la pallissa, em penso, no ha estat indeguda. Ben segur que deveu haver fet alguna altra descarada dolenteria quan jo no era present.

Després, ella sentí el retret de la seva consciència, i es delia per dir quelcom de bo i amorós; però judicà que això seria interpretat com a confessió d'una errada seva, i la disciplina prohibia semblant cosa. Així és que servà silenci i se n'anà a les seves tasques amb el cor contorbat. Tom feia el bot en un recó, i exagerava sos sofriments. Coneixia que, cor endins, la seva tia s'agenollava davant seu, i es sentia acerbament satisfet d'aquesta comprensió. Ell no arboraria cap senyal, ni s'adonaria de cap. Sabia que una llambregada afanyosa queia al seu damunt, ara i adés, a través d'un tel de llàgrimes; però ell refusava de fer-ne esment. Es representava a sí mateix en son llit, malalt de mort, amb la seva tia decantant-se-li al damunt, tot

implorant una parauleta de perdó; però ell girava la cara envers la paret i moria sense dir aquella paraula. Ah! Què passaria per dintre d'ella, aleshores? I es representava a sí mateix portat a casa, del riu estant, mort, amb sos rulls amarats, i ses pobres mans quietes per sempre i son cor ferit en repòs. Còm ella es tiraria al damunt seu i còm caurien les llàgrimes a dolls, i pregarien sos llavis a Déu que li retornés el seu minyó, tot dient que ella no l'ofendria mai més, mai més! Però ell jauria allí blanc i enfredorit, sense cap moviment: pobra petita víctima, les dolors de la qual havien trobat la fi. Tant estimulà sos sentiments amb l'aire patètic d'aquest somni, que hagué de vetllar per seguir empassant-se la saliva, perquè estava arran d'escanyar-se; i sos ulls nedaren en un enterboliment aquós, que el parpelleig féu sobreeixir, i davallà i gotejà per l'extrem de son nas. I tanta de voluptat trobava en aquest afalac de sos dols, que no podia comportar que cap alegria mundana, cap ressonant delectança, hi fes intrusió: així és que al cap de poc, quan sa cosina Maria entrà ballant, tota alegre del goig de veure la casa de bell nou, després d'una interminable excursió d'una setmana al camp, ell s'aixecà i avançà entre núvols i foscúria cap a una porta, mentre ella portava sol i cantúries per l'altra. Anà esmaperdut, ben lluny dels indrets on solien trobar-se els nois, i en cercà de desolats, que fossin en harmonia amb son esperit. Un rai d'estaques que hi havia al riu l'invitava, i ell s'assegué en son caire d'enfora, i contemplà l'ombrívola extensió del corrent, no desitjant aleshores sinó d'ofegar-se de cop i volta, i sense ataleiar-se'n, sense sofrir l'inconfortable tràmit enginyat per la natura. Aleshores es recordà de la seva flor. La tragué, tota arrugada i marcida, i ella augmentà poderosament la seva tètrica felicitat. Es preguntà si ella s'apiadaria d'ell en saber-ho. Quí sap si ploraria, i desitjaria de tenir el dret de posar-li els braços al voltant del coll i reconfortar-lo? O bé giraria el cap fredament, com tot el món, ple de buidor? Aquesta imatge li causà una tal agonia de delectable sofriment, que l'anà regirant i regirant pel seu magí, i l'anà considerant sota noves i variades llums, fins que esdevingué ben

gastada. A la fi s'aixecà, tot sospirant, i se n'anà entre la fosca. Cap a dos quarts de deu o les deu passà pel carrer abandonat on vivia l'adorada inconeguda; s'hi aturà un moment; cap so no caigué damunt sa orella parada; una candela expandia una claredat opaca damunt la cortina d'una finestra del segon pis. Era allí la presència sagrada? S'enfilà al clos, i passà llisquívolament entre les plantes, fins a romandre sota aquella finestra; mirà en l'aire, envers ella, per llarga estona, i amb emoció; després s'ajagué en terra sota d'ella, cara en l'aire, amb les mans estretes damunt el pit, i servant la pobra flor marcida. I així hauria volgut morir: a la serena, en la fredor del món, sense aixopluc damunt sa testa, mancada de fogar, sense que una mà amistosa eixugués la suor mortal de son front ni cap rostre amorós es decantés compassivament al damunt seu quan vingués la gran agonia. I així el trobaria *ella* quan mirés cap enfora, en l'alegre matí... i, oh!, qui sap si deixaria caure una llàgrima damunt sa pobra figura sens vida, qui sap si exhalaria un petit sospir, en veure una vida jove i brillant tan rudement desfeta, tan immaturament dallada?

La finestra s'obrí; la veu discordant d'una criada profanà la santa calma, i un diluvi d'aigua amarà les romanalles del màrtir atuït.

L'heroi ofegat saltà amb un esbufec d'alleujament; hi hagué un zumzeig com de projectil en els aires, mesclat al murmuri d'una maledicció; un so com de vidres petats es féu sentir, i una petita forma vaga passà damunt el clos i es disparà en la fosca.

No gaire temps després, quan Tom, despullat per ficar-se al llit, examinava sos vestits amarats a la llum d'una candela de sèu, Sid es despertà; però si per acàs li vingué alguna tèrbola idea de fer provatures d'al·lusions, s'hi repensà, i servà quietud, perquè llucà el perill en la mirada de Tom. Tom es ficà al llit deixant de banda la tirallonga de les pregàries, i Sid prengué nota, mentalment, de l'omissió.

CAPÍTOL IV

El sol s'aixecà damunt un món tranquil, i resplendí damunt el poblet pacífic com una benedicció. Acabat el desdejuni, la tia Polly començà les pràctiques religioses de la família: primer de tot digué una pregària erigida en sòlides fileres de cites escripturístiques, encastades amb un prim morter de originalitat; i des del cim d'aquell monument, llegí un capítol ferreny de la llei mosaica, com si fos del Sinaí estant.

Després Tom es nuà el cinyell, per dir-ho així, i es posà a la tasca per aprendre sos versicles. Sid havia après la lliçó dies abans. Tom despengué tota la seva energia en encabir-se cinc versicles a la memòria; i trià una part del sermó de la Muntanya, perquè no pogué trobar versicles que fossin més curts.

Al cap de mitja hora, Tom tenia una vaga idea general de la seva lliçó, però només que això, perquè son magí atravessava tot el camp del pensament humà, i ses mans eren atrafegades en distraccions recreatives. Mary prengué son llibre per fer-lo recitar, i ell maldà per descobrir son camí entre la boira.

-Benaventurats els a... a...

-Pobres.

-Sí... pobres. Benaventurats el pobres a... a...

-En esperit...

-En esperit. Benaventurats els pobres en esperit, perquè ells... ells...

-Llur...

-Perquè llur. Benaventurats els pobres en esperit perquè llur... és el reialme del cel. Benaventurats els que ploren, perquè ells... ells...

-Se...

-Perque ells... a...

-S. e...

-Perquè ells *essa e...* Oh! No sé què és, això!

-Seran!

-Oh! Seran! Perquè ells seran... perquè ells seran a... a... Seran plorats... a... a... Benaventurats els que seran... els que a... els que seran plorats, seran a... a... seran què? Perquè no m'ho dieu, Mary? Perquè us plau ésser tan roïna?

-O Tom, pobre cap de fusta! No és pas que jo us sigui un corcò. No ho voldria pas, de ser-vos-en. Heu de tornar-hi, i apendre-ho. No us descoratgeu, Tom: ja en sortireu... I, un cop n'hagueu sortit, us donaré quelcom d'allò més bonic! Ah! així: això és un bon minyó!

-Molt bé! I quina cosa és, Mary? Digueu-me quina cosa és.

-Deixeu-ho córrer, Tom. Ja sabeu que si dic que és bonic, és bonic.

-Oi, Mary. Molt bé: m'hi aferrussaré altra vegada.

I s'hi aferrussà altra vegada; I, sota la doble tensió de la tafaneria i el guany en perspectiva, ho féu amb tant d'abrivament, que reeixí d'una manera esclatant.

Mary li donà un flamant ganivet Barlow, que costava dos rals i escadús; i la convulsió de gaubança que féu trontollar el seu organisme el sacsejà fins als fonaments.

En veritat, el ganivet no servia per a tallar res, però era un evident Barlow, i aquest instrument era d'una inconcebible sumptuositat; baldament la qüestió de si els nois de l'Oest havien o no arribat a imaginar que semblant arma podia segurament ser falsificada per al seu menyscabament, és un imponent misteri que mai serà resolt, tal vegada. A Tom se li acudí de fer-hi senyals a l'armari, i anava preparant-se per començar la tasca a la taula escriptori, quan el cridaren a abillar-se per a l'escola dominical.

Maria li donà una ribella de llauna amb la seva aigua, i un troç de sabó, i ell passà la porta i posà la ribella damunt d'un escambell que hi havia per allí: després ficà el sabó a l'aigua i l'hi deixà estar; s'arremangà les mànegues; escampà dolçament l'aigua per terra; i després entrà a la cuina i començà d'eixugar-se la cara diligentment amb la tovallola de darrera la porta. Però Mary remogué la tovallola i digué:

-No us en deu vergonya, Tom? No sigueu tan dolent. L'aigua no us farà cap mal.

Tom romangué una mica desconcertat. La ribella fou emplenada de bell nou, i aquesta vegada Tom es decantà damunt ella una estoneta, arplegant coratge; s'hi ficà amb una alenada profunda, i ho investí. Quan entrà a la cuina al cap de poc, amb els ulls closos, i anant a les palpentes amb totes dues mans en cerca de la tovallola, un honorable testimoni de sabonera i aigua degotava de la seva faç. Però en eixir de la tovallola, son estat no era

encara satisfactori, perquè l'àrea neta cessava de cop i volta, com si fos una màscara, damunt la seva barba i les seves barres. Per sota i més enllà d'aquesta ratlla hi havia una ombrívola extensió de territori eixut, que s'estenia cap avall pel seu davant, i, pel darrera, al voltant del coll. Mary el prengué pel seu compte, i quan estigué llest era un home i un germà, sense diferència de color; i son cabell amarat era pentinat gentilment, i sos petits rulls elaborats amb un efecte general d'exquisidesa i simetria. (Ell s'aplanava els rulls d'amagat, amb treball i molèsties, i s'encastava el cabell ben arran del cap, perquè opinava que els rulls eren afeminats, i els seus li omplien la vida d'amargor.) Després Mary tragué un tern que ell no havia usat sinó els diumenges per espai de dos anys (hom ne deia, senzillament, «l'altre vestit»). I d'això en podem deduir la magnitud del seu guarda-roba. La noia l'endegà, després que ell mateix s'hagué abillat; cordà el gec polit fins a la seva barba, girà el gran coll de camisa damunt les seves espatlles, el raspallà i el coronà amb el capell de palla, que tot era de clapes. Semblava ara en gran manera millorat i inconfortable; i, verament, es sentia tan inconfortable com semblava, perquè tot el vestit i la netedat l'enravenaven d'una manera, que allò era un fel. Esperava que Maria s'oblidaria de les seves sabates, però l'esperança es mustigà; va untar-les totes amb sèu, com era el costum, i les portà. Ell perdé el bon geni, i digué que sempre li feien fer allò que no volia. Però Maria digué persuasivament:

-Tom, vejam... això és ser bon minyó?

Així és que es ficà les sabates, tot rondinant. Mary aviat estigué llesta, i els tres infants eixiren cap a l'escola dominical, indret que Tom odiava amb tot el cor; però a Sid i Mary els plaïa.

L'escola del diumenge durava de les nou fins a dos quarts d'onze; i després venia el servei religiós. Dos dels infants romanien sempre voluntàriament a oir el sermó; l'altre romania també... per motius més

poderosos. Els bancs de respallier enlairat i sense coixins que hi havia a l'església podrien contenir unes tres centes persones; l'edifici era una petita cosa senzilla, amb una mena de caixa de pi al cim, com a cloquer. A la porta, Tom reculà i s'acostà a un camarada que duia el vestit de les festes.

-Escolta, Bill: tens un bitllet groc?

-Sí.

-Quant ne vols?

-Quant ne dones?

-Un tros de llamí i un ham de pescar.

-Deixa-m'ho veure.

Tom ho exhibí. Eren satisfactoris, i hi hagué barata de propietat. Després Tom vengué un parell de bales bones i blanques per tres bitllets vermells, i alguna altra bagatel·la per un parell de blaus. Sotjà altres nois a mesura que venien, i continuà comprant bitllets de diverses colors, per deu o quinze minuts més. Entrà a l'església, després, amb un eixam de nois i noies nets i sorollosos; se n'anà cap el seu seient i començà una baralla amb el primer noi que trobà al seu abast. El mestre, hom greu i ancià, va intervenir-hi; després girà l'esquena un moment, i Tom estirà els cabells d'un noi del banc veí, i estava tot absort llegint son llibre quan el noi va girar-se. Clavà una agulla en un altre noi, tot seguit, per a sentir-li dir: -Ui!- i fou renyat novament pel mestre. Tota la classe de Tom era d'un model: inquieta, sorollosa i carregosa. Quan els tocava de dir la lliçó, cap d'ells no sabia els versicles perfectament, sinó que tothom els ho havia d'apuntar. Tanmateix, però, passaven prou turment, i cadascú tenia son premi en bitlletets blaus, cada un dels quals portava un passatge de l'Escriptura; cada bitllet blau era

la paga d'haver recitat dos versicles. Deu bitllets blaus equivalien a un de vermell, i podien ser-hi baratats; deu bitllets vermells equivalien a un de groc; per cada deu bitllets grocs el superintendent donava una Bíblia molt senzillament enquadernada (que no arribava a valer mig dòlar en aquells temps venturosos) al deixeble. Quants de nos lectors tindrien l'activitat i l'aplicació d'encabir-se a la memòria dos mil versicles, fins i tot per una Bíblia de Doré? I, no obstant, Mary havia adquirit dues Bíblies d'aquesta manera; això li representava la tasca pacient de dos anys; i un noi de parentela alemanya n'havia guanyades quatre o cinc. Una vegada, aquest recità tres mil versicles sense aturar-se; però la tensió exercida damunt ses facultats mentals era massa gran, i des d'aquell dia esdevingué poc menys que un idiota: lamentable infortuni per a l'escola, perquè en les grans avinenteses, davant d'espectadors, el superintendent sempre feia sortir aquell noi perquè (com deia Tom) «s'engegués». Només els deixebles vells procuraven servir llurs bitllets, no deixant de banda llur tediosa tasca fins a assolir una Bíblia: així és que la remissió d'un d'aquests premis era un rar i notable esdeveniment; el deixeble que havia reeixit era tan gran i conspicu, aquell dia, que en tal moment tot si d'alumne s'encenia d'una nova ambició que ben sovint durava un parell de setmanes. És possible que l'estómac intel·lectual de Tom no hagués mai experimentat veritable fam d'un d'aquests premis; però tot son ésser, evidentment, s'havia delit molts de dies per la glòria i l'esclat que els voltava.

Com de costum, el superintendent romania dret, en front del púlpit, amb un llibre d'himnes, tancat, a la mà i l'índex ficat entre les seves pàgines, i comandà atenció. Quan un superintendent d'escola de diumenge fa son petit discurs habitual, un llibre d'himnes a la mà li és tan necessari com la inevitable fulla de música a un cantaire que està part davant d'una plataforma i canta un solo en un concert, encara que el motiu d'això és un misteri; perquè el pacient no passa mai els ulls pel llibre d'himnes ni per la fulla de música. Aquest superintendent era una tènue criatura de trenta cinc

anys, amb una perilla crespada i cabell curt i crespat; portava un coll rígid i dret, l'extrem superior del qual ben bé li arribava a les orelles, i les agudes puntes del qual s'encorbaven cap endavant, en front dels angles de la seva boca: aquest clos obligava a un esguard ben recte cap endavant, i a girar tot el cos quan calia mirar de costat. La seva barba l'apuntalava una corbata tota estesa, que era tan llarga i tan ampla com un bitllet de banc, i tenia caps de serrell; els extrems de les seves botes eren girats violentament cap amunt, segons la moda del dia, com a lliscadores de trineu: efecte pacientment i laboriosament produït pels joves, seient amb els dits del peu apretats contra una paret hores senceres. El senyor Walters era de posat molt curiós, i de cor ben sincer i com cal; i tenia les coses i els indrets sagrats en tanta de reverència, i els separava tant de les matèries mundanals, que, sense que ell se n'adonés, la seva veu d'escola de diumenge havia adquirit una entonació peculiar que desapareixia totalment els dies de feina. Començà d'aquesta manera:

-Ara, minyons, necessito que segueu tan correctament i gentilment com pugueu, i em presteu tota la vostra atenció per un minut o dos. Això és, així. Així és com ho fan els nens i les nenes bons minyons. Estic veient una nena petita que mira enfora de la finestra; em temo que es pensa que estic en algun indret d'allí fora: potser dalt d'un arbre fent un discurs als ocellets. (Rialleta aprovatòria.) He de dir-vos quin bé em fa, de veure tantes carones netes i brillants acoblades en un lloc com aquest, aprenent de obrar rectament i d'ésser bons.

I així succesivament. No és necessari de trametre la resta del discurs. És un model que no varia; això fa que ens sigui familiar a tots.

El darrer terç del discurs fou malmès pel renovellament de lluites i altres divertiments entre alguns nois de mala conducta, i per les inquietuds i murmuris que s'estenien arreu arreu, banyant, fins i tot, els fonaments de

roques isolades i incorruptibles com Sid i Mary. Però tot això parà de sobte en apaivagar-se la veu del senyor Walters; i la conclusió del discurs fou rebuda amb un esclat de silencis agraïment.

Una bella part dels murmuris havia estat ocasionada per un esdeveniment més o menys inavesat: l'entrada de visitants: l'advocat Thatcher, acompanyat de un home molt vell i molt feble, i d'un bell senyor cavallerívol, de mitja edat i cabell gris d'acer, i una senyora tota digna, que era sens dubte la muller de aquest. La senyora portava una nena. Tom havia estat inquiet y ple de pruïges i malhumor, i amb la consciència que el remordia: no podia confrontar l'esguard d'Amy Lawrence, no podia sofrir sa mirada amorosa. Però quan veié la petita nouvinguda, son esperit se abrandà tot ell de benaventurança en un dir Jesús. A l'instant següent, feia ostentació de si mateix amb totes les seves forces; dant cops de puny als altres nois, estirant-los els cabells, fent ganyotes: en una paraula, servint-se de tota art que semblés adequada per a fascinar una noia i guanyar-ne l'aplaudiment. La seva gaubança no tenia sinó una clivella: el record de la seva humiliació en el jardí d'aquell àngel; però aquella sorrenca memòria l'anaren esborrant ones rues de felicitat que li passaven al damunt. Als visitants hom els donà el més alt seient d'honor, i, tan prest com fou acabat el discurs del senyor Walters, ell els presentà a l'escola. El senyor de mitja edat resultà ésser un prodigiós personatge; no altre que el jutge del comtat; la més augusta creació, en absolut, que aquells infants haguessin mai contemplat, i ells es demanaven de quina mena de material era bastit; i mig volien sentir-lo braolar i mig temien que arribés a fer-ho. Era de Constantinoble, a dotze milles de distància; així és que havia viatjat i vist el món: els ulls que hom tenia al davant havien vist la Casa del Tribunal del Comtat, que hom deia que tenia una teulada de llauna. L'astorament que aquestes reflexions inspiraven, el demostrava l'impressionat silenci i les fileres d'ulls mirant de fit a fit. Aquest era el gran jutge Thatcher, germà de llur propi advocat. Jeff Thatcher immediatament avançà a mostrar-se

familiar amb el gran home i a ésser envejat per l'escola. Hauria estat música per a son esperit, de sentir els murmuris.

-Mira-te'l, Jim! còm puja allí damunt. Mira! ara va a donar-li una estreta de mà; ara li està donant l'estreta de mà. Ma noi! No t'agradaria d'ésser En Jeff?

El senyor Walters es posa a «fer-se veure» amb tota mena de bellugueigs i activitats, donant ordres, formulant judicis, fent advertiments aquí, allí, onsevulla que pogués trobar una rodella. El bibliotecari «es feia veure», corrent d'ací d'allí amb les mans plenes de llibres i fent una pila d'aquella fressa i aldarull en que es complau l'autoritat d'un insecte. Les joves senyoretetes mestresses «es feien veure», decantant-se dolçament damunt deixebles que feia poc temps havien estat apunyegats, alçant ditets advertidors envers els nois dolents i dant amorosos copets als bons minyons; els joves senyors mestres «es feien veure» amb petits renys i altres petites demostracions d'autoritat i bella atenció a la disciplina; i la major part dels mestres, d'ambdós sexes, trobaren coses a fer a la llibreria, vora el púlpit, i eren coses que calia tornar a fer dues o tres vegades (amb molta de vexació aparent). Les nenes «es feien veure» de diverses maneres, i els nens «es feien veure» amb tanta de diligència, que l'aire era tot ple de boles de paper i del murmuri de les baralles. I, per damunt de tot això, el gran home seia, i irradiava un majestuós somriure judicial damunt tota la casa, i s'escalfava al sol de la seva pròpia grandiositat, perquè també ell «es feia veure». Només una cosa mancava per completar l'èxtasi del senyor Walters, i era l'avinentesa de fer a mans una Bíblia de premi, i exhibir un prodigi. Diversos deixebles tenien uns quants bitllets grocs, però ningú no en tenia prou; ell havia anat assabentant-se'n entre els alumnes més assenyalats. Hauria donat tot el món, ara, per a tornar a tenir aquell noi alemany amb el seny complet.

I en aquell moment, quan l'esperança era morta, Tom Sawyer avançà amb nou bitllets grocs, nou de vermells i deu de blaus i demanà una Bíblia! Això fou com una tamborinada en un cel clar. Walters no esperava una petició per aquell indret ni en deu anys a venir. Però no calia dar-hi voltes: veu's aquí els documents fefaents, i no tenien cap tara. Així és que Tom fou enlairat al veinatge del jutge i l'altre escollit, i la gran nova fou anunciada del quarter general estant. Fou la sorpresa més atarantadora de la dècada; i tan pregona fou la sensació, que aixecà el nou heroi a l'altura de l'heroi judicial, i l'escola tingué dues meravelles a contemplar en lloc d'una. Els nois es sentiren rosegats per l'enveja; però els que sofriren les més amargues punyides foren els que s'adonaren massa tard que havien contribuït a aquesta odiada esplendor, en vendre bitllets a Tom a canvi de la riquesa que ell havia acoblat venent privilegis d'emblanquinar. Es menyspreaven a sí mateixos, com a enganyats per un frau astut, per un serpent criminal amagat en l'herba.

El premi fou remès a Tom amb tanta d'efusió com el superintendent pogué bombar-se en aquelles circumstàncies; però li mancava quelcom de l'autèntic broll, perquè l'instint del pobre subjecte li féu saber que allí hi havia un misteri que potser no comportava la llum; era simplement absurd que aquell noi hagués amagatzemat dues mil gavelles de ciència escripturística en sos locals: una dotzena agotarien la seva capacitat, sens dubte. Amy Lawrence estava orgullosa i contenta, i feia per manera d'aconseguir que Tom la mirés a la cara, però ell no hi volia mirar. Ella se n'estranyà: després estigué una mica contorbada; després una vaga sospita vingué i passà i retornà de bell nou; ella sotjà; una llambregada furtiva li digué qui-sap-les coses, i aleshores son cor es trencà, i es sentí gelosa, i irosa, i li vingueren les llàgrimes als ulls, i odià tothom: Tom més que tots els altres, pensà ella.

Tom fou presentat al jutge, però tenia la llengua travada; l'alè amb prou feines li venia; son cor glatia violentament, en part a causa de la paorosa grandesa d'aquell home, però principalment perquè ell era el pare *d'ella*. Li hauria plagut de caure en terra i adorar-lo, si haguessin estat a les fosques. El jutge posà la mà damunt la testa de Tom i el nomenà gentil homenet, i li demanà còm se deia. El noi tartamudejà, badà la boca, i ho tragué enfora:

-Tom.

-Oh! no! no Tom... és...

-Tomàs.

-Ah! això és. Em pensava que n'hi hauria una mica més, potser. Molt bé. Però gosaria dir que en teniu un altre, i me'l direu, veritat?

-Digueu al senyor quin és l'altre nom, Tomàs- digué Walters. -I digueu *senyor*. Cal que no oblideu la vostra urbanitat.

-Tomàs Sawyer, senyor.

-Això és! D'això en dic un bon minyó. Bell minyó. Bell: un homenet. Dos mil versos és molt, moltíssim. I mai no us ha de doldre el treball que us heu donat per aprendre'ls; perquè el saber val més que cap altra cosa del món; això és el que fa que els homes es tornin bons i grans; sereu un gran home i un home bo algun dia, Tom, i aleshores mirareu enrera i direu: «-Tot és degut als beneficis de la preada escola dominical de la meva infantesa; tot és degut a mos benvolguts professors, que m'ensenyaren a aprendre; tot és degut al bon superintendent, que m'encoratjà i vetllà per mi i em donà una bella Bíblia, una Bíblia esplèndida i elegant, per servir-la i tenir-la per al meu ús, per a sempre més; tot és degut a la recta educació!» Això és el que direu, Tomàs; i no els voldríeu baratar per cap diner aquests dos mil

versos, no: en cap manera no voldríeu. I ara no us recarà de dir-me a mi i aquesta senyora alguna de les coses que heu après (ah! comprenc que no us recarà), perquè estem orgullosos dels minyonets que aprenen. Sabeu, sens dubte, els noms de tots els dotze deixebles. Voleu dir-nos els noms dels dos primers que foren elegits?

Tom anava estirant-se un botó i prenent un posat temorenc. S'enrojolà, aleshores, i sos ulls es decantaren a terra. El cor del senyor Walters s'esfondrà dintre seu. Es digué a sí mateix: -No és possible que el noi pugui respondre la més senzilla pregunta: per qué n'hi fa cap el jutge? Però es va sentir obligat a dir quelcom en alta veu, i va fer:

-Respongueu al senyor, Tomàs: no tingueu por.

Tom encara no disparava.

-Bé, conec que m'ho direu a mi- digué la senyora. -Els noms dels dos primers deixebles eren...

-DAVID I GOLIAT!

Correm una cortina caritatívola damunt la resta de l'escena.

CAPÍTOL V

Per allà a dos quarts d'onze, la campana esquerdada de l'església començà de sonar, i la gent no trigà a anar-se acoblant per al sermó del matí. Els minyons de l'escola dominical es distribuïren per l'edifici, i ocuparen bancs amb llurs parents, de manera que en romanguessin vigilats. Vingué la tia Polly; i Tom i Sid i Maria seguiren amb ella. Tom fou deixat en el passadís perquè estigués tan lluny de la finestra oberta i les enciseres escenes estiuenques del defora com fos possible. La gentada omplí les naus: el vell i indigent administrador de correus, que havia conegut dies millors; el batlle i la seva muller (perquè tenien batlle, allí, entre altres coses supèrflues); el jutge de pau; la viuda Douglas, rossa, elegant i de quaranta anys, esperit benvolent i acomodat, la casa encimbellada de la qual era l'únic palau del poble, i la més hospitalària i de molt la més pròdiga en matèria de festes que l'omplís d'ufana; el decantat i venerable ex-alcalde i la senyora Ward; l'advocat Riverson, el nou notable de la rodalia; després la beutat del poblet, seguida d'una colla de joves cortrencadores, vestides de llinó i guarnides de cintes; després tots els joves dependents de la ciutat, corporativament: perquè havien romàs en el vestíbul tot xuclant el pom del bastó, formant un mur circular d'admiradors oliosos i de somriure badoc, fins que la darrera noia havia passat per les baquetes; i, finalment, vingué el noi model, Willie Mufferson, prenent tan sol·lícita cura de la mare com si ella fos tallada en cristall. Sempre portava sa mare a l'església i era l'orgull de totes les matrones. Els minyons, sense mancar-n'hi un, el detestaven perquè era tan

bo i, a més, son exemple els havia estat encolomat tantes vegades. El blanc mocador li sortia de la butxaca cap endarrera, com era costum els diumenges, casualment. Tom no tenia mocador, i els nois que en tenien li semblaven uns estarrufats. Essent ara el poble fidel completament aplegat, la campana sonà una vegada més per advertir els tocarardans i els encantats; i després una solemne quietud caigué damunt l'església, només interrompuda per les rialletes i murmuris del chor, a la tribuna. El chor sempre feia rialletes i murmuris durant tot el servei religiós. Hi hagué una vegada un chor d'església que no era mal educat, però he oblidat on va ésser. Fa una pila d'anys que això va passar, i amb prou feines puc recordar-ne cap detall; però em penso que fou en algun país estranger.

El ministre digué l'himne, i l'anà llegint amb delectança, en un estil peculiar que era molt admirat en aquella part del país. Començà a mitja veu, i anà enfilant-se consecutivament, fins que arribà a un cert punt, en el qual carregà amb fort èmfasi damunt la paraula més acimada, i després es precipità avall com si fos d'una palanca estant:

Seré menat cap-al-cel en-llits FLORITS
de descans,
Quan d'altres lluiten pel-premi fent-vela-en ONES
sagnants?

Hom el considerava prodigiós lector. A les vetllades de l'església sempre recorrien a ell perquè llegís poemes; i, quan s'hi havia posat, les senyores alçaven llurs mans i les deixaven caure abandonadament damunt la falda; i cloïen els ulls i movien els caps, com si diguéssin: -Les paraules no poden expressar-ho: és massa bell, massa bell per a aquesta terra mortal!

Després que l'himne fou cantat, el reverend senyor Sprague es girà envers una taula d'avisos i llegí en alta veu advertiments de reunions i societats i altres coses, i arribà a semblar que la llista s'estendria fins a l'espatec del

Judici Final; singular costum que és encara conservat a Amèrica, fins i tot a les ciutats, en mig d'aquesta època d'abundosos diaris. Tot sovint, quan menys fonament té un costum tradicional, més difícil és de desempallegar-se'n.

I aleshores el ministre pregà. Bona i generosa fou la seva pregària, i feta per peces menudes. Pledejà per l'Església i els petits infants de l'Església; per les altres esglésies del poblet; pel poblet mateix; pel comtat; per l'Estat; pels funcionaris de l'Estat; pels Estats Units; per les esglésies dels Estats Units; pel Congrés; pel President; pels funcionaris del Govern; pels pobres mariners, malmenats en les mars tempestuoses; pels milions d'oprimits que gemeguen sota el taló de les monarquies europees i els despotismes orientals; per aquells que reberen la llum i la bona nova, i tanmateix no tenen ulls per a veure ni orelles per a oir, i pels pagans de les llunyanes illes de la mar; i acabà amb una súplica que les paraules que anava a dir poguessin trobar gràcia i favor, i fossin sement sembrada en terra fèrtil, llevant amb el temps abundosa collita de bé. Amén.

Hi hagué un zumzeig de vestits, i la gent dreta s'assegué. El noi la història del qual reconta aquest llibre, no la gaudia, la pregària: només la suportava, i encara gràcies. Estava inquiet tot el temps que durava; portava el compte dels detalls de la pregària, inconscientment (perquè no hi parava atenció, però sabia les tasqueres que amb tota regularitat servava en aquell vetust indret el clergue); i quan una petita bagatel·la de matèria nova hi era insertada, la seva orella l'espiava i tota la seva natura n'experimentava ressentiment: considerava els afegitons injustos i brètols.

En mig de la pregària, una mosca s'havia aturat damunt el respatllet del banc de davant, i torturava l'esperit de Tom, per tal com s'estava fregant tranquilament les mans, agafant-se el cap amb els braços i pulint-lo tan vigorosament que gairebé semblava descompartir-lo del cos, deixant a la

vista el fil subtilíssim del coll, i es gratava les ales amb les potes del darrera i les aplanava damunt son cos com si haguessin estat faldons de casaca, continuant tota la seva *toilette* tan tranquilament com si sabés que gaudia de tota seguretat. I la gaudia; que, per intensament que les mans de Tom sentissin la pruija d'arrapissar-la, no ho gosaven escometre: ell creia que la seva ànima seria immediatament estenallada si feia semblant cosa mentre la pregària durés. Però a la darrera frase la seva mà començà d'encorbar-se i de lliscar endavant; i, al bell punt que l'«Amén» fou dit, la mosca era presonera de guerra. La seva tia sotjà l'acció i l'obligà alliberar-la.

El ministre pronuncià son text, tot brunzint monòtonament al llarg d'una al·legació tan prosaica que molts de caps, d'ací d'allà, començaren de pesar figures: i tanmateix era una al·legació que tractava del foc interminable i el sofre, i reduïa els predestinats de la glòria a una colla tan petita, que amb prou feines valia la pena aquella salvetat. Tom comptava les pàgines del sermó: un cop havia sortit de l'església, sempre sabia quantes pàgines hi havia hagut; però rares vegades sabia cap altra cosa del discurs. Tanmateix, però, aquella vegada s'interessà de bo de bo per una breu estona. El ministre féu una grandiosa pintura commovedora de les hosts humanes en el mil·lenari, quan el lleó i l'ovella jaurien plegats i un infant els menaria. Però el sentiment, la lliçó, l'exemplaritat del gran espectacle, foren perduts per al minyó: només pensà que en el caràcter egregi del protagonista, davant els pobles en expectació: son rostre s'il·luminà d'aquell pensament, i es digué a si mateix que desitjaria d'ésser aquell infant, si el lleó era manyac.

Tornà a caure en aquella frisança, en ésser continuada l'eixuta al·legació. Ben prompte féu memòria d'un tresor que tenia, i el va treure a la llum. Era un gran escarabat negre, amb formidables barres: la «cuca pessigadora», com ell li deia. El tenia en una capsa de pistons. La primera cosa que féu l'escarabat fou atrapar-li el dit. Seguí una natural patxada, i l'escarabat se

n'anà trontollant al passadís central, i s'aturà cap per avall, i el dit ferit anà a raure dins la boca del noi.

L'escarabat jeia allí terra movent les potes desvalgudes, incapaç de tombar-se. Tom l'ullava, i tenia desig d'haver-lo; però ell estava a recer, fora de son abast. Altra gent, que no parava atenció a la prèdica, trobà un consol en l'escarabat, i també l'ullaren.

Al cap de poca estona un gos llanut vagarívol comparegué mandrosament, amb el cor trist, emperesit per la calma i blanura de l'istiu, cansat del captiveri i sospirant per una trasmudança. Espià l'escarabat; la cua caiguda s'aixecà i oscil·là: ell inspeccionava el botí: caminava al voltant de la bestiola; la flairava des d'una distància confortable; tornava a caminar-li al voltant; es feia més gosat, i la flairava de més a prop; després aixecà el morro, i pegà una cautelosa urpada, sense arribar a encertar; en pegà una altra, i una altra; començà de fruir el divertiment; s'ensorrà fins a l'estómac amb l'escarabat entre les seves urpes, i continuà sos experiments; se'n fadigà al capdavant i romangué indiferent i distret. Son cap es decantà, i de mica en mica la seva barba descendí i tocà l'enemic, el qual la va picar. Hom sentí un grinyol agut; pegà embranzida la testa del gos, i l'escarabat caigué a un parell de yardes de distància, i altra vegada restà cap per avall. Els espectadors veïns s'estremiren d'una dolça joia interior, diverses cares es posaren darrera ventalls i mocadors, i Tom esdevingué absolutament feliç. El gos quedava com un babau, i probablement se'n dava compte; però hi havia ressentiment en el seu cor, tanmateix, i daler de revenja. Així és que anà cap a l'escarabat i començà de bell nou a atacar-lo cautelosament, saltant envers ell de cada punt d'un cercle, aturant les potes a una polsada de la bestiola, pegant-hi embranzides encara més pròximes amb el dentat, i dant estrebades amb el cap, fins que les seves orelles tornaren a vibrar. Altra vegada, tanmateix, n'esdevingué fadigat, al cap d'una estona; provà de distreure's amb una mosca, però no hi trobà conhort; anà voltant una

formiga, amb el nas ben arran del paviment, i de seguida se'n sentí fastiguejat; badallà, sospirà, oblidà del tot l'escarabat, i segué damunt ell! Sonà aleshores un salvatge grinyol d'agonia, i el gos anà passadís amunt; els grinyols continuaren, i també el viatge del gos; creuà la casa per davant l'altar, i fugí cap a l'altre passadís; passà per davant les portes; vociferà de trobar-se a la darrera etapa de sa correguda; la seva tortura cresqué amb la seva progressió, fins que al cap de poc no fou sinó un cometa llanut que es movia en la seva òrbita amb el llampegueig i la velocitat de la llum. Al capdavall, la víctima, frenètica, es desvià de la seva correguda i saltà a la falda de son senyor: ell el tirà enfora de la finestra, i la veu dolorida s'anà esvaint i finà en la distància.

Tota l'església, aleshores, era caravermella i mig ofegada del riure contingut, i el sermó havia arribat a un mortal estancament. El discurs fou continuat tot seguit, però anava tot estropellat i ranquejant, perduda ja tota possibilitat d'impressionar; perquè àdhuc els més greus sentiments eren acollits a cada pas amb un endolcit esclat d'alegria profana, sota l'abric d'algun llunyà respatller de banc, com si el pobre clergue hagués dit alguna cosa estranyament faceciosa. Tot el poble fidel sentí un positiu alleujament quan la prova fou passada i dita la benedicció.

Tom Sawyer tornà a casa joiós del tot, bo i pensant que era més satisfactori el servei religiós quan s'hi presentava una mica de varietat. Només una cosa l'amargava: ja li venia de grat que el gos jugués amb la seva cuca pessigadora, però no li semblava equitatiu que se l'emportés.

CAPÍTOL VI

El matí del dilluns trobà Tom Sawyer tot dissortat. El matí del dilluns sempre el trobava així, perquè començava una altra setmana de sofriment aclaparador a l'escola. Generalment ell inaugurava aquell dia tot desitjant que no hagués sobrevingut la festa, que feia molt més odiós el retorn al captiveri i les cadenes.

Tom jeia reflexionant. Al cap de poc se li acudí que desitjaria d'estar malalt: aleshores podria romandre a casa sense anar a escola. Veu's aquí una vaga possibilitat. Escrutà el seu organisme: no tenia cap xacra. I començà de bell nou l'investigació. Aquesta vegada li semblà que podia descobrir símptomes de còlic i començà d'encoratjar-los amb extraordinària esperança. Però s'afebliren, i al cap de poca estona desaparegueren del tot. Tornà a reflexionar. De cop i volta descobrí quelcom: una de les seves dents de dalt se sentia baldera. Això era una bona cosa, i estava a punt de començar els gemecs com a *engegament*, com ell deia, quan se li acudí que, si compareixia al tribunal amb aquest argument, la seva tia li arrencaria aquella peça, i això li faria mal. Pensà, doncs, que servaria la dent com a reserva, ara per ara, i cercaria altra cosa. No se li acudí res per una estoneta, i després es recordà d'haver sentit com parlava el doctor d'una certa cosa que obligà a estar-se al llit a un pacient per espai de dues o tres setmanes i havia amenaçat de fer-li perdre un dit. El minyó, doncs, tragué afanyosament el dit malalt del peu, enfora del llençol, i l'aixecà en l'aire per

a la seva inspecció. Però no coneixia els símptomes necessaris. Tanmateix, però, semblava que valia la pena d'arriscar-s'hi: així és que començà de gemegar amb considerable braó.

Però Sid seguia dormint, sense atalaiar-se'n.

Tom gemegà més fort, i s'imaginà que començava de fer-li mal el dit del peu.

Fou infructuós, pel que feia a Sid.

Tom bufava ja de tant escarrassar-se. Descansà una mica, i després s'inflà, i produí un seguit d'admirables gemecs.

Sid roncava.

Tom s'exasperà. Digué: -Sid, Sid!- i va sacsejar-lo. Aquest procediment reeixí, i Tom començà sos gemecs altra vegada. Sid badallà, s'estirà, després s'aixecà damunt el colze amb un esbufec, i es posà a mirar Tom de fit a fit. Tom seguí gemegant. Sid digué:

-Tom! Digues, Tom!

Cap resposta.

-Ei, Tom! Tom! què passa, Tom?- I el sacsejà i li mirà el rostre, afanyosament.

Tom féu, tot planyívol:

-Oh! No, Sid: no m'empentegeu.

-Vejam: què passa, Tom? Cridaré la tieta.

-No: tant se val. D'aquí a una estona potser haurà passat. No crideu ningú.

-Però si cal! No gemegueu així, Tom: és una cosa que esgarrifa. Quant de temps fa que dura, això?

-Hores... Uui! Oh! No us bellugueu així. Em matareu!

-Tom: per què no m'heu despertat més d'hora? Oh! Tom, no feu això! Em posa els cabells drets, de sentir-vos! Tom: què teniu?

-Sid, us ho perdono tot. (Gemec.) Totes les males passades que m'hagueu fet en tota la vida. I doneu, Sid, el marc de finestra vell i el meu gat borni a aquesta noia nova que ha vingut al poble, i digueu-li...

Però Sid havia arrapissat sos vestits i apretat a córrer. Tom sofria de bo de bo, ara: tan bellament treballava la seva imaginació: així és que sos gemecs havien assolit un to perfectament genuí.

Sid correu escales avall i digué:

-Oh! Tieta Polly! Veniu! Tom està a les acaballes!

-A les acaballes!

-Sí, senyora. No perdeu temps: veniu de pressa!

-Romansos! No ho crec.

Però tanmateix volà escales amunt, amb Sid i Maria a sos talons. I la cara se li esblaimà, aiximateix, i sos llavis tremolaren. En arribar al costat del llit, digué, entre el panteix:

-Tom! Tom! Què us passa?

-Oh! Tieta! Estic...

-Què us passa? Què us passa, minyó?

-Oh! tieta! El meu dit malalt em fa qui sap el mal!

La vella senyora s'enfonsà en una cadira i rigué una mica, després plorà una mica, i després féu totes dues coses alhora. Això la retornà, i digué:

-Tom, quin espant m'havíeu dat! Prou ximpleries, ara, i salteu-me d'aquí.

Els gemecs pararen, i s'esvaí el mal que sentia el dit del peu. El noi s'adonà de quedar una mica com un babau, i digué:

-Tia Polly, *semblava* adolorit, i feia tant de mal, que ni em recordava de la meva dent.

-La vostra dent: oi? Què hi teniu, a la dent?

-En tinc una de baldera, i em fa veure la padrina.

-Vejam, vejam: no torneu a començar la gemegor. Obriu la boca. Bé, teniu la dent baldera; però d'això ningú se'n mor. Mary, aneu-me a cercar un fil de seda i una brasa de la cuina.

Tom digué:

-Oh! tieta! No l'arrenqueu, si us plau: ja no em fa gens de mal. No, tieta, si us plau. Ja no vull quedar-me a casa per no anar a l'escola.

-Ah! Ja no voleu, ja no voleu? De manera que tot aquest terrabastall era perquè us pensàveu romandre a casa, i fer campana, i anar a pescar? Tom, Tom! Jo us estimo tant, i vós sembleu cercar totes les maneres de ferir mon pobre cor vellet amb vostra ànima endiastrada!

En aquell instant els instruments dentaris eren a punt. La vella senyora apretà fort l'un cap del fil de seda, amb un nus, a la dent de Tom, i lligà l'altre a una post del llit. Després agafà la brasa, i sobtadament la llençà gairebé a la cara del noi. La dent penjà aleshores, tot gronxant-se, de la post del llit.

Però totes les calamitats tenen llurs compensacions. En adreçar-se Tom a l'escola, després del desdijuni, fou l'enveja de tots els minyons que trobà, perquè el forat de la seva línia superior de dents li permetia d'expectorar d'una manera nova i admirable. Arreplegà tot un seguici de xicots interessats per aquell espectacle; i un d'ells, a qui havia calgut tallar el dit i que havia estat un centre de fascinació i homenatge fins aleshores, es trobà ara, de cop i volta, sense cap partidari, i tonsurat de la seva glòria. Son cor n'era feixuc, i digué, amb un menyspreu que no sentia, que no valia res l'escupir com Tom Sawyer. Però un altre minyó digué: -És que són verdes!- I ell hagué de fer-se fonedís, heroi descavalcat.

Tom no trigà gaire estona a topar el jovenívol pària del llogarret, Huckleberry Finn, fill de l'embriac del poble. Huckleberry era coralment odiat i temut de totes les mares del poble, perquè estava en vaga, i no coneixia llei, i era ordinari, i dolent... i perquè tots llurs infants l'admiraven en tanta de manera, i es delectaven en sa prohibida companyia, i haurien volgut tenir la gosadia d'ésser com ell. Tom era com la resta dels nois respectables, pel que feia a envejar a Huckleberry sa joiosa condició de bandejat; i tenia ordes terminants de no jugar-hi: així és que hi jugava cada vegada que n'hi venia a tomb l'avinentesa. Huckleberry anava sempre abillat amb robes sobreres d'homes de tota alçada, les quals es trobaven en perpètua floridera i plenes de voleiadissos parracs. Son capell era una vasta ruïna amb una ampla mitja-lluna escapçada de les seves ales; sa casaca, quan en duïa, gairebé li arribava als talons, i tenia els botons del darrera molt més avall de l'esquena; només un elàstic li sostenia els pantalons; el

seient de sos pantalons s'abombava qui-sap-lo avall i no contenia res; la part baixa i serrellosa dels pantalons s'arrossegava pel fang quan no era arremangada. Huckleberry anava i venia al seu grat. Dormia als llindars de les portes quan feia bon temps, i en bótes buides quan plovia; no havia d'anar a l'escola ni a la capella, ni reconèixer ningú per senyor, ni obeir a ningú: podia anar a pescar o a nedar, quan i on li plagués, i romandre-hi tanta d'estona com li fos escaient. Ningú li prohibia de tenir batusses; podia vetllar fins a l'hora que li semblés bé; era sempre el primer noi que anava amb els peus nus en primavera, i el darrer en tornar a adoptar el cuir en la tardor; mai no s'havia de rentar o posar-se roba neta; podia renegar prodigiosament. En una paraula, aquell noi tenia tot allò que dóna preu a la vida. Així pensava tot minyó atuït, empantanegat i respectable de Sant Petersburg. Tom saludà el romàntic bandejat:

-Hola, Huckleberry!

-Hola, noi! I mireu que us en sembla.

-Què és això que porteu?

-Un gat mort.

-Deixeu-me'l veure, Huck. Manoi! Està d'allò més enravenat. On l'heu pogut haver?

-L'he comprat a un noi.

-Què n'heu donat?

-N'he dat un bitllet blau i una bufeta que havia pescat a l'escorxador.

-On heu pescat el bitllet blau?

-El vaig comprar a Ben Rogers, fa dues setmanes, per un bastonet d'empènyer cèrcols.

-Escolteu... per què serveixen el gats morts, Huck?

-Per què serveixen? Per a guarir-hi berrugues.

-Sí? Voleu dir? Jo conec un remei que és millor.

-I ca! M'hi jugaria qualsevol cosa que no. Quín és?

-Ves, aigua d'esca.

-Aigua d'esca! No en daria una fulla de bruc, de l'aigua d'esca.

-No la daríeu: oi? Ho heu provat mai?

-No, jo no. Però Bob Tanner sí.

-Qui us ho ha dit?

-Ves, ell ho digué a Jeff Thatcher, i Jeff ho digué a Johnny Baker, i Johnny ho digué a Jim Hollis, i Jim ho digué a Ben Rogers, i Ben ho digué a un negre, i el negre m'ho digué a mí. Ja ho veieu!

-Bé, i què vol dir? Tots diuen mentida. Tots, si més no, fora del negre: a ell no el conec. Però mai no he vist un negre que no digués mentides. Romansos! Ara digueu-me com ho va fer Bob Tanner, Huck.

-Ves, va agafar la mà i va ficar-la dins un socot on hi havia aigua de pluja.

-De dia?

-Oi.

-Amb la cara cap al socot?

-Sí. Tanmateix, jo bé ho penso.

-Digué alguna cosa?

-No ho crec, no ho sé.

-Ah! Mireu que és prou. Voler guarir berrugues amb aigua d'esca d'una manera tan bajana i poca solta! És clar que així no fa profit. Cal que us en aneu al mig del bosc, on sabeu que hi ha un socot amb aigua d'esca; i al punt de la mitja nit us aculeu contra el socot i hi apreteu la mà i dieu:

«Gra d'ordi, gra d'ordi, segó de menja indiana, aigua d'esca, aigua d'esca, empassa't aquestes berrugues!»

i després us en aneu de pressa, dotze passes, amb els ulls closos, i després giravolteu tres vegades a l'entorn del socot, i us en aneu a casa sense parlar amb ningú. Perquè; si parleu, l'encís se'n va a càn Pistras.

-Bé, això sembla un bon estil de fer-ho; però no és pas així com va fer-ho Bob Tanner.

-És clar que no, ja us hi podeu jugar qualsevol cosa; perquè és el noi que té més berrugues de tot el poble, i no en tindria ni una si sabés com haver-se-les amb l'aigua d'esca. M'he tret milers de berrugues de les mans d'aquesta manera, Huck. Jugo en tanta de manera amb les granotes, que sempre arreplego una pila, pila, pila de berrugues. De vegades me les trec amb una fava.

-Sí, les faves serveixen. Ja ho he fet, això.

-Ho heu fet? I de quina manera ho feu, vós?

-Agafeu la fava i la partiu, i talleu la berruga de manera que en surti una mica de sang, i en acabat poseu la sang damunt un tros de la fava. I aneu, i feu un clot, i ho enterreu al volt de la mitja nit en una cruïlla, quan és lluna nova, i en acabat cremeu la resta de la fava. Compreneu? El tros de fava que té al damunt la sang anirà xuclant i xuclant, fent per manera d'haver el tros que manca, i això ajuda a la sang a xuclar la berruga, i ella no triga a escapolar-se.

-Sí, això és, Huck, això és: encara que si dieu, quan feu la colgada, «fava, endins; berruga, vés: vés-te'n i no em carreguis més!» és millor. Així és com ho fa Joe Harper, i ha estat a prop de Coonville, i gairebé per tot. Però, digueu: Còm ho feu per guarir-les amb un gat mort?

-Ves, agafeu el gat i us en aneu i entreu al cementiri, tard, al volt de la mitja nit, i aneu on algun dolent hagi estat enterrat; i quan serà mitja nit un dimoni vindrà, o potser dos o tres, però no els podreu llucar: només podreu sentir una cosa com el vent, o bé podreu sentir-los enraonar; i quan se'n duran aquell company, els tirareu el gat al darrera i direu: «El dimoni segueix el cos mort, el gat segueix el dimoni, les berrugues segueixen el gat, i jo ja estic sense!» Això convenç qualsevol berruga.

-Sembla bona cosa. Ho heu provat mai, Huck?

-No, però la vella Hopkins m'ho digué.

-Bé, doncs: em penso que deu ser veritat, perquè diuen que és bruixa.

-*Diuen!* O Tom! Jo sé que ho és. Ella va embruixar mon pare. El meu pare ho diu ell mateix. Un dia feia camí, i va veure que ella l'estava embruixant; així és que va agafar un roc, i, si ella no s'hagués fet escàpola,

l'hauria bé ensopegada. Doncs bé: aquella mateixa nit va anar de corcoll dins un cobert on jeia embriagat, i es va petar el braç.

-Això esparvera. I còm ho va conèixer que ella l'embruixava?

-Senyor! Bé prou que us ho dirà, mon pare. Mon pare diu que, quan us miren d'allò més enravenades, és que us embruixen, sobretot si remuguen. Perquè quan remuguen diuen el Parenostre a la inversa.

-Digueu, Huck: quan hi anireu a fer la provatura del gat?

-Aquesta nit. Em penso que aquesta nit aniran a cercar l'ànima del vell Hoss Williams.

-Però si l'enterraren dissabte, Huck. Voleu dir que no se'l van endur dissabte a la nit?

-I ara! Què dieu! Llurs encisos no podien pas reeixir fins a la mitja nit, i aleshores ja és diumenge. Als dimonis no els agrada gaire que el diumenge els esquitxi, em penso.

-No se m'hauria acudit. És veritat. Voldreu que hi vagi amb vós?

-És clar... Si no teniu por.

-Por! No és fàcil. Que miolareu per avisar-me?

-Sí, i vós feu un miol de resposta, si us vaga. La darrera vegada vaig estar-me miolant per allí fins que el vell Hays va començar a engegar-me rocs, tot dient: -Gat del diastre!- així és que li vaig tirar una rajola per la finestra; però moixoní!

-Ben segur. Aquella nit no vaig poder miolar perquè la meva tia em sotjava; però aquesta vegada miolaré. Escolteu, Huck: què és això?

-No és més que una paparra.

-On l'heu arreplegada?

-Al bosc.

-Què en voleu?

-No ho sé. No la vull pas vendre.

-Molt bé. És una paparra d'allò més petita, per això.

-Oh! És de bon fer el rebaixar una paparra que no us pertany. Jo n'estic satisfet. És prou bona per a mi.

-Uix! N'hi ha una mala fi, de paparres. En podria tenir un miler, si volgués.

-Bé, doncs; per què no les teniu? Perquè massa sabeu que això són brocs. És una paparra ben primerenca, trobo. És la primera que he vist aquest any.

-Escolteu, Huck: us la barato per la meva dent.

-Deixeu-me-la veure.

Tom es va treure un tros de paper i va desenrotllar-lo curosament. Huckleberry li pegà una mirada afanyosa. La temptació era ben forta. A la fi digué:

-És de bo de bo?

Tom aixecà sos llavis i mostrà el forat.

-Vaja, molt bé- digué Huckleberry; -tracte és tracte.

Tom ficà la paparra dins la capsa de pistons que havia estat darrerament presó de l'escarabat, i els minyons es separaren, tot sentint-se cadascú més ric que no pas abans.

En arribar Tom al petit bastiment isolat de l'escola, hi entrà bruscament, a grans passos, com si hagués vingut amb honrada celeritat. Plantà son capell al penjador, i es precipità a son seient amb una abrivada aqueferadíssima. El mestre, entronitzat a l'altura, damunt sa gran cadira de braços i de cul estellat, feia una bacaina, a la non-non de la bonior soporífera de l'escola. La interrupció el desvetllà.

-Tomàs Sawyer!

Tom sabia que el seu nom, pronunciat tot sencer, era averany de mal temps.

-Senyor!

-Munteu aquí. Digueu-me còm és que heu tornat a venir tard, com teniu per costum.

Tom estigué a punt de cercar aixopluc sota una mentida; però aleshores veié dues llargues tresses de cabell groguís penjant damunt una esquena, i les reconegué, en virtut d'aquella elèctrica simpatia de l'amor; i al costat d'aquella personeta hi havia l'únic lloc vacant de la banda de les noies. Tot seguit digué:

-M'HE ATURAT A PARLAR AMB HUCKLEBERRY FINN!

El mestre sentí que se li aturava el pols, i restà amb els ulls encantats, sense esma. La bonior de l'escola cessà; els alumnes es preguntaren si aquell minyó insensat havia perdut el seny. El mestre digué:

-Heu fet... què?

-M'he aturat a parlar amb Huckleberry Finn.

Les paraules no havien estat mal enteses.

-Tomàs Sawyer, aquesta és la confessió més astoradora que mai hagi sentit. La simple fèrula és poc per aquest delicte. Traieu-vos el gec.

El braç del mestre maldà fins a cansar-se, i el dipòsit de regles minvà notablement. Aleshores vingué aquella orde:

-Ara aneu i seieu amb les noies! I que això us serveixi d'escarment.

Les rialletes que es mobilitzaren pels àmbits de la cambra semblà que avergonyissin el noi; però, de fet, aquesta resulta la causà més aviat l'adorativa temença envers la seva ídola inconeguda i el goig paorós que li proporcionava la seva sort enlairada. S'assegué a l'extrem del banc de pi, i la noia se'n retirà una mica, amb un moviment de cap. Contactes de colzes i llambregades i murmuris atravessaren la cambra; però Tom seia tot quiet, amb els braços damunt el pupitre llarg i baix que tenia al davant, i semblava que estudiés en son llibre. De mica en mica l'atenció dels altres el deixà de banda, i l'acostumat murmurí de l'escola surà una vegada més per l'aire ensopit. Al cap de poc el minyó començà de fer lliscar furtives llambregades envers la noia. Ella ho reparà, li féu una llengota, i li girà el cap per espai d'un minut. Quan ella tornà a mirar-lo amb tota cautela, hi havia un préssec davant d'ella: ella l'empenyé cap enfora. Tom tornà a acostar-lo dolçament: ella l'empenyé de bell nou, però amb menys animositat. Tom pacientment, va tornar-lo a son lloc: aleshores ella deixà que hi romangués. Tom escritotejà a la seva pissarra: «Preneu-lo, si us plau; en tinc més». La noia pegà llambregada a aquelles paraules, però no féu cap senyal. Aleshores el noi començà a dibuixar alguna cosa a la pissarra, tot

amagant la seva obra amb la mà esquerra. Per algun temps la noia refusà de pendre'n coneixement; però la seva humana curiositat no trigà a manifestar-se per indicis tot just perceptibles: El minyó seguia treballant, aparentment, sense dar-se'n compte. La noia féu una mena d'intent que no la comprometés, per a veure-ho; però el minyó no revelà que en tingués esment. A la fi ella va caure, i murmurà amb certa vacil·lació:

-Deixeu-m'ho veure.

Tom descobrí en part una trista caricatura d'una casa, amb una teulada de dues pendents i un tirabuixó de fum que sortia de la xemeneia. Aleshores l'interès de la noia començà d'ésser fortament atret per aquella obra, i oblidà tota cosa del món. Quan fou acabada, la contemplà un moment i després zumzejà:

-Que és bonic! Feu un home.

L'artista erigí un home en el carrer de davant: semblava una grua. Aquell home hauria pogut caminar per damunt la casa: però la noia no era hipercrítica: restà satisfeta del monstre, i zumzejà:

-És un bell home. Ara feu-me a mi tot caminant.

Tom dibuixà un rellotge d'arena que tenia al damunt una lluna al ple i com a extremitats unes tiges; i armà els dits estesos amb un ventall meravellós. La noia digué:

-Que bonic és! Em plauria de saber dibuixar.

-És de bon fer. Ja us n'ensenyaré.

-Oh! De bo de bo? Quan?

-A migdia. Que aneu a casa, a dinar?

-Em quedaré, si voleu.

-Molt bé: pacte fet.

-Còm us dieu?

-Becky Thatcher.

-I vós, còm us dieu? Ja ho sé: Tomàs Sawyer.

-Aquest és el nom d'apallissar-me. Em dic Tom, quan so bon minyó. Em direu Tom: veritat?

-Sí.

Aleshores Tom començà d'escritotejar quelcom damunt la pissarra, tot amagant les paraules a la noia; però ella no es retreia, aquesta vegada, i demanà de veure-ho. Tom digué:

-Oh! No és res.

-Sí, que és.

-Que no: tant us fa.

-Que sí, que em fa. Deixeu-m'ho veure.

-Ho diríeu.

-No ho diré: en bona fe, fe i refè, que no.

-No ho direu a ningú, a ningú? Per tota la vida?

-No, no ho diré a ningú. Ara deixeu-m'ho veure.

-Oh! Tant us fa, a VÓS!

-Ja que em tracteu així, ho veuré, Tom.- I posà sa mà menuda damunt la d'ell, i hi hagué una mica de baralla. Tom feia veure que es resistia de bo de bo; però deixà que la seva mà llisqués gradualment fins que aquests mots foren descoberts: «Us amo!»

-Oh! Dolent!- I li donà un cop ben fort a la mà. Però tanmateix va enrojolar-se i va semblar complaguda.

En aquell mateix moment el minyó sentí una lenta grapa fatal que es cloïa damunt la seva orella i un uniforme impuls enlairador. D'aquesta manera fou conduït a través de la cambra i dipositat en el seu seient, sota un foc copiós de rialles de tota l'escola. Després el mestre romangué al damunt d'ell uns quants moments paorosos, i finalment se n'anà cap a la seva reial cadira, sense dir cap paraula. Però, baldament a Tom li cogués l'orella, el seu cor era ple de gaubança.

En apaivagar-se l'escola, Tom féu un honrat esforç per estudiar, però l'avalot que tenia a dintre seu era massa gran. Successivament ocupà son lloc a la classe de lectura, i hi féu qui-sap-les matusseries; després a la classe de geografia, i convertí els llacs en muntanyes, les muntanyes en rius i els rius en continents, fins a tornar al caos; després a la classe de confegir, i el feren anar de corcoll una sèrie de noms senzillament infantívols; fins que s'aixecà i reté la medalla de peltre que havia portat amb ostentació uns quants mesos.

CAPÍTOL VII

Quant més feia Tom per manera de fixar la seva ment en el llibre, més vagarejaven les seves idees. Així és que, a la fi, amb un sopor i un badall, ho deixà córrer. Li semblava que la interrupció de tasques de les dotze no vindria mai. L'aire estava encalmadíssim. No se'n movia un alè. Era el més somnolent dels dies somnolents. El murmuri adormidor de vint-i-cinc alumnes estudiant, aquietava l'ànima, com l'encís que hi ha en la bonior de les abelles. Enllà d'enllà, sota l'ardent solellada, alçava Cardiff Hill sos flancs d'una verdor suau entre un vel de calitja que lluïa tot esblaimat, amb el tint de púrpura que dóna la distància; uns quants ocells flotaven amb ala peresosa per dalt de tot de l'aire; no hi havia, de visible, cap més ésser vivent que algunes vaques, i les vaques dormien.

El cor de Tom es dalia per la llibertat, o almenys per quelcom d'interessant a fer, per passar l'estona paorosa. La seva mà anà esmaperduda cap a la seva butxaca, i la seva faç s'il·luminà amb un esclat de gratitud que era una acció de gràcies, baldament ell no ho sabés. Després, la capsa de pistons eixí furtivament. Deixà anar la paparra, i la posà damunt la vasta planura del pupitre. La bestiola probablement tingué un esclat de gratitud que equivalia a una acció de gràcies, també, en aquell moment; però era prematura, perquè, quan començà tota reconeguda a viatjar cap enfora, Tom la va capgirar amb una agulla i li va fer pendre una nova direcció.

L'amic íntim de Tom seia al seu costat, i havia sofert tant com ell; i ara es sentia pregonament i gratament interessat, tot seguit, en aquesta diversió. Aquest amic íntim era Joe Harper. Els dos minyons eren amics jurats tota la setmana, i enemics encarnissats els dissabtes. Joe es tragué una agulla de la solapa, i començà a col·laborar a l'ensinistrament del presoner. El joc creixia en interès per moments. Aviat Tom digué que l'un entrebancava l'altre, sense que poguessin treure el major partit possible de la paparra. Així, doncs, posà la pissarra de Joe damunt el pupitre, i hi féu una ratlla al mig, de dalt a baix.

-Ara- digué -mentre estigui a la vostra banda, podeu burxar-la i jo la deixaré estar; però, si deixeu que s'allunyi i entra al meu costat, heu de deixar-la estar, per tot el temps que jo pugui impedir que traspassi de bell nou.

-Molt bé, endavant: engegueu-la.

La paparra s'escapà de Tom, al cap de poc, i creuà l'equador. Joe la turmentà una estona, i ella s'allunyà i canvià d'àrea novament. Aquest canvi de base es produí tot sovint. Mentre l'un vailet punyia la paparra amb apassionat interès, l'altre la sotjava amb un interès igualment fort: els dos caps es decantaven plegats damunt la pissarra, i les dues ànimes eren mortes a tota altra cosa. A la fi, la sort semblà establir-se i romandre amb Joe. La paparra provà aquest, aquell i l'altre recurs, i esdevingué tan exaltada i neguitosa com els mateixos nois. Però una i més vegades, quan Tom tenia la victòria a la mà, per dir-ho així, i sos dits frisaven per posar-se a la tasca, l'agulla de Joe la menava destrament cap enllà i en reprenia possessió. A la fi Tom no pogué comportar-ho més. La temptació era massa forta. Estengué, doncs, el braç i intervingué amb la seva agulla. Joe s'enfurismà tot seguit, i féu:

-Tom, deixeu-la estar.

-Només vull remoure-la una mica, Joe.

-No, senyor: això no és just: deixeu-la estar.

-En nom de Déu, no la bellugaré pas gaire.

-Deixeu-la estar, us dic!

-No vull!

-No hi ha més remei: és a la meva banda.

-Escolteu, Joe: de quí és, aquesta paparra?

-Tant me fa de qui sigui, la paparra: és a la meva banda i no la tocareu.

-Bé, doncs: em jugo qualsevol cosa que sí. És meva, la paparra, i li faré les remaleïdes coses que vulgui, o em feriria!

Una tremenda patxada caigué damunt les espatlles de Tom, i una que hi feia joc damunt les de Joe; i per espai de dos minuts la pols seguí brollant dels dos geecs, i tota l'escola va gaudir-se'n. Els minyons havien estat massa encantats per reparar la quietud que havia anat lliscant per l'escola una estona abans, quan el mestre baixà de puntetes per la cambra i romangué al llur damunt. Havia contemplat una bella part de la performança abans que hi col·laborés amb una mica de varietat. En finir l'escola a migdia, Tom corregué cap a Becky Thatcher, i murmurà a la seva orella:

-Poseu-vos el barret i feu com si us n'anéssiu a casa; i quan arribeu a la cantonada deixeu-los passar, i atraveseu la sendera i torneu. Jo aniré per l'altra banda i tornaré amb la mateixa martingala.

Així és que ell anà amb un grup d'alumnes, i ella amb l'altre. Al cap d'una estona tots dos es trobaren al fons de la sendera, i quan arribaren a l'escola

n'esdevingueren únics senyors. Aleshores s'assegueren plegats, amb una pissarra al davant, i Tom donà el llapis a Becky, i tingué la mà d'ella dins la seva, i la guià, creant així una altra casa sorprenent. Quan l'interès per l'art començà d'esvaïr-se, es posaren a enraonar. Tom nedava en felicitat. Digué:

-Us agraden les rates?

-No: no les puc veure ni en pintura!

-Bé, jo igual, quan són vives. Però vull dir les mortes, que són bones per a fer-hi torterols amb un cordill al voltant del cap.

-No, les rates no em corprenen, tanmateix. El que m'agrada és goma de mastegar!

-Oh! Ja ho crec! Voldria tenir-ne, ara!

-Sí? Jo en tinc una mica. Us la deixaré mastegar una estona, però me l'heu de tornar.

Això era cosa plaent: així és que anaren mastegant per torn, i gronxaren les cames contra el banc, en un esclat de gaubança.

-Heu estat mai en un circ?- digué Tom.

-Sí, i el papà m'hi tornarà a dur alguna vegada, si só bona minyona.

-He estat al circ tres o quatre vegades: qui-sap-les vegades. L'església és més ensopida que el circ. En un circ hi ha bellugueig tota l'estona. Jo seré un pallasso de circ, quan sigui gran.

-Oh! De bo de bo? Serà bonic. Són tan gentils, amb aquells vestits de llunes!

-Oi. I guanyen carretades de diner: gairebé tots un dòlar al dia, diu Ben Rogers. Digueu, Becky: heu tingut mai relacions?

-Què és això?

-Ves, tenir relacions per casar-se.

-No.

-No us agradaria?

-Compto que sí. No ho sé. A què s'assembla?

-A què s'assembla? Oh! No s'assembla a res. Només és qüestió de dir a un noi que sempre estareu només que per ell, sempre sempre sempre, i aleshores us beseu, i s'ha acabat. Tothom ho sap fer, això.

-Besar? I el besar per què és?

-Bé, això, sabeu?, és per... Bé, és un costum, fer això.

-I ho fa tothom?

-Sí, tothom que festeja. Us recordeu del que vaig escriure a la pissarra?

-Ss... sí.

-Què deia?

-No us ho diré pas.

-Voleu que jo us ho digui a vós?

-Ss... sí... però una altra vegada.

-No, ara.

-No, ara no: demà.

-Oh! no: ara, si us plau, Becky. Us ho diré a cau d'orella: us ho diré tant, tant dolçament...

Com que Becky vacil·lava, Tom prengué el silenci per un consentiment, i li passà, el braç al volt de la cintura i digué la dita blaníssimament, amb la boca enganxada a l'oïda d'ella. I després afegí:

-Ara digueu-m'ho a mi, a cau d'orella, de la mateixa manera.

Ella es resistí una estona, i féu, en acabat:

-Gireu la cara, que jo no us pugui veure, i aleshores ho faré. Però no ho heu de dir mai a ningú: oi, Tom? a ningú: oi?

-No, de bo de bo de bo: no ho diré. Au, Becky.

Ell girà la cara. Ella es decantà temorega ment fins que el seu alè féu bellugar sos rulls, i murmurà: -Us amo!

Després va apretar a córrer, i trescà entre els bancs i els pupitres, amb Tom, que li anava al darrera; i a la fi es refugià en un recó, amb el davantalet blanc damunt la faç. Tom l'agafà vora el coll i formulà la seva instància.

-Ara, Becky, tot està ajustat: tot, fora del bes. No en tingueu por, d'això: us dic que no és res. Feu-me el favor, Becky.

I li estirava el davantal i les mans.

Ella no trigà a cedir, i deixà caure les mans: son rostre, tot encès de la lluita, s'aixecà i es sotmeté.

Tom va besar-la i va dir:

-Ara tot està ajustat, Becky. I després d'això, per sempre més, sabeu?, no heu d'estimar a ningú més sinó a mi, i no us heu de casar amb ningú més sinó amb mi, per sempre més, per sempre més i per sempre més. Ho fareu?

-No, mai no estimaré a ningú més sinó a vós, Tom, i mai no em casaré amb ningú més sinó amb vós; i vós no us heu de casar mai amb ningú més sinó amb mi, també.

-Ben cert. Naturalment. Això forma part de la cosa. I sempre, en anar a l'escola, o quan anem a casa, heu d'anar amb mi, quan ningú ho vegi... I vós heu d'escollir-me a mi i jo us escolliré a vós, a les reunions, perquè així és com es fa quan festeja.

-Què bonic que és! Mai no ho havia sentit a dir.

-Oh! i és d'allò més alegre! Jo i Amy Lawrence...

En els ulls astorats que ella posà, Tom hi llegí la seva errada; i es deturà, tot confós.

-O Tom! Així jo no só la primera amb qui heu tingut relacions!

La nena començà a plorar.

Tom digué:

-Oh! No ploreu, Becky. Ja tant se me'n dóna, d'ella.

-Oh! no, Tom: Ja sabeu que no és cert.

Tom féu per manera de passar-li el braç al voltant del coll; però ella l'empenyé cap enllà, i es girà de cara a la paret i continuà plorant. Tom ho intentà altra vegada, amb paraules amorosides, i fou repel·lit de bell nou. Aleshores es desvetllà son orgull, i se n'anà i sortí al defora. Romangué aturat, tot inquiet i anguniós, per una estona, dant tot sovint llambregades a la porta, esperant que ella s'empenediria i el vindria a cercar. Però no ho féu. Aleshores començaren de escometre'l sentiments amargs i temences d'ésser el culpable. Li exigia una aspra lluita amb sí mateix de fer ara noves insinuacions, però s'hi decidí i entrà. Ella encara estava dreta al recó, tot sanglotant amb la cara contra la paret. El cor de Tom en fou colpit. Anà envers ella i estigué un moment parat, no sabent exactament què calia fer. Després digué, tot vacil·lant:

-Becky: a mi... a mi tant se me'n dóna de tothom, fora de vós.

Cap resposta, només que sanglots.

-Becky...- féu ell en so de defensa; -Becky... no voleu dir-me res?

Més sanglots. Tom es tragué son joiell principal, un pomet de llautó, del cim d'un ferro de llar, i el passà al voltant d'ella perquè ella el pogués veure, i digué:

-Becky: voleu pendre'l, si us plau?

Ella el tirà a terra. Aleshores Tom sortí de la casa per anar damunt les muntanyoles, i qui sap-lo-lluny, i no tornar a escola aquell dia. Tot seguit Becky començà de recelar. Corregué cap a la porta: ell ja no era a l'envista. Donà un tomb envers el camp de joc: no era allí. Aleshores cridà:

-Tom! veniu, Tom!

Parà una atenció ben sol·lícita, però no hi hagué resposta. No tenia més companys que el silenci i la solitud. Així és que s'assegué a plorar de bell nou i a vituperar-se ella mateixa; i per aquell temps els alumnes començaven a reunir-se altra vegada, i hagué d'amagar son dol i aquietar son cor malmès, i resignar-se a la creu d'una tarda llarga, paorosa, xacrosa, sense que hi hagués, entre els forasters que la voltaven, ningú per a bescanviar-hi dolors.

CAPÍTOL VIII

Tom es féu escàpol, d'ací d'allà per camins i caminals fins a trobar-se enfora dels vestigis dels alumnes que tornaven, i després adoptà un petit trot consirós. Travessà rierols dues o tres vegades, perquè, segons una dominant superstició juvenívola, el passar aigua destarotava les persecucions. Mitja hora després desapareixia per darrera de la casa Douglas, al cim de Cardiff Hill; i l'escola era tot just obirable dins la vall que deixava endarrera. Entrà en un bosc espès, trià sa via, sense seguir cap tirany, cap al centre del bosc, i segué damunt un indret molsós, sota una alzina tota ufanosa. No es movia ni una mica de oratjol; l'escalf de la immòbil migdiada havia aturat el mateix cant dels ocells; la natura estava subjecta a un encantament, no interromput de cap so, llevat del llunyà i eventual martelleig d'un pigot, i això semblava fer més pregon el penetrant silenci i la sensació de solitud. L'ànima del minyó era amarada de melangia: sos sentiments estaven d'acord amb els seus voltants. Segué llarga estona amb els colzes damunt els genolls i el mentó damunt les mans, meditativol. Li semblava que la vida, tot lo més, era una mortificació; i envejava més que a mitges a Jimmy Hodges, finat de poc. Devia ésser d'allò més apacible, pensà, el jeure i adormir-se i somniar per sempre més, mentre el vent zumzejaria a través dels arbres i afalagaria l'herbei i les flors de la tomba, amb cap cosa de la qual encaparrar-se o doldre's, mai més. Sols que assolís un èxit pur a l'escola dominical, ja li plauria d'anar-se'n i deixar-ho córrer tot. Ara, pel que feia a aquella noia, què havia fet ell? No-res. El movia la millor

intenció del món i l'havien tractat com un ca, com un veritable ca. Ella se'n penediria algun dia, potser quan fos massa tard. Ah! Si ell hagués pogut morir *temporalment!*

Però el cor elàstic de la juvenesa no pot mantenir-se comprimit dins un motlle d'angúnia per molt de temps. Tom, al cap de poca estona, començà d'anar a la deriva, insensiblement, envers les preocupacions de la seva vida. Què passaria si girés l'esquena, ara, i desaparegués misteriosament? Què passaria si se n'anés lluny (on més lluny pogués, a contrades inconegudes de l'altra banda de la mar), per no tornar jamai? Quíns foren aleshores els sentiments d'ella? La idea d'ésser pallasso li tornà ara al magí, per no omplir-lo sinó de fàstig. Perquè la frivolitat, i les facècies i els colants amb llunes esdevenien un insult quan venien a fer el manefla dins un esperit encimbellat a l'august i vagariós reialme del romanticisme. No: seria soldat, i tornaria després de llargues anyades, tot il·lustre i assenyalat dels combats. No, millor encara: s'ajuntaria als indis i caçaria búfals i aniria pel tirany de la guerra, damunt les serralades i les grans planures totes iguals de l'extrem Ponent; i, enllà d'enllà de l'esdevenidor, tornaria convertit en gran capitost, amb tot de plomes voleiadisses, fastigós de tan pintat, i aniria a fer gambades dins l'escola dominical, algun matí soporífer de l'estiu, amb un esgarip de guerra glaçador de la sang, i cauteritzaria les nines dels ulls de tots els seus companys, amb una enveja impossible d'apaivagar. Però no, encara hi havia quelcom de més grandió que això: seria pirata! Veritat que sí? Ara el seu esdevenidor se li mostrava tot franc al seu davant, i aureolat d'una resplendor inimaginable. Com el seu nom ompliria tot el món, i faria esparverar la gent! Amb quanta de glòria aniria solcant les mars agitades dins son llarg, baix, negre, vaixell corredor, *l'Esperit de la Tempesta*, amb la paorosa bandera voleiant a proa! I, al zenit de la seva fama, com apareixeria, de cop i volta, al vell poblet, i aniria furtivament a l'església, tot bru i malmès dels temporals, amb el seu gipó i truses de vellut negre, les seves grans botes fins a genoll, la seva faixa carmesina, el seu cinyell eriçat

de pistoles de muntar, el seu coltellàs, rovellat pel crim, a un costat, el seu capell inclinat amb plomes onejants, la seva bandera negra desplegada, amb el crani i els ossos travessers! I còm sentiria amb èxtasi i estarrufament aquells murmuris: -És Tom Sawyer, el negre Flagell de l'Armada Espanyola!

Sí, estava resolt: la seva carrera estava decidida! Volia fugir de casa i començar. Volia inaugurar-ho el mateix endemà al matí. Així, doncs, li calia empendre els preparatius. Aplegaria tots els seus recursos. Anà envers un tronc podrit, que era al seu abast, i començà de cavar sota un de sos caps amb el seu ganivet Barlow. No trigà a colpir fusta que sonava com a buida. Hi posà la mà, i pronuncià aquests mots d'encantament, d'una manera impressionant:

-Que allò que no hagi vingut aquí, se n'hi vingui! Que allò que hi és, hi romanguí.

Després, a esgarrapades retirà el fang i féu obiradora una teula de pi. L'aixecà i descobrí una ben feta cambreta de tresor, el fons i costats de la qual eren construïts amb teules de fusta. Hi havia una bala. L'astorament de Tom no tingué fi ni compte. Es gratà el cap amb aire perplex i féu:

-És una cosa de no dir!

Després llançà ben lluny la bala, tot teiós, i romangué d'allò més pensívol. La veritat és que una superstició seva, que ell i sos camarades havien considerat sempre infal·lible, li havia fallit. Si enterràveu una bala amb certs necessaris encantaments i la deixàveu tota sola per una quinzena, i després obríeu el lloc amb l'encantament que ell havia dit, trobaríeu que totes les bales que havíeu perdut s'hi haurien acoblat, per més escampadament que haguessin estat separades. Però ara aquesta cosa havia fallit, tanmateix, i d'una manera indisputable. Tot el sistema de la fe, dins

Tom, es commogué damunt sos fonaments. Moltes vegades havia sentit dir que la cosa reeixia, però mai que hagués fallit. No se li acudí que ell mateix ho havia intentat d'altres vegades, però que després no pogué trobar mai els amagatalls. Aquest tema el capficà una estona, i al capdavall decidí que alguna bruixa s'hi havia ficat i havia romput l'encís. Pensà que cercaria de satisfer-se sobre aquest extrem, i sotjà pels voltants fins que trobà un petit indret arenós amb un sotet en forma d'embut. S'ajagué i posà la boca arran del sotet, i clamà:

-Larva de formiga lleó, fes que en sigui coneixedor! Larva de formiga lleó, fes que en sigui coneixedor!

La sorra començà de bellugar-se, i un petit insecte negre aparegué per un segon, i en acabat es precipità a dins, a correquita.

-No ho diu! Així, doncs, *ha* estat una bruixa qui ho ha fet. Ja me n'havia temut.

Massa sabia ell la futilitat d'intentar haver-se-les amb les bruixes: així és que ho deixà córrer descoratjat. Però se li acudí que tanmateix podia quedar-se la bala que havia tirat al lluny, i anà i féu una pacient recerca. Però no pogué trobar-la. Tornà a sa cambreta del tresor, i la posà curosament així cóm estava quan va llançar la bala. En acabat prengué una altra bala i la llançà de la mateixa manera, tot dient:

-Germana, vés a trobar la teva germana!

Sotjà on queia, i anà cap allí i mirà. Però devia haver anat més ençà o més enllà: així és que féu l'operació dues vegades més. L'última repetició va reeixir. Les dues bales eren l'una a un pam de l'altra.

Aleshores, precisament, el so d'una trompeta d'estany vingué tot desmaià sota les verdes naus de la bosquíria. Tom s'arrabassà gec i pantalons, convertí un elàstic en cinyell, furgà dins unes brosses, més enllà del tronc podrit, traient-ne un arc i una sageta ben grollers, una espasa de llauna, i una trompeta d'estany, i en un moment es va haver apoderat d'aquests atuells, i gambadejà cap enfora, amb els peus nus i la camisa al vent. Al cap de poc s'aturà sota un gran om, bufà la trompeta en resposta, i després començà a anar de puntetes i a atalaiar amb aire de lluita, d'ací d'allà. Digué cautelosament a una companyia imaginària:

-Braó, mos gais companys! Romaneu amagats fins que jo colpeixi.

Aleshores aparegué Joe Harper, tan àerriament vestit i acuradament armat com el mateix Tom. Tom cridà:

-Ei! Quí ve al bosc de Sherwood sense el meu permís?

-Guiu de Guisborne no necessita el permís de cap home nat! Quí ets tu que... que...

-Goses tenir-me aquest llenguatge- digué Tom apuntant, perquè parlaven segons el llibre, de memòria.

-Quí ets tu que goses tenir-me aquest llenguatge?

-Jo, tanmateix! Só Robin Hood, com la teva carcassa condemnada no trigarà a saber.

-Així, ets talment el famós bandejat? Ben joiosament et disputaré els passos del bosc joliu. Para esment!

Prengueren llurs espases de llauna, reboteren a terra sos altres atuells, es posaren en actitud de duel, peu contra peu, i començaren un greu,

acuradíssim combat, «dos amunt i dos avall». Tom digué, al cap d'una estoneta:

-Ara, mala força us gronxi, poseu-hi més delit!

Així, doncs, lluitaren «amb delit», tots suats i panteixant de la tasca. Tom cridà ben aviat:

-Caieu! Caieu! Per què no caieu?

-No vull! Perquè no caieu vós? Són el que ho ha fet pitjor.

-Bé, això no hi vol dir res. *No puc* caure. Poc és així, com van les coses en el llibre. El llibre diu: «Aleshores amb un cop travessador occí el pobre Guiu de Guisborne!» Heu de donar un tomb al meu voltant i deixar que us fereixi per l'esquena.

Era impossible de trobar taps a les autoritats així és que Joe donà el tomb, rebé la patcada i caigué.

-Ara- digué Joe, alçant-se -deixeu que us mati jo. És ben enraonat.

-No, no puc: no és en el llibre

-Bé, això és una roïnesa endiastrada. Vet-ho aquí.

-Bé, Joe: podeu fer de Frare Tuck, o de Much, el fill del moliner, i aporrinar-me amb un garrot de dues mans; o bé jo seré el Xerif de Nottingham, i vós sereu Robin Hood una estoneta, i em matareu.

Això semblava satisfactori, de manera que aquestes aventures foren dutes a compliment. Després Tom esdevingué Robin Hood de bell nou, i la monja traïdora consentí que perdés la força amb la sang que se li escolava de la

ferida abandonada. I a la fi, Joe, representant una tribu sencera de bandejats plorosos, l'arrossegà tristament, li posà l'arc a les febles mans, i Tom digué:

-Allà on caurà aquesta sageta, enterreu-hi el pobre Robin Hood sota el bosc que treu ufana.

En acabat disparà la seva sageta, i caigué, i hauria hagut de morir; però es posà damunt una ortiga, i saltà amb massa embranzida perquè fos un cos mort.

Els nois es vestiren, amagaren llurs gales, i se n'anaren tot lamentant que no hi hagués bandejats avui en dia, i demanant-se quína cosa podia mostrar d'haver fet, la civilització moderna, per a compensar llur pèrdua. Van dir que s'haurien estimat més ésser bandejats un any dins el bosc de Sherwood que no pas presidents dels Estats Units per sempre més.

CAPÍTOL IX

Aquella nit, a dos quarts de deu, Tom i Sid foren enviats al llit com de costum. Digueren les pregàries, i Sid aviat hagué trencat el son. Tom jeia tot despert i vigilava amb neguitosa impaciència. Quan li semblà que ja era gairebé a trenc de dia, sentí que el rellotge sonava les deu. N'hi havia per desesperar-se. S'hauria bellugat i remenat com els seus nervis li demanaven, però tenia por de despertar Sid. Jagué, doncs, d'allò més quiet i mirant en l'aire, dins l'ombra. Tot era bròfegament silenciós. Aviat començaren a brollar del silenci sorolls apenes perceptibles, que anaven prenent cos. El tic-tac del rellotge esdevingué sensible. Vells prestatges es posaren a cruixir misteriosament. Els graons carriquejaren vagament. Sens dubte, hi havia esperits en campanya. Un ronc acompassat venia sordament de la cambra de la tia Polly. I aleshores començà el xerric enujós d'un grill que cap inventiva humana hauria pogut localitzar. Després vingué el so acompassat i espectral d'un corc, a la paret que hi havia a la capçalera del llit: allò volia dir que els dies d'algú eren comptats. Després l'udol d'un gos llunyà muntà en l'aire de la nit, i fou respost per un udol més vague d'una distància més remota. Tom es trobava a l'agonia. A la fi romangué satisfet que el temps s'hagués exhaurit i l'eternitat s'inaugurés; i començà, a desgrat seu, a ensopir-se; el rellotge cantà les onze, però ell no les sentí. I després comparegué, mesclat amb els somnis a mig formar, un miol sobiranament melangiós. Una finestra veïna que s'obria el trasbalsà. Un crit de: -Ala, brètol!- i el patapam d'una ampolla buida contra el darrera del cobert de

fusta de la seva tia el desvetllaren del tot, i al cap d'un minut estava abillat i fora de la finestra, i s'arrossegava per la teulada de la golfa a quatre grapes. Miolà amb precaució una o dues vegades, tot fent via. Després saltà a la teulada del cobert, i d'allà a terra. Veu's allí Huckleberry Finn amb el gat mort. Els nois partiren i desaparegueren en la tenebror. Al cap de mitja hora calcigaven l'alt herbam del cementiri.

Era un cementiri de la vella mena ponentina, damunt un turó, a vora d'una milla i mitja del poblet. El vorejava un clos atrotinat, fet de taulons, que unes vegades es decantava cap enfora i altres cap endins, però mai no romania test. Herbei i herbotes envaïen tot el cementiri. Totes les velles tombes eren ensorrades. No hi havia una làpida enlloc. Fustes de cim arrodonit, menjades de corcs, feien tentines damunt les tombes, cercant decantades un puntal, i no trobant-ne cap. Allò de «Consagrat a la memòria de...» i així per l'estil, hom ho havia pintat en el seu temps, però hom ja no hauria pogut llegir-ho en el major nombre d'elles, ara, baldament hi hagués hagut més llum.

Un oratjol desmaiàt gemegava entre els arbres, i Tom tingué por que fossin els esperits dels morts planyent-se d'ésser destorbats. Els nois enraonaren poc, i només que en una veu que no s'afigurava, perquè l'hora, i l'indret, i la difosa solemnitat, i el silenci oprimien llurs esperits. Trobaren el nou munt alterós que cercaven, i s'aconductaren sota la protecció de tres oms poderosos que creixien aflotonats a unes quantes passes de la tomba.

Esperaren en silenci una estona, que els semblà ben llarga. La queixa d'una òliba llunyana era l'únic so que trencava el silenci de mort. Les reflexions de Tom li anaven esquifint el cor. Havia d'enraonar, fos com fos. Així és que digué, en un murmurí:

-Hucky! Creieu que els morts se n'agraden que nosaltres siguem aquí?

Huckleberry zumzejà:

-Em plauria de saber-ho. És una cosa que sorprèn: oi?

-Ja ho crec!

Després hi hagué una considerable pausa, durant la qual els minyons examinaren interiorment la matèria. Després Tom murmurà:

-Escolteu, Hucky: que compteu que ens sent parlar, Hoss Williams?

-És clar que sí. Si més no, el seu esperit.

Tom, després d'una pausa:

-Em plauria d'haver dit el senyor Williams. Però no he obrat altrament per cap mala cosa: tothom li diu Hoss.

-Un cos mort d'aquests, mai pot ésser massa exigent sobre la manera com un hom en parli, Tom.

Això creà un descoratjament, i la conversa finà de bell nou. Aviat Tom agafà el braç de son camarada i digué:

-Sst!

-Què hi ha, Tom?- I s'arrambaren amb els cors palpitants.

-Sst! Altra vegada! No ho sentiu?

-Jo...

-Veieu? Ara ho heu sentit.

-Déu meu, Tom! Ja són aquí, ben segur. Què farem?

-Poc ho sé. Creieu que ens llucaran?

-O Tom! Poden veure en la foscor, igual que els gats. Voldria no haver vingut.

-Oh! No tingueu por. No crec que ens empantaneguim. No fem cap mal. Si estem ben quietes, potser ni se n'adonaran de nosaltres.

-Hi faré el que sàpiga, Tom; però, Déu meu!, tot jo sóc una esgarripança!

-Escolteu!

Els minyons decantaren la testa plegats, i amb prou feines respiraven. Un so apagat de veus surava per l'extrem més distant del cementiri.

-Vegeu! Mireu allí!- murmurà Tom. -Què és allò?

-Foc del dimoni! O Tom! Això glaça.

Algunes incertes figures s'acostaren entre la fosca, tot gronxant una llanterna d'estany d'antiga mena, que clapava el sol amb innombrables antiqüeles de llum. Al cap de poc, Huckleberry zumzejà amb un calfred:

-Son els dimonis, ben segur. En vénen tres! En nom de Déu, Tom, estem perduts! Podeu pregar?

-Faré per manera, però no tingueu por. No ens faran cap mal.

«Em fico dins el llit per fer-hi un son seguit...»

-Sst!

-Què passa, Huck?

-Són homes! Un n'és, sinó els altres. Un d'ells fa la veu de Muff Potter.

-Ca!... Voleu dir?

-Faig juguesca de conèixer-la bé. No us remeneu ni us bellugueu. No és prou viu per a reparar-nos. Deu estar embriagat, com de costum, ben segur, aquest vell poca-pena del diastre.

-Molt bé: estaré ben quiet. Ara n'estan lluny. No el poden trobar. Ara tornen a venir. Ara es cremen. Ara es refreden altra vegada. Es cremen un altre cop. Brasa viva! Aquesta vegada ho han ensopegat. Escolteu, Huck: conec una altra de llurs veus: hi ha Joe l'Indi.

-Oi! Aquest mestís assassí! M'estimaria més que fossin dimonis, cent vegades! Per què deuen rondar?

Els murmurs s'extingiren del tot, aleshores, perquè els tres homes havien arribat a la tomba, i romanien a unes quantes passes de l'amagatall dels dos minyons.

-Aquí és- digué la tercera veu. I son posseïdor alçà la llanterna, que mostrà la faç del jove doctor Robinson.

Potter i Joe l'Indi portaven un baiard, amb una corda i un parell de pales al damunt. Deixaren en terra allò que traginaven, i començaren d'obrir la tomba. El doctor posà la llanterna al cap del lloc d'enterrament i avançà i s'assegué, amb l'esquena recolzada en un dels oms. Estava tan a prop que els minyons l'haurien pogut tocar.

-De pressa, mestres!- Digué en veu baixa.- La lluna podria eixir de cop i volta!

Rondinaren una resposta, i continuaren cavant. Per algun temps no se sentí més soroll que el xarricar de les pales que descarregaven llur nolieig de terra i arena. Allò era ben monòton. Finalment, una pala topà amb el taüt, fent un so opac i de fusta, i al cap d'un o dos minuts els homes l'havien hissat damunt terra, al defora. Alçapremaren la tapadora amb les pales, tragueren el cos mort, i el rebotaren asprament per terra. La lluna es mogué darrera els núvols i mostrà sa cara esblaimada. El baiard fou endegat, i el cos mort posat al seu damunt, cobert amb una flassada, i fermat amb la corda. Potter es tragué un ganivetàs de molles i tallà el cap de la corda que penjava, i digué:

-Ara la cosa damnada està a punt, *serra-ossos*, i, o bé ens doneu cinc monedes més, o aquí roman.

-Això és parlar!- digué Joe l'Indi.

-Ei! Què vol dir, això?- féu el doctor. -Heu demanat la paga per endavant, i us l'he donada.

-Sí, i heu fet quelcom més que això- digué Joe l'Indi, atansant-se al doctor, que ara estava de peu dret. -Em vau treure, fa cinc anys, de la cuina del vostre pare, on avia anat a demanar alguna menja, i vau dir que no hi havia anat per cap bé; i quan vaig fer saber que me la pagaríeu, baldament passessin cent anys, el vostre pare em tancà a la presò per rodamón. Us penseu que me n'he oblidat? Per alguna cosa tinc sang indiana. I ara us he arreplegat, i no teniu més remei que pagar: sabeu?

Amenaçava al doctor amb el puny a la cara, en aquell moment. El doctor donà un cop sobtat, i estengué el mal home per terra. Potter deixà caure el ganivet i exclamà:

-Ei! No toqueu el meu lleopard!- I a l'instant següent s'havia agafat amb el doctor, i tots dos lluitaven amb màxima embranzida, afollant l'herba i esquinçant la terra amb llurs talons. Joe l'Indi saltà a son peu, amb els ulls encesos d'ira, arrabassà el coltell de Potter, i va arrossegar-se com un gat i acotant-se, dant una i altra volta als combatents, cercant una avinentesa. De sobte el doctor pogué romandre desempallegat d'una estrebada, agafà la feixuga fusta del capçal de la tomba de Williams, i amb ella atuí Potter en terra; i, al mateix moment, el mestís veié arribada la seva i enfonsà el ganivet fins el mànec en el pit del jove. Ell giravoltà i caigué en part damunt Potter, amarant-lo amb la seva sang; i en aquell punt els núvols esborraren el paorós espectacle, i els dos minyons, esparverats, fugiren a més córrer dins la fosca.

Quan la lluna, ben tost, es mostrà de bell nou, Joe l'Indi romania damunt els dos cossos, tot contemplant-los. El doctor féu un murmuri inarticulat, i un llarg badall d'agonia o bé dos, i restà en silenci. El mestís botzinà:

-Aquells comptes estan saldats, Déu us damni!

Després féu sos robatoris en el cadàver. Després posà el fatal ganivet en l'oberta mà dreta de Potter, i segué damunt el taüt malmenat. Passaren tres, quatre, cinc minuts, i aleshores Potter començà de moure's i de fer gemecs. Sa mà era closa damunt el ganivet: l'aixecà, hi pegà llambregada i el deixà caure amb una esgarrifança. Després s'assegué, apartant-se el cos mort, i el llucà, i després llucà a son volt confosament. Sos ulls toparen els de Joe.

-Senyor! Còm ha estat això, Joe?- demanà.

-És un brut negoci- digué Joe sense bellugar-se. -Per què ho heu fet?

-Jo! I què he d'haver fet!

-Ei! El parlar així no us en llevarà pas la culpa.

Potter tremolà i s'esblanqueí.

-Em pensava que estava serè. No havia d'haver fet beguda aquesta nit. Però encara la tinc al cap, pitjor que quan vam començar la feina. Sento un desori! Amb prou feines puc recordar-me de res. Digueu-me, Joe (de bo de bo, ara, vell company): ho he fet jo? Joe, mai no m'havia passat pel magí; per la meva ànima i la meva honor que mai no m'hi havia passat, Joe. Digueu-me, Joe, com ha estat. Oh! Esglaia! I ell tan jove i que prometia tant!

-Ves, estàveu barallant-vos, i ell us va dar una patacada amb la fusta de la tomba, i vau caure d'allò més pla, i després us aixecàreu, tot fent tentines i giravolts, i vau aferrar el ganivet, i l'hi vau apuntalar, mentre ell us ajustava una altra manyaguera que feia feredat. I aquí heu estat jaient fins ara, mort com un tascó.

-Oh! No sabia el que em feia. Que em mori aquest mateix minut, si ho sabia. Tot era cosa del whisky i l'exaltació, em penso. Mai a la vida no havia usat una arma, Joe. He tingut batusses, però mai amb armes. Tothom us ho dirà. Joe, no en cantéssiu res! Digueu que no en cantareu res, Joe: això és ésser un bon amic. Sempre us he tingut estimació, Joe, i he estat al costat vostre. No us en recordeu? No ho cantareu: veritat, Joe?- I la pobra criatura caigué de genolls davant l'estòlid assassí, i ajuntà les mans imploradores.

-No: sempre heu estat recte i lleial amb mi, Muff Potter, i no us aniré pas a l'encalç. Ja veieu: això és la més gentil cosa que un hom pugui dir.

-O Joe! Són un àngel! Per molt que visqui sempre us beneiré fins al darrer dia!- I Potter començà de plorar.

-Bé, bé: ja n'hi ha prou, d'això. Ja no és temps de somicar. Aneu per aquell camí, i jo aniré per aquest. Espavileu-vos, ara, i no deixeu cap pista darrera vostra.

Potter emprengué un trot que ràpidament es convertí en correguda. El mestís romangué sotjant-lo, i murmurà:

-Si està tan estovat per la pallisa i tan embriagat del rom com en té l'aire, no pensarà en el ganivet fins que sigui tan lluny que ja tingui por de tornar per aquesta banda. Cor de pollet!

Dos o tres minuts després, l'home assassinat, el cadàver embolcallat en la flassada, el taüt sense tapadora i la tomba oberta romanien sota l'única inspecció de la lluna. El silenci, aiximateix, era altra vegada absolut.

CAPÍTOL X

Els dos minyons anaven, corre que correràs, cap al poblet, muts d'horror. De tant en tant, aprensius, daven una llambregada cap endarrera, damunt llurs espatlles, com si temessin que hom els pogués seguir. Cada sacot que es dreçava en llur via semblava un home i un enemic, i els feia retenir l'alè; i, en córrer pel voltant d'algunes casetes escampades pròximes al poblet, el lladrar dels cans de vetlla incorporats semblava donar ales a llurs peus.

-Només que poguéssim arribar a la vella adoberia abans d'esfondrar-nos!- murmurà Tom, en breus moments, dividits pel respir. -No puc comportar-ho gaire estona més.

Els forts panteixos de Huckleberry eren la seva única resposta, i els minyons fixaven llurs ulls a la fita de llurs esperances, i maldaven durament per atènyer-la. Avançaren decididament sobre ella, i a la fi, pit contra pit, es llançaren a través de la porta oberta, i caigueren, agraïts i aclaparats, dins les ombres protectores de més endins. Aviat llurs polsos s'apaivagaren, i Tom murmurà:

-Huckleberry: què compteu que en pervindrà, d'això?

-Si el doctor Robinson fina, jo diria que en pervindrà una forca plantada.

-Ho creieu, tanmateix?

-N'estic segur, Tom.

Tom pensà una mica. Després digué:

-Quí ho dirà? Nosaltres?

-Que us empatolleu! Suposeu que passés qualsevol cosa i Joe l'Indi no fos penjat. Ves, ens mataria una hora o altra: tan cert com ara jaiem aquí terra.

-Això és el que jo pensava per dins, Huck.

-Si algú en parla, que sigui Muff Potter, si és prou ximple.
Generalment està prou embriagat per fer-ho.

Tom no digué res: continuà pensant. Al cap d'una estona zumzejà:

-Huck, Muff Potter *no ho sap*. Còm podria dir-ho?

-Per quina raó no ho sap?

-Perquè precisament rebé aquella patacada mentre Joe l'Indi ho feia.
Compteu que podia veure res? Compteu que sabé res?

-Manoi! És veritat, Tom!

-I, a més, fixeuvos-hi: potser aquella patacada el va acabar!

-No: no és probable, Tom. Tenia beguda a dins: jo ho he pogut veure; i, a més, sempre en té. Bé, doncs: quan mon pare està xop, ja podeu apallissar-li el cap amb tota una església, que no el contorbareu. Ell mateix ho diu. Així és que igual passa a Muff Potter, és clar. Però si un home estés ben, ben serè, compto que potser aquella patacada el deixaria al siti: no ho sé.

Després d'un altre silenci reflexiu, Tom va dir:

-Huck: esteu segur que podreu posar-vos un cadenat a la boca?

-Tom, *ens l'hem de posar*. Ja ho sabeu. A aquest dimoni indi no se li'n donaria més d'ofegar-nos a nosaltres que d'ofegar un parell de gats, si xerréssim la feta i no el pengessin. Ara, Tom, escolteu: no tenim més remei que jurar-nos l'un a l'altre de posar-nos un cadenat a la boca.

-M'hi conformo, Huck. És el millor partit. Voleu, només, que ens agafem les mans i jurem que...

-Oh! No, no fóra escaient, per a una cosa així. Això és prou bo per a cosetes ordinàries sense cap ni centener, especialment amb les noies, perquè després us van al darrera amb un flabiol sonant, i no poden fer sinó botzinar quan es veuen en el trencacoll; però una cosa d'importància com aquesta ha de ser escrita. I amb sang.

Tot l'ésser de Tom aplaudí aquesta idea. El pla era recòndit, i ombrívol i paorós; l'hora, les circumstàncies, els voltants, hi harmonitzaven. Arreplegà una polida estella de pi que jeia al clar de la lluna, es tragué un petit fragment de quilla roja que duia a la butxaca, es posà a la llum de la lluna, i escritotejà aquestes ratlles, dant relleu a cada tret que queia cap avall, a base d'apretar la llengua entre les dents, i minvant la pressió en els trets que anaven cap amunt:

«Huck Finn i Tom Sawyer juren posar-se un cadenat a la boca sobre això, i desitgen que puguin caure morts pel camí si mai xerren, i podrir-se.»

Huckleberry s'omplí d'admiració davant la facilitat de Tom en l'escriptura, i la sublimitat del seu llenguatge. Tot seguit agafà una agulla de la seva solapa, i anava a punxar-se la carn; però Tom digué:

-Atureu-vos! No ho feu, això. Les agulles de cap són de llautó.
Podria tenir verdet.

-Què cosa és verdet?

-És una metzina. Vet aquí el que és. Empasseu-vos-en una mica: ja veureu.

Així, doncs, Tom descabdellà el fil d'una de les seves agulles de cosir, i cada minyó es punxà el capciró del polze i n'espremé una gota de sang.

Amb el temps, després de diverses premsades, Tom aconseguí signar amb les seves inicials, servint-se del capciró de son dit xic com a ploma. Després mostrà a Huckleberry com havia de fer una H i una F, i el jurament ja fou perfecte. Enterraren l'estella de pi arran de la paret, amb algunes bròfegues cerimònies i encantaments, i les cadenes que els lligaven la llengua foren ja tancades amb pany i clau, i la clau llençada.

Una figura s'arrossegà tota llisquívola, en aquell moment, per un esboranc de l'arruïnat edifici; però ells no se n'atalaiaren.

-Tom- murmurà Huckleberry -això ens impedeix de parlar-ne mai, mai?

-És clar que sí. Passi el que passi, el cademat no es pot llevar.
Cauríem morts en terra: no sabeu la cosa?

-Sí, em penso que ho encerteu.

Continuaren parlant en veu baixa per algun temps. Al cap d'una estoneta un gos féu un udol durador i llòbrec a la part de fora: a uns deu peus d'allà on es trobaven. Els minyons s'aferraren l'un a l'altre sobtadament, en una agonia d'esglai.

-Per quín de nosaltres és?- digué, trasposat, Huckleberry.

-No ho sé... Sotgeu per la clivella. De pressa!

-No: vós, Tom!

-No puc... No ho puc fer, Huck!

-Tom, feu-ho si us plau. Ja hi torna!

-Oh! Déu meu! Gràcies!- murmurà Tom. -Li conec la veu. És Bull Harbison (1).

-Oh! Bella cosa! En bona refè, Tom, estava leri-leri de la meva fi, i hauria jugat qualsevol cosa que era un gos perdut.

El gos tornà a udolar. El coratge dels minyons naufragà una altra vegada.

-Oh! Déu me val! No és pas Bull Harbison!- murmurà Huckleberry.

-Mireu, Tom!

Tom, tremolant de por, es donà, i posà l'ull a la clivella. Son zumzeig amb prou feines podia oir-se quan digué:

-O Huck! És un GOS PERDUT!

-Guiteu, Tom, cuiteu! Per quí ve?

-Huck, deu venir per tots dos: som tots dos una mateixa cosa.

-O Tom! Em sembla que ens n'anem a l'òbit! I crec que no hi ha dubte d'on jo aniré a raure. He estat tan poca pena!

-Això ve de fer campanes i de fer totes les coses que a un hom li diuen que no faci. Hauria pogut ésser bo com Sid, si m'hi hagués escarrassat... Però no, no vaig escarrassar-m'hi, és clar. Tanmateix, aquesta vegada, si en surto, us dic que m'hi deixaré emparedar a l'escola del diumenge!

I Tom començà de somicar una mica.

-Vós dolent!- I Huckleberry començà de somicar, també. -Diastre, Tom Sawyer, sóu un melindro, al costat del que jo sóc! O Déu meu, Déu meu, Déu meu! Voldria tenir només que la meitat de la vostra sort.

Tom es sentí la gorja alliberada i murmurà:

-Mireu, Huck, mireu! S'ha girat d'esquena a nosaltres!

Huck mirà amb el cor ple de joia.

-Oidà, vatua! Que ho havia fet abans?

-Sí, que ho havia fet; però jo, com un ximple, no hi havia parat esment. Això és de primera! sabeu? I *ara* per quí deu venir?

L'udol cessà. Tom es caragolà les orelles.

-*Sst!* Què és això?- zumzejà.

-Sona com... com porcs que remuguin. No... és algú que ronca, Tom.

-Això, és? Per on rau, Huck?

-Em penso que és allà baix, a l'altre cap. Ho sembla, talment. Mon pare solia dormir allí, de vegades, vora els porcs; però, Déu me vall, el món s'ensorra, quan ell ronca. A més, em penso que no ha tornat a venir al poble cap més vegada.

L'esperit aventurer brollà de l'ànima dels minyons altra vegada.

-Huck, gosaríeu venir, si jo menava?

-No m'acaba de fer goig, Tom. Supposeu-vos que sigui Joe l'Indi!

Tom es descoratjà. Però al cap de poc la temptació s'aixecà tota poderosa de bell nou, i els minyons convingueren d'intentar-ho, amb el ben entès que fugirien a més córrer si els roncs paraven. Així és que avançaren de puntetes i llisquívolament, l'un darrera l'altre. Quan hagueren arribat a cinc passes del roncaire, Tom petjà una branqueta, que es petà amb un fort espetec. L'home gemegà, es retorcé una mica, i sa cara restà sota la llum de la lluna. Era Muff Potter. Els cors dels minyons havien romàs aturats, i llurs cossos també, mentre l'home es movia; però ara llurs temences s'esvaïren. Lliscaren cap enfora, travessant el malmenat aixopluc, i s'aturaren a una petita distància, per a bescanviar una paraula de comiat. I altra vegada aquell udol tètric i durador muntà en l'aire de la nit! Es giraren i veieren el gos singular que romania a tret d'on jeia Potter, encarant-se amb Potter, tot assenyalant el cel amb el nas.

-Oh! Manoi! Ve per ell!- exclamaren els dos nois, fent un bisbe.

-Escolteu, Tom: diuen que un gos esgarriat va comparèixer udolant al volt de la casa de Johnny Miller, per allà a la mitja nit, fa unes dues setmanes; i un enganyapastors entrà i s'aturà a la barana i cantà, el mateix vespre; i encara no s'hi ha mort ningú.

-Sí, ja ho sé, i supposeu que no mori ningú. No caigué Gràcia Miller al foc de la llar, cremant-se de mala manera, el mateix dissabte següent?

-Sí, però *no ha mort*. I, més encara, ha anat millorant.

-Molt bé: espereu, i ja veurem. Està ben llesta: és tan ressegur com que Muff Potter està ben llest. Això és el que diuen els negres, i ells ho saben tot, en aquest ram de coses, Huck.

Després se separaren, tot rumiant.

Quan Tom lliscà finestra endins de l'alcova, la nit era gairebé passada. Es despullà amb excessiva cautela, i s'adormí, tot congratulant-se que ningú no s'hagués adonat de la seva escapada. No s'havia dat compte que Sid, el gentil roncaire, estava despert, i n'havia estat per espai d'una hora.

Quan Tom obrí els ulls, Sid s'havia vestit i ja no hi era. En la llum hi havia un posat d'ésser tard. Això l'astorà. Per què no havia estat cridat i perseguit fins que es llevés, com era el costum? Aquesta idea l'omplia de mals averanys. Al cap de cinc minuts estava vestit i escales avall, tot sentint-se capolat i ensopit. La família encara era a taula, però havien acabat el desdejuni. No sonà cap paraula de rebuf; però hi havia esguards que es desviaven, i hi havia un silenci i un aire de calamitat que féu passar una esgarripança pel cor del culpable. S'assegué i féu per manera de semblar joiós, però era una tasca endiastrada. No va aconseguir un somriure ni una resposta: així és que recaigué en el silenci i deixà que son cor anés capbussant-se fins a les darreres fondàries.

Després del desdejuni, la seva tia el prengué de banda, i Tom gairebé resplendí amb l'esperança que li darien una pallissa; però no fou així. La seva tia es posà a plorar, i vingà preguntar-li com podia malmetre d'aquesta manera son cor de velleta; i finalment li digué que continués i s'arruïnés, i que, amb tants de disgustos, portés sos cabells grisos a la tomba, perquè ja era inútil de fer cap més provatura. Això era pitjor que no pas mil fuetades, i el cor de Tom romangué ara més capolat que el seu cos. Plorà, demanà perdó, prometé d'esmenar-se una i altra vegada, i aleshores se li permeté de

pendre comiat, tot i adonant-se ell que no havia guanyat sinó un perdó imperfecte i no havia inspirat sinó una feble confiança.

Abandonà la presència sobirana, massa atùit fins per a sentir-se venjatiu envers Sid: així és que la cuitosa retirada d'aquest per la porta del darrera fou innecessària. Es traginà a sí mateix cap a l'escola, ombrívol i trist, i rebé la seva pallissa al costat de Joe Harper per haver fet campana el dia abans, amb el posat d'una persona que tenia el cor atrafegat amb dolors més feixugues i era del tot indiferent a les bagatel·les. Després es transportà al seu seient, reposà el colze damunt el pupitre i les barres dins les seves mans, i contemplà la paret amb l'esguard de pedra d'aquell sofriment que ha arribat al límit i no pot passar més enllà. Son colze apretava alguna substància dura. Al cap d'una llarga estona canvià lentament i tristament la seva posició, i agafà aquell objecte amb un sospir. Estava embolicat amb paper. El desembolicà. Seguí un llarg, dilatat, colossal sospir, i el cor se li trencà. Era el seu pomet de llautó! Aquesta darrera gota va fer sobreixir el vas.

(1) Si el senyor Harbison hagués posseït un esclau anomenat Bull, Tom n'hauria parlat com del «Bull de Harbison»; però un fill o un ca d'aquell senyor es deia «Bull Harbison».

CAPÍTOL XI

Arran arran del migdia, tot el llogarret fou sobtadament galvanitzat per les noves esgarrifoses. Sense necessitat del telègraf, en aquell temps encara no somniat, la història volà d'home a home, de grup a grup, de casa a casa, amb velocitat poc menys que telegràfica. Naturalment, el mestre d'escola concedí festa aquella tarda: quí sap què hauria pensat d'ell el poble si no ho hagués fet. Hom havia trobat un ganivet sangonós vora l'assassinat, i algú l'havia reconegut com a pertanyent a Muff Potter: això deia la història. I hom deia que un vianant noctàmbul havia vist Potter que es rentava en el rierol, cap a la una o les dues del matí, i que Potter s'havia escorregut enllà; sospitosa circumstància, sobretot el rentar-se, que no era un costum en Potter. Hom digué, aiximateix, que el poble havia estat escorcollat en cerca de l'assassí (el públic no és lent a garbellar les proves i arribar a un veredict), però que havia estat introbable. Gent a cavall havien eixit per tots els camins, en totes direccions, i el xerif confiava que podria ésser capturat abans de la nit.

Tot el poble derivava cap al cementiri. El cortrencament de Tom s'esvaí, i s'ajuntà a la processó, no pas per no preferir mil vegades més d'anar a qualsevol banda, sinó perquè una paorosa, inexplicable fascinació l'hi arrossegava. Arribat a l'indret paorós, insinuà son cosset entre la multitud i veié el llòbrec espectacle. Li semblà que havia passat un segle abans que ell arribés allí al davant. Algú li pessigà el braç. Es girà, i sos ulls trobaren els

de Huckleberry. Després, tots dos, d'un plegat, miraren a una altra banda i es preguntaren si algú havia reparat alguna entresenya en llur mútua llambregada. Però tothom enraonava, i es fixava en l'astorador espectacle que tenien en front.

-Pobre companyó! Pobre companyó! Tan jove!

-Això hauria d'ésser un escarment per als lladres de tombes.

-Muff Potter anirà a la forca, d'aquesta feta, si l'atrapen!

Aquest era el tarannà de les consideracions, i el ministre digué:

-Sentència de Déu! La seva mà hi és visible.

En aquell moment Tom s'estremí de cap a peus, perquè son esguard caigué damunt la cara estòlida de Joe l'Indi. Aleshores la multitud començà de decantar-se i empènyer-se, i se sentiren veus que cridaven:

-És ell! És ell! Ve pel seu grat!

-Quí? Quí?- feren una vintena de veus.

-Muff Potter!

-Ei! S'ha aturat! Mireu, mireu! Es gira! No el deixéssiu escapar!

La gent que hi havia pel brançam dels arbres, damunt la testa de Tom, digueren que poc mirava escapar-se: només semblava dubtós i malsegur.

-Infernal pocavergonya!- digué un badoc. -Necessitava venir a dar un cop d'ull sossegat a la seva tasca: no esperava de trobar companyia.

La multitud se'n retirà aleshores, i el xerif passà en mig d'ella aparatósament, duent a Potter del braç. La cara del pobre home era esmaperduda, i sos ulls traspuaven la por que l'atuïa. Quan s'escaigué davant l'home assassinat, son cos es sacsejà com el d'un epilèptic, i es posà la cara entre les mans i trencà el plor.

-No ho he pas fet!- sanglotava. -Per la meva paraula i la meva honra que no ho he fet!

-Quí us en acusava?- cridà una veu.

Aquest tret semblà haver encertat. Potter alçà son rostre i mirà a son volt amb un patètic desempar en sos ulls, i veié Joe l'Indi, i exclamà:

-O Joe l'Indi! M'havíeu promès que mai...

-És vostre aquest ganivet?- I el xerif li llançà al seu davant.

Potser hauria caigut si no l'haguessin agafat i dipositat en terra. Després va fer:

-Quelcom em deia que si no tornava i arplegava...- Tot s'estremí. Després mogué la seva mà sense nervi, amb un gest de vençut, i féu:
-Digueu-los-ho, Joe, digueu-los-ho... Ja tant se val.

Aleshores Huckleberry i Tom romangueren muts i embadocats. I sentiren com el mentider cor-de-roca conjuminava la seva serena declaració; i esperaven a cada moment que el cel claríssim deixaria caure els llamps divinals damunt sa testa, i s'estranyaven de veure per quant de temps el càstig anava essent ajornat. I quan ell hagué finit, encara vivent i sencer, el fluctuant impuls que havien sentit de rompre llur jurament i salvar la vida del pobrissó detingut i traït s'esvaí i cessà, perquè evidentment aquell inic

s'havia venut a Llucifer, i seria fatal de ficar-se en cosa pertanyent a un poder com aquell.

-Per què no fugíeu? Per què havíeu de tornar aquí?- va dir algú.

-No me'n podia estar... no me'n podia estar- gemegava Potter. Volia escapar-me, però semblava que no pogués anar enlloc si no és aquí.- I altra vegada rompé a sanglotar.

Joe l'Indi repetí la seva declaració, amb la mateixa calma, uns quants minuts després, en procedir-se a l'enquesta, sota jurament; i els minyons, veient que els llamps eren encara fermats, es consolidaren en llur creença que Joe s'havia venut al diable. Joe havia esdevingut ara, per a ells, l'objecte més obagament interessant que mai haguessin considerat, i no podien llevar-ne els ulls fascinats, de la seva cara. Interiorment resolgueren de vigilar-lo, de nit, quan l'avinentesa se'n presentés, amb l'esperança de pegar una llambregada a son temut senyor.

Joe l'Indi va ajudar a aixecar el cos de la víctima, i l'aconduí en un carro per al seu transport. Hom brunzí, entre la multitud esgarrifada, que la ferida sagnava una mica! Els minyons cregueren que aquesta sortosa circumstància menaria les sospites envers l'oportuna direcció; però foren decebuts, perquè més d'un camperol observava:

-Es trobava a tres peus de Muff Potter quan la cosa va passar.

El paorós secret i el corcó de consciència de Tom li feren la son alterosa per tota una setmana, després d'això; i un matí, al desdejuni, digué Sid:

-Tom: us remeneu i parleu tant, en el vostre son, que em passo despert la meitat del temps.

Tom s'esblaimà i acalà els ulls.

-És un mal senyal- digué la tia Polly, greument. -Quína cosa us passa pel magí, Tom?

-Res. Res que jo sàpiga.- Però la mà del minyó es sacsejà en tanta de manera que volcà el seu cafè.

-I les coses que dieu!- va fer Sid. -La darrera nit dèieu: -«És sang, és sang: això és!» I ho tornàveu a dir, i ho tornàveu a dir. I fèieu: -«No em turmenteu d'aquesta manera: ja us ho diré». Què diríeu? Quína cosa és el que hauríeu dit?

Tot s'esfondrà davant de Tom. És impossible de suposar el que hauria passat aleshores; però sortosament la preocupació s'esvaí a la cara de la tia Polly, i ella comparegué en ajut de Tom sense saber-ho, tot dient:

-Bah! És aquest terrible assassinat. Jo mateixa en somnio coses gairebé cada nit. De vegades somnio que só jo qui l'ha comès.

Mary digué que ella havia estat colpida d'una manera ben semblant. Sid semblà satisfet. Tom eixí de la sobirana presència tan de pressa com li vagà de fer-ho plausiblement, i després d'això es queixà de mal al dentat tota una setmana i lligà les seves barres cada nit. Mai sabé que Sid cada nit el vigilava, tot i ajagut, i ben sovint desfeia l'embenament, i aleshores es decantava damunt el colze, escoltant una bella estona cada vegada, i després feia lliscar altre cop l'embenament allà on havia estat. El trontoll espiritual de Tom anà fent-se fonedís gradualment, i el mal de dentat esdevingué enujós, i hom el descartà. Cas que Sid realment hagués tret alguna cosa en clar de les dites desjunyides de Tom, s'ho reservà per a ell. A Tom li semblava que sos companys mai no acabarien de fer interrogatoris sobre gats morts, renovant així la memòria de la seva calamitat al seu esperit. Sid reparà que Tom mai no era metge forense en cap d'aquests esbrinaments, encara que hagués esdevingut hàbit seu de pendre la direcció en totes les

noves empreses; reparà també que Tom mai feia de testimoni, i això era estrany; per a Sid no passà desapercebut el fet que Tom àdhuc mostrava una assenyalada aversió envers tals enquestes, i sempre les evitava, en poder. Sid se'n meravellava, però no en deia una paraula. Tanmateix, però, fins les enquestes passaren de moda, a la fi, i deixaren de torturar la consciència de Tom.

Cada un o dos dies, durant aquest temps aflictiu, Tom espià una oportunitat i anà envers la petita finestra enreixada de la presó i passà de contraban, en direcció a l'assassí, totes les petites comoditats que pogué arrebregar. La presó era un antre insignificant de rajola, vora un aiguamoll, al caire del poblet, mancat de vigilants: tanmateix, poques vegades era ocupat. Aquests presents ajudaven en gran manera a aquietar la consciència de Tom. La gent del poblet tenia un vehement desig de fer un cap nou a Joe l'Indi, i arrossegar-lo, per robament de cadàvers. Però tan formidable era el seu geni, que hom no trobà ningú que volgués pendre la iniciativa en aquesta matèria. Així és que hom la deixà córrer. Ell havia tingut compte de començar les seves dues declaracions per la lluita, sense confessar el robament de la tomba que l'havia precedida; així, doncs, semblà, més assenyat de no plantejar el cas davant el Tribunal, ara com ara.

CAPÍTOL XII

Una de les raons per les quals el magí de Tom havia anat desempallagant-se de sos íntims mals de cap era perquè havia descobert una nova i transcendental matèria d'interès. Becky Thatcher havia deixat de comparèixer a l'escola. Tom lluità amb son orgull uns quants dies, i féu per manera d'escapolir-se d'aquell amor, però fracassà. Començà d'anar a raure constantment pels volts de la casa on vivia el pare d'ella, cada nit, i de sentir-se ben atuïdot. Estava malalta. Si es morís! Aquesta idea comportava una distracció. Ja no s'interessà més per la guerra, ni tan sols per la pirateria. L'encís de la vida havia desaparegut, i no en restava sinó la melangia. Deixà de banda el seu arc i el seu bastonet de *baseball* que ja no li proporcionaven cap gaudi. Sa tia n'estava tota preocupada; començà de fer-li sofrir tota mena de provatures amb medicines. Ella era d'aquelles persones que perden els estreps per les medicines patentades i tots els mètodes novençans de produir la salut o d'adobar-la. Era una constant experimentadora d'aquestes coses. Quant sabia quelcom de nou en el ram, estava subjecta a una febre inestroncable fins que ho havia provat, no pas en si mateixa, perquè mai no estava malalta, sinó en algú altre que tingués a mà. Estava subscripta a tots els periòdics de terapèutica i a tots els enganys frenològics; i la solemnial ignorància amb què s'estarrufaven ells era l'ambient que la tia Polly respirava amb delit. Tota la desferra que contenien sobre la ventilació, i com calia anar-se'n al llit, i com llevar-se, i quines coses menjar, i quines coses beure, i quant d'exercici fer, i en quin estat de ment conservar-se, i quina

mena de vestit posar-se era per a ella l'Evangeli, i mai no reparà que la premsa salutífera del mes corrent solia trabucar tot allò que havia recomanat un mes abans. Era un cor senzill i honrat en tota la durada del dia, de manera que era una fàcil víctima. Arreplegava sos periòdics enganya-babaus i ses medicines enganya-bajocs, i així armada d'eines de mort, avançava damunt son pà·lid cavall, per a dir-ho metafòricament, *amb l'infern al seu darrera*. Però mai no sospità que ella no fos un àngel guaridor i el baume de Galaad sota una disfressa, en front dels veïns emmalaltits.

El tractament per l'aigua era nou, aleshores, i l'atuïda condició de Tom fou per a ella com una fruita madura. El feia eixir a trenc de dia cada matí, el feia estar dret dins el cobert de fusta i l'ofegava amb un diluvi d'aigua freda; després el refregava amb una tovallola com una llima, i així el retornava; després l'embolicava amb un llençol mullat, i el deixava de bell nou sota la flassada, fins que suava ànima i tot, i «les seves taques grogues se li esquitllaven enfora, a través dels porus», com deia Tom.

Però, amb tot i això, el noi anava esdevenint més i més malenconiós, i pà·lid, i abatut. Ella va afegir-hi banys calents, banys de seient, dutxes i capbussons. El noi romania bròfec com una caixa de morts. Ella començà de prestar ajut a l'aigua amb una prima dieta de farina de civada, i emplastres de cantàrides. Calculava la capacitat d'ell com hauria calculat la d'una gerra, i l'omplia diàriament de panacees pispa-diners.

Tom havia esdevingut, en aquella etapa, indiferent a la persecució. Aquesta fase omplia de marriment el cor de la vella senyora. Calia rompre aquesta indiferència a qualsevol preu. Aleshores sentí parlar per primera vegada d'un mata-xacres. N'encarregà tot seguit una bella quantitat. El tastà, i en romangué plena de gratitud. Era, senzillament, foc en forma líquida. Deixà córrer el tractament hidroteràpic i tota altra cosa, i fixà la seva fe en

el mata-xacres. En donà una culleradeta a Tom, sotjant-ne les resultes amb l'ànsia més pregona. Sos mals de cap gaudiren immediatament una treva, i son esperit recobrà la pau, perquè l'indiferència fou rompuda. El noi no hauria mostrat un interès més salvatge, més sincer, si ella hagués calat foc sota sos peus.

Tom s'adonà que era hora de deixondir-se: aquesta mena de vida podia ésser romàntica abastament dins la seva àrida entonació, però començava de comportar massa poc sentimentalisme i massa riquesa enfollidora. Així, doncs, imaginà diversos plans d'alleujament; i al capdavall se li acudí de fer veure que l'encisava el mata-xacres. El demanà tan sovint, que es féu carregós, i la seva tia acabà per dir que se'n prengués ell mateix i no li fes més nosa. Si s'hagués tractat de Sid, li hauria permès el gaudi sense recelars; però, tractant-se de Tom, vigilà l'ampolla clandestinament. Trobà que, de fet, la medicina minvava; però no se li acudí que el minyó hi adobava la salut d'una clivella del paviment de la saleta.

Un dia Tom es trobava dant la dosi a la clivella, quant el gat groguenc de la seva tia comparegué tot bronzint, mirant la cullereta cobejosament i demanant-ne un tast. Digué Tom:

-No en demaneu si no en teniu necessitat, Pere.

Però en Pere féu senyal que en tenia necessitat.

-Val més que us en assegureu.

En Pere n'estava segur.

-N'heu demanat, i us en daré, perquè jo no só de mena roïna; però, si trobeu que no us agrada, no us queixeu de ningú, sinó de vós mateix.

En Pere s'hi conformà: així és que Tom li badà la boca, i li va tirar a la gola el mata-xacres. En Pere saltà un parell de yardes pels aires, i després féu un esgarip de guerra i es posà a donar giravolts i més giravolts per la cambra, havent-se-les a patacades amb el parament, trabucant testos amb flors i causant general estrall. Després s'aixecà damunt les potes del darrera, i féu gambades al seu voltant, en un frenesí de gaubança, amb el seu cap damunt l'espatlla, i la seva veu proclamant una felicitat impossible d'estroncar. Després anà fent esquinços d'ací d'allà de la casa, espargint de bell nou el caos i la destrucció per sa via. La tia Polly entrà al moment just per a veure'l empenent-se una petita sèrie de dobles salts mortals, llançant un hurra final i vigorós, i traspasant la finestra oberta, tot arrabassant els testos florits que restaven. La vella senyora romangué petrificada d'astorament, llucant damunt les seves ulleres. Tom estava ajaçat en terra, morint-se de riure.

-Tom: què li fa mal al gat, en nom de Déu?

-No ho sé, tia- digué el minyó prenent alè.

-Mai no havia vist cosa semblant. Quina és la causa que hagi fet aquestes accions?

-No ho sé, de bo de bo, tia Polly: els gats ho fan sempre quan es xalen.

-Voleu dir?- Hi havia quelcom en l'entonació de la tia Polly, que va fer a Tom aprensiu.

-Sí, senyora. És a dir, jo bé ho penso.

-*De bo de bo?*

-Sí, senyora.

La vella senyora estava decantada, i Tom l'espiava amb un interès estimulat per la inquietud. Massa tard endevinà la seva orientació. El mànec de la cullereta acusadora era visible sota la sanefa del llit. La tia Polly la collí i l'enlairà. Tom reculà, baixant els ulls. La tia Polly l'aixecà pel mànec usual (la seva orella), i li tustà el cap de valent amb son didal.

-Ara vejam: per què havíeu de maltractar d'aquesta manera la pobra bèstia, que no pot parlar?

-Ho he fet compadint-me d'ell, perquè no té tia.

-No té tia! Babau! Què té que veure, això!

-Hi té que veure qui-sap-lo. Perquè, si n'hagués tingut, ella fóra qui l'hauria recremat! Ella li hauria rostit els budells, tan mancada de bon cor com si el pacient hagués estat un noi!

La tia Polly sentí una sobtada angoixa de remordiment. La cosa, així, prenia un nou aspecte: ço que era cruel envers un gat podia ésser també cruel envers un noi. Començà d'ablanir-se: estava penedida. Sos ulls s'humitejaren una mica, posà la mà damunt el cap del minyó, i digué gentilment:

-Ho feia amb el millor daler, Tom. I, Tom, *us ha refet*.

Tom la mirà a la cara insinuant un ullet amb prou feines perceptible, en mig de la seva gravetat:

-Ja ho conec que ho fèieu amb el millor daler, tieta; i igual em passava amb en Pere. També a ell l'ha refet. Mai l'havia vist voltar amb tan bella...

-Oh! Aneu-vos-en, Tom, abans que em torneu a enquimerar. I feu per manera de ser bon minyó una vegada a la vida, i no haureu de pendre cap

més medicina.

Tom arribà a l'escola abans de temps. Hom reparava que aquesta cosa estranya havia esdevingut cada dia, darrerament. I ara, com volia son nou costum, es posà vora l'entrada del camp escolar, en lloc de jugar amb sos companys. Estava malalt, deia, i en tenia el posat. Procurà dar entenent que mirava arreu arreu, llevat d'on mirava de bo de bo: pel camí avall. Al cap de poca estona Jeff Thatcher comparegué a la vista, i la cara de Tom s'il·luminà, i menà la conversa estratègicament, creant-hi avinenteses de parlar de Becky; però l'atarantat minyó no arribà a atalaiar-se de l'ham. Tom espià i espià, ple d'esperança, quan un vestidet de noia bellugadís es mostrava a l'esguard, i odiant-ne la posseïdora tot seguit que veia que no era la que calia. A la fi els vestidets de noia plegaren de comparèixer, i ell anà a raure dins el cau: entrà dins l'escola buida i s'assegué a sofrir. Després, un altre vestidet de noia passà la porta, i el cor de Tom va fer una gran gambada. Un moment després, ja era fora, i *engegant-se* com un indi, udolant, rient, empaitant minyons, saltant per damunt el clos amb perill de la vida i el coll, fent capgirells amb la mà en terra, sostenint-se damunt el cap, acoblant totes les fetes heroiques que pogué imaginar, i mirant de cua d'ull, tota l'estona, per veure si Becky Thatcher n'havia esment. Però ella semblava no adonar-se de res: mai no mirava. Seria possible que no reparés que ell era allí? Portà ses considerables fetes a son immediat veïnatge: anà pel volt fent esgarips de guerra, arrabassà la gorra un noi, la tirà rabent damunt la teulada de l'escola, es precipità entre un grup de minyons, trabucant-ne en totes direccions, i caigué, obert de cames i braços, sota el nas de Becky, gairebé tirant-la a terra; i ella es girà, amb el nas en l'aire, i ell sentí com deia:

-Uix! Hi ha gent que es pensen ésser qui sap què: sempre es donen importància!

Les galtes de Tom s'abrandaren. Es replegà i se n'anà amb la cua entre cames, atuït i amb la cresta abatuda.

CAPÍTOL XIII

Tom, ara, s'havia format el seu determini. Tot ell era tenebror i desesperança. Era un noi abandonat, sense amics, deia ell; ningú no l'estimava; quan descobrissin a quina resolució l'havien conduït, potser els recaria; havia fet per manera d'obrar bé i anar tirant, però no l'hi havien consentit, i ja que no els convenia cap altra cosa sinó alliberar-se d'ell, que així fos: i que àdhuc el carreguessin amb la culpa per les conseqüències. Per què no havien de fer-ho? Quin dret tenia, el desvalgut, de queixar-se? Sí, l'hi havien obligat, al capdavant: faria una vida criminal. No hi havia opció. Mentrestant, era molt més avall de Meadow Land, i el dring de la campana de l'escola per a acoblar els minyons arribava tot desmaiàt a la seva oïda. Sanglotà, aleshores, de pensar que mai més, mai més, no tornaria a sentir aquella antiga ressonança familiar: era cosa ben dura, però l'hi obligaven. Ja que era llançat al món glacial, havia de sotmetre's, però els perdonava. I els sanglots es feren intensos i seguits.

En aquella avinentesa, precisament, trobà el companyó jurat de son esperit, Joe Harper, que venia amb una aspra mirada i evidentment arrecerava en son cor algun projecte grandios i sinistre. Eren, palesament, «dos esperits amb una sola idea». Tom, fregant-se els ulls amb la mànega, començà de barbotejar quelcom sobre un determini d'escapar-se de la seva malmenada existència i la manca de simpatia de la llar, i vaguejar per l'ample món, i no tornar mai més; i acabà esperant que Joe no l'oblidaria.

Però hom esbrinà que aquesta mateixa requesta, precisament, era la que Joe anava a fer a Tom; i havia anat a la seva percaça amb aquest fi. La seva mare l'havia fuetejat per haver-se begut una llet que ell no havia tastat, ni en sabia res: era evident que estava cansada d'ell i desitjava que partís. Si ella tenia aquests sentiments, ell no podia fer altra cosa que retre-s'hi: esperava que ella seria feliç, i mai no es penediria d'haver llançat son pobre minyó al món insensible, perquè hi passés pena i hi morís.

Mentre els dos nois caminaven tots adolorits, feren un nou pacte d'ajut mutual i d'ésser germans, i no separar-se mai fins que la mort els lliurés de llurs calamitats. Aleshores començaren de perfilar llurs plans. Joe duia al magí d'ésser ermità, i viure de rosegons en una remota caverna, i morir-se paulatinament, de fred i necessitat i dolor; però, després d'haver parat atenció a Tom, concedí que una vida de crim oferia alguns eminents aventatges: així és que consentí a ésser pirata.

Tres milles més avall de Sant Petersburg, en un indret on el riu Mississipí tenia poc més d'una milla d'amplada, hi havia una illa llarga, estreta, boscosa, amb un alfac en son extrem, ben escaient com a lloc de cita. No era habitada. S'estenia qui-sap-lo envers l'altra ribera, entre una selva espessa i gairebé absolutament despoblada. Així, doncs, l'illa de Jackson fou escollida. Quínes haguessin d'ésser les víctimes de llurs pirateries, era cosa que no se'ls acudí. Després anaren a cercar Huckleberry Finn, i ell va unir-se'ls tot seguit, perquè totes les carreres li eren iguals: li era indiferent. Es separaren al cap de poc, per a trobar-se en un indret solitari de la vora del riu, a dues milles del poblet, a l'hora favorita, que era la mitja nit. Allí hi havia un petit rai de brancatge que es proposaven capturar. Cadascú d'ells portaria hams i cordills, i les provisions que pogués robar de la manera més ombrívola i misteriosa, com escau als bandejats: i abans que la tarda fos passada s'havien enginyat per gaudir la dolça ufana d'escampar que ben tost

la ciutat «sabria alguna cosa». Tots els que oïren aquesta vaga al·lusió foren advertits que calia «no dir-ne un mot i esperar».

Cap a la mitja nit, Tom arribà amb un pernil elaborat i unes quantes bagatel·les, i s'aturà entre unes espesses mates, damunt un penyal que dominava el lloc de la cita. Hi havia celístia i una gran quietud. El riu poderós s'estenia com un oceà en sossec. Tom parà atenció un moment, però cap so no trencava la calma. Després féu un xiulet baix i precís. Li respengueren de sota el penyal. Tom xiulà dues vegades més. Aquests senyals foren respostos d'igual manera. Després una veu cautelosa digué:

-Quí hi ha aquí?

-Tom Sawyer, el Negre Flagell de la Mar Espanyola. Digueu els vostres noms.

-Huck Finn, el Mà-roja, i Joe Harper, Terror de les mars.- Tom havia proporcionat aquests títols, que pertanyien a la seva literatura predilecta.

-Bé està. Doneu la contrasenya.

Un parell de roncs murmuris lliuraren el mateix nom paorós, simultàniament, a la nit que els arrecerava:

SANG!

Aleshores Tom tirà a baix el pernil, per damunt el penyal, i es deixà caure al seu darrera, esquinçant a la vegada, fins a cert punt, pell i vestits en son esforç. Hi havia un caminal fàcil i confortable al llarg de la ribera, sota el penyal, però li mancaven els aventatges de la dificultat i el perill, de tant de preu quan es tracta d'un pirata.

La Terror de les Mars havia portat un llom de porc, i s'havia extenuat traginant-lo fins allí. Finn, el Mà-roja, havia robat una cassoleta, i una quantitat de tabac de fulla a mig preparar, i també havia portat unes quantes panotxes per fer-ne pipes. Però cap dels pirates no fumava ni mastegava tabac sinó ell. El Negre Flagell de la Mar Espanyola digué que no fóra bo de començar sense fer una mica de foc. Aquest pensament era assenyat; els *mistos* eren amb prou feines coneguts en aquell temps. Veieren un foc que treia fum en gran rai, a unes cent yardes, més amunt, i anaren llisquívolament cap allí i en prengueren una brasa. Convertiren l'empresa en una imposant aventura, dient: «Sst!» tot sovint, i aturant-se de cop i volta, i amb el dit als llavis; avançant amb les mans damunt imaginaris mànecs de punyals, i disposant en llòbrecs murmuris que si «l'enemic es movia calia enfonsar-los-hi fins al mànec», perquè «els morts no parlen». Massa sabien que els homes del rai havien baixat al poblet a dar un tom pels magatzems o a abandonar-se a la grifolda; però tanmateix això no era excusa perquè conduïssin l'afer d'una manera que no fos piratenca.

Al cap de poc s'allunyaren. Tom comandava, Huck tenia el rem de darrera, i Joe el de davant. Tom estava al mig de la nau, amb celles ombrívoles i braços closos i donava les seves ordres amb un murmuris baix i ferreny.

-Orseu, i ajusteu-la al vent!

-Bé bé, senyor!

-Ferma, feerma la nau!

-Ja n'està, senyor!

-Amolleu-la un punt!

-Ja està, senyor!

Com que els minyons menaven constantment i monòtonament el rai cap al mig del riu, hom entenia indubtablement que aquestes ordres no eren dades sinó «per seguir la moda», i no pretenien significar cap cosa especial.

-Quínes veles porta?

-Veles majors, cofes i petifocs, senyor.

-Hisseu els sobres! Desplegueu aquí dalt l'ala de gàvia! De pressa!

-Bé, bé, senyor!

-Allargueu els riços al guanet de l'arbre mestre! Escotes i braces!
Amunt, fillets!

-Ala, a sotavent, tot a babord!

-Estigueu a punt per a l'encontre! Port, port! Som-hi, companys! Amb delit! Ferma la nau!

-Ferma està, senyor!

El rai passava al mig del riu. Els minyons encararen bé la proa, i després descarregaren els remes. El riu no era alt, de manera que no hi havia més que dues o tres milles de marxa. Amb prou feines fou dita una paraula durant els següents tres quarts d'hora. Ara el rai passava davant el poblet llunyà. Dos o tres llumets de feble resplendor mostraven on queia, pacíficament adormit més enllà del vague i dilatat corrent, ple de pedreria d'estels, inconscient del fet paorós que estava succeïnt. El Negre Flagell romania encara quiet, amb els braços closos, mirant per darrera vegada la escena de ses joies primerenques i sos darrers sofriments, i desitjant que «ella» pogués veure'l

ara, lluny, anant per la mar esquerra, confrontant el perill i la mort amb cor indomable, marxant cap el seu destí amb un somriure inflexible en els llavis. Era un esforç ben petit per a la seva imaginació el transportar l'illa de Jackson més enllà de l'esguard del poblet: així és que li donà «la darrera mirada» cortrencat i satisfet. Els altres pirates miraren per darrer cop, també; i tots plegats miraren per tant de temps que estigueren a punt de deixar que el corrent se'ls endugués enfora de l'abast de l'illa. Però descobriren a temps el perill i feren una maniobra per impedir-ho. Cap a les dues del matí el rai tocava a terra a l'alfac, a dues-centes yardes damunt el cap de l'illa; i ells passaren gual endavant i endarrera fins que hagueren desembarcat els nòlits. Entre ço que pertanyia al petit rai hi havia una antiga vela, i ells l'estengueren damunt un amagatall, entre les mates, fent-ne una tenda per arrecerar les seves provisions; però ells dormirien al ras si el temps era bo, com escau als bandejats.

Bastiren un foc al costat d'una gran soca, a vint o trenta passes endins de les ombrívols fondàries del bosc, i després cuinaren un bocí del porc a la paella, per sopar, i consumiren la meitat de la coca de blat de moro que havien portat. Semblava un joc gloriós el celebrar un festí d'aquella manera lliure i salvatge dins la boscúria verge d'una illa inexplorada i inhabitada, lluny dels indrets per on circulen els homes; i digueren que mai més no tornarien a la civilització. El foc que s'enfilava il·luminà llurs cares, i escampà una llum rogenca damunt les soques i columnes de llur temple selvós, i damunt el lluent fullatge i els fistons de les plantes arrapadisses. Quan la darrera fràgil llenqueta de porc havia desaparegut i l'última ració de coca era devorada, els minyons s'estengueren damunt l'herbei, plens de gaubança. Haurien pogut trobar una banda més fresca, però no volien privar-se de un tret tan romàntic com era un foc d'acampament.

-No és una diversió?- digué Joe.

-És una llaminadura- digué Tom.

-Què dirien, els nois, si ens veiessin?

-Què dirien? Si vinguessin a raure aquí, es moririen: oi, Huck?

-També ho compto- digué Huckleberry; -però tanmateix a mi m'escau. No demano cosa millor. Mai no tinc tanta cosa a menjar, generalment; i aquí no poden venir i donar-li una guitza a un hom i fer-lo pertedir d'aquella manera.

-Aquesta és ben bé la vida que fa per a mi- digué Tom. -No cal que hom es llevi al matí, i que vagi a escola, i es renti, i totes aquelles remalaïdes ximpleres. Veieu? Un pirata no ha de fer res, Joe, quan és a la platja, però un ermità ha de dir qui sap les pregàries, i en acabat no té cap divertiment, almenys en el seu ofici.

-Oh! Sí, és veritat- digué Joe; -però no hi havia pensat gaire, sabeu? M'estimo molt més ésser un pirata, ara que ho he tastat.

-Veieu?- digué Tom. -La gent no hi té tirada, pels ermitans, avui en dia, com feien en el temps de la vellura; però un pirata sempre és respectat. I un ermità no té més remei que dormir al lloc més dur que pot trobar, i portar robes de sac, i cendra damunt la testa, i estar-se al ras en temps de pluja, i...

-Per què se'n posa de roba de sac, i de cendra damunt la testa?- demanà Huck.

-No ho sé. Però no tenen més remei: sempre ho fan, els ermitans. Vós hauríeu hagut de fer-ho, si n'haguéssiu estat.

-L'as em reflic, que jo m'hi avinguéssiu!- digué Huck.

-Bé, doncs, què farieiu?

-No ho sé, però no ho faria això.

-Bé, Huck: és que *caldria* que ho féssiu. I com us en sortiríeu?

-Ves, no ho comportaria. Tocaria pirandó.

-Tocar pirandó! Quin bell calet seríeu com a ermità! Fóreu una calamitat!

El Mà-roja no respongué, perquè s'esmerçava en quelcom de millor. Havia acabat de baumar una panotxa, i ara hi adaptava una tija, carregava de tabac, i apretava una brasa contra el carregament i bufava un núvol de fum olorós: estava en plena florida de luxuriosa gaubança. Els altres pirates li envejaven aquest vici majestuós, i resolgueren secretament d'adquirir-lo com més aviat millor. Huck no trigà a dir:

-Què els pertoca fer als pirates?

-Oh! Tenen una vida escometedora: prenen vaixells, i els calen foc, i agafen els diners i els enterren en indrets paorosos de llur illa, on hi ha fantasmes i coses a vigilar, i maten a tothom en els vaixells: els fan caminar per un tauló.

-I s'emporten les dones a l'illa- digué Joe.- Les dones no les maten.

-No- confirmà Tom: -no maten les dones: són massa nobles per a fer aquest tropell. I les dones sempre són belleses, tanmateix.

-I no duen pas vestits rebregats! Oh! No! Tot or i argent i diamants- va fer Joe amb entusiasme.

-Quí?- digué Huck.

-Ves, els pirates.

Huck examinà sos propis vestits amb desesperança.

-Compto que no estic vestit com convindria per a fer de pirata- digué, amb una patètica recança en la seva veu; -però no he pogut haver sinó això.

Però els altres minyons li digueren que els bells vestits arribarien ben de pressa, un cop haguessin començat llurs aventures. Li feren capir que sos pobres parracs farien el fet, per a començar, encara que fos el costum dels rics pirates de començar amb el guarda-roba complet.

Gradualment llur conversa s'extingí i l'ensopiment començà de lliscar damunt les parpelles dels petits bandejats. La pipa caigué dels dits del Mà-roja, i ell dormí el bon son d'una consciència sense noses i de un cos fadigat. Al Terror de les Mars i al Negre Flagell de la Mar Espanyola els costà més de trencar el son. Digueren llurs pregàries interiorment, i bo i ajaguts, ja que allí no hi havia ningú amb autoritat per a fer-los agenollar i dir-les en alta veu: de fet no tenien ganes de dir-les, però els feia temor de pendre's aquests eixamples, que podien atreure un llamp especial i sobtat de les cèliques altures. Després arribaren al marge imminent de la son, i es posaren a rondar-lo; però ara vingué un intrús que no volia donar-se: era la consciència. Començaren de sentir una vaga aprensió que havien fet mal fet de fugir, i després pensaren en les menges robades, i aleshores vingué la positiva tortura. Intentaren argüir, per allunyar-la, que vintenes de vegades havien furtat llaminadures i pomes; però llur consciència no havia d'apaivagar-se amb tan mesquines plausibilitats. Els semblà, al capdavall, que no s'hi valia a discutir un fet inderrocable: pendre llaminadures no era més que rapissar, mentre que apoderar-se de porc i pernil i béns d'aquesta mena era, clar i net, *robar*; i contra això hi havia un manament a la Bíblia. Així és que interiorment resolgueren que, mentre romanguessin en aquell ofici, llurs pirateries no serien de bell nou tacades amb el crim del

robament. Aleshores llur consciència els concedí una treva, i aquests curiosos pirates il·lògics trencaren pacíficament el son.

CAPÍTOL XIV

En despertar-se Tom al matí, es preguntà on es trobava. S'assegué i es fregà els ulls, i mirà a son voltant: aleshores va comprendre la cosa. Agrisava el cel l'alba freda, i hi havia una sensació delectable de repòs i pau en la profunda calma penetrant i el silenci dels boscos. No es movia una fulla; ni un so trencava la gran meditació de la natura. Hi havia rosaris de gotes de rosada damunt les fulles i les herbes. Un llit de blanques cendres cobria el caliu, i una garlanda de fum, prima i blava, s'alçava tota dreta per l'aire. Joe i Huck encara dormien. Aleshores, ben endins de la boscúria, un ocell cantà, i un altre respongué; no trigà de sentir-se el martelleig del pigot. Gradualment, el gris tèrbol i fred de la matinada s'esblanqueí, i al mateix compàs els sons es multiplicaren i es manifestà la vida. La meravella de la natura arrabassant-se al son i anant a la tasca, es descobrí al minyó consirós. Un cuquet verd anava arrossegant-se damunt una fulla amarada de rou, adesiara alçant en l'aire les dues terceres parts de son cos, flairant a son volt, i després tornant a avançar, perquè prenia mesures, segons deia Tom; i quan el cuc se li acostà de son grat, ell segué quiet com una pedra, amb ses esperances muntant o defallint alternativament a mesura que la bestioleta anava envers ell o semblava inclinada a adreçar-se a qualsevol altre indret; i quan a la fi reflexionà, per espai d'un moment anguniós, amb son cos encorbat en l'aire, i després baixà a la cama de Tom i començà un viatge al seu damunt, tot son cor se n'alegrà, perquè això volia dir que tindria un nou abillament, que, sense el més petit dubte, fóra un llampant uniforme de pirata. Després vingué una processó de formigues, de cap indret particular, i s'escamparen envers llurs tasques: una d'elles batallava virilment amb una

aranya morta que duia en sos braços i era cinc vegades més gran que no pas ella, i ella l'estirava tot fent un camí tot recte per amunt una soca. Una marieta de taques brunes s'enfilà al cim espatat d'una tija d'herba, i Tom es decantà a la vora d'ella i digué:

Marieta, marieta, fugiu al vostre casal. Se us cala foc a la casa, i estan sols vostres infants.

I ella emprengué el vol i se n'anà a veure-ho, cosa que no sorprengué al noi, perquè sabia de qui-sap-lo temps que aquest insecte era crèdul quant a incendis, i ell havia posat a prova la seva simplicitat més d'una vegada. Un escarabat buiner empenyia obstinadament la seva bola, i Tom tocà la bestioleta per llucar cò'm tancava les cames contra el seu cos, fent veure que era morta. Els ocells feien aleshores un brau aldarull. Un estornell, el mofeta septentrional, se aturà en un arbre damunt el cap de Tom, i refilà les imitacions de sos veïns en un rapte de gaubança; després una cucala de veu aguda, d'un blau ardent i brillador, davallà precipitadament i s'aturà damunt un branquinyol, gairebé a l'abast del noi, enravenà son cap a una banda, i ullà la gent estranya amb una consumidora curiositat; un esquiol cendrós i un gros companyó de la família guineuena passaren escapolint-se, girant-se a intervals per inspeccionar i garlar amb els minyons, perquè aquells animals boscats no havien vist fins aleshores, ben segur, una cara humana, i amb prou feines sabien si havien d'espantar-se o no. Tota la natura era ja desperta i moguda; llargues llances de sol travessaren el fullatge espès d'ací d'allà, i unes quantes papallones vingueren a voleiar per l'escenari.

Tom sacsejà els altres pirates, i tots plegats eixordaren l'espai amb un crit, i al cap d'un o dos minuts s'havien despulat i es percaçaven, volcant-se l'un a l'altre dins la soma aigua netíssima de l'alfac esblanqueït. No enyoraven mica el poblet, que dormia al lluny, a l'altra banda de la majestuosa prodigalitat de l'aigua. Un corrent vagarívol o una lleu ascensió del riu se'ls

n'havia emportat el rai; però això no feia més que acostumar-los, perquè la seva desaparició significava, com si diguéssim, cremar el pont entre ells i la civilització.

Tornaren al campament prodigiosament renovellats, alegres i famolencs; i al cap de poc flamejava altra vegada el foc de llur campament. Huck trobà una font d'aigua gemada i clara ben a la vora, i els nois feren copes d'amples fulles de roure o noguera americana, i compregueren que aquella aigua, endolcida amb un encís com el de la boscúria salvatge, seria prou bona substitució del cafè. Mentre Joe tallava llenques de porc per al desdèjuni, Tom i Huck li demanaren que s'esperés un instant. Se n'anaren a un reconet prometedor de la vora del riu i tiraren l'ham: gairebé immediatament en foren recompensats. Joe no tingué ocasió d'esdevenir impacient abans que tornessin portant algunes belles llobines, un parell de perques del sol, i un barb petit: provisions per a tota una família. Fregiren el peix amb una mica de porc, i romangueren astorats, perquè en llur vida cap peix no els havia semblat tan delitós. No sabien que un peix d'aigua dolça, com més aviat és al foc, després de pescat, és millor; i poc imaginaven quina salsa és la dormida a l'aire lliure, l'exercici a l'aire lliure i el banyar-se; i quina vasta quantitat d'aperitiu també.

Romangueren per allí, a l'ombra, després del desdèjuni, mentre Huck fumava, i després anaren boscos a través, en una eixida d'exploració. Trescaven alegrement, damunt les branques podrides, a través de mates entortolligades, entre solemnes monarques de la selva, que tenien de llur cim fins a terra, penjarelles (insígnies reials) de plantes arrapadisses. De tant en tant topaven reconets avinents encatifats d'herbei i esmaltats de flors.

Trobaren abundor de coses per a delectar-s'hi, però cap per astorar-se'n. Descobriren que l'illa tenia unes tres milles de llargada i un quart de milla

d'amplària, i que la ribera que li era més aprop n'era separada només que per un estret canal que amb prou feines tenia un ample de dues centes yardes. Tot sovint es ficaven a l'aigua; així és que era gairebé mitja tarda quan tornaren al campament. Tenien massa gana per a aturar-se a pescar, però es nodriren sumptuosament de pernil fred, i després s'estiraren a l'ombra a conversar. Però la conversa, al cap de poca estona, s'arrossegà penosament, i després morí. La quietud, la solemnitat que aixoplugava el bosc i la sensació de solitud començaren d'obrar damunt els esperits dels nois. Es posaren a pensar. Una mena d'indefinida enyorança lliscà damunt ells. Aquesta enyorança, al cap de poc, prengué una forma opaca: era la punçella de l'enyorament de la llar. Fins i tot Finn el Mà-roja somiejava sos graons de lllindar i ses bótes buides. Però tots ells estaven avergonyits de llur flaca, i cap no era prou gosat per a manifestar son pensament.

Per algun temps els minyons havien estat vagament conscients d'un so peculiar, en llunyania, com passa a un hom amb el tic-tac d'un rellotge quan no s'hi fixa deliberadament. Però aleshores el so misteriós esdevingué més pronunciat i obligà al seu reconeixement. Els minyons es redreçaren, es pegaren llambregada l'un a l'altre, i després cada un d'ells adoptà un posat d'atenció. Hi hagué un llarg silenci, pregon i ininterromput: després una sorda i malcarada detonació fou tramesa per l'aire de les llunyanies estant

-Què és això?- exclamà Joe sota el seu alè.

-Poc ho sé- digué Tom en un murmurí.

-No és un tro- digué Huckleberry, en to esporuguit;- perquè el tro...

-Alerta!- digué Tom. -Pareu esment; calleu.

Esperaren una estona, que va semblar-los un segle, i després la mateixa sorda detonació trencà la quietud solemne.

-Anem-ho a veure.

Pegaren un bot i es precipitaren a la vorera, en front del poblet. Apartaren les mates de la riba i sotjaren cap enfora, damunt les aigües. El vaporet es trobava una milla més avall del poble, derivant pel corrent. La seva ampla coberta semblava atapeïda de persones. Hi havia una pila de bots que anaven a rem o suraven pel corrent, en el veïnatge del vaporet; però els minyons no podien determinar què cosa estaven fent els homes que hi anaven. Al cap de poc, un gran doll de fumera blanca brollà del costat del vaporet; i, mentre s'expandia i muntava en núvol peresós, la mateixa sorda pulsació sorollosa arribà fins als espectadors.

-Ja ho sé, ara!- exclamà Tom. -Hi ha algun ofegat!

-Això és- digué Huck. -Això mateix van fer, l'istiu passat, en ofegar-se Bull Turner; engeguen canonades damunt l'aigua, i això els fa pujar fins a dalt. Sí; i agafen llesques de pa i hi posen argent-viu, i les deixen surar; i, onsevulla que hi hagi algun ofegat, se'n van cap a ell i s'hi aturen.

-Sí, ja ho he sentit contar- digué Joe. -Em plauria saber com és que el pa reïx en aquesta cosa.

-Oh! No és el pa, especialment- digué Tom: -em penso que és, sobretot, allò que diuen abans de deixar-lo anar.

-Però si no diuen res- féu Huck. -Els he vist com ho feien, i poc diuen res.

-És curiós- digué Tom.- Però potser ho diuen per dins. *És clar* que ho deuen fer. Qualsevol ho pot capir.

Els altres minyons convingueren que allò que deia Tom era assenyat, perquè un tros de pa ignorant, no instruït per cap encís, no es podia esperar

que obrés amb molta d'intel·ligència quan hom l'enviava a una missió de tanta de gravetat.

-Malvinatge! Voldria ser allà baix- digué Joe.

-Jo també- digué Huck. -Daria qui-sab-lo per saber quí ha estat.

Els nois seguiren parant atenció i vigilant. Al cap de poc, un pensament revelador creuà com un llampec l'enteniment de Tom, i exclamà:

-Minyons! Ja sé qui és, l'ofegat: som nosaltres!

Tot seguit es sentirem herois. Veu's aquí un triomf esplendorós: llur absència era reparada; eren planguts; els cors es fendien per llur causa; les llàgrimes anaven endoina; memòries acusadores de dolenties comeses envers els pobres minyons perduts, anaven brollant, i hom s'abandonava a infructuoses recances i remordiment; i, sobretot, els desapareguts feien parlar tot el poblet i eren l'enveja de tots els minyons pel que es referia a aquesta notorietat enlluernadora. Això era una bella cosa. Valia la pena de ser pirata, ben mirat.

En venir l'hora baixa, el vaporet tornà a sos afers de costum i els bots desaparegueren. Els pirates recularen al campament. Estaven que no hi veien de vanitat per llur nova grandesa i el magnífic mal de cap que ocasionaven. Pescaren, cuinaren llur sopar i el menjaren, i després es posaren a endevinar les coses que pensaria i diria d'ells el poble; i les imatges que es feien de l'aflicció de la gent per ells motivada eren ben satisfactòries de considerar, desde llur punt de mira. Però en envoltar-los les ombres de la nit, deixaren de parlar, gradualment, i s'assegueren a contemplar el foc, amb l'ànima errívola, evidentment, per altres indrets. L'exaltació era ja desapareguda, i Tom i Joe no podien evitar que se'ls acudissin certes persones de la llar que no gaudien aquell bell caprici com

feien ells. Comparegueren els recels; esdevingueren contorbats i infeliços; un sospir o dos s'escaparen sense que ells se n'adonessin. Aviat Joe s'arriscà tímidament a insinuar una indirecta sobre la manera com els altres judicarien llur retorn a la civilització... no precisament ara, però...

Tom l'averkonyí amb sos escarnis. Huck, que encara no s'havia compromès, s'uní a Tom, i el cagadubtes tot seguit oferí explicacions, i es donà per content d'eixir del trencacoll amb tan poca mala anomenada de pollet enyorívol com pogué. La revolta fou atuïda amb eficàcia per aquella vegada.

A mesura que la nit es feia profunda, Huck començà de pesar figures, i tot seguit a roncar. Joe va imitar-lo. Tom romangué immòbil damunt son colze per algun temps, mirant-los a tots dos atentament. A la fi s'aixecà amb cautela damunt sos genolls, i anà explorant entre l'herba i els reflexos belluguedissos que enviava el foc del campament. Arreplegà i inspeccionà uns quants semicilindres, de bella grandària, de la fina escorça blanca d'un sicomor, i, finalment, escollí els dos que cregué que li convenien. Després s'agenollà vora el foc, i escrigué penosament alguna cosa en cada un d'ells amb la seva *quilla roja*. De l'un en féu un rotlle, i el posà a la butxaca de son gec; i l'altre el posà dins el capell de Joe, que fou transportat a una petita distància de son posseïdor, i també deixà dins el capell determinats tresors de noi d'escola, de una valor gairebé inestimable, entre ells un tros de guix, una bala de cautxú, tres hams de pescar, i una bala de la mena coneguda per *crystal de durada*. Després féu son camí, de puntetes i amb moltes precaucions entre els arbres, fins que compregué que ja no l'oïrien, i emprengué una ràpida correguda, de dret, cap a l'alfac.

CAPÍTOL XV

Pocs minuts després Tom es trobava a l'aigua de l'alfac, passant el qual cap a la ribera de l'Illinois. Abans que l'aigua li arribés a la cintura havia fet cosa de mig camí: el corrent ja no permetia més gual aleshores: així és que es llançà a nedar confiadament per la resta de cent yardes. Nedava quartejant per amunt el corrent, però tanmateix ell el menà cap avall més de pressa que no havia esperat. Tot i això, arribà finalment a la ribera i anà derivant fins a trobar una banda baixa, i aleshores sortí de l'aigua. Posà la mà a la butxaca del gec, trobà sana i bona la seva peça d'escorça, i en acabat prengué embranzida a través dels boscos, seguint la ribera amb els vestits regalimant. Poc abans de les deu arribà a un lloc obert davant el poble, i veié el vaporet que estava a l'ombra dels arbres i de l'alta vorera. Tot era quietud sota el parpelleig dels estels. S'arrossegà per la ribera, espiant amb els ulls ben badats; lliscà dins l'aigua, féu tres o quatre braçades, i s'enfilà dins el bot que estava fermat a la popa del vaporet. S'ajagué sota el banc de remaires, i esperà tot panteixant. Al cap de poca estona se sentí el toc de la campana esquerdada, i una veu donà l'orde d'amollar. Al cap d'un minut o dos la proa del bot anava enlairant-se contra el ventre del vapor, i el viatge començà. Tom se sentí joiós del seu èxit, perquè compregué que era el darrer viatge del vapor, per aquella nit. Al cap de dotze o quinze minuts interminables les rodes pararen, i Tom lliscà per damunt la coberta i nedà cap a la ribera dins la fosca, desembarcant a cinquanta yardes, riu avall, fora del perill de possibles rodamons. Apretà a córrer per camins deserts, i aviat

es trobà al darrera del clos de la seva tia. Saltà per damunt, s'acostà a la golfa, i mirà a l'interior de la casa per la finestra de la saleta, perquè hi havia llum. Allí seien la tia Polly, Sid, Mary i la mare de Joe Harper, acoblats i enraonant. Estaven vora el llit, i el llit era entre ells i la porta. Tom anà cap a la porta i començà a aixecar dolçament la balda; després empenyé suaument, i la porta petà; continuà empenyent amb cautela, i esgarriant-se cada vegada que petava, fins que judicà que podia passar-hi, tot i estret, damunt sos genolls: així és que va ficar el cap i començà el moviment estratègic.

-Com és que el flam de la candela es mou així?- digué la tia Polly. Tom s'acuità. -Oh! La porta és oberta, em sembla. Oi, oi, que ho és. No s'acabaran en tot avui les coses estranyes. Aneu i tanqueu-la, Sid.

Tom amb prou feines tingué el temps necessari a desaparèixer sota el llit. S'aturà i respirà una estona, i després s'arrossegà a un indret on podia gairebé tocar el peu de la seva tia.

-Però, com estava dient- digué la tia Polly, -no era un noi dolent (val a dir-ho), sinó entremaliat. No passava d'atarentat i tabalot; sabeu? Mai no tingué més mala pruija que la que pugui tenir un cavallet. Mai no tenia intenció de fer mal, i era el minyó de més bon cor que mai s'hagi vist.- I començà de plorar.

-Igual passava amb el meu Joe: sempre ple d'endiastrament, i a punt de fer qualsevol entremaliadura; però era recte i generós i bo, com més no es pugui ser. I (Déu em beneeixi!) pensar que vaig fuetejar-lo per haver-se begut la llet, sense que mai se m'acudís que jo mateixa l'havia llençada perquè era agra! I no haver de tornar-lo a veure mai més en aquest món, mai més, mai més, mai més, pobre noi malmenat!- I la senyora Harper sanglotà com si se li partís el cor.

-Espero que Tom està força millor allà on es troba- digué Sid: -i si s'hagués portat millor en algunes coses...

-*Sid!*- Tom sentí la llambregada de la vella senyora, baldament no la pogués veure. -Ni una paraula contra el meu Tom, ara que ha passat d'aquesta vida! Déu en tindrà esment: no us en heu d'encaparrar, vós. O senyora Harper! No sé còmm renunciar-hi! no sé còmm renunciar-hi! Era un reconfort tan gran per a mi, baldament m'hagués aturmentat el cor en tanta de manera!

-El Senyor va dar-lo i el Senyor l'ha pres. Beneït sigui el nom del Senyor! Però és tan dur, oh!, és tan dur! El dissabte passat, ahir, com aquell qui diu, Joe m'engegà una piula sota el nas, i vaig apallissar-lo, atuït a terra. Poc pensava aleshores que tan aviat... Oh! Si calgués tornar-hi, l'abraçaria i el beneiria per la seva feta.

-Sí, sí, sí: comprenc els seus sentiments, senyora Harper; comprenc ben bé els seus sentiments. Ahir mateix, al migdia, el meu Tom va omplir el gat de mata-xacres, ben curull, i em vaig pensar que la bèstia enfonsaria la casa. I (Déu me perdoni!) vaig tustar-li el cap, a Tom, amb el meu didal; pobre minyó, pobre minyó, que ja no existeix! Però ara ja ha sortit de totes les seves trifulgues. I les darreres paraules que li hagi sentit han estat per a fer-me retret...

Però aquell record era massa feixuc per a la vella senyora, i romangué absolutament cor-batuda. Tom començava de somicar per pietat de sí mateix. Pogué sentir com Mary plorava i de tant en tant introduïa una paraula amistosa envers ell. Començà de tenir de sí mateix una opinió més noble que no hagués tingut mai. Amb tot, estava prou commogut del dol de la seva tia per a desitjar de precipitar-se enfora del llit i aclaparar-la de joia: i la sumptuositat teatral de l'escena era d'una forta atracció per al seu tarannà, aiximateix; però va contenir-se i romangué sense moure's.

Continuà escoltant, i conjuminà, pels caps de la conversa, que hom pensava a la primeria que els minyons s'havien ofegat mentre nedaven; després hom reparà la pèrdua del rai; després certs minyons digueren que els vailets desapareguts havien promès que el poblet «sabria quelcom» ben aviat; la gent de seny havien relacionat l'una cosa i l'altra, i havien decidit que els minyons havien fet una eixida amb el rai, i que deuriem dar un tomb cap al poblet de més avall, a no tardar; però cap a migdia hom havia trobat el rai, plantat contra la ribera del Missuri, a unes cinc o sis milles més avall del poblet, i aleshores l'esperança s'esvaí. Devien haver-se ofegat: altrament, la fam els hauria tornat a casa en caure la nit, si no més aviat. Hom cregué que la recerca dels cossos només havia estat infructuosa perquè l'ofegada devia haver-se esdevingut al mig del corrent, ja que els minyons, essent bons nadadors, haurien fugit, altrament, cap a la platja. Aquella nit era la del dimecres. Si els cossos continuaven introbables fins a diumenge, tota esperança fora abandonada, i aquell matí tindrien lloc les cerimònies de l'enterrament. Tom s'esgarrifà de cap a peus.

La senyora Harper donà la bona nit entre sanglots i es girà per anar-se'n. Aleshores, per un impuls comú, les dues dònnes desemparades caigueren cadascuna en braços de l'altra i trencaren un bon plor aconhortador, i després se separaren. La tia Polly fou molt més tendra del que solia en donar la bona nit a Sid i Mary. Sid somicà una mica, i Mary se n'anà plorant de tot cor.

La tia Polly s'agenollà i pregà per Tom d'una manera tan colpidora, tan dalerosa, i amb una amor tan immensa en les seves paraules i en la seva caduca veu tremolenca, que ell va negar-se en llàgrimes altra vegada, ben abans que ella hagués acabat.

Hagué de romandre quiet, molt després d'haver-se ella ficat al llit, perquè ella anà fent cortrencades exclamacions de tant en tant, remenant-se i

girant-se, tota neguitosa. Però a la fi romangué quieta, gemegant només una mica en el son. Aleshores el noi lliscà enfora, s'alçà gradualment vora el costat del llit, arrecerà la flama de la candela amb la seva mà, i s'aturà a mirar-la. Son cor era rublert de pietat envers ella. Es tragué el seu rotllo de sicomor i el posà vora la candela. Però alguna cosa se li acudí, i es detingué a meditar. Son rostre s'il·luminà amb una feliça solució del seu pensament; es ficà a cuita-corrents l'escorça a la butxaca, i després es decantà i besà els llavis esblaimats, i sortí llisquívol, de dret, passant la balda a la porta, al seu darrera.

Féu son camí de retorn cap a l'embarcador del vaporet. No trobà ningú al llarg per aquells indrets, i avançà coratjosament cap a dins del vapor, perquè sabia que estava deshabitat, deixant de banda el vigilant, que sempre dava el tomb cap a dins i dormia com una escultura. Desfermà el bot a popa, lliscà dins ell, i aviat anà remant cautelosament, corrent amunt. En haver vogat una milla per damunt el poblet, començà de fer camí travesser, quartejant, esmerçant moltíssima de braó en la seva tasca. Tocà amb llestesa el lloc de desembarc de l'altra banda, perquè aquesta era una tasca que li era familiar. Tenia ganes de capturar el bot, argüint que podia ser considerat com un vaixell, legítima presa, per tant, d'un pirata; però compregué que hom el recercaria per tots cantons, i que això podia acabar descobrint-lo. Així és que saltà a la platja i entrà dins el bosc. S'assegué i es donà un llarg repòs, torturant-se al mateix temps per romandre despert, i després començà fadigosament la caminada que havia de dur-lo al cap on eren els seus. La nit ja era ben exhaurida. Fou ple dia abans que pogués trobar-se davant mateix de l'alfac. Reposà de bell nou fins que el sol va ser ben en l'aire i llaurava el gran riu amb la seva resplendor; i aleshores es capbussà en el corrent.

Una mica després s'aturava, tot regalant, damunt el llindar del campament, i sentí Joe com deia:

-No: Tom és d'allò més fidel, Huck, i tornarà. No serà un desertor. Sap que això fóra una taca per a un pirata, i Tom és massa altívol per a una cosa així. Una cosa o altra l'enfeina. Ara, que jo voldria saber quína cosa és.

-Bé, els fòtils són nostres, ara: oi?

-Gairebé, però no encara, Huck. L'escrit diu que ho seran si ell no és de retorn a l'hora del desdejuni.

-I ja n'és!- exclamà Tom, en un bell efecte dramàtic, entrant amb grandiositat al campament.

Un sumptuós desdejuni de porc i de peix fou endegat en poca estona; i, mentre els minyons s'esmerçaven en ajustar-lo. Tom recontà (i adornà) les seves aventures. S'havien convertit en una vana i ufanosa companyia d'herois en acabar-se la història. Aleshores Tom s'amagà dins un recó ombrejat, per a dormir fins a migdia, i els altres pirates es disposaren a la pesca i l'exploració.

CAPÍTOL XVI

Havent dinat, tota la colla eixí a cercar ous de tortuga a l'alfac. Van anar aplegant, per l'arena, bastonets gratadors; i quan trobaven una banda blava, s'agenollaven i cavaven amb les mans. De vegades atrapaven cinquanta o seixanta ous en un forat. Eren absolutament rodons, cosetes blanques, una mica més petites que una nou anglesa. Aquella nit tingueren un famós banquet d'ous ferrats, i un altre el divendres al matí. Després del desdejuni se n'anaren cap a l'alfac, tot fent esgarips i gambades, i s'empaitaven l'un a l'altre, giravoltant i més giravoltant, fent escampall de llurs vestits a mesura que avançaven, fins que restaven nus; i aleshores continuaven llur caprici, ben enfora de l'aigua soma de l'alfac, contra el rígid corrent, que més endavant féu travetes a llurs cames, de tant en tant, i augmentà la taral·la en gran manera. I adesiara es decantaven en grup, i amb la palma de la mà esquixava cadascú la cara de l'altre, atansant-se a pleret l'un a l'altre amb les cares allunyades, per evitar els esquixos que s'espargien i, finalment, aferrant-se i lluitant fins que el més brau campió capbussava al seu veí; i en acabat tots tres s'enfonsaren en un entortolligament de cames i braços, i tornaren a eixir bufant, escopint, rient i panteixant, tot plegat a l'ensem.

Quan estigueren ben afadigats, corregueren aigua enfora i s'arrossegaren per la sorra seca i calenta, i allí jagueren i se'n cobriren, i de tant en tant ho interromperen per tornar a l'aigua i repetir la primera performança. Finalment se'ls acudí que llur nua pell representava d'allò més bé els colants

de color de carn: així és que dibuixaren un cercle a la sorra, i feren un circ: un circ amb tres pallassos, perquè ningú no consentí a abandonar aquest paper altívol a son veí.

Després agafaren les bales, i jugaren a l'*ouet*, a *anys* i a *pam i pet*, fins que aquest divertiment esdevingué pansit. Aleshores Joe i Huck van tornar a nedar, però Tom no volgué arriscar-s'hi, perquè descobrí que en dar una guitza a sos pantalons havia engegat l'enfilall de cascavells de serpent que duia a l'anca, i s'estranyava d'haver-se pogut escapar de rampes, per tant de temps, sense la protecció de aquest encís misteriós. No s'hi arriscà de bell nou fins que l'hagué trobat, i ja aleshores els altres minyons eren afadigats i amb cor de reposar. S'allunyaren a pleret, errívols, l'un de l'altre, es deixaren caure en una certa amargor, i es posaren a mirar anhelosament, a través de l'ample riu, cap al poblet, tot ensopit sota la sovellada. Tom es donà compte que estava escrivint *Becky*, en l'arena, amb el dit gros del peu. Ho esborrà, i s'enfurismà amb sí mateix per la seva feblesa. Però ho tornà a escriure, tanmateix: no va poder-se'n estar. Ho esborrà una vegada més, i en acabat s'arrencà a la temptació fent venir els altres minyons i aplegant-s'hi.

Però el coratge de Joe havia minvat fins a fer gairebé impossible la seva resurrecció. Estava tan enyorívol de casa seva, que amb prou feines podia suportar-ne el marriment. Tenia les llàgrimes a flor de parpella. També Huck estava melangiós. Tom es sentia abatut, però lluitava de valent per no mostrar-ho. Tenia un secret que encara no estava disposat a dir; però, si aquesta sediciosa depressió no es trencava aviat, no tindria més remei que descobrir-lo. Amb una gran ostentació d'alegria, digué:

-Faria una juguesca que a aquesta illa hi havia hagut pirates al temps de la vellura, minyons. Tornarem a explorar-la. Deuen haver amagat tresors per alguna banda. Què us en semblaria, de descolgar una caixa podrida, tota plena d'or i d'argent? Eh?

Però no desvetllà sinó un pàl·lid entusiasme, que s'esvaí sense resposta. Tom intentà una o dues seduccions més, però també falliren. Era una feina descoratjadora. Joe estava assegut, tot remenant la arena amb un bastonet, i amb un posat molt ombrívol. A la fi digué:

-O minyons! Deixem-ho córrer. Vull anar a casa. És tan solitari, això!...

-Oh! No, Joe: ja us sentireu millor, d'aquí una estona- digué Tom.

-Penseu en les pescades que fem aquí.

-Tan se me'n dona, de les pescades. Vull anar a casa.

-Però, Joe, en cap altra banda no hi ha un lloc tan de primera per a banyar-se.

-El nedar no té solta: tanmateix, no trobo que m'interessi quan no hi ha ningú per a dir-me que no nedi. He fet el determini d'anar a casa.

-Sóu un noi de bandola, malvinatge! Us cal veure la mare, em penso.

-Sí, em cal veure la meva mare; i a vós també us caldria, si en tinguéssiu. I sóc tan noi de bandola com vós.- I Joe va fer un bri de somiqueig.

-Bé, deixarem anar el nen ploraire a casa seva, a veure la mare: oi, Huck? Pobra criatura! Li cal veure sa mare. Doncs que la vegi. A vós us plau d'ésser aquí: veritat, Huck? Nosaltres ens hi estarem, veritat?

Huck digué: *-S-i...-* sense posar-hi cap delit. -No us tornaré a dir cap paraula tant de temps com viuré- digué Joe alçant-se. -Ja està dit! I s'allunyà tot botós, i començà de vestir-se.

-Ningú se'n encaparra- digué Tom. -No en passem fretura, de vós. Aneu cap a casa, i sigueu-ne la riota de la gent. Oh! Sóu un bell pirata! Huck i jo

no en som pas, de criaturetes ploraneres. Aquí ens estarem: veritat, Huck? Que se'n vagi, si vol. Em penso que sense ell podem anar tirant, ça com lla.

Però Tom estava inquiet, tanmateix, i alarmat de veure còm Joe continuava abillant-se, malcarat, i a més era intranquil·litzador de veure com Huck ullava els preparatius de Joe, tan pensívol i servant un silenci tan ominós. Al cap de poc, sense un mot de comiat, Joe començà de passar el gual cap a la ribera de l'Illinois. El coratge de Tom començà d'esfondrar-se. Pegà llambregada a Huck. Huck no pogué comportar aquell esguard, i acalà sos ulls. Després, digué:

-Jo també vull anar-me'n, Tom: això s'ha anat posant molt solitari, i ara serà pitjor. Anem-nos-en, també, nosaltres, Tom.

-Jo no me n'aniré: aneu-vos-en tots, si voleu. Tinc el propòsit de romandre.

-Tom, jo voldria anar-me'n.

-Bé, aneu-vos-en: qui us en priva?

Huck començà d'arreglar ses peces de roba, i digué:

-Tom, desitjaria que vós vinguéssiu, també. Ja veieu que ara la cosa és acabada. Us esperarem quan serem a la ribera.

-Bé, us haureu d'esperar una mala fi de temps: veu's-ho aquí.

Huck s'allunyà dolorosament, i Tom restà mirant-lo, mentre li estirava el cor un desig fortíssim d'abandonar el seu orgull i anar-se'n, així mateix. Esperava que els minyons s'aturarien, però ells seguien passant lentament el gual. Tom descobrí sobtadament que tot allò romania qui-sap-lo solitari i

aturat. Tingué una darrera lluita amb el seu orgull, i després es precipità a l'encalç de sos camarades, escridassant-se:

-Espereu-vos, espereu-vos! He de dir-vos una cosa.

Els s'aturaren tot seguit, i giraren cua. Quan ell va haver arribat on eren ells, escoltaren esquívolament, fins que veieren a la fi l'indret on els menava, i aleshores esclataren en un esgarip de guerra, a tall d'aplaudiment, i digueren que era *esplèndid*, i digueren que si els ho hagués fet saber a la primeria no se n'haurien anat. Ell va donar una excusa plausible; però son motiu real havia estat la temença que ni el secret i tot els mantindria a son costat per gaire temps: així és que havia volgut tenir-lo de reserva com a darrera seducció.

Els minyons feren llur alegre retorn, i anaren de bell nou a llurs esports amb decisió, parlotejant, tota l'estona, de l'estupenda combinació de Tom, i admirant-ne el geni. Després de dinar amb un ou exquisit i peix, Tom digué que volia aprendre de fumar, ara. Joe s'adherí a la idea, i digué que també li plauria de provar-ho. Així és que Huck féu pipes i les omplí. Aquests novicis mai no havien fumats abans sinó cigars de pàmpol, que *mossegaven* la llengua, i no tenien reputació de virils, tanmateix.

S'estiraren damunt llurs colzes, i començaren de treure bufades cautelosament i amb magra confiança. El fum era d'un gust desagradable, i els produí una mica de nàusea; però Tom digué:

-Noi! Quína cosa tan planera! Si hagués sabut que no era més que això, n'hauria après fa qui-sap-lo temps.

-Jo també- digué Joe. -És una cosa de no-res.

-Ves, moltes vegades mirava gent que fumava, tot pensant: «Ja em plauria, de fer-ho, això». Però no em pensava que pogués- digué Tom. - Això és el que em passava: veritat, Huck? M'ho havíeu sentit dir: veritat, Huck? Huck n'és testimoni, de si ho deia o no.

-Sí, d'allò més vegades- digué Huck.

-Ja ho crec, si ho he dit!- digué Tom. -Oh! A centes de vegades. Una vegada va ser allà baix, vora l'escorxador. No us en recordeu, Huck? Bob Tanner hi era, i Johnny Miller i Jeff Thatcher, quan ho vaig dir. No ho recordeu, Huck, com ho deia?

-Oi- digué Huck. -Va ser l'endemà del dia que vaig perdre una bala blanca... No, va ser la vigília!

-Veieu? Ja us ho deia- digué Tom. -Huck se'n recorda.

-Em penso que podria passar-me tot el dia fumant aquesta pipa- digué Joe. -No em sento marejat.

-Jo tampoc- digué Tom, -Podria fumar-la tot el dia, però em jugo qualsevol cosa que Jeff Thatcher no podria pas.

-Jeff Thatcher! Ell, només que amb dues pipades, faria l'ànec. Que ho provi una vegada, ell: ja ho veurà!

-Jo també m'hi jugaria qualsevol cosa. I Johnny Miller? Desitjaria veure Miller aferrant-s'hi.

-Oh! i jo!- Digué Joe. -Bé, faig la juguesca que Johnny Miller no podria ni tastar-ho. Només que fes una flairadeta, a ell l'en deixaria convençut.

-En bona refè, Joe. Escolteu: em plauria que ens poguessin veure, els minyons, ara.

-A mi també!

-Escolteu, nois: no en digueu res, d'això, i una vegada o altra, quan ells siguin a la vora, m'acostaré a vós i us diré: «-Joe: teniu una pipa? Tinc fumera!» I vós direu, com una cosa deixada anar, com si no valgués la pena, vós direu: «-Sí; porto la pipa vella, i una altra; però el meu tabac no és gaire bo». I jo diré: «-Oh! es igual, si és prou fort». I aleshores us traureu les pipes, i les encendrem amb aquella tranquil·litat, i ja veureu, quína cara hi faran!

-Malvinatge! Que llampant serà, Tom! M'agradaria que fos ara!

-I a mí també! I quan els diguem que ho aprenguérem en ésser lluny, fent de pirates, oi que els recarà de no haver corregut món, també?

-Ja ho crec! M'hi jugaria qualsevol cosa!

Així continuà la conversa. Però al cap de poca estona començà de vacil·lar una mica i esdevingué tota inconnexa. Les pauses s'eixamplaren; l'expectoració augmentà meravellosament. Cada porus de la galta dels minyons esdevingué una fontana brolladora: amb prou feines podien ésser prou amatents a oprimir la llengua contra el fons de la boca per impedir la inundació; petits xarbotaments se'ls produïen a la gorja, a desgrat de tot el que fessin, i ois repentins hi seguien cada vegada. La pipa de Joe caigué de sos dits sense nervi. Després caigué la de Tom. Les fontanes de tots dos anaven furiosament, i les dues bombes bombaven amb totes les forces. Joe digué feblement:

-He perdut el meu ganivet. Em sembla que val més que vagi a cercar-lo.

Tom digué, amb llavis tremolencs i pausada pronunciació:

-Jo us ajudaré. Vós aneu per aquella banda, i jo cercaré pel volt de la font. No, no cal que vingueu, Huck: ja el trobarem.

Així, doncs, Huck s'assegué de bell nou, i va esperar-se una hora. Després començà de sentir-se tot soliu, i anà a cercar sos companyons. Estaven molt distants, en els boscos, tots dos molt esblaimats, tots dos profundament adormits. Però quelcom va informar-lo que, si havien tingut cap tribull, se n'havien alliberat. No enraonaren gaire en el sopar, aquella nit; llur posat era humil; i quan Huck preparà la seva pipa després de l'àpat, i anava a preparar les d'ells, li digueren que no es trobaven gaire bé: alguna cosa del dinar se'ls havia indisposat.

CAPÍTOL XVII

Cap a mitja nit Joe es despertà i cridà els minyons. Hi havia una opressió, difosa per l'aire, que semblava presagiar quelcom. Els minyons van arraiamar-se, i van cercar l'amistosa companyia del foc, baldament la calor tèrbola i encalmada de l'ambient irrespirable fós sufocant. S'assegueren en silenci, atents i en espectació. Continuava la quietud solemnial. Més enllà de la llum del foc, tot ho dragava la negror de la fosca. Tot seguit aparegué una lluïssor tremolenca que, vagament, mostrà per un instant el fullatge, i després s'esvaí. Al cap de poc en vingué una altra de més poderosa. Després una altra. Després comparegué sospirant, a través de les brancades de la boscúria, un plany desmaiat, i els minyons sentien un alè vagarívol damunt llurs galtes, i s'esgarriaren en acudir-se'ls que l'Esperit de la Nit els havia passat arran. Hi hagué una pausa. Aleshores un llampec sinistre convertí la nit en dia, i els mostrà cada fulla d'herbeta, ben especificada i precisa, que creixia al voltant de llurs peus. I mostrà així mateix tres cares blanques, astorades. El sord terrabastall d'una tronada anà udolant i desplomant-se pel cel, i es perdé en botosos braolaments, enllà d'enllà. Una rauxada d'aire fred atravessà aquelles bandes, fent remorejar totes les fulles i anar en doina una nevada de borrallons de cendra pel voltant del foc. Una altra resplendor, tota espaordidora, il·luminà el bosc, i el seguí un espetec immediat que semblà que esberlés el cim dels arbres damunt mateix de les testes dels minyons. S'estrenyeren l'un contra l'altre, d'esglai, dins l'espesa fosca que en acabat es féu. Caigueren unes quantes gotasses, tustant les fulles.

-De pressa, minyons! Anem cap a la tenda!- va exclamar Tom.

S'engegaven a córrer, topant damunt arrels i plantes arrapadisses, en la tenebror, capbussant-se cadascú pel seu cantó. Una ventada furiosa braolà entre els arbres, fent xiular totes les coses al seu pas. Els llampecs enlluernadors venien l'un darrera l'altre, i igual feien els terrabastalls de la tronada eixordadora. I aleshores començaren de dar l'aigua per amor de Déu, i l'huracà, deixondit, la feia caure en grans cortines damunt la terra. Els minyons es cridaven l'un a l'altre, però el vent braolador i els llamps que retrunyien els ofegaven del tot les veus. Tanmateix, un per un s'anaren deixant caure a l'indret i s'arreceraren sota la tenda, freds, amb el cos assenyalat i rajant d'aigua; però el tenir companyia en la dissort semblava cosa d'agrair. No haurien pogut enraonar, de tan furiosament que es remenava la vela, baldament els altres sorolls els ho haguessin permès. La tempesta s'enfurí més i més, i al cap de poc la vela es desfermà de sos lligams i se n'anà volant dins la rauxada. Els minyons s'agafaren de les mans i fugiren, amb moltes anades de corcoll i pelades, cap al recer d'una gran alzina que hi havia a la vora del riu. La batalla era aleshores en tot son esclat. Sota la incessant conflagració de llampecs que flamejaven pel cel, totes les coses que li eren a sota es destacaven amb exactitud precisa i neta d'ombres: els arbres cots, el riu inflat i amb un esblanqueïment d'escumes; els ruixims de l'aigua esquitxada; les opaques siluetes dels espadats altívols de l'altra vora, llambregats en mig de les vapors que flotaven a la deriva i el vel travesser de la pluja. Sovint sovint, algun arbre gegantí abandonava la lluita i queia amb un espetec entre la jove tanyada; i els terrabastalls incessants de la tronada es convertien ara en esclats que fendien l'orella, punyents, aguts, explosius i esglaiadors que empalmaven inexpressablement. La tempesta culminava en una braó incomparable, que semblava que havia de fer-ne miques, de l'illa, i abrandar-la tota, i ofegar-la fins al cim dels arbres, i endur-se-la en la ventada i ensordir tota cosa viva

que hi tingués estatge, tot plegat i a l'ensems. Era una nit feréstega per romandre-hi una minyonia, lluny de l'aixopluc de la llar.

Però a la fi la batalla s'exhaurí, i les forces es retiraren amb menors i menors amenaces i rondinaments i la pau recobrà la seva autoritat. Els minyons tornaren al campament, força esporuguits; però hi trobaren encara quelcom de plaent, perquè el gran sicomor, l'abric de sos jaços, era convertit a ruïna, enderrocant pel llamp, i ells no hi havien estat davall quan la catàstrofe s'esdevingué.

Tot el campament regalava i allò que havia estat foc també; perquè no eren sinó minyons atarantats, com esqueia a llurs anys, i no havien pres mesures contra la pluja. Veu's aquí matèria de descoratjament, perquè la pluja els havia atravesat i tenien el fred als ossos. Foren eloqüents en llur desastre; però al cap de poc descobriren que el foc havia rosegat tan amunt de la soca contra la qual havia estat bastit (allà on ella s'encorbava cap en l'aire i es separava de terra), que un pam, si fa no fa, s'havia escapat de la mullena: així, doncs, maldaren pacientment fins que amb vilordes i escorces que arplegaren de sota els flancs de les soques aixoplugades engaliparen el foc a cremar de bell nou. Després amuntegaren grans branques mortes fins que tingueren un forn braolador, i els retornà la joia al cor. Assecaren el pernil cuit, i celebraren un festí, i després d'això s'assegueren vora el foc, i dilataren i glorificaren llur aventura de la mitja nit fins al matí, perquè no hi havia un indret eixut on jeure a fer el son, en tots aquells voltants.

A mesura que la llum del sol començà a lliscar damunt els minyons, l'ensopiment va anar-se'n ensenyorint, i eixiren cap a l'alfac i s'ajagueren adormir. Ben aviat se'ls escaldà la pell, i es posaren, tristament, a preparar el desdejuni. Després de l'àpat es sentiren les frontisses rovellades, i un poc d'enyorança altra vegada. Tom en veié els senyals, i va emprendre's d'alegrar els pirates tan bé com pogué. Però tant se'ls en donava de les bales, del circ,

del nedar, de tot. Els féu memòria de l'imposant secret, i desvetllà un raig de gaubança. Mentre durava, pogué interessar-los amb un nou enginy: consistia en deixar de banda per una estona l'ofici de pirata, i ésser indis, per a variar una mica. Els atragué la idea: així és que no passà gaire estona que no esdevinguessin ratllats, i ratllats de cap a peus amb fang negre, com altres tantes zebres (tots tres eren caps de tribu, naturalment), i se n'anaren, fent aldarull, boscs a través, a atacar una colònia anglesa.

No trigaren a separar-se en tribus hostils, i es precipitaren cadascú d'ells sobre cadascú dels altres, en les emboscades, amb paorosos esgarips de guerra; i cadascú matà i arrencà la cabellera de l'altre per milers. Fou una diada sagnant. Per consegüent, fou una diada sobiranament satisfactòria.

S'aplegaren al campament pels volts de l'hora de sopar, famolencs i feliços, Però ara brollà una nova dificultat: els indis enemics no podien partir-se el pa de l'hospitalitat sense que de primer fessin les paus, la qual cosa era senzillament impossible si no fumaven una pipa de pau. Que ells sabessin, no hi havia més manera. Dos dels salvatges gairebé desitjaven haver romàs pirates. Tanmateix, però, no s'acudia altra remei: així és que, amb totes les mostres d'alegria que pogueren aplegar, demanaren la pipa i llançaren la seva bafarada, en passar ella, segons l'estil exigit.

I ara vegeu: n'estigueren contents, d'haver anat a raure al salvatgisme, perquè hi havien guanyat quelcom: descobriren que ara podien fumar una mica sense haver d'anar a cercar un ganivet que haguessin perdut; no es marejaren prou per a anguniar-se'n seriosament. No eren gent per a fer quedar malament aquesta alta promesa per manca d'esforç. No: s'exercitaren cautament, en haver sopat, amb un èxit palès, i passaren així una vetlla tota joiosa. Llur nova adquisició els feia més ufanosos i més feliços que no els n'hauria fet l'arrabassament de cabelleres i pells de les Sis Nacions. Els

deixarem tot fumant i parlotejant i estarrufant-se, ja que ara no ens poden ésser de cap més servei.

CAPÍTOL XVIII

Però no hi havia pas rialles, en el poblet, aquella tranquil·la tarda de dissabte. La família Harper, i la tia Polly i els seus, s'endolaven amb molt de sentiment i moltes llàgrimes. Una calma inavesada s'havia ensenyorit del poblet, encara que habitualment la calma hi era bé prou a tot arreu. Els vivents del poblet feien les feines llurs amb un posat abstret i amb poca enraonia; però tot sovint sospiraven. La festa del dissabte els semblava una càrrega als infants: no hi eren de grat, en els jocs que jugaven, i de mica en mica els van abandonar.

A la tarda, Becky Thatcher anà a raure, tota abaltida, vora el camp desert de l'escola, i amb un gran sentiment de melangia. Però no hi trobà cap cosa, allí, que la reconfortés. Feia aquest soliloqui:

-Oh! Només que tornés a tenir aquell pomet de llautó! Però ara no me'n resta cap cosa, d'ell, que me'n faci memòria!- I ofegà un sospir.

Al cap de poc s'aturà, i es digué a sí mateixa:

-Ell es va portar com calia, aquí. Oh! Si allò tornés a passar, no diria aquella cosa; no la diria per res del món. Però ara ell és mort: mai més, mai més, mai més, no el tornaré a veure!

Aquest pensament esfondrà son coratge, i s'allunyà vagarívola, amb les llàgrimes que li rodaven per les galtes. Després, una colla de minyons i

noies (companyons de joc de Tom i de Joe) comparegueren, i s'aturaren a mirar per damunt l'estacada del clos, tot parlant, en to reverent, de còm havia fet Tom això i allò la darrera vegada que el veieren, i còm Joe digué aquesta i aquella petita bagatel·la (gràvida de paorosa profecia, com ara veien bé prou!); i cada orador assenyalava l'indret exacte on els minyons perduts havien estat aleshores, i després afegien alguna cosa així: -I jo m'estava dret d'aquesta manera, igual que estic ara i com si vós fóssiu ell, n'estava a prop aiximateix; i ell somrigué de aquesta manera. I després vaig tenir una mena de pressentiment com si... terrible, sabeu? I poc va acudir-se'm què voldria dir, naturalment; però massa que ho veig ara!

Després hi hagué una disputa sobre quí havia vist per darrera vegada en vida els minyons difunts, i molts recaptaren aquesta ombrívola distinció, i oferiren proves, més o menys intervingudes pels testimonis: i quan romangué decidit, finalment, quí era que havia vist darrerament els que ja no eren, i canviat amb ells les darreres paraules, les persones sortoses assumiren una espècie de sagrada importància, i tota la resta els miraren bocabadats i envejosos. Un pobre vailet, que no tenia altra grandesa a mostrar, digué, amb un orgull bastant palès en la recordança:

-Bé, Tom Sawyer, una vegada, em va fer un cap nou.

Però aquesta reivindicació de glòria fou una fallida: la major part dels minyons podien dir igual cosa, i això rebaixava massa de preu la distinció. El grup anà a matar l'estona més en fora, evocant encara memòries dels herois perduts, amb veu intimidada.

Al matí següent, un cop acabada l'hora de l'escola dominical, la campana començà a tocar a morts en lloc de voltejar de la manera acostumada. Fou un Sàbat, aquell, ben silenciós; i el so planyívol semblava en harmonia amb la quietud consirosa que pesava damunt la natura. La gent del poblet començaren d'aplegar-se, ronsejant una mica al vestíbul per conversar amb

murmuris sobre el trist esdeveniment. Però no hi havia murmuris dins l'estatge: només el fúnebre zumzeig dels vestits, en anar les dones a llurs seients, hi trencava el silenci. Ningú podia recordar que l'esglesiola s'hagués vist mai tan plena. Finalment hi hagué una pausa d'espera, una mudesa expectant, i aleshores entrà la tia Polly, seguida de Sid i Mary, i després de la família Harper, tots de negre rigorós; i tot el poble fidel, i àdhuc el vell ministre, s'alçaren reverentment i romangueren drets fins que els endolats s'assegueren al primer banc. Hi hagué un altre silenci general, romput a intervals per sanglots apagats, i després el ministre estengué les mans i pregà. La gent cantà un himne colpidor, i fou recitat el text «Jo só la Resurrecció i la Vida».

Anant continuant el servei religiós, el clergue féu tals pintures de les gràcies, les maneres captivadores i les promeses excepcionals dels minyons perduts, que tota ànima present, creient que reconeixia aquestes imatges, sentí una punyida de dolor en recordar que persistentment havia estat sempre orba davant elles, i, persistentment, no havia vist sinó defectes i tares en els pobres minyons. El ministre referí més d'un incident commovedor de les vides dels que ja no eren, que, tanmateix, il·lustraven llurs dolces i generoses natures, i la gent pogué veure amb prou facilitat, ara, si n'eren de nobles i de bells aquells episodis, i recordaren amb recança que quan s'esdevingueren els semblaren bretolades de marca, ben mereixedores del vit de bou. El poble fidel esdevingué més i més commogut a mesura que prosseguí la patètica història, fins que, a la fi, tota la concurrència, no podent contenir-se més, s'ajuntà als endolats que ploraven en un plor de sanglots angoixosos, i el mateix predicador cedí a sos sentiments i es posà a plorar en el púlpit.

Sonà un cruixit, a la galeria, que ningú reparà: un moment després la porta de l'església xerricà. El ministre alçà sos ulls, que regalaven damunt son mocador, i romangué traspostat! Primer un, després un altre parell

d'ulls, seguiren els del ministre; i aleshores, gairebé en un sol impuls, la concurrència s'aixecà, astorada, a l'ensem que els tres minyons morts anaven pujant pel passadís: Tom al davant, Joe després, i Huck, una ruïna de penjarelles esparracades, arrossegant-se temoregament al darrera. Havien estat amagats en la inusada tribuna, escoltant llur pròpia oració fúnebre!

La tia Polly, Mary i els Harpers es precipitaren damunt els infants recobrats, els ofegaren a besades, i expandiren accions de gràcies a dolls, mentre el pobre Huck romania avergonyit i inconfortable. sense saber exactament què li pertocava fer o còm podia amagar-se de tantes mirades malacollidores. Vacil·là, i anava a fer-se escàpol; però Tom l'agafà i digué:

-Tia Polly, això no està bé; algú ha d'alegrar-se de veure Huck.

-I és clar que sí! Jo n'estic ben contenta, de veure'l, pobra criatura sense mare!- I les amoroses atencions que li prodigà la tia Polly eren l'única cosa que podien fer-lo més inconfortable que no estava abans.

De cop i volta el ministre cridà amb tota la força de sos pulmons:

-Lloeu el Senyor, que ens dóna tota benedicció... Canteu, i poseu-hi tot el cor!

I així ho feren: l'himne prorrompé en un esclat triomfal; i, mentre les bigues n'eren estremides, Tom Sawyer el Pirata mirà la minyonia envejosa del seu voltant, i confessà, cor endins, que aquell era el moment més altívol de la seva vida.

Quan el venut poble fidel sortí en corrues a fora, hom deia que gairebé fóra plaent d'ésser entabanats altra vegada per a sentir l'himne, cantat d'aquella manera, de bell nou.

Tom rebé més patacades i besos aquell dia (segons els diversos estils de la tia Polly) que no hauria guanyat en un any; i ell amb prou feines sabia quína cosa era, de totes dues, la més expressiva de gratitud envers Déu i afecte envers ell.

CAPÍTOL XIX

Aquest era el gran secret de Tom: el pla de tornar a casa amb els seus germans pirates i assistir a sos propis funerals. Havien vogat cap a la ribera del Missouri en una corredora, el dissabte, quan ja era fosc, desembarcant cinc o sis milles més avall del poblet i havien dormit al bosc, al caire del poblet, gairebé fins a trenc de dia, i aleshores havien lliscat a través de camins i carrerons on daven els darreres de les cases; i acabaren llur son a la tribuna de la l'església, entre un caos de bancs invàlids.

Al desdejuni, el dilluns al matí, la tia Polly i Mary estigueren molt amoroses envers Tom, i molt atentes a tot allò que li calia. Hi hagué una quantitat de conversa inacostumada. En mig d'ella digué la tia Polly:

-Bé, no diré que no fos una bella facècia, Tom, d'anguiar a tothom gairebé una setmana mentre vosaltres us divertíeu; però és llàstima que fóssiu tan dur de cor que em féssiu patir a mi d'aquesta manera. Si podíeu venir en una corredora per assistir al vostre funeral, hauríeu pogut deixar-vos caure aquí i dar-me una entresenya o altra que no éreu mort, sinó que us havíeu escapat només.

-Sí, hauríeu hagut de fer-ho, Tom- digué Mary -I em penso que ho hauríeu fet si us hagués passat pel magí.

-Ho hauríeu fet, Tom?- digué la tia Polly, amb la cara il·luminada de daler. -Digueu-ho, ara; ho hauríeu fet si us hagués passat pel magí?

-Jo... bé, no ho sé. Això ho hauria fet malbé tot.

-Tom, em pensava que m'estimàveu el que calia per a fer-ho- digué la tia Polly amb un to dolorit que angunià al minyó. -Sempre hauria estat alguna cosa que jo us hagués importat a bastament per a pensar-hi, encara que no ho haguéssiu fet.

-Bé, tieta, no hi ha mala intenció- pledejà Mary. -Tot ve d'aquest geni de Tom, sempre atarantat: agafa tanta embranzida que mai no pensa en res.

-Encara és més llàstima. Sid hi hauria pensat. I Sid hauria vingut i ho hauria fet, tanmateix. Tom, girareu els ulls enrera, algun dia, quan sigui massa tard, i us sabrà greu de no haver pensat una mica més en mi, quan us hauria costat tan poca cosa.

-Tieta, ja ho sabeu, que penso en vós- digué Tom.

-Ho coneixeria millor si traspués en els vostres actes.

-Voldria que se m'hagués acudit- digué Tom amb una inflexió de penediment; -però us vaig somniar fet i fet. Això és alguna cosa: oi?

-No gaire: un gat també ho fa ; però val més això que res. Què vau somniar?

-Bé doncs: el dimecres a la nit vaig somniar que sèieu per allí, vora el llit, i Sid seia vora la caixa, i Mary al seu costat.

-Bé, així ho férem. Així ho fem sempre. Em plau que els vostres somnis puguin arribar a pendre's tot aquest mal de cap per nosaltres.

-I vaig somniar que la mare de Joe Harper era aquí.

-Ves! i hi era, aquí! Vau somniar cap altra cosa?

-Oh! Una pila! Però ara tot plegat és tan confós!...

-Bé, mireu de fer memòria. No podeu?

-Em sembla, ça com lla, que el vent... el vent apagà...apagà...

-Coratge, Tom! El vent va apagar una cosa! Endavant!

Tom apretà els dits damunt el front durant un afanyós minut, i després digué:

-Ja ho tinc! Ja ho tinc! Va apagar la candela!

-Déu me val! Endavant, Tom, endavant!

-I em sembla que vós diguéreu: «-Ves, jo diria que aquesta porta...»

-Endavant, Tom!

-Deixeu-m'ho estudiar un moment... només un moment. Oh, sí!... Vau dir que creïeu que la porta era oberta.

-Tan cert com que sóc aquí asseguda, ho vaig dir! Veritat, Mary? Endavant.

-I després... i després... Bé, no n'estic cert, però em sembla com si haguéssiu manat a Sid que se n'anès i...i...i...

-I què? I què? Què li vaig fer fer, Tom? Què li vaig fer fer?

-Li vaig fer fer... li vaig... Oh! El vaig fer callar!

-O Laudes i Matines! Mai no havia sentit una cosa així en tota la vida! No em digueu mai més que en això dels somnis no hi ha cosa vera. Sereny Harper sabrà aquesta feta abans que jo sigui més vella d'una hora. M'hauria plagut de veure-la confrontada amb això, a ella que diu tantes ximpleries sobre les supersticions. Endavant, Tom!

-Oh! Tot va tornant-se clar com el dia, ara. Després diguéreu que jo no era dolent, que només era atarantat i tabalot, i que jo no tenia més responsabilitat que... que... em penso que vau dir un cavallet o alguna cosa per l'istil.

-I així fou! Bé! Senyor, Déu meu! Endavant Tom!

-I després començàreu de plorar.

-Oi, oi. No era la primera vegada, però. I després...

-Després la senyora Harper començà de plorar, i digué que Joe era igual, i que li sabia greu d'haver-lo futejat per haver-se begut la llet que ella mateixa havia llençat...

-Tom! L'Esperit era damunt vostre! Estàveu profetitzant... Això és el que fèieu! Laudes i Matines!... Endavant, Tom!

-Després Sid digué... digué...

-No crec haver dit res- va fer Sid.

-Sí, sí, que vau parlar, Sid- digué Mary.

-Calleu vosaltres, i Tom que vagi dient! Què digué, Tom?

-Digué... em sembla que digué que esperava que jo em trobava millor on era, però que si m'hagués portat millor en algunes coses...

-No ho sentiú, això? Són les seves mateixes paraules!

-I vós el vau fer callar amb un rebuf.

-Ja ho crec, que sí! Devia haver-hi un àngel, allí. Hi havia un àngel, en algun indret!

-I la senyora Harper digué que Joe l'havia assenyalada amb un piula, i vós parlàreu de Pere i el mata-xacres...

-Tan cert com que ara respiro!

-I després hi hagué una mala fi de conversa sobre l'escorcoll del riu causat per nosaltres, i el funeral que hi havia d'haver diumenge; i després vós i la vella senyoreta Harper us abraçàreu i ploràreu, i ella se n'anà.

-D'aquesta manera va succeir! D'aquesta mateixa manera, tan cert com jo estic aquí asseguda. Tom, no podríeu dir-ne més si ho haguéssiu vist! I, en acabat, què més? Endavant, Tom.

-Després vaig pensar que pregàveu per mi; i us vaig poder veure i vaig sentir totes les paraules que dèieu, i us en vau anar al llit; i jo estava tan adolorit que vaig agafar un tros d'escorça de sicomor i vaig escriure-hi: «No som pas morts; no més som lluny, fent de pirates»: I el vaig posar damunt la taula, vora la candela; i després fèieu una cara de tanta de bondat, ajaguda al llit i ben adormida, que vaig pensar que anava i em decantava damunt vostre i us besava.

-Això vau fer, Tom? Això, vau fer? Però això sol us ho perdono tot.- I agafà el minyó en una abraçada esclafadora, dins la qual ell es sentí el més objecte dels criminals.

-Molt amorós, encara que només era que un somni- monologà Sid, oint-se'l amb prou feines.

-Quietud, Sid: un hom fa allò mateix en somnis que faria estant despert. Aquí hi ha una grossa poma de Milum que us havia reservat, Tom, per si mai més éreu trobat. I ara aneu a l'escola. Estic tota agraïda al bon Déu i Pare de tots nosaltres per haver-vos recobrat; Ell és pacient i clement per als qui creuen en Ell i serveixen la seva paraula, encara que la Bondat divina sap que jo sóc indigna; però, si només els dignes rebessin la seva benedicció i fossin a aixopluc de la seva mà en les bandes alteroses, ben pocs somriurien aquí baix, o entrarien mai dins el seu repòs quan la llarga nit fou arribada. Aneu, Sid, Mary, Tom, eixiu: ja m'heu fet nosa massa estona.

Els minyons eixiren cap a l'escola, i la vella senyora anà a fer una visita a la senyora Harper, a triomfar de son realisme amb el somni meravellós de Tom. Sid tenia massa seny per a confegir el pensament que duia al magí en deixar la casa. El pensament era aquest:

-Això amb prou feines se sosté: un somni tan llarg com aquest, sense cap errada!

Quín heroi s'havia fet ara, Tom! Poc anava a salts i gambades, sinó que es movia amb un digne estarrufament, com esqueia a un pirata que sabia que l'esguard públic era damunt ell. I talment hi era. Ell procurà de no dar entenent que veia les mirades o sentia les dites quan passava; però li eren sucre i mel. Nois més petits ramadejaven a sos talons, tan ufanosos d'ésser vistos amb ell i d'ell tolerats com si es tractés del timbaler que obre la processó, o l'elefant que condueix una col·lecció de feres cap al poble. Els minyons de son mateix volum feien veure que no sabien que se n'hagués anat; però tanmateix l'enveja els consumia. Haurien donat qualsevol cosa per tenir la seva pell bruna, colrada, i la seva anomenada resplendent; i Tom no s'hauria privat d'una i altra per tot un circ.

A l'escola, els infants feren tantes bocades d'ell i de Joe, i els lliuraren amb l'esguard una admiració tan eloqüent, que els dos herois no trigaren a esdevenir insufriblement enravents. Començaren de dir llurs aventures als oïdors famolencs... però només començaren: no era cosa que probablement tingués una fi, havent-hi imaginacions com les llurs per a proveir el material. I, finalment, quan desembutxacaren les pipes i donaren el tomb traient serenes bufades arribaren al cim mateix de la glòria.

Tom decidí que ara es faria independent de Becky Thatcher. Amb la glòria n'hi havia prou. Viuria per a la glòria. Ara que ell era una persona assenyada, potser voldria fer les paus. Bé, que ho provés: ja veuria com ell podia ésser tan indiferent com d'altres persones. Al cap de poc, ella arribà. Tom pretengué que no la veia. S'allunyà i es reuní a un grup de nois i noies, i començà de parlar. Aviat hagué esment que ella posava travetes d'ací d'allà amb cara encesa i ulls bellugadissos, fent veure que estava aqueferada en la percaça de companyons d'escola, i fent esgarips, de tant riure, quan aconseguia una captura; però Tom reparà que ella sempre feia les seves captures en son veïnatge, i que semblava pegar a gratient una llambregada en direcció seva, en aquells instants, tanmateix. Això afalagà tota la ufanosa vanitat que ell arrecerava: així és que, per compte de captivar-lo això, féu sinó enravenar-lo més i augmentar la seva diligència en fer per manera de no trair que ell sabia que ella era a prop. Aviat deixà córrer, ella, el fer l'alosa, i es mogué per aquells voltants irresoluda, sospirant una o dues vegades i llambregant furtivament i dalerosament envers Tom. Després observà que ara Tom enraonava amb més privadesa a Amy Lawrence que a ningú més. Sentí una punyida dolorosa, i esdevingué inquieta i contorbada al mateix temps. Provà d'allunyar-se, però els seus peus eren traïdors, i, en lloc d'obeir-la, la portaren al grup. Becky digué a una noia, gairebé arran de Tom, amb fingida vivacitat:

-I ara, Mary Austin! Dolenta! Per què no vinguéreu a l'escola del diumenge?

-Sí, que vaig anar-hi: no em veiéreu?

-Ai, ai! No!... Hi éreu? On sèieu?

-Era a la classe de la senyoreta Peters, on sempre vaig. Jo sí, que us vaig veure.

-Sí? Bé és estrany que no us veiés. Volia parlar-vos de la forada.

-Oh! És divertit, això! Quí convida?

-La mamà me'n deixa fer una.

-Oh! Molt bé. Espero que m'hi deixarà anar.

-Oh! Ben cert. La forada es fa per a mi. Hi deixarà ésser a tothom que jo vulgui, i jo us hi vull.

-És tan bonic, sempre, una forada! Convidareu totes les noies i nois?

-Sí, a tothom que em sigui amic... o me'n vulgui ésser - I llucà d'allò més furtivament a Tom. Però ell enraonava a tot drap amb Amy Lawrence sobre la paorosa tempesta de l'illa, i li deia com el llamp esfondrà el gran sicomor «fent-ne estelles», mentre ell «n'estava a uns quants pams».

-Oh! Puc venir?- digué Gràcia Miller.

-Sí.

-I jo?- saltà Sally Rogers.

-Sí.

-I jo també?- féu Susy Harper. -I Joe?

-Sí

I així d'altres, amb alegres picaments de mans, fins que tot el grup hagué demanat invitacions, fora de Tom i de Amy. Aleshores Tom es girà cap enfora fredament, enraonant encara i enduent-se'n Amy. Els llavis de Becky tremolaren i les llàgrimes entelaren sos ulls. Amagà aquests senyals amb joia forçada i continuà parlotejant; però l'animació havia fugit de la forada, aleshores, i de tota altra cosa. Becky se n'anà tan aviat com pogué, i s'amagà, i s'abandonà a allò que el seu sexe nomena «un bon plor». Després s'assegué tota consirosa, amb l'orgull ferit, fins que sonà la campana. S'alçà aleshores, amb un tret venjatiu en sos ulls, i sacsejà les seves trenes i digué que ja sabia el què li pertocava fer.

A la suspensió de classes, Tom continuà el seu enamoriscament amb Amy, ple de joiosa ufana. I es mantingué a la deriva en aquells volts, per trobar Becky i lacerar-la amb aquella representació. A la fi va sotjar-la, però l'argent viu de son termòmetre baixà de cop i volta. Era Becky asseguda còmodament en un branquet, darrera el casal de l'escola, tot mirant un llibre d'imatges amb Alfred Temple; i tan ataleiats hi estaven, i llurs caps eren tan pròxims damunt el llibre, que no semblaven adonar-se de cap cosa del món exterior. Roent gelosia arborà les venes de Tom. Començà d'odiar-se a sí mateix per haver bandejat l'avinentesa que Becky li havia ofert per reconciliar-se. Es digué a sí mateix beneit, i tots els noms desplaents que pogué imaginar. Necessitava plorar, de despit. Amy anava parlotejant alegrement, mentre caminaven, perquè tot el seu cor cantava; però la llengua de Tom havia perdut el seu ofici. No sentí el que anava dient Amy; i cada vegada que ella s'aturava esperant què diria, ell no feia sinó tartamudejar un assentiment d'allò més matusser, tan aviat escaient com no.

Anà donant voltes i més voltes amb Amy per darrera el casal de l'escola, per tal d'abrandar sos ulls amb l'odiós espectacle. No se'n sabia estar. I l'enfolia de veure, com es pensava veure, que Becky Thatcher ni una sola vegada sospités que ell es trobava en el món dels vivents. Però ella el veia, tanmateix, i sabia que guanyava en la lluita, ça com llà, i estava contenta de veure'l sofrir com ella havia sofert. El feliç parloteig d'Amy esdevingué intolerable. Tom es referia coses de les quals havia de captènr-se, coses que calia fer; i el temps volava. Però era endebades; la noia seguia refiletant. Tom va pensar:

-Oh! L'endiastrada! No me'n lliuraré mai més!

A la fi, li *calqué* captènr-se d'aquelles coses; i ella digué, sense artifici, que seria «per aquests volts» en plegar-se l'escola. I ell cuità a allunyar-se, odiant-la per aquella sol·licitud.

-I no havia d'ésser cap altre noi!- pensà Tom, xerricant de dents. -Cap altre noi de tot el poble, sinó aquest clenxinat de Sant Lluís que es pensa vestir amb tanta d'elegància i ésser aristòcrata! Oh! Molt bé. Jo us vaig clavar una pallissa el primer dia que veiéreu aquest poble, mestre, i us en clavaré una altra! Espereu que us ensopegui fora d'aquí! Us atraparé i...

I, tot caminant, feia el moviment d'apallissar un noi imaginari, dant cops de puny a l'aire i puntades de peu, traient-li un ull.

-Oh! La cosa marxa: oi? Heu cridat abastament: oi? Ara vejam si això us serveix de lliçó.

I així la pallissa imaginària acabà a satisfacció seva.

Tom fugí a casa al migdia. La seva consciència no hauria comportat una gota més de l'agraïda felicitat d'Amy, i la seva gelosia no hauria pogut sofrir

més altra dissort. Becky continuà la seva inspecció de imatges amb Alfred; però, com que els minuts anaven desfilant i Tom no compareixia a sofrir, son triomf començà d'ennuvolar-se i perdé interès. Després vingué la gravetat, la ment vagarívola, i després melangia. Dues o tres vegades posà la mà a l'orella en oir una passa; però era una falsa esperança: Tom no comparegué. A la fi esdevingué tota desolada, i desitjà de no haver portat la cosa tan enllà. Quan, veient el pobre Alfred que estava per perdre-la, i no sabent còm era, anava exclamant: -Oh! Aquí n'hi ha una de bonica! Mireu aquesta!- ella perdé la paciència, a la fi, i digué:

-Oh! No em carregueu més! Tant se me'n dóna, de vós.- I esclatà en llàgrimes, i s'aixecà i emprengué sa via.

Alfred se n'anà al seu costat, i es proposava de fer per manera de reconfortar-la; però ella digué:

-Aneu-vos-en: deixeu-me sola, si podeu. No us puc sofrir!

El minyó, doncs, s'aturà, demanant-se quína en devia haver fet (perquè ella havia dit que miraria les imatges tota la migdiada); i ella seguí son camí, plorant. Aleshores Alfred se n'anà tot pensívol cap a la escola deserta. Es sentia humiliat i enfurit. Fàcilment descobrí el tirany de la veritat: la noia l'havia fet servir de ninot per esplaiar el despit que li havia causat Tom Sawyer. Son odi contra Tom estigué lluny de minvar, en acudir-se-li aquest pensament. Desitjà que se li acudís alguna manera de crear mals de cap a aquell noi, sense arriscar-s'hi gaire ell mateix. El llibre de lectura de Tom caigué sota sos ulls. Veu's aquí una avinentesa per a ell. Obrí tot satisfet la lliçó de la tarda, i escampà tinta per la pàgina. Becky, que dava una ullada a l'interior de l'escola en aquell moment, per una finestra del darrera d'ell, veié l'acció i passà de llarg, sense descobrir-se. Se n'anà cap a casa, aleshores, proposant-se de trobar Tom i dir-l'hi: Tom ho agrairia, i llurs encaparraments serien guarits. Abans que fos a mig camí de casa, havia

canviat de parer. La memòria de com l'havia tractada Tom quan ella parlava de la seva forada vingué a coure-li de bell nou, i l'ompli de vergonya. Resolgué de deixar-lo fueitejar per compte del llibre espatllat, i, de passada, odiar-lo per sempre més.

CAPÍTOL XX

Tom arribà a casa tot abatut, i la primera cosa que la seva tia li digué li demostrà que havia dut ses malaurances a un mercat no gens prometedor:

-Tom, tinc ganes d'escorxar-vos de viu en viu.

-Tieta, què he fet?

-Heu fet prou i massa. He anat a veure Sereny Harper, com una vella bleada, esperant que li faria creure totes les beneiteries d'aquell somni, quan (ja us podeu ben amanir!) em trobo que ella havia esbrinat per Joe que vós fóreu aquí i sentíreu tota la nostra conversa d'aquella nit. Tom, no sé pas com acabarà un minyó capaç de fer aquestes coses! Em treu de test el pensar que heu pogut deixar-me visitar Sereny Harper, i fer-me fer aquest paper tan babau, i no dir-me'n una sola paraula.

Aquest era un nou aspecte de la cosa. A Tom, abans, la seva agudesa del matí li havia semblat una bella facècia, d'allò més enginyosa. Ara no semblava sinó roïna i miserable. Decantà el cap, i no se li acudí res a dir, per un moment. En acabat va fer:

-Tia, voldria haver obrat altrament, però no hi vaig caure.

-O, infant! Mai no caieu en res. Mai no caieu en res, sinó en vostre egoisme. Vau poder caure en fer de nit tot el camí de l'illa de Jackson fins

aquí, per a riure-us de les nostres angúnies, i heu pogut caure en enganyar-me amb una mentida sobre un sommi; però no heu pogut caure mai en compadir-vos de nosaltres i estalviar-nos sofriments.

-Tieta, ara conec que ha estat una cosa lletja; però no volia pas fer-la, una cosa lletja; no ho volia, ben cert. I, a més, no vaig venir aquí per riure'm de vós, aquella nit.

-Perquè vinguéreu, doncs?

-Per dir-vos que no passéssiu pena per nosaltres, perquè no ens havíem ofegat.

-Tom, Tom! Jo seria l'ànima més feliça del món si pogués creure que mai haguéssiu fet tan bon pensament com és aquest; però ja sabeu que mai el tinguéreu. I jo també ho sé, Tom.

-En bona refè, i en bona refè que el vaig tenir: que mai més pugui estirar les cames si no és veritat.

-O Tom! No digueu mentida: sentiu? Això no fa sinó empitjorar les coses cent vegades.

-No és pas mentida, tieta: és la veritat. Volia fer per manera que no patíssiu: només vaig venir per a això.

-Daria tot el món per creure-ho: això serviria per a fer fonedissos una pila pila de pecats, Tom. Gairebé n'estaria contenta, aleshores, que haguéssiu fugit i obrat tan malament. Però això és una follia. I, vejam per què no m'ho vau dir, infant?

-Perquè, veieu, tieta: quan us vau posar a parlar del funeral, vaig començar d'omplir-me de la idea de la nostra vinguda i el nostre amagament

a l'església, i no podia, tanmateix, comportar d'espantllar-ho. Així és que vaig posar-me l'escorça altra vegada a la butxaca, i vaig fer muixoní.

-Quína escorça?

-L'escorça que havia escrit per fer-vos saber que havíem anat a fer de pirates. Desitjaria, ara, que us haguéssiu despertat, quan us vaig besar; ho desitjaria, en bona fe.

Les dures línies de la faç de la tia es relaxaren, i una sobtada tendresa albejà en sos ulls.

-*Em besàreu*, Tom?

-Sí, que ho vaig fer!

-Esteu segur que vau fer-ho, Tom?

-Sí, vaig fer-ho, tieta: ben recert!

-Per què em besàreu, Tom?

-Perquè us estimava tant, i féieu aquella gemegor, i jo en tenia pena.

Les paraules tenien so de veritat. La vella senyora no pogué amagar un tremolor de sa veu en dir:

-Beseu-me altra vegada, Tom! I, ala, aneu a l'escola, ara, i no em feu més nosa.

Al moment que ell va ésser fora, ella corregué a un recambró i tragué la ruïna d'un gec dins el qual Tom havia fet de pirata. Després va aturar-se, tenint-lo a la mà, i es digué a si mateixa:

-No, no goso, pobre minyó! Em penso que ha mentit, en això... però és una santa, santa mentida, pel consol que em donà. Espero que el Senyor... sé que el Senyor el perdonarà, pel seu bon cor en dir-la. Però no vull esbrinar si és una mentida: no ho miraré.

Deixà de banda el gec, i romangué per allà a la vora, pensívola, un minut. Dues vegades estengué la mà per pendre de bell nou la peça, i dues vegades es contingué. S'arriscà una vegada més, i aleshores es fortificà amb aquest pensament:

-És una mentida de bon ésser... és una mentida de bon ésser... No permetré que em sàpiga greu.- Així, doncs, cercà la butxaca del gec. Un moment després llegia el tros d'escorça de Tom entre un doll de llàgrimes i dient:

-Ara podria perdonar al noi, baldament hagués comès un milió de pecats!

CAPÍTOL XXI

Hi havia hagut quelcom, en l'estil de la tia Polly quan besà Tom, que dissipà sos atuïments i el féu altra vegada àgil de cor i feliç. Anà cap a l'escola, i tingué la sort de topar Becky Thatcher al cap de Meadow Land. Ell sempre es captenia com el cor li deia. Sense un instant de vacil·lació, corregué envers ella i digué:

-He obrat molt roïnament, avui, Becky, i em sap greu. Mai més, mai més no tornaré a ésser d'aquella manera, mentre visqui. Tornem a ésser amics, si us plau. No voleu?

La noia es deturà i el mirà a la cara, menyspreadora.

-Agrairé que us reserveu per a vós mateix, senyor Tomàs Sawyer. Mai més no us tornaré a parlar.

Redreçà el cap i seguí la seva via. Tom romangué tan atarantat, que no tingué presència d'esperit ni per a dir: -Quí se'n tira cap pedra al fetge, senyoreta Lluïda?- fins que el temps escaient per a dir-ho fou passat. Així, doncs, va callar. Però estava bellament irat, tanmateix. Anava d'allò més abaltit pel camp de l'escola, tot desitjant que ella fos un noi, i imaginant com l'hauria pataquejada si ho hagués estat. Al cap de poc l'escometé i digué, en passar, un mot garfidor. Ella n'udolà un altre per resposta, i la irada ruptura fou completa. Sembla a Becky, en son abrandat ressentiment,

que amb prou feines podia esperar que l'escola s'obrís: tan impacient estava de veure Tom fuetejat pel llibre de lectura malmès. Si havia tingut alguna morosa noció de desemascarar Alfred Temple, l'ofensiva de Tom la hi havia tret del cap, absolutament.

Pobra noia! Poc sabia que de pressa s'anava acostant a un trencacolls ella mateixa. El mestre, el senyor Dobbins, havia arribat a la tardor de la vida amb una ambició insatisfeta. El més afalagat de sos desigs era ésser doctor, però la pobresa havia decretat que no passaria de mestre d'escola rural. Cada dia treia un llibre misteriós del seu pupitre, i s'hi corfonia totes les estones que les classes no cantaven les lliçons. Servava el llibre amb pany i clau. No hi havia bergantell a l'escola que no es morís de ganes de dar-hi una llambregada; però no n'hi havia avinentesa. Cada noi i cada noia tenien una teoria sobre la natura d'aquell llibre; però no hi havia dues teories iguals, i no hi havia manera d'establir els fets del procés. I vet aquí que, quan Becky passava vora el pupitre, veí de la porta, reparà que la clau era al pany! El moment era preciós. Mirà a son voltant, veié que estava sola, i a l'instant següent tenia el llibre a la mà. La coberta amb son títol *Anatomia*, del Professor Daixonses, no era de cap esclariment per a la seva intel·ligència; així és que començà a girar les pàgines. De cop i volta arribà a una làmina bellament gravada i colorida: una figura humana. En aquell moment una ombra caigué damunt la pàgina, i Tom Sawyer passà la porta i donà un cop d'ull a la imatge. Becky pegà aferrada al llibre per tancar-lo, i tingué la malaventura d'esquinçar la pàgina il·lustrada fins a la meitat. Tirà el volum dins el pupitre, donà un tomb a la clau, i trencà el plor, de tan avergonyida i vexada:

-Tom Sawyer, ja no podeu ésser més roí! Lliscar damunt una persona i espiar el que ella mira!

-Còm podia saber que miréssiu res?

-Vergonya us en hauríeu de donar, Tom Sawyer! Ara ho anireu a espiar; i (ai, pobra de mi!... ai, pobra de mi!) seré fuetejada, i mai no m'havien fuetejat, a l'escola!

Després donà un cop en terra amb el peuet, i digué:

-Sigueu tan roïnot, si això us fa plaer! Jo sé una cosa que ha de passar. Espereu, i veureu. Oiós, oiós, oiós!- I es precipità enfora del casal amb una nova explosió de sentiment.

Tom romangué en silenci, bastant aturdit per aquest acarnissament. Tot seguit es digué:

-Quína curiosa mena de poca solta és, una noia! Mai no l'han apallissada, a escola!... Malvinatge! i què és, una pallissa! És ben bé de noia, això: tenen la pell prima i el cor de pollet. Bé, és clar que no n'hi diré res al vell Dobbins d'aquesta ximpleta, perquè hi ha altres maneres de fer-la anar llatina que no són d'aquesta roïnesa; però què se'n treu? El vell Dobbins preguntarà qui ha esquinçat el seu llibre. Ningú no contestarà. Aleshores farà allò de sempre: Demanar primer a un i després a l'altre; i quan arribi a la noia que ho ha fet, ho coneixerà, baldament ella no digui res. Les cares de les noies sempre les traeixen: no tenen gens de barra. I li ventaran pallissa. Bé, és un pas ben estret per Becky Thatcher, perquè no té sortida per cap banda.

Tom rumià la cosa una estona més, i en acabat afegí:

-Molt bé, tanmateix: a ella li plauria de veure'm en un trencacoll així: doncs, que sirgui ella!

Tom s'ajuntà a la munió dels alumnes que feien aldarull a la part de fora. Al cap de pocs moments arribà el mestre, i l'escola va engolir-los. Tom no

experimentava cap interès potent per sos estudis. Cada vegada que dava un cop d'ull pel costat de les noies, la cara de Becky el contorbava. Ben debatudes totes les coses, ell no volia apiadar-se'n, i, tanmateix, no pogué aconseguir altra cosa sinó romandre en blanc. No pogué fer-se'n una gaubança realment digna de aquest nom. Al cap de poc, hom arribà al descobriment del llibre de lectura, i el magí de Tom restà absolutament ocupat de sos propis afers per una estona. Becky es redreçà damunt la letargia del seu infortuni, i mostrà bell interès en el procediment penal. No esperava que Tom pogués eixir-se de son mal de cap negant d'haver escampat la tinta damunt el llibre; i ho encertava. La negativa, aparentment, no féu sinó empitjorar la cosa, pel que feia a Tom. Becky suposava que en fóra contenta d'això, i feia per manera de creure que n'era contenta; però trobà que no n'estava segura. En arribar la part agra del desenllaç, tingué un impuls d'aixecar-se i desemmascarar Alfred Temple; però féu un esforç i s'obligà a romandre quieta, perquè ella es deia, cor endins: -Ell dirà que jo he esquinçat la làmina, ben segur. No diré una paraula, ni que fos per salvar-li la vida!

Tom va ésser fuetejat i tornà a son seient, no ben bé cortrencat, perquè se li acudí que era possible que ell, sense adonar-se'n, hagués capgirat la tinta damunt el llibre de lectura, en algun tomb d'avalot: ho havia negat per servir les formes i perquè era costum, i s'havia aferrat a la negativa per principi.

Passà una hora sencera: el mestre seia pesant figures en la seva cadira reial; tot l'aire s'ensopia amb la bonior dels estudis. Al cap d'una estoneta el senyor Dobbins es redreçà, badallà, i després obrí el seu pupitre i abastà el seu llibre; però no semblava estar ben determinat a pendre'l o deixar-lo. La major part dels alumnes miraren en l'aire llangorosament; però entre ells n'hi havia dos que sotjaven els moviments del mestre, clavant-hi els ulls. El

senyor Dobbins fullejà el llibre distretament per una estona, i després l'aixecà i s'aconductà en la seva cadira per llegir.

Tom pegà una mirada a Becky. Una vegada havia vist un conill percaçat i deseparat, amb una escopeta arran de son cap, que mirava com ella ho feia, ara. Tot seguit oblidà la seva batussa amb ella. Calia fer quelcom, de pressa! com un llampec! Però la mateixa imminència de la necessitat paralitzava la seva inventiva. Bé! Tenia una inspiració! Correria i arrabassaria el llibre, passaria la porta d'un salt, i cames ajudeu-me! Però la seva resolució vacil·là per un breu instant, i l'avinentesa fou perduda: el mestre havia obert el volum. Si li hagués tornat, a Tom, la perduda avinentesa! Ja era massa tard; no hi havia salvació per a Becky, ara, va dir-se. Al cap d'un instant el mestre confrontava l'escola. Tots els ulls s'acalaren davant la seva mirada; en ella hi havia quelcom que fins i tot a l'innocent trsbalsava de por. Hi va haver un silenci, durant el qual hom hauria pogut comptar fins a deu: el mestre amuntegava la seva ira. Després parlà:

-Qui ha esquinçat aquest llibre?

Ni un so: hom hauria sentit caure una agulla.

El silenci continuà: el mestre cercava en aquesta i aquella cara senyals de culpabilitat.

-Benjamí Rogers: heu esquinçat aquest llibre?

Una negativa. Una altra pausa.

-Josep Harper: i vós?

Altra negativa. La inquietud de Tom es tornà més i més intensa sota la lenta tortura d'aquests procediments. El mestre donà una ullada a les files dels minyons, reflexionà una mica, i es girà a les noies:

-Amy Lawrence?

Una sacsejada de cap.

-Gràcia Miller?

El mateix senyal.

-Susan Harper: ho heu fet vós, això?

Altra negativa. La noia següent era Becky Thatcher. Tom tremolava de cap a peus, de l'excitació, i comprenent el desastre inevitable.

-Rebeca Thatcher...- (Tom donà una llambregada a son rostre: era blanc de terror.) -Heu esquinçat... No, mireu-me la cara.- (Les mans d'ella se aixecaren en una invocació.) -Heu esquinçat aquest llibre?

Un pensament es precipità com el llamp a través del cervell de Tom. Saltà damunt sos peus i cridà:

-Jo ho he fet!

Tota l'escola mirà bocabadada, confosa, aquesta increïble follia. Tom romangué aturat un moment per aplegar les seves facultats disperses; i quan avançà per adreçar-se al càstig, la sorpresa, la gratitud, l'adoració que feren resplendir al seu damunt els ulls de la pobre Becky, semblaven paga abastament per cent fueiteigs. Inspirat per la magnificència del seu acte, rebé sense un esgarip el fueiteig més implacable que mai hagués administrat el senyor Dobbins i aiximateix rebé amb indiferència l'afegida crueltat d'una orde de romandre dues hores, després que l'escola fos aviada; perquè prou sabia qui havia d'esperar-se a fora fins que son captiveri fos acabat, sense comptar la tediosa estona com a temps perdut.

Tom va colgar-se entre els llençols aquella nit, projectant una venjança contra Alfred Temple; perquè, avergonyida i penedida, Becky li havia fet una narració completa, sense oblidar la seva pròpia traidoria. Però fins i tot el daler de venjança hagué de cedir aviat a pensaments més gustosos, i a la fi va adormir-se amb les darreres paraules de Becky, somniosament penjades de la seva orella:

-Tom! Còm heu pogut ésser tan noble!

CAPÍTOL XXII

S'acostaven les vacances. El mestre d'escola, sever en tota ocasió, esdevingué més sever i més exigent que mai, perquè volia que l'escola es lluís el dia dels exàmens. El seu regle i la seva fèrula ja estaven poques vegades en vaga: almenys entre els alumnes menors. Només els nois més grans, i les senyoretetes de divuit i de vint, s'escapaven del fuet. Els futeigs del senyor Dobbins eren d'alló més vigorosos, altrament; perquè, encara que son cap, sota la perruca, era perfectament calb i resplendent, acabava d'arribar a la mitja edat, i no hi havia indici de feblesa en son sistema muscular. A mesura que el gran dia s'atansava, tota la tirania que hi havia dins ell comparegué a la superfície: semblava trobar un plaer venjatiu a castigar les menors negligències. La conseqüència era que els nois més petits despenien llurs dies en la terror i el sofriment, i llurs nits en maquinari revenges. No deixaven de banda oportunitat de fer entremaliadures al mestre. Però ell els passava al davant cada vegada. La retribució que seguia a cada èxit venjatiu era tan vasta i majestuosa, que els minyons sempre es retiraven del camp greument derrotats. A la fi conspiraren tots junts i se'ls acudí un pla que prometia una victòria enlluernadora. Hi juramentaren el noi del pinta-rètols: li digueren el projecte i li demanaren son ajut. I ell tenia les seves raons per regalar-se'n, perquè el mestre estava a dispesa a casa del seu pare i havia donat al minyó amples motius d'odiar-lo. La muller del mestre faria una eixida al camp, d'aquí a pocs dies, i el pla no trobaria cap destorb. El mestre solia preparar-se per a es grans ocasions traguejant de

valent, i el noi del pinta-rètols digué que quan el mestre tites, el dia abans dels exàmens, hagués arribat a l'estat escaient, ell «endegaria la cosa» mentre el senyor Dobbins dormissegés a la seva cadira: després el despertaria en el temps oportú, per apretar a córrer cap a l'escola.

Quan els temps hagueren arribat a llur plenitud, la interessant avinentesa es produí. A les vuit del vespre l'escola era brillantment il·luminada i agençada amb garlandes i fistons de fullatge i de flors. El mestre seia entronitzat en sa gran cadira, damunt una tarima, amb la pissarra al darrera. Semblava bastant endolcit. Tres files de bancs a cada banda i sis bancs al seu davant eren ocupats pels dignataris del poblet i els parents dels alumnes. A la seva esquerra, més enllà de les files de ciutadans, hi havia una esbarjosa tarima temporal on seien els alumnes que havien de pendre part en els exercicis del vespre: files de menuts, rentats i abillats fins a un grau intolerable de malestar; files de minyonassos desmanegats; nevades files de noies i senyoretetes vestides de llinó i de mussolina, i egrègiament conscients de llurs braços nus, dels antics joiells de llurs àvies, de llurs cintetes rosades i blaves, i les flors de llur cabell. Tota la resta de la casa era plena d'alumnes que no prenien part a l'acte.

Els exercicis començaren. Un noi molt petit s'aixecà, i va dir tot esparverat: -«Amb prou feines podríeu esperar que un nen de la meva edat parlés en públic damunt la plataforma, etc.»;- acompanyant-se amb els gestos penosament exactes i espasmòdics que una màquina podria haver usat, suposant que la màquina hagués estat una mica desballestada. Però ell se'n va sortir sense entrebancs, encara que cruelment espaordit, i rebé un bell tomb d'aplaudiments, quan féu la seva reverència manufacturada, i es retirà.

Una noieta de cara tota vergonyosa barbotejà: -«Mary tenia una ovelleta, etc.»- Féu una cortesia que trencava el cor, rebé la seva recompensa

d'aplaudiments, i s'assegué tota enrojolada i feliç.

Tom Sawyer avançà amb confiança arrogant: anà enfilant-se per l'inestroncable i indestructible parlament. -«Deu-me la llibertat o deu-me la mort»- amb bella fúria i frenètica gesticulació, i s'interrompé a la meitat. Una tètrica basarda s'apoderà d'ell, ses cames tremolaren, i estigué a punt d'ofegar-se. Comptava, certament, amb la simpatia palesa de l'auditori, però també amb el silenci de l'auditori, que era encara pitjor que no la seva simpatia. El mestre arrufà el nas, i això completà el desastre. Tom lluità una estona, i després es retirà, enterament derrotat. Hi hagué un feble propòsit d'aplaudiment, però morí totduna. Seguiren un parell de masegats poemes i altres perles declamatòries. Després hi hagué exercicis de lectura i un torneig de confegiment. La magra classe de llatí recità amb honor. Arribà la flor del vespre: les *composicions* originals de les senyoretetes. Cadascuna, per torn, avançà fins al caire de la plataforma, escurà la gorja, enlairà son manuscrit (lligat amb una cinta exquisida), i es posà a llegir, fixant-se per peces menudes en l'expressió i la puntuació. Els temes foren els mateixos ja escatits en semblants avinenteses, abans que per elles per llurs mares, llurs àvies, i segurament per tota llur ascendència de línia femenina fins a les Creuades. *L'Amistat* n'era un; *Memòries d'altres dies*, *La Religió en la Història*, *País de somnis*, *Els aventatges de la cultura*, *Formes de Govern polític comparades i contrastades*, *Melangia*, *Amor filial*, *Dalers del cor*, etc., etc.

Tret preponderant d'aquestes composicions era una malenconia atesa i afalagada; n'era un altre el doll opulent i malversador de *bell llenguatge*; n'era un altre una tendència a encabir a les orelles paraules i frases especialment preades, fins que esdevenien gastades del tot; i una peculiaritat que les caracteritzava i les malmetia assenyalamment era l'inveterat i intolerable sermó, que remenava la cua estropellada a la fi de totes i cada una d'elles. Fos quin fos el tema, hom havia fet un esforç

espremedor del cervell per recargolar-lo d'una o altra manera que un esperit moral i religiós pogués contemplar amb edificació. La palesa insinceritat d'aquests sermons no bastava per a assolir que la moda en fos bandejada de les escoles, i no basta avui en dia: potser mai no bastarà mentre el món sigui món. No hi ha escola en el nostre país on les joves damisel·les no es sentin obligades a cloure llurs composicions amb un sermó; i reparareu que el sermó de la noia més frívola i menys religiosa de l'escola és sempre el més llarg i el més implacablement piados. Però prou d'aquesta cançó: la veritat casolana és indigesta. Tornem als *examens*. La primera composició llegida fou una que duia per títol *És, doncs, això la Vida?* Potser el lector podrà suportar-ne un extracte.

«En les ordinàries vies de l'existència, amb quínes delectables emocions no mira l'ànima jovenívola cap endavant, envers l'anticipada escena d'alguna festa! La imaginació treballa dibuixant imatges rosades de gaubança. En la seva fantasia, la voluptuosa adoradora de la moda es veu entre la multitud festívola, contemplada de tots els contempladors. La seva graciosa figura, agençada amb un vestit de neu, giravolta entre els laberints de la joiosa dansa; sos ulls són els més resplendents, ses passes les més lleugeres en la gaia assemblea. Amb tals delitoses fantasies el temps llisca de pressa, i arriba l'hora benvinguda de la seva entrada en el món elisià, que li ha inspirat somnis tan fulgurants. Còm sembla màgica tota cosa en front de son esguard meravellat! Cada nova escena l'encisa més que la darrera. Però al cap d'una estona descobreix que sota aquestes belles exterioritats tot és vanitat: l'adulació que havia embadalit la seva ànima, ara grinyola asprament a la seva oïda; i amb la salut malmesa i el cor amargat, gira l'espatlla, amb la convicció que els plaers de la terra no poden satisfer els anhels de l'esperit!»

I així successivament, i així sempre. De tant en tant hi havia una bonior de plaer durant la lectura, acompanyada de murmurades exclamacions de

«Què bonic!», «Què eloqüent!», «Quína veritat!», etc.; i, després que la cosa hagué acabat amb un sermó especialment aflictiu, l'aplaudiment fou entusiasta.

Després s'aixecà una noia prima i melangiosa, la faç de la qual tenia la interessant pal·lidesa que causen les píndoles i la indigestió, i llegí un *Poema*. Amb dues estrofes n'hi haurà prou:

L'ADÉU D'UNA DONZELLA DEL MISSURI A L'ALABAMA

«Adéu, mon Alabama! O mon amor pregon! Però per una estona et tinc d'abandonar. Tristes idees, tristes, sento en el cor niar; memòries arborades s'acoblen en mon front. Que jo per tes boscúries aní, totes florides; vora el Tallapoosa vaig córrer, llegir vaig; he oït del Talassee les ones enfurides, i el flanc del bell Coosa he vist de l'alba al raig.

I de mon cor oprès no m'haig d'averkonyir ni de girar la cara, i els ulls, regalimant. No és pas de terra estranya que els passos meus se'n van. No és als estranys que dono avui el meu sospir. Jo vaig trobar-hi casa i l'alegror que hi lluu en eix Estat que deixo enrera, amb plor desfet. Freds han de ser mos ulls, mon cor, la meva *tête*, per tal com, Alabama, s'apartaran de tu!»

N'hi havia pocs que sabessin què significava *tête*, però el poema va plaure, tanmateix.

Després aparegué una senyoreta bruna, d'ulls negres i de cabell negre, que romangué muda per un moment sensacional, assumí una expressió tràgica, i començà de llegir, en to acompassat:

UNA VISIÓ

«Ombrívola i tempestuosa era la nit. Al volt de la peanya de Déu, en les altures, no tremolejava ni un sol estel, sinó que, les pregones detonacions

del tro feixuc, constantment vibraven a l'oïda, mentre el llampec terrorífic s'abandonava a una orgia furiosa a través de les cambres ennuvolades del cel, semblant menyspreuar el poder exercit sobre ses terrors per l'il·lustre Franklin! Fins i tot els vents estrepitosos eixiren unànimement de llurs místics habitatges, i bufaren iradament per aquells entorns com per posar de relleu amb llur ajut la desolació d'aquella escena. En aquella avinentesa, tan ombrívola, tan paorosa, la meua ànima sospirava per l'auxili humà; però, en lloc d'això,

ma volguda amiga i ma consellera, ma aconhortadora i ma dolça guia, mon goig en la pena (i en la meua joia, ma segona joia), vora meu venia.

»Ella avançà com un d'aquests éssers resplendents pintats a les vies solelloses de l'Edèn de la imaginació per les ànimes joves i romàntiques: reina de bellesa, agençada només per la seva pròpia bellesa transcendent. Tan blana era la seva passa, que no arribava a fer cap so; i si no hagués estat pel màgic estremiment que produïa el seu benigne contacte, hauria passat desapercebuda i mai recercada, com altres belleses plenes de modèstia. Una estranya tristesa reposava en sos trets, com a llàgrimes glaçades damunt l'abillament del desembre, i ella assenyalava els elements que lluitaven, per enfora, i em comandava de contemplar els dos éssers que mostrava».

Aquest pesombre ocupava unes deu pàgines de manuscrit, i acabava amb un sermó tan destructor de tota esperança per als no-presbiterians, que guanyà el primer premi. Aquesta composició fou judicada el més bell esforç del vespre. El batlle del poblet, en remetre el premi a l'autora, féu un discurs abrandat, en el qual digué que era de molt la cosa «més eloqüent que mai hagués sentit, i que el mateix Daniel Webster hauria pogut enorgullir-se'n».

Cal advertir, tot passant, que el nombre de composicions a les quals la paraula *bell* era constantment afalagada, i l'experiència humana al·ludida en qualitat de *pàgina de la vida*, passava de l'usual tant per cent.

En acabat, el mestre, endolcit gairebé fins al caire de la bondat, retirà la seva cadira, girà l'esquena a l'auditori, i començà a dibuixar un mapa d'Amèrica a la pissarra perquè hi fes exercici la classe de Geografia. Però la seva mà vacil·lant va sortir-se'n malauradament, i una sofocada rialleta brunzida en l'auditori. Ell sabia per què, i es posà a esmenar-ho. Esborrà línies i les tornà a fer; però no féu sinó tòrcer-les més que mai, i la rialleta es féu més pronunciada. Fixà tota la seva atenció en la seva tasca, aleshores, com si estigués determinat a no deixar-se abatre per l'alegria. Sentí que tots els ulls es clavaven en ell: s'imaginà que reeixia; i, amb tot, la rialleta continuà, i àdhuc creixia, palesament. I no li mancava raó. Dalt de l'aula hi havia una golfa, perforada amb un espiell damunt son cap. A través de l'espiell anà baixant un gat, lligat, al volt de les anques, amb un cordill. El gat tenia un parrac fermat damunt son cap i barres perquè no miolés. Mentre davallava a pleret, s'encorbava cap amunt i garfia el cordill, i es gronxava cap avall i garfia l'aire intangible. La rialleta anà pujant i pujant de to: el gat es trobava a sis polsades de la testa del mestre obsessionat. Tot baixant, una mica més avall, arrabassà la seva perruca amb urpes desesperades, s'hi aferrà, i fou estirat cap a la golfa, en un instant, amb el trofeu encara en son poder! I com irradià la llum, eixint de la testa calba del mestre! Perquè el noi del pinta-rètols l'havia *daurada!*

Això interrompé la reunió. Els minyons estaven venjats. Les vacances havien arribat.

NOTA.-Les preteses composicions citades més amunt. són tretes sense alteració d'un volum titulat *Prosa i poesia*, per una «Dama Occidental», però són fetes exactament i precisament segons el model escola-de-noies, i, per tant, resulten molt més felices que no pas simples imitacions.

CAPÍTOL XXIII

Tom s'uní a la nova orde d'Infants de la Temperança, atret pel caràcter ostentós de llurs insígnies. Prometé abstenir-se de fumar, de mastegar tabac, i de tota profanitat, mentre en fos membre. Aleshores descobrí una cosa nova, és a dir, que el prometre de no fer una cosa és la més segura via que hi hagi al món perquè un hom desitgi de fer-la. Tom es sentí ben d'hora torturat pel desig de beure i de renegar. El desig esdevingué tan intens, que solament l'esperança d'exhibir-se amb el seu cinyell vermell l'aturà de retirar-se de l'orde. El quatre de juliol s'acostava, però aviat deixà de recórrer-hi amb el pensament (deixà de pensar-hi abans que hagués usat per quaranta vuit hores les seves cadenes), i fixà les seves esperances en el vell jutge de pau Frazer, que es trobava aparentment en son llit de mort i tindria uns grans funerals públics, ja que fou tan enlairat funcionari. Per espai de tres dies Tom es mostrà preocupat en gran manera de l'estat del jutge i àvid de notícies seves. En certs moments ses esperances prosperaren: prosperaren tant, que n'hi havia per arriscar-se a treure les insígnies i practicar-se al mirall. Però el jutge tenia una manera de fluctuar verament descoratjadora. A la fi es decidí per la milloria, i després per la convalescència. Tom n'estava fastiguejat, i experimentava la sensació de sofrir-ne perjudici. Remeté la seva dimissió immediatament; i aquella nit el jutge sofrí una recaiguda i finà. Tom resolgué que mai més no es tornaria a refiar d'un home així. Els funerals foren bella cosa. Els Infants de la

Temperança maniobraren en un estil calculat per corsecar l'ex-membre d'enveja.

Tom era altra vegada un noi lliure, tanmateix; i això era alguna cosa. Podria beure i jurar, ara; però trobà, amb sorpresa seva, que no en tenia ganes. El simple detall de poder-ho fer se'n dugué el desig, i l'encant de la cosa.

Tom s'estranyà, ben aviat, de veure que les seves cobejades vacances començaven de pesar-li una mica feixugament.

Intentà un diari, però no passà res per espai de tres dies: així és que ho deixà córrer.

La primera de totes les companyies de *minstrels* (1) negres arribà al poblet, i féu sensació. Tom i Joe Harper organitzaren una partida de còmics, i foren feliços dos dies.

Fins i tot el Gloriós Quatre fou, en cert sentit, una fallida, perquè ploqué de valent: no hi hagué, doncs, comitiva, i l'home més gran del món (segons Tom suposava), el senyor Benton, un autèntic senador dels Estats Units, resultà una aclaparadora decepció, perquè no tenia vint-i-cinc peus d'altura, ni els mils.

Vingué un circ. Els minyons jugaren a circ els tres dies següents, en tendes fetes d'estores (essent l'entrada de tres agulles per als minyons i dues per a les noies); i en acabat hom abandonà les performances del circ.

Vingueren un frenòleg i un hipnotizador; i se'n tornaren, i deixaren el poblet més ensopit i més trist que mai.

Hi hagué algunes forades de nois i noies; però eren tan escasses i delitoses, que només aconseguien que els buids dolorosos d'entremig

dolguessin més.

Becky Thatcher se n'havia anat a la seva casa de Constantinoble, a romandre amb sos pares durant les vacances: així és que la vida no mostrava per enlloc un caire brillant.

El paorós secret de l'assassinat era una malaltia crònica. Era un veritable càncer per la seva permanència i pel mal que feia.

Després vingué el xarampió.

Durant dues llargues setmanes Tom jagué presoner, mort al món i a sos esdeveniments. Estava molt malalt: res no l'interessava. Quan pogué, a la fi, llevar-se, i avençà dèbilment poble avall, una trasmudança melangiosa s'havia produït en tota cosa i en tota criatura. Hi havia hagut una *revifalla* (2), i tothom s'havia tornat religiós, no solament els adults, sinó fins i tot els minyons, i les noies. Tom donà una volta esperant, contra tota esperança, de trobar una benaurada cara pecadora; però a tot arreu l'amargava la decepció. Trobà Joe Harper estudiant un Nou Testament, i retirà tristament la faç d'aquest espectacle mortificador. Cercà Ben Rogers, i el trobà visitant els pobres amb una canastrella amb fascicles de propaganda. Percaçà Jim Hollis, el qual cridà la seva atenció envers la benedicció preadíssima de son darrer xarampió, que era un advertiment. Cada noi que topava afegia un nou pes a la seva depressió. I quan, desesperat, correu finalment a refugiar-se en el sí de Huckleberry Finn, i hi fou rebut amb una cita de les Escriptures, es ficà a casa i al llit, dant-se compte que només ell en tota la ciutat estava perdut per a sempre, per a sempre més.

I aquella nit hi hagué una tempesta terrorífica, amb xàfec, paorós enrenou de trons i enlluernadores vetes de llampecs. Cobrí son cap amb els llençols i esperà amb una horrible espectació el seu destí, perquè no tenia l'ombra d'un dubte que tot aquell daltabaix anava per a ell. Cregué que havia

carregat la clemència dels poders celestials amb un feix que ultrapassava el seu marge de tolerància, i que aquelles n'eren les resultes. Li hauria semblat un excés de pompa i de municions de matar una xinxa amb una bateria de canons; però no trobava res d'incongruent en esmerçar una tamborinada com aquella per sacsejar l'herba sota un insecte com ell.

Al cap de poc la tempesta s'exhaurí, i finà sense haver complert el seu objecte. El primer impuls del minyó fou de mostrar-se agraït i reformar-se. El seu segon impuls fou d'esperar; perquè potser no hi hauria més tempestes.

Al dia següent els metges tornaren. Tom havia recaigut. Les tres setmanes que aquesta vegada passà de cara al cel, li semblaren un segle. Quan, al capdavall, pogué eixir, amb prou feines agraïa l'haver-se salvat, tot recordant quant soliu restava, mancat de companyons i abandonat. Baixà tot distret el carrer, i trobà Jim Hollis fent de jutge en un juvenívol tribunal que sentenciava a un gat, per assassí, en presència de la seva víctima, un ocell. Trobà Joe Harper i Huck Finn que pujaven per un carreró tot menjant-se un meló robat. Pobres minyons! Ells, igual que Tom, havien sofert una recaiguda!

(1) Músics i còmics, populars als Estats Units, que estrefan melodies, facècies i figures de negres, generalment pintats de negre.

(2) Espècie de missions.

CAPÍTOL XXIV

A la fi, l'ensopida atmòsfera fou remoguda, i ben vigorosament. La causa per assassinat comparegué al tribunal.

Tot seguit esdevingué el tema de totes les converses del poblet. Tom no pogué alliberar-se'n. Cada referència a l'assassinat li esgarrifava el cor, perquè la seva consciència contorbada i les seves temences gairebé el persuadien que aquelles observacions eren dites al seu devora com a provatures. No sabia cò'm era que ell hagués pogut infondre sospites de saber cap cosa de l'assassinat, però tanmateix no podia romandre tranquil en mig d'aquell parloteig. Sentia calfreds contínuament. S'endugué Huck a una banda solitària per tenir-li una conversa. Li seria d'algun alleujament el descloure la boca una estoneta, el partir-se la càrrega de l'infortuni amb un altre malaurat. A més, necessitava assegurar-se que Huck havia romàs discret:

-Huck: n'heu parlat a ningú, d'allò?

-De què?

-Ja ho sabeu, de què.

-Oh! Natural que no.

-Ni una paraula?

-Ni una paraula tota sola: així Déu me valgui. Per què ho demaneu?

-Oh! En tenia por.

-Ves, Tom Sawyer: poc viuríem dos dies si la cosa fos esbrinada. Massa ho sabeu això.

Tom es sentí més reconfortat. Després d'una pausa:

-Huck, ningú podria fer-vos parlar: oi que no?

-Fer-me parlar? Ves, si em passés pel cap que aquell dimoni de mestís m'ofegués, aleshores podríeu fer-me parlar. No hi ha altra manera.

-Bé, tot marxa, doncs. Em penso que no hi ha perill, mentre no ens llevem el cademat de la boca. Però, jurem-ho altra vegada, tanmateix. És més segur.

-Ja hi firmo.

Així, doncs, juraren de bell nou, amb paoroses solemnitats.

-De què garlen, Huck? He sentit que en deien qui-sap-les coses.

-Garlar? Bé, tot és Muff Potter per aquí i Muff Potter per allí. Em fa suar, sense repòs: així és que de vegades he d'amagar-me.

-És la mateixa història dels que em volten. Em penso que està perdut. No us fa pena per ell, de vegades?

-Gairebé sempre, gairebé sempre. És un home tot mesquinot, però que mai ha fet res per fer mal a ningú. No el veureu sinó pescar una mica per haver diners i embriagar-se, i fa el tabalot en gran manera; però, Senyor, això tots ho fem: si més no, la major part, àdhuc predicadors i gent per

l'estil. Però té coses de bona jeia: una vegada em donà mig peix, quan no en tenia prou per a dos; i una pila de vegades em va fer costat quan les coses m'anaven de mal borràs.

-Oh! I a mi va adobar-me estels, Huck, i va posar-me hams a la canya. M'agradaria que l'en poguéssim treure, d'allí.

-Ui! Poc en trauríem, Tom! I a més, no li fora cap bé: l'engarjolarien altra vegada.

-Sí, és clar, que ho farien. Però m'enquimera de sentir-los quan el malmenen com si fos un mal esperit, no havent fet res: vet aquí.

-A mí també, Tom, mala negada! Els sento dir que és el facinerós que té més posat de sanguinari en tota la contrada, i que s'estranyen que no l'haguessin penjat abans.

-Sí, així parlen de dia i de nit. Jo els he sentit dir que si el deixessin anar el linxarien.

-I ho farien, talment.

Els minyons conversaren bella estona, però això els donà poc reconfort. En venir l'hora baixa es trobaren rondant pel veïnatge de la presoneta isolada, potser amb una indefinida esperança que s'esdevindria quelcom que remogués llurs dificultats. Però res no esdevingué: semblava que no hi hagués àngels ni fades que s'interessessin per aquell captiu sense ventura.

Els minyons feren allò que havien fet ben sovint altres vegades: anaren a la reixa de la cel·la, i donaren a Potter tabac i *mistos*. Estava a la planta baixa i no hi havia guardes.

La seva gratitud per llurs presents, cada vegada els havia punyit la consciència: aquesta vegada els punyí més endins que mai. Es sentiren covards i traïdors fins al darrer grau quan Potter digué:

-Heu estat força, força bons amb mí, vailets: força més que ningú més del poble. I no me n'oblido, no. Tot sovint em dic a mi mateix, dic: -«Jo solia adobar tots els estels i les coses dels minyons, i mostrar-los on eren les bones bandes de pescar, i els era tan amic com podia, i ara tots han oblidat el vell Muff en el seu trencacoll; però Tom no, i Huck no: ells no l'han oblidat- dic, -i jo no els oblido a ells!» Bé, minyons: he fet una mala, mala cosa. Estava pet i amb el cervell trasbalsat, aleshores: aquesta és la única manera que jo tinc de capir-ho; i ara el meu cos haurà de brandar per aquesta cosa, i és just. Just; i és la millor cosa que pot passar, també, em penso; o ho espero, tanmateix. Bé, no en parlem, no us embriagueu mai, i així no vindreu mai per aquests topants. Poseu-vos una mica més cap a ponent. Així, això és: és un reconfort de primera el veure cares amigues quan un hom ha anat a raure en aquesta femta de trencacolls; i no en vénen d'altres sinó les vostres. Bones cares amigues, bones cares amigues! Enfileu-vos l'un damunt l'altre, i deixeu-me-les tocar. Així, deu-me la mà: les vostres mans passaran entremig de les barres, però les meves són massa grosses. Mans petites i febles... però han ajudat qui-sap-lo a Muff Potter, i l'ajudarien més si poguessin.

Tom féu via cap a casa tot desolat, i els seus somnis d'aquella nit xarbotaren d'horror. L'endemà i l'endemà passat rondà vora el Tribunal, mogut per un impuls gairebé irresistible a entrar-hi, però forçant-se per romandre a fora. A Huck li passava el mateix cas. S'evitaven estudiadament l'un a l'altre. Tots dos vagarejaven a distància, de tant en tant; però la mateixa sinistra fascinació els feia tornar al cap de poca estona. Tom pegava llambregades quan els badocs eixien calmosament de la cambra del Tribunal; però invariablement sentia noves aflictives: les xarxes

s'estrenyien, més i més implacables, al volt del pobre Potter. A la fi del segon dia, el parloteig del poble comentava com romania el testimoni de Joe l'Indi ferm i inexpugnable, i no hi havia el menor dubte sobre quín fora el veredicte del Jurat.

Tom romangué a fora fins a una hora ben tardana, i se n'anà al llit atravesant la finestra. Son estat era d'una paorosa exaltació. Passaren hores abans que acluqués els ulls. Tot el poble s'acorrerà cap a la cambra del Tribunal al matí següent, perquè aquell havia d'ésser el gran dia. Ambdós sexes estaven gairebé igualment representats en l'auditori atapeït. Després d'una llarga espera, el Jurat entrà d'un rengle. Poc temps després, Potter, pàl·lid i esmaperdut, temorenc i desemparat, fou introduït, fermat amb cadenes, i l'assegueren allà on tots els esguards tafaners poguessin veure'l. Situació no menys assenyalada era la de Joe l'Indi, estòlid com sempre. Hi hagué una altra pausa, i després el jutge arribà, i el xerif proclamà l'obertura del Tribunal. Seguiren els murmuris de costum entre els curials, i l'arreglament de papers. Aquests detalls, i les dilacions que els acompanyaven, elaboraven una atmòsfera preparatòria tan impressionant com fascinadora.

En acabat, hom cridà un testimoni, el qual declarà que havia trobat Muff Potter rentant-se en el rierol, a primera hora, el dia que l'assassinat fou descobert, i que immediatament es féu escàpol. Després d'algunes preguntes, el curial de l'acusació digué:

-Adreceu-vos al testimoni.

El presoner aixecà sos ulls per un moment, però tornà a acalar-los quan son curial digué:

-No tinc preguntes a fer.

El següent testimoni establí la troballa del ganivet vora el cadàver. El curial de l'acusació digué:

-Adreceu-vos al testimoni.

-No tinc preguntes a fer- replicà l'advocat de Potter.

Un tercer testimoni jurà que havia vist tot sovint el ganivet en possessió de Potter.

-Adreceu-vos al testimoni.

El curial de Potter declinà d'interrogar-lo.

Les cares de l'auditori començaren de traslluir el tedi. Volia el curial tirar per la borda la vida de son client, sense cap esforç?

Cada detall de les perjudicadores circumstàncies esdevingudes al cementiri, en aquell matí que tots els presents recordaven tan bé, fou declarat per testimonis fefaents; però cap d'ells no fou contraexaminat pel curial de Potter. La perplexitat i descontent de l'auditori es manifestà en murmuris i determinà un reny del Tribunal. El curial de l'acusació digué aleshores:

-Mitjançant el jurament d'uns ciutadans, la simple paraula dels quals està damunt tota sospita, hem anat nuant aquest crim paorós, sense deixar possibilitat de dubte quant al dissortat presoner que hi ha a la barra. Ens dem per satisfets.

Al pobre Potter se li escapà un gemec, i es posà la cara entre les mans, i gronxà son cos blanament d'ací d'allí, mentre regnava un penós silenci dins la cambra. Molts d'homes es sentiren commoguts, i la compassió de moltes dones es palesà en llàgrimes. El curial de la defensa s'aixecà i digué:

-Vostre Honor: En les nostres observacions fetes a l'inici d'aquesta causa, prefigurarem el nostre propòsit de demostrar que el nostre client realitzà aquesta feta paorosa trobant-se sota la influència d'un orb, irresponsable deliri produït per la beguda. Hem canviat de parer; la nostra defensa serà una altra.

I, adreçant-se al dependent: -Féu venir Tomàs Sawyer.

Un pasme intrigat es desvetllà en tota cara de l'auditori, sense exceptuar la de Potter. Totes les mirades es clavaren amb meravellada atenció en Tom quan ell s'aixecà i prengué son lloc a la plataforma. El minyó semblava prou esverat, perquè tenia qui-sap-la por. El jurament fou administrat.

-Tomàs Sawyer: on éreu, el 17 de juny, als volts de la mitja nit?

Tom donà una llambregada a la cara ferrenya de Joe l'Indi, i no pogué moure la llengua. Semblava que l'auditori es contingués l'alè, però les paraules refusaven de venir. Al cap d'una breu estona, tanmateix, el minyó recobrà una mica de la seva força, i aconseguí de posar-ne abastament en la seva veu perquè una part de l'auditori sentís:

-Al cementiri!

-En veu una mica més alta, si us plau. No tingueu por. Ereu...

-Al cementiri.

Un somriure de menyspreu passà ràpidament per la cara de Joe l'Indi.

-Ereu gens a la vora de la tomba de Horse Williams?

-Sí, senyor.

-Parleu una mica més alt. A quina distància n'éreu?

-Tan a la vora com n'estic de vós.

-Estàveu amagat o no?

-Estava amagat.

-On?

-Darrera els oms que hi ha al caire de la tomba.

Joe l'Indi féu un moviment gairebé imperceptible.

-Hi havia algú, amb vós?

-Sí, senyor. Vaig anar-hi amb...

-Espereu, espereu un moment. No importa que digueu el nom del vostre company. Ja el farem comparèixer a l'hora que pertoqui. Portàveu alguna cosa?

Tom vacil·lava i semblava tot confós.

-Parleu, fill meu: deixeu de banda tota desconfiança. La veritat sempre és respectable. Què portàveu?

-Només que un... un... gat mort.

Hi hagué una onada d'alegria, que el Tribunal reprimí.

-Mostrarem l'esquelet d'aquell gat. Ara, fill meu, digueu-nos tot el que esdevingué: digueu-ho a la vostra manera, digueu-ho ben bé tot, i no tingueu por.

Tom començà, vacil·lant a la primeria; però, a mesura que el tema l'anava encalentint, ses paraules brollaven amb creixent facilitat. Als pocs moments va aturar-se tot renou, fora de la seva veu. Tothom el mirava de fit a fit; l'auditori, bocabadat i amb l'alè contingut, estava suspès de les seves paraules, oblidant-se del temps que passava, arrabassat per la tètrica fascinació de la història. La tensió imposada a l'emoció continguda arribà a son apogeu quan el minyó digué: -I, mentre el doctor brandava la post i Muff Potter queia, Joe l'Indi saltà amb el ganivet i...

Crac! Ràpid com el llamp, el mestís saltà des de una finestra, havent-se fet pas entre els que li estaven en front, i desaparegué!

CAPÍTOL XXV

Tom fou altra vegada un heroi resplendent, l'amanyagat dels vells, l'enveja dels joves. Son nom arribà fins i tot a ésser estampat per a sempre més, perquè el periòdic del poble el glorificà. Hi hagué qui va creure que arribaria fins i tot a president, si s'escapava de la forca.

Com sol passar, la gent voluble i sense seny va perdre els estreps a favor de Muff Potter, i li féu tantes de festes com abans li havia fet ultratges. Però aquesta mena de conducta fa honor al món: així, doncs, no està bé de posar-hi títols.

Els dies de Tom eren plens de gaubança i d'esclat, però les seves nits eren tongades d'horror. Joe l'Indi li infestava tots els somnis, i sempre amb la sentència de mort als ulls. Amb prou feines cap temptació podia convèncer el minyó d'eixir al ras després que la nit havia caigut. El pobre Huck es trobava en el mateix estat de misèria i terror, perquè Tom havia contat tota la història al curial la nit abans del gran dia de la causa, i Huck tenia una por cruel que la seva participació en el negoci pogués traspuar encara, baldament la fugida de Joe l'Indi li hagués estalviat el neguit de declarar davant el Tribunal. El pobre minyó havia assolit que el curial li prometés de servir el secret; però què en trauria? Ja que la turmentada consciència de Tom havia pogut menar-lo a la casa del curial, de nit, i arrencar una temuda història de llavis segellats amb el jurament més llòbrec i formidable, la confiança de Huck en la raça humana estava arran d'esvair-se. De dia, la

gratitud de Muff Potter feia a Tom content d'haver parlat; però de nit desitjava de no haver desclòs els llavis. Unes vegades Tom temia que Joe l'Indi no fos mai capturat; les altres temia que en fos. Estava segur que mai no tornaria a alenar a plaer fins que aquell home fos mort i ell n'hagués vist el cadàver.

Hom havia ofert recompenses, hom havia explorat la contrada; però Joe l'Indi era introbable. Una de aquelles meravelles omniscients i espaordidores, un detectiu, vingué de Sant Lluís, sotjà pels voltants, mogué el cap, prengué el posat de savi, i aconseguí aquella mena d'èxit astorador que els membres d'aquest ofici generalment aconseguixen. És a dir, *va trobar una pista*. Però és impossible de penjar *una pista* per assassinat: així és que, després que aquest detectiu hagué fet el seu fet i tornat a casa, Tom va sentir-se tan mal segur com estava abans.

Els dies cançoners anaven passant, i cada un deixava al seu darrera el pes de l'aprehensió una mica alleujat.

CAPÍTOL XXVI

Hi ha una època, en tota vida de minyó ben construïda, en la qual li ve un desig rabiós d'anar a qualsevol indret i desenterrar un tresor amagat. A Tom li vingué el desig, un dia, de cop i volta. Sortí a la recerca de Joe Harper, però no reeixí. Després anà al darrera de Ben Rogers: havia anat a pescar. Tot seguit va topat amb Huck Finn el Mà-roja. Huck seria escaient. Tom se l'endugué a un indret reservat, i entaulà la matèria confidencialment. Huck hi vingué de grat. Huck hi venia sempre de grat, a dar un cop de mà a qualsevol empresa que oferís entreteniment i no requerís capital, perquè tenia una enutjosa sobreabundància d'aquella mena de temps que *no* és or.

-On cavarem?- digué Huck.

-Oh! Gairebé onsevulla.

-Còm s'entén? Hi ha coses amagades per tot arreu?

-No, és clar que no. N'hi ha en indrets especialíssims, Huck: de vegades a les illes; de vegades en caixes podrides sota un cap de branca d'un vell arbre mort, allà on l'ombra cau a la mitja nit; però principalment sota terra, a les cases on surt por.

-Quí ho amaga?

-Ves, lladres: és clar. Quí us pensàveu? Superintendents d'escola dominical?

-No ho sé. Si el tresor fos meu, jo no l'amagaria: vinga despendre'l i divertir-me.

-Jo també; però els lladres ho fan així: sempre l'amaguen i el deixen en aquell indret.

-I, després, que hi tornen?

-No: s'ho pensen, que hi tornaran; però generalment obliden les marques, o bé moren. Sigui com sigui, el tresor resta allí una pila de temps, i es rovella, i a la fi algú troba un paper vell i esgrogueït que explica còmic cal trobar les marques: un paper que per desxifrar-lo s'hi passa gairebé una setmana, perquè gairebé tot són senyals i jeroglífics.

-Jero... què?

-Jeroglífics: imatges i coses, sabeu?, que sembla que no vulguin dir res.

-Que n'heu arplegat algun, d'aquests papers, Tom?

-No.

-Bé, doncs còmic trobareu les marques?

-Poc en necessito: sempre l'enterren sota una casa on surt por, o bé una illa, o bé sota un arbre mort que té una branca allargassada. Bé, farem provatures a l'illa de Jackson, i podrem tornar-hi algun camí; i després hi ha la casa vella on surt por, amunt del rierol de Still-House, i hi ha una pila d'arbres amb branques mortes: una mala fi!

-I tots en tenen, a sota?

-I ara! No!

-Doncs com sabreu quin és el que hem d'escorcollar?

-Anirem escorcollant-los tots.

-O Tom! Ens pendrà tot l'istiu!

-Bé, i què hi fa? Supposeu-vos que trobem un pot de llauna amb cent dòlars a dins, tots rovellats i eixerits, o bé una caixa podrida tota plena de diamants: què us sembla?

A Huck li resplendiren els ulls.

-Això és de primera, i no demano altra cosa. Deu-me només els cent dòlars, i deixo de banda els diamants.

-Molt bé ; però em jugaria qualsevol cosa que no els deixareu córrer, els diamants. Algun d'ells, tot sol, val una vintena de dòlars. Amb prou feines n'hi ha cap que no valgui sis malles o bé un dòlar.

-Còm! De bo de bo?

-Ja ho crec! Qualsevol us ho dirà. Huck, de segur que mai n'heu vist.

-No pas que jo recordi.

-Oh! Els reis en tenen a carretades.

-Bé, jo no en conec, de reis, Tom.

-Ja m'ho penso; però, si us calgués anar a Europa, en veuríeu més que no en caben en un rai, saltant d'ací d'allà.

-Que salten?

-Saltar? Romansos! No!

-Bé, doncs, per què ho dieu, que saltaven?

-Manoi! Només volia dir que els veuríeu: no pas saltant, és clar! Per què havien de voler saltar? Però volia dir que els podríeu veure... escampats per totes bandes, sabeu?, d'una manera general: com feia aquell vell geperut de Ricard.

-Ricard? Còm més se diu?

-No es deia de cap més manera. Els reis no tenen més que un motiu.

-Sí?

-Tanmateix.

-Bé, si els plau, Tom, en bona hora sigui; però jo no vull ser-ne, de rei, i tenir només que un motiu, com un negre. Però digueu: on cavareu, de primer?

-Bé, no ho sé. Què us sembla, de sorollar aquell arbre de la branca morta que hi ha al turó, a l'altra banda, del rierol de Spill House?

-Fet.

Així, doncs, prengueren un magall atrotinat i una pala, i eixiren cap a fer un viatge de tres milles. Arribaren encesos i panteixant, i s'ajagueren a l'ombra d'un om veí a reposar i a fumar.

-Em plau, això- digué Tom.

-A mí també.

-Escolteu, Huck: si trobéssim un tresor aquí, què en faríeu, de la vostra part?

-Ves, vinga pastells i un vas de soda cada dia, i aniria a cada circ que vingués. Faig juguesca que tindria una vida regalada.

-Bé, no faríeu cap estalvi?

-Estalvi? Per què?

-Ves, per tenir alguna cosa per anar tirant.

-Oh! No em fóra de cap servei: mon pare tornaria al poble, qualsevol dia, i li clavaria la grapa si jo no cuitava; i us dic que en faria neteja ben de pressa. I vós, què en faríeu, de la vostra, Tom?

-Em compraria un timbal nou, i una espasa ben feridora, i una corbata roja, i un gos cadell ben valent, i em casaria.

-Us casaríeu?

-Això.

-Tom! Vós... Vaja, que no teniu el seny complet.

-Espereu: ja veureu.

-Bé, és la més gran beneiteria que poguéssiu fer. Mireu, mon pare i ma mare! Vinga barallar-se! Ves, tot el dia s'estaven barallant. Me'n recordo d'allò més bé.

-Això no vol dir res. La noia que jo em casaré no es barallarà amb mí.

-Tom, em penso que totes són *iguales*. Totes són bones per pentinar-lo, a un hom. Val més que us hi penseu una mica. Còm se diu, la mossa?

-No és una mossa: és una nena.

-Tant se val, em penso. Alguns diuen mossa, altres diuen nena: tothom té raó, ben segur. Sigui com sigui, còm se diu, Tom?

-Us ho diré una altra vegada: no pas ara.

-Molt bé: amb això en tinc prou. Però, si us caseu, jo estaré més sol i vern que mai.

-No, no n'estareu: vindreu a viure amb mi. Ara deixem-ho córrer això, i comencem de cavar.

Treballaren i suaren per espai de mitja hora: fou endebades. Maldaren una altra mitja hora: endebades també. Huck va dir:

-I sempre ho enterren tan endins?

-De vegades: no sempre. Generalment no. Em penso que no hem trobat la banda justa.

Així, doncs, escolliren un nou indret i tornaren a començar. El treball s'arrossegà una mica, però tanmateix avançava. Enfonzaren en silenci les eines una estona. A fa fi Huck es decantà damunt la seva pala, fregà amb la mànega el rosari de gotes del seu front, i digué:

-On cavareu, després, quan haguem acabat aquí?

-Em penso que tal vegada sorollarem l'arbre vell de més enllà, a Cardiff Hill, darrera la casa de la viuda.

-Em sembla que aquell serà bo. Però no ens en traurà, la viuda, Tom?
És a les seves terres.

-Ella, treure'ns! No estaria malament; que ho provés una vegada a la vida! Aquests tresors amagats pertanyen a qui els troba. Tant se val de qui sigui, la terra.

Això era satisfactori. La feina continuà. Al cap de una estoneta
Huck digué:

-Malvinatge! Altra vegada devem estar en mala banda. Què us en sembla?

-És ben estrany, Huck. No ho entenc. De vegades les bruixes s'hi fiquen. Arribo a pensar que això és el que ens embolica, ara.

-Cançons! Les bruixes no tenen poder, de dia.

-Sí, és veritat. No se m'havia acudit, això. Oh! Ja sé què ho fa! Som un parell de ximples del diastre! Cal esbrinar on cau l'ombra de la branca a la mitja nit, i allà és on s'ha de cavar!

-Aleshores, mala negada! hem perdut rucament tot aquest treball per no-res! Ara, malvinatge! no tenim més remei que tornar de nit. És un camí d'allò més llarg. Podreu eixir?

-Ja ho crec, que sí! I ho hem de fer aquesta nit, tanmateix; perquè, si algú veu aquests forats, coneixerà tot seguit per què són, i ho vindrà a cercar.

-Bé, ja donaré un tomb, aquesta nit, i miolaré.

-Molt bé. Amaguem les eines sota les mates.

Els minyons foren allí aquella nit, prop de l'hora assenyalada. Segueren en l'ombra, esperant. Es trobaven en un indret soliu i en una hora feta solemne per les velles tradicions. Els esperits zumzejaven en les fulles murmuradores; les fantasmes sotjaven en les llòbregues reconades; el pregon udol d'un ca venia surant, de la distància; una òliba responia amb la seva nota sepulcral. Els minyons, corpresos d'aquestes solemnitats, no parlaven gaire. Al cap de poc judicaren que ja havien sonat les dotze: marcaren on queia l'ombra i començaren de cavar. Llurs esperances començaven de deixondir-se. Llur interès es féu més intens, i llur treball va créixer al seu compàs. El forat s'enfondia, s'enfondia; però, cada vegada que llurs cors saltaven en oir que el magall topava amb quelcom, no feien sinó sofrir una nova decepció. Només era que una pedra o un tros de fusta. A la fi Tom digué:

-És inútil, Huck: l'hem errada altre cop.

-Bé, però és que no podem errar-la: hem marcat l'ombra amb un senyal.

-Ja ho sé; però és que hi ha una altra cosa.

-Quína és?

-Que no férem sinó calcular-lo, el temps: segurament era massa tard o massa d'hora.

Huck deixà caure la pala.

-Vet-ho aquí- digué: -aquest és el mal de cap! Hem de deixar-ho córrer, això d'aquí: mai no sabrem l'hora exacta. I, a més a més, aquesta mena de cosa fa massa basarda: haver d'estar-se aquí, en aquesta hora de la nit, amb bruixes i fantasmes voleiant pels contorns d'aquesta manera! Jo diria que hi ha alguna cosa al darrera meu d'ençà que hem començat, i tinc por de girar-

me, perquè potser n'hi ha d'altres al davant que no esperen sinó una avinentesa. D'ençà que só aquí que miro d'escórrer-me tan llatí com puc.

-Bé, a mi em passa tres sous del mateix, Huck. Gairebé sempre enterren un mort quan colguen un tresor sota un arbre; i ell el vigila.

-Déu me val!

-Sí, que ho fan. Sempre ho he sentit a dir.

-Tom, no em plau de fer gaire plagasitats, allà on hi ha gent morta. Un hom per força ha de passar-hi trifulgues: en bona refè!

-Tampoc a mi em plau, de remenar-los gaire. Supposeu-vos que aquest aixequés la closca i digués alguna cosa!

-No ho digueu, Tom! Això esgarrifa!

-Oi! Huck, no tinc un bri de tranquil·litat.

-Escolteu, Tom: deixem estar aquest indret, i mirem de reeixir en qualsevol altre.

-Molt bé: em sembla que val més.

-Quín serà?

Tom pensà una mica, i després digué:

-La casa on surt por. Vet-ho aquí.

-Mala nina! No m'agraden, Tom, les cases on surt por. Ves, són unes bandes solives, de més mal tirat que no pas la gent morta. La gent morta podria enraonar, potser; però no vénen lliscant-vos al voltant, dins una

mortalla, quan no us en adoneu, i sotjant damunt l'espatlla tot d'un plegat, i esmolant les dents com ho fa una fantasma. No podria comportar-la una cosa així, Tom: ningú s'hi veuria amb cor.

-Sí, Huck; però les fantasmes no volten si no és de nit: no ens destorbaran pas de cavar, mentre sigui de dia.

-Bé, és veritat; però massa sabeu que la gent no s'acosta a la casa on surt por, de dia ni de nit.

-Oi: això és, sobretot, perquè no els plau d'anar on un home ha estat assassinat, ça com lla. Però mai ningú ha vist res d'especial, en aquesta casa, si no és de nit; i total algun llumenet blau passant per les finestres, i no pas fantasmes com cal.

-Bé,allí on veieu un d'aquests llumenets blaus que voleia, Tom, us podeu jugar qualsevol cosa que hi ha una fantasma d'allò més a prop. És cosa de raó; perquè ja sabeu que ningú no se'n val, fora de les fantasmes.

-Sí, és així; però tanmateix no volten pas de dia: així és que no tindria cap ni centener, que ens espantéssim.

-Molt bé: sorollarem la casa on surt por, si vós ho dieu: però em sembla que és arriscar-se.

Mentrestant havien començat a davallar pel turó. Allà, en mig de la vall que era sota d'ells, il·luminada per la lluna, estava la casa on surt por, totalment isolada, amb el clos desaparegut feia qui-sap-lo temps, amb rengles d'herbes que sufocaven el seu llindar, la xemeneia esfondrada, els marcs de les finestres buits, un recó de la teulada foradat. Els minyons la contemplaren una estona, amb mitja esperança de veure un llumenet blau voleiant darrera una finestra. Després, parlant en veu baixa, com esqueia al

temps i a les circumstàncies, s'allunyaren d'allò més cap a la dreta, per donar a la casa on surtia por un ample esbarjo, i prengueren el camí de casa a través dels boscos que agençaven al darrera de Cardiff Hill.

CAPÍTOL XXVII

L'endemà, pels volts de migdia, els minyons arribaren a l'arbre mort, i anaven a cercar llurs eines. Tom es migrava per anar a la casa on sortia por; i Huck també bastant, però de cop i volta digué:

-Escolteu, Tom: sabeu quín dia és?

Tom reconegué mentalment els dies de la setmana, i després alçà cuitosament els ulls, amb una mirada espaordida.

-Manoi! No hi havia pensat, Huck!

-Bé, jo tampoc; però de sobte se m'ha acudit que era divendres.

-Diastre! Mai no es té prou esment, Huck. Hauríem pogut ficar-nos en un trencacoll paorós, sorollant aquesta casa en divendres.

-*Pogut!...* Digueu que *ens hi hauríem ficat*. Hi ha alguns dies sortosos, potser; però el divendres no n'és pas.

-Fins els més ximpls ho saben. No em penso que vós fóssiu el primer que ho esbrinés, Huck.

-Bé, mai no he dit que ho fos, em sembla. I encara hi ha més cosa, que això del divendres. He tingut un mal somni de la reira, aquesta nit passada:

he somniat rates.

-Sí? Senyal segur de trontoll. Que es barallaven?

-No.

-Bé, això és una bona cosa, Huck. Quan no es barallen, només és senyal que el trontoll roda a la vora: sabeu? No podem fer altra cosa que l'ull viu i no deixar-nos arreplegar. Bé, deixem aquest ram, per avui, i juguem. Sabeu jugar a Robin Hood, Huck?

-No. Quí és Robin Hood?

-Ves, va ésser un dels homes més grans que mai hi hagi hagut a Anglaterra, i el millor. Era un lladre.

-Reno! Em plauria de ser-ne. A quí robava?

-Només que a xerifs i bisbes, i gent rica i reis, i aviram així. Però mai no atropellava els pobres. Els estimava. Sempre es partia les coses amb ells: tant tu, tant jo.

-Bé, devia ésser una bella persona.

-Ja us jugo qualsevol cosa que sí, Huck. Oh! Era l'home més noble que mai s'hagi conegut. D'homes així no n'hi ha, avui en dia: jo ho sé bé prou. Podia apallissar qualsevol home d'Anglaterra amb una mà fermada al seu darrera, i podia agafar el seu arc de teix i encertar una peça de deu cèntims cada vegada, a una milla i mitja.

-Què és, un arc de *teix*?

-No ho sé. És una mena d'arc, naturalment. I, si encertava la moneda només que de caire, es tirava a terra, i cridava i renegava. Però juguem a

Robin Hood: és un joc enfaristolat.

-Fet.

Així, doncs, jugaren a Robin Hood tota la tarda, dant ara i adés una ullada cobejosa a la casa on sortia por, i deixant anar alguna dita sobre les esperances i possibilitats del dia següent en aquell indret.

Quan el sol començava d'enfonsar-se a ponent, emprengueren llur camí cap a casa, a través de les llargues ombres dels arbres, i aviat desaparegueren de l'esguard sota els boscos de Cardiff Hill.

El dissabte, poc després de migdia, els minyons eren a l'arbre mort, altra vegada. Fumaren i parlotejaren a l'ombra, i després cavaren una mica en llur darrer forat, no pas amb gran esperança, sinó solament perquè Tom digué que hi havia molts de casos que la gent havia deixat córrer un tresor després de haver foradat fins a una distància de sis polzades de on era, i després havia vingut algú altre i l'havia descobert d'una palada, només.

La cosa no va reeixir, tanmateix, aquesta vegada. Així és que els nois es posaren les eines a l'espatlla i se n'anaren, comprenent que no havien pas beneïtejat amb la fortuna, sinó que havien complert tots els reglaments del negoci de descolgar tresors.

Quan arribaren a la casa on sortia por, hi havia quelcom de tan sobrenatural i ferest en el silenci de mort que regnava sota el sol estavellador, i quelcom de tan depriment en la solitud i desolació de l'indret, que tingueren temença, per un moment, d'arriscar-s'hi. Lliscaren cap a la porta i donaren un tremolós cop d'ull. Veieren una cambra amb herbotes, sense paviment, escrostonada; una llar desfeta, finestres buides, una escala ruïnosa; i per ací, per allà i per tot arreu penjaven parracs d'abandonades teranyines. Aviat entraren blanament, amb els polsos accelerats, enraonant

en murmuris, parades les orelles per a atrapar la fressa més lleu, i amb els múscles tensos i endegats per a la retirada immediata.

Al cap de poca estona la familiaritat modificà llur temença, i aquesta cedí el lloc a un examen crític i ple d'interès: sobretot admiraven llur coratge, i se n'estranyaven també. Després volgueren dar una mirada escales amunt. Això equivalia, si fa no fa, a tallar la retirada; però l'un provocava l'altre, i, naturalment, el resultat només pogué ésser un: tiraren les eines a un recó i muntaren. A dalt hi havia els mateixos senyals de decadència. En un cantó trobaren una cambreta que prometia misteri; però la promesa va ésser un frau: no hi havia res a dins. Llur coratge era ja ben refet i ben tangible. Estaven a punt de davallar i posar-se a la tasca, quan:

-Sst!- digué Tom.

-Què passa?- murmurà Huck esblaimant-se de por.

-Sst! Calleu! No heu sentit?

-Sí! Oh! llamp! Apretem a córrer!

-Quietud! No us bellugueu! Vénen de dret cap al portal.

Els minyons s'estengueren damunt el paviment, amb els ulls ficats en l'espell de l'embigat, i esperaren amb una anguniosíssima temença.

-S'han aturat... No... vénen... Ja són aquí. No zumzegeu cap més paraula, Huck. En nom de Déu, voldria ser-ne fora, d'aquest pas!

Dos homes entraren. Cada minyó va dir-se, per dins:

-Aquest és el vell espanyol, sord i mut, que ha estat al poble una o dues vegades darrerament: l'altre home mai no l'havíem vist.

L'altre home era un subjecte esparracat, escabellat, sense cap tret a la cara que fos gaire plaent. L'espanyol anava embolcallat en un *serape*; duia boscoses patilles blanques; cabells blancs, qui-sap lo llargs, eixien sota el seu capell, i portava ulleres verdes. Quan entraren, «l'altre» estava parlant en veu baixa. S'assegueren en terra, confrontant la porta, amb l'esquena contra la paret, i l'orador continuà les seves observacions. El seu estil esdevingué menys reservat, i les seves paraules de so més precís a mesura que les anà dient.

-No- féu: -m'ho he tornat a pensar, i no em plau. És perillós.

-Perillós!- rondinà l'espanyol «sord i mut», amb gran sorpresa dels minyons. -Nyicris!

Aquella veu va fer que els minyons panteixessin i s'estremissin. Era la de Joe l'Indi! Hi hagué silenci per algun temps. Després Joe digué:

-Hi ha cosa més perillosa, que la feina «d'allí dalt»? i no ha passat res.

-És diferent. És tan amunt del riu, i no hi ha cap altra casa a la vora! Mai no serà conegut, que ho haguem provat, tanmateix, mentre no hi reeixim.

-Bé, quína cosa més perillosa, que el venir aquí de dia? Qualsevol que ens veiés sospitaria de nosaltres.

-Ja ho sé; però no hi havia cap altre indret tan a l'abast, després d'aquella feina tan folla. Vull deixar córrer aquesta cabana. Ja ho volia ahir, però era endebades de mirar d'eixir-ne, amb aquells nois del diable jugant aquí damunt, al turó, veient de ple a ple aquest indret.

«Aquells nois del dimoni» s'estremiren de bell nou sota la inspiració d'aquesta nova, i pensaren si n'havia estat, de sortós, que s'haguessin recordat que era divendres i s'haguessin determinat a esperar un dia. En llur

cor desitjaven d'haver-se determinat a esperar un any. Els dos homes es tragueren alguns queviures i feren un dinaret. Després d'un llarg i pensívol silenci, digué Joe l'Indi:

-Mireu, mestre: torneu riu amunt, d'on veniu. Espereu-vos allí fins a saber noves meves. Jo en passaré el risc, de deixar-me caure al poble una vegada més. Farem aquesta feina «peril·losa» després que hagi espiat una mica els encontorns, i penseu que les coses no semblen pas de mal averany. I després cap a Texas! Pisparem el diner!

Això era enraonar. Al cap de poca estona tots dos començaren a fer badalls, i Joe l'Indi va dir:

-M'estic morint de son! Us toca a vós de vetllar. Es cargolà en terra, entre les herbotes, i aviat es posà a roncar. Son companyò el bellugà una o dues vegades, i ell va romandre quiet. Aviat el que vetllava començà de pesar figures; sa testa queia més i més avall. Començaren de roncar tots dos.

Els minyons exhalaren una llarga alenada agraïda. Tom murmurà:

-Aquesta és la nostra: veniu!

Huck digué:

-No puc: si es despertessin em moriria.

Tom empenyia; Huck reulava. A la fi, Tom s'aixecà a pleret i de puntetes, i avançà tot sol. Però la seva primera passa féu un cruixit tan horrible en el paviment atrotinat, que caigué enrera gairebé mort de por. No va fer una segona provatura. Els minyons romanien allí tot comptant els moments cançonejadors, fins que els semblà que el temps ja no existia i l'eternitat criava cabells blancs; i en acabat sentiren el cor ple de gratitud en reparar que a la fi es ponía el sol.

Aleshores un dels roncaires callà. Joe l'Indi va redreçar-se, mirà a son volt, somrigué horriblement al seu companyó, la testa del qual anava caient damunt els genolls, el remogué amb el peu, i digué:

-Ep! Esteu en vetlla: oi?

-Oh! bé... No ha passat res...

-Malvinatge! He dormit gaire, jo?

-Oh! D'aquella manera, d'aquella manera. Gairebé és hora que ens n'anem, company. Què en farem, d'aquella afanadeta que hem deixat a l'ombra?

-No ho sé: deixar-ho aquí com sempre hem tingut per costum, em penso. No en faríem res, d'endur-nos-ho, fins que ens n'anem cap al Sud. Sis cents cinquanta dòlars d'argent no es traginen així com així.

-Bé, molt bé: tan se val que tornem demà.

-Però val més que tornem de nit, com solíem fer: és millor.

-Sí, però mireu: pot passar una bella estona abans que trobi la bona avinentesa d'aquesta feina, pot haver-hi accidents; i la cosa no està en gaire bon lloc: tant se val que l'enterrem ben enterrada... i ben endins.

-Bona idea- digué el companyó, que creuà la cambra, s'agenollà, alçà una de les pedres de la llar, de la part del darrera, i tragué un sac que dringava gustosament. En llevà vint o trenta dòlars per a ell i altres tants per a Joe l'Indi. I va passar-li el sac. Joe estava agenollat al recó, ara, cavant amb el seu ganivet de caça.

Els minyons, en un moment, oblidaren totes llurs temences, totes llurs misèries. Amb ulls cobejosos espiaven cada moviment. Quína ganga! Aquell esclat anava més enllà de tota imaginació. Sis cents dòlars era diner abastament per a enriquir mitja dotzena de minyons! Això era cercar tresors sota els millors auspicis: no hi hauria cap enutjosa incertesa d'on caldria cavar. Es tocaven amb els colzes a cada instant; colzades eloqüents i fàcilment capides, perquè volien dir, senzillament: -Oh! No n'esteu satisfet, ara, que siguem aquí!

El ganivet de Joe topà amb alguna cosa.

-Ei!- digué.

-Què hi ha?- féu son companyó.

-Una fusta mig podrida... No, és una caixa, em penso. Vejam, ajudeu-me una mica, i veurem què hi fa, aquí dins. No cal: ja he fet forat.

I ficà la mà i la'n va treure.

-Diantre! És diner!

Els dos homes examinaren el grapat de monedes: eren d'or. Els minyons de dalt estaven tan excitats i tan delectats com ells mateixos.

El companyó de Joe digué:

-Hem d'enllestir-ho, això. Hi ha un vell magall rovellat entre les herbes del recó, a l'altra banda de la llar: l'he vist fa un moment.

Corregué i portà el magall i la pala dels minyons. Joe l'Indi agafà el magall, l'examinà críticament, mogué el cap, murmurà alguna cosa per a sí mateix, i després començà de servir-se'n.

Aviat fou descolgada la caixa. No era molt gran. Era fermada amb ferros, i havia estat molt forta abans que les lentes anyades l'haguessin malmesa. Els homes contemplaren una estona el tresor amb benaurat silenci.

-Company, hi ha milers de dòlars, aquí- digué Joe l'Indi.

-Sempre s'havia dit que la colla de Murrel havia voltat per aquests indrets a l'istiu- observà l'estranger.

-Ja ho sé- digué Joe l'Indi; -i això sembla ser-ne, jo diria.

-Ara no us caldrà de fer aquella feina.

El mestís arrufà el nas. Digué:

-No em coneixeu. O almenys no sabeu tot el que hi ha, en aquest afer. No és solament robar: és la revenja!- I una llum perversa flamejà en sos ulls. - Hi necessitaré el vostre ajut. Quan la cosa estigui llesta, cap a Texas. Torneu-vos-en a casa, vora la vostra Nance i els vostres cadells, i estigueu a punt fins a sentir noves meves.

-Bé està, si voleu. Què en farem d'això?... Tornar a colgar-ho?...

-Sí.- (Folla delectança al pis de dalt!) -No! Pel gran cacic, no!- (Pregona desolació al pis de dalt!) -Gairebé me n'havia oblidat. Aquest magall tenia terra fresca!- (Els minyons emmalaltiren de terror en un moment.) -Què hi vénen a fer, aquí, un magall i una pala? Què hi vénen a fer, amb terra fresca? Qui els ha portats... i per què se n'han anat? Heu sentit algú? Heu vist algú? Com s'entén! Colgar-ho altra vegada, i que ells vinguessin i lluquessin el sòl remogut? Res d'això, res d'això. M'ho emportaré a mon cau.

-Sí, és clar! Podríem haver-hi pensat abans. Voleu dir el Número 1?

-No: el Número 2, sota la creu. L'altra banda no és bona: es massa corrent.

-Molt bé. Gairebé és prou de nit perquè sortim.

Joe l'Indi s'aixecà i anà de finestra a finestra, sotjant cautelosament enfora. Al cap de poc digué:

-Quí haurà pogut portar aquestes eines aquí? Us penseu que puguin ser a dalt?

Els nois restaren amb l'alè embussat. Joe l'Indi es posà la mà al ganivet, s'aturà un moment, indecís, i després es girà cap a l'escala. Els nois pensaren en el recambró, però no tenien forces. Els passos sonaren cruixidors damunt els graons. La tensió intolerable del moment desvetllà l'arrelat coratge dels minyons; i estaven a punt de saltar cap al recambró, quan hi hagué un terrabastall de fustes malmeses, i Joe l'Indi desembarcà en terra entre les deixalles de l'escala esfondrada. S'aixecà amb un esforç, tot renegant, i el seu companyó digué:

-A què ve, ara, tot això? si hi ha algú i son allí dalt, que s'hi estiguin: què se'ns en dóna? Si volen saltar a baix, ara, i fer-se malbé, quí s'hi oposa? D'aquí a quinze minuts serà fosc, i aleshores que ens segueixin, si volen: jo m'hi avinc. A mon juí, el que hagi entaforat aquí aquestes coses ens ha dat una llambregada, i ens ha pres per fantasmes o dimonis, o alguna cosa per l'estil. M'hi jugaria qualsevol cosa, que encara corre.

Joe rondinà una estona, i després convingué amb el seu amic que la llum que quedava havia d'ésser estalviada per ajustar les coses per al comiat. Poc després lliscaren enfora de la casa en l'hora baixa que s'enfosquia, i avançaren envers el riu amb la seva caixa preciosa.

Tom i Huck s'aixecaren, febles, però alleujats en gran manera, i miraren com aquells se n'anaven, a través de les clivelles que hi havia entre el fustam de la casa. Seguir-los? No pas ells: prou contents estigueren d'arribar de bell nou a terra sense trencar-se el coll, i pendre el tirany del poble que passava damunt el turó. No parlaren gaire: massa encaparrats estaven en odiar-se a sí mateixos, en odiar la mala sort que els havia fet deixar en aquell indret el magall i la pala. Si no hagués estat per això, Joe l'Indi mai no hauria tingut sospites. Hauria amagat l'argent amb l'or, perquè s'esperessin allí fins que la seva revenja hagués estat complerta, i aleshores hauria tingut la dissort de trobar que la moneda s'esqueia no ser-hi. Negra, negra mala ventura la d'haver entrat allí amb eines! Resolgueren sotjar amb ull atent aquell espanyol quan tornés al poble, espiant les avinenteses de sa feina venjativa, i seguir-lo fins al Número 2, onsevulla que es trobés. En acabat, una idea terrorífica passà per la ment de Tom:

-Revenja! I si anés per nosaltres, Huck!

-Oh! no ho digueu- va fer Huck, arran de caure en basca.

Tornaren a parlar-ne, i en entrar al poblet convingueren en la creença que ell possiblement s'havia referit a algú altre, i almenys que, en tot cas, no podia referir-se sinó a Tom, perquè només Tom havia testificat.

Consol petit, ben petit, fou per a Tom de trobar-se tot sol en perill! El tenir-hi companyia hauria estat una sensible millora, va pensar.

CAPÍTOL XXVIII

L'aventura del dia turmentà poderosament els somnis de Tom, aquella nit. Quatre vegades ficà la mà en aquell ric tresor, i quatre vegades se li convertí en no-res entre els dits, en desapoderar-se d'ell el son, en recordar-li el desvetllament l'aspra realitat de son infortuni. Tot jaiant, a la matinada, recordava els passos de la seva gran aventura, i reparà que semblaven curiosament velats i llunyans, una mica com si haguessin succeït en un altre món, o fossin de qui-sap-lo temps. Després se li acudí que la mateixa gran aventura podia ésser un somni! Hi havia un argument molt fort a favor d'aquesta idea, i era que la quantitat de moneda que havia vist era molt massa gran per a ésser real. Mai no havia vist sinó cinquanta dòlars amuntegats al davant seu, i, com tots els minyons de la seva edat i estament, imaginava que totes les referències a cents i a mils eren simples maneres fantàstiques de parlar, i que semblants quantitats no existien en el món. Mai no havia suposat per un moment que una quantitat tan gran com cent dòlars fos trobada, en veritable moneda, en possessió de ningú. Si les seves nocions de tresors amagats haguessin estat analitzades, haurien resultat consistir en un grapat de peces de deu cèntims, i uns quants picotins de peces vagues, esplèndides, incopsables.

Però els incidents de la seva aventura esdevingueren sensiblement més aguts i més clars, en anar refregant-los amb el seu magí, de manera que al cap de poca estona cregué que es decantava a la impressió que, al capdavall,

podien no haver estat un somni. Aquesta incertesa havia d'ésser esvaïda. Es desdejuna amb una esgarrapada, i anà a trobar Huck.

Huck seia damunt la borda d'una barca plana, amb els peus que li penjaven distretament dins de l'aigua i amb posat de gran melangia. Tom va decidir-se a deixar que Huck abordés el tema. Si no ho feia, aleshores, palesament, l'aventura no hauria estat altra cosa que un somni.

-Hola, Huck.

-Hola, tu.

Silenci per un minut.

-Tom, si haguéssim deixat les eines endiastrades a l'arbre mort, hauríem arreplegat el diner. Oh! No és cosa feresta!

-No és un somni, doncs; no és un somni! Tanmateix em plauria que ho fos. Mal m'escanyi, si no és veritat, Huck!

-Què és, això que no és un somni?

-Oh! Això d'ahir. Mig m'havia pensat que ho era.

-Somni! Si l'escala no s'hagués enfonsat, hauríeu vist si n'era gaire, de somni. Tota la nit hi he estat somniant, en aquest maleït espanyol d'ulls tapats que venia a haver-se-les amb mi cada vegada! Mal llamp l'arbori!

-No, que no l'arbori! Cal trobar-lo i trobar la pista del diner.

-Tom, ja no l'haurem mai. Un hom no té sinó una avinentesa d'arreplegar un munt com aquell, i l'hem perduda. Em sentiria bastant aclotellat, si l'hagués de veure a Joe, ça com lla.

-Bé, jo també; però m'agradaria de veure'l, tanmateix, i seguir-li la pista fins al seu Número 2.

-Número 2, sí, aquest és. Hi he estat pensant, en això; però no en puc treure l'aigua clara. Què us penseu que és?

-Poc ho sé: és massa pregon. Escolteu, Huck: potser és la xifra d'una casa.

-Angela!... No, Tom, no és això. I, si ho és, no és en aquest escrupoló de poble: no n'hi ha, de xifres, aquí.

-Sí, teniu raó. Deixeu-me pensar un minut. Ah!... És la xifra d'una cambra... en una taverna: sabeu?

-Oh! Aquest, és el truc! Només hi ha que dues tavernes: podem esbrinar-ho tot seguit.

-Espereu-vos aquí, Huck, fins que jo torni.

Tom se n'anà tot d'una. No li interessava, la companyia de Huck a les bandes públiques. Estigué fora dos quarts. Trobà que a la millor taverna, el Número 2 havia estat ocupat de qui-sap-lo temps per un jove advocat, i ho estava encara. En la casa més senzilla, el fill del taverner digué que el Número 2 estava tancat a totes hores, i que mai veia que ningú hi entrés o n'eixís si no era de nit; no sabia que hi hagués cap motiu especial per a aquest estat de coses; sentia una mica de tafaneria, però bastant feble; s'havia explicat la major part del misteri amb la idea que a la cambra hi «sortia por», i havia reparat que hi havia llum la nit abans.

-Això és el que he esbrinat, Huck. Em penso que aquest és el Número 2 que empaitem.

-Em penso que l'és, Tom. I, ara, què farem?

-Deixeu-me pensar.

Tom pensà d'allò més estona. Després va dir:

-Ja us ho diré. La porta del darrera d'aquell Número 2 és la porta que dóna al caminet sense eixida que hi ha entre la taverna i el clos atrotinat del dipòsit de rajoles. Vós agafareu totes les claus de portes que pogueu trobar, i jo afanaré totes les de la tieta, i la primera nit fosca que faci hi anirem i les provarem. I penseu a sotjar l'Indi, perquè digué que es deixaria caure al poble i espiaria els encontorns, cercant l'avinentesa de revenjar-se. Si el veieu, el seguireu; i si no va a aquell Número 2, és que l'indret no és aquell.

-En nom de Déu! Poc en tinc cap taleia, d'anar-li al darrera!

-Oh! Serà de nit, ben segur. Ni tan solament us podrà veure; i, si us veiéu, potser no pensaria res de mal.

-Bé, si és ben fosc em sembla que la hi seguiré, la pista. No vull... no vull... Ho provaré.

-Em jugo qualsevol cosa que el seguireu, si hi ha fosca, Huck! Ves, podria descobrir que no hi havia manera de revenjar-se, i anar-se'n de dret cap al diner.

-Oi, Tom, oi. El seguiré, sí, malvinatge!

-Això és parlar! No us acovardiu, Huck, que jo no m'acovardiré.

CAPÍTOL XXIX

Aquella nit Tom i Huck foren amatents a llur aventura. Rondaren pel veïnatge de la taverna fins després de les nou: l'un sotjava el carreró a distància, i l'altra la porta de la taverna. Ningú entrà ni sortí pel carreró; ningú que s'assemblés a l'espanyol entrà o sortí per la porta de la taverna. La nit prometia d'ésser clara: així és que Tom se n'anà cap a casa, amb el ben entès que, si sobrevenia algun grau considerable de fosquedat, Huck vindria i *miolaria*, i ell aleshores lliscaria enfora i provaria les claus. Però la nit romangué clara, i Huck acabà la seva vetlla i es ficà al llit dins una bóta de sucre, buida, vora la mitja nit.

El dimarts els minyons tingueren la mateixa pega. El dimecres igual. Però la nit del dijous era més prometedora. Tom lliscà enfora, en bona avinentesa, amb la vella llanterna de llautó de la seva tia, i una tovallola gran per a embolcallar-la. Amagà la llanterna en la bóta de sucre, buida, de Huck, i començà la vetlla. Una hora abans de la mitja nit la taverna va tancar, i sos llums (els únics d'aquells voltants) foren apagats. No s'havia vist cap espanyol. Ningú havia entrat o sortit pel carreró. Tot era de bon averany. Regnava una fosca d'allò més negra. El perfecte silenci era només interromput per l'eventual rondineig de trons llunyans.

Tom agafà la llanterna, l'encengué dins la bóta, l'embolicà ben embolicada amb la tovallola, i els dos aventurers avançaren quietament, en la tenebror, cap a la taverna. Huck restà de sentinella i Tom féu un

reconeixement pel carreró. Després hi hagué una estona d'afanyosa espera, que pesà damunt l'esperit de Huck com una muntanya. Començà de desitjar que pogués veure una pampalluga de la llinterna. L'astoraria, però això almenys li faria saber que Tom encara era viu.

Semblava que haguessin passat hores d'ençà que Tom havia partit. Segurament havia caigut en basca i potser era mort i potser li havia esclatat el cor, d'excitació i esglai. En la seva angúnia, Huck va adonar-se que s'anava acostant més i més al carreró, tement tota mena de coses esgarrifoses i esperant que esdevingués momentàniament alguna catàstrofe que li retirés l'alè. No en tenia gaire a perdre, d'alè, perquè semblava que no en pogués pendre sinó amb didalons, i el seu cor aviat es trencaria, batent d'aquella manera. De cop i volta hi hagué un ràpid esquinç de llum, i Tom comparegué corrents al seu devora:

-Correu!- digué. -Correu, per salvar la vida!

No hauria calgut que ho repetís: amb una vegada n'hi havia prou: Huck ja feia trenta o quaranta milles per hora abans que la repetició fos pronunciada. Els minyons no s'aturaren fins que hagueren arribat al cobert d'un escorxador abandonat, al capdavall del poblet. Tan aviat com Tom hagué recobrat l'alè, va dir:

-Huck, ha estat esglaiador! He provat dues claus, tan blanament com podia; però feien un tan maleït garranyac, que amb prou feines podia contenir l'alè, d'esperverat que estava. I tampoc no daven el tomb dintre el pany. Bé, sense adonar-me del que feia, agafo el pom, i la porta que s'obre! No estava tancada! Salto a dins, llenço la tovallola, i... *gran espectre de Cèsar!*

-Què? Què heu vist, Tom?

-Huck! Gairebé he trepitjat la mà de Joe l'Indi!

-Sí?

-Jeia allí ben adormit en terra, amb el vell emplastre a l'ull i els braços estesos.

-Llamp! I què heu fet? S'ha despertat?

-No, no s'ha remenat gens. Estava pet, ben segur. He arrabassat la tovallola i m'he engegat.

-Mai no hi hauria pensat, en la tovallola: m'hi jugo el coll!

-Bé, doncs, jo sí. La meva tia no em marejaria poc ni gaire, si la perdés!

-Digueu, Tom: heu vist aquella caixa?

-Huck, no vaig esperar-me a mirar els encontorns. No he vist la caixa ni he vist la creu: no he vist sinó una ampolla i un pot de llauna en terra, a prop de Joe l'Indi! Sí; i he vist dos barrils, i una pila pila d'ampolles a la cambra. No veieu, ara, quína és la cosa d'aquesta cambra on surt por?

-Quina cosa?

-Ves, que la por que hi surt és el *whisky*! Gairebé totes les tavernes de Temperança tenen una cambra on surt por: compreneu, Huck?

-Bé, jo diria que potser sí, que és veritat. Quí hauria pensat una cosa així? Però, escolteu, Tom: ara és una hora de primera per a afanar aquella caixa, si Joe l'Indi està pet.

-Què l'és? Feu-ne la prova!

Huck va esgarrijar-se.

-Bé, no... trobo que no l'és.

-I jo també ho trobo, Huck. Una sola ampolla vora de Joe l'Indi no és prou. Si n'hi hagués hagut tres, hauria estat prou embriagat, i jo ho hauria fet.

Hi hagué una llarga pausa de reflexió, i després Tom digué:

-Mireu, Huck: no ho provem més, això, fins que sapiguem que Joe l'Indi no hi sigui. És massa espalmador. Ara, que, si vetllem cada nit, podem estar ressegurs de veure'l sortir una vegada o altra, i aleshores rapissarem la caixa més de pressa que el llamp.

-Bé, m'hi avinc: vigilaré mentre nit sigui nit, i cada nit tanmateix, si vós feu l'altra part de la feina.

-Prou! Ho faré. Tot el que haureu de fer és pujar corrents una illa de cases per Hooper Street, i miolar; i, si dormo, tireu-me una mica de sorra a la finestra, i això em farà bellugar.

-Tracte fet, i amb aquella alegria!

-Ara, Huck, s'ha acabat la tamborinada, i me'n vaig a casa. D'aquí a un parell d'hores començarà a ser de dia. Tornareu allí i vetllareu aquesta estona: oi?

-He dit que ho faria, Tom, i ho faré. No deixaré de petge la taverna, cada nit, encara que passi un any. Dormiré tot el dia i vetllaré tota la nit.

-Molt bé. I escolteu: on anireu a dormir?

-A la pallissa de Ben Rogers. M'hi deixa ser, i també m'hi deixa ser el negre que té son pare, l'oncle Jake. Carrego aigua per a l'oncle Jake sempre que li convé; i, cada vegada que l'hi demano, em dona un bocí de qualsevol cosa per menjar, si pot estalviar-ho. És un negre d'allò més bon home, Tom. Em veu de bon ull, perquè mai faig accions com si fos al damunt d'ell. De vegades m'ajec a terra i menjo amb ell. Però no ho digueu, això: un hom ha de fer coses, quan té una gana que nò hi veu, que no faria en tornar a ésser una çosa redreçada.

-Bé: si no us necessito de dia, Huck, us deixaré dormir: no us inquietaré pas. I cada vegada que vegeu, de nit, que passa quelcom, quatre gambades i a miolar tot seguit.

CAPÍTOL XXX

La primera cosa que oí Tom, al matí del divendres, fou una nova alegradora: la família del jutge Thatcher havia tornat al poble la nit abans. Joe l'Indi i el tresor passaren a una importància secundària, per un moment, i Becky assumí el lloc cabdal en l'interès del minyó. Va veure-la, i passaren una bella estona exhauridora jugant a *fet* i a *riscats* amb una colla de sos companys d'escola. El dia fou completat i coronat d'una manera especialment satisfactòria: Becky va importunar la seva mare perquè assenyalsés el dia següent per a la forada per tant de temps promesa i per tant de temps diferida, i ella va consentir. La joia de la nena fou sense fites, i la de Tom no es mostrà més moderada. Les invitacions foren trameses abans de la posta de sol, i immediatament la minyonia del poblet es llançà a una febre de preparatius i de plaent expectació. Tom estava tan exaltat que això li permeté de romandre despert fins a una hora d'allò més tardana, i tenia qui sap l'esperança de sentir el miol de Huck i d'haver el tresor, per astorar Becky i els invitats de la forada, l'endemà; però fou decebut: no hi hagué senyal, aquella nit.

Al capdavant vingué el matí, i per allà a les deu o les onze una munió bellugadissa i joguina era acoblada a la casa del jutge Thatcher, i tot estava a punt per l'eixida. No era el costum de la gent vella d'empantanegar les forades amb la seva presència: hom considerava prou segurs els infants sota les ales d'unes quantes damisel·les de divuit anys i uns quants senyorets

de vint-i-tres o pels volts. El vell vaporet fou noliejat per a aquella avinentesa: al cap de poc, alegre multitud omplia el carrer major, carregat tothom amb canastrelles de queviures. Sid estava malalt, i hagué de perdre aquell divertiment; Mary romangué a casa per entretenir-lo. La darrera cosa que la senyora Thatcher digué a Becky, fou:

-No tornareu fins tard. Potser valdria més que passéssiu la nit amb alguna de les noies que viuen vora l'embarcador, filleta!

-Aleshores romandré amb Susy Harper, mamà.

-Molt bé. I tingueu compte i sigueu bona minyona, i no sigueu un corcó per a ningú.

Tot seguit, mentre alçaven l'àncora, Tom digué a Becky:

-Escolteu: jo us diré quina cosa farem. En lloc d'anar a casa de Joe Harper, ens enfilarem pel turó i anirem a raure a casa de la vídua Douglas. Tindrà gelats! En té cada dia, una mala fi. I estarà d'allò més contenta que hi anem.

-Oh! Seria bonic, això!

Després Becky reflexionà un moment, i digué:

-Però, què dirà, la mamà?

-Còm voleu que ho sàpiga?

La noia regirà la idea en son magí, i digué, de mala gana:

-Suposo que no ve d'aquí... però...

-Però brocs! La vostra mare no ho sabrà: alxí, doncs, quín és el mal? Tot el que ella vol és que estiguen ben aconduïda; i em jugo qualsevol cosa que hauria dit que hi anéssiu si hi hagués pensat. N'estic ben segur!

L'esplèndida hospitalitat de la vídua Douglas era un ham temptador. Ell i les persuasions de Tom romangueren ben aviat victoriosos. Va decidir-se, doncs, de no dir res a ningú del programa de la nit.

Al cap d'una estoneta se li acudí a Tom que potser Huck compareixeria aquella nit i faria el senyal. Aquest pensament llevà una pila d'engrescament a les seves expectacions. Amb tot, no comportava de deixar córrer el divertiment de casa la vídua Douglas. I per què havia de deixar-lo córrer? - raonava ell.- El senyal no havia vingut la nit abans; per què, doncs, havia d'ésser probable que vingués aquella nit? El divertiment segur del vespre pesava més que no el tresor incert; i, com a veritable noi, es determinà a cedir a la inclinació més forta i a no permetre's de pensar cap més vegada en la caixa de diners, en tot el dia.

Tres milles més avall del poble, el vaporet s'aturà a la boca d'una balma selvàtica, i fou amarrat. La colla pul·lulà per la ribera; i aviat per les esteses del bosc i les altures del penyalar ressonaren, a la vora i lluny, crits i rialles. Totes les diverses maneres de arborar-se i fadigar-se foren escomeses, i de tant en tant els rodamons tornaven de totes bandes envers el campament, armats de solvent apetit; i aleshores la destrucció dels requisits començà. Després de la festa hi hagué una renovadora tongada de descans i parloteig a l'ombra de les alzines ufanoses. No trigà algú a dir, escridassant-s'hi:

-Qui està a punt per anar a la cova?

Tothom n'estava: manyocs de candeles foren exhibits, i tot seguit hi hagué una general escampada muntanyola amunt. La boca de la cova era bastant amunt del flanc de la muntanyola, i consistia en un forat que tenia la

forma de la lletra A. La seva massissa porta de roure estava sense barrar. A dins hi havia una cambreta gelida com una nevera, i emmurada per la naturalesa amb sòlida pedra de calç, eixamorada d'una suor freda. Era romàntic i misteriós, d'estar-se allí dins, en la fosca profunda, i mirar a la part de fora, cap a la verda vall, que resplendia al sol. Però la valor impressionant de la situació s'esvaí ràpidament, i el joguineig començà de bell nou. Tot seguit que una candela fou encesa, hi hagué una embranzida general envers el seu posseïdor. Seguí una lluita i una defensa ardidada, a desgrat de la qual la candela aviat fou tirada a terra o apagada; i aleshores hi hagué una joiosa cridòria de rialles i una nova percaça. Però tota cosa té la seva fi: aviat la processó anà baixant arrengrerada pel davallament espatat de la principal avinguda, i el rengle de llums parpellejants revelava tèrbolament els murs de roca altívols, que assolien, en ajuntar-se, seixanta peus d'alçària. Aquesta avinguda principal no era ampla sinó de vuit a deu peus. Tot sovint, mentre hom davallava els graons, altres clivelles altívoles, i encara més estretes, en branquejaven a cada banda, perquè la cova de McDougal no era sinó un vast laberint de passadissos retorts que menaven l'un dins de l'altre, i altra vegada a fora, i no portaven enlloc. Hom deia que hom podia errar dies consecutius a través de la seva xarxa intrincada d'esquerdes i timbes, i no trobar mai la fi de la cova; i que podia davallar i davallar i colgar-se sempre en la terra, i passar el mateix: laberint sota laberint, cap d'ells no tenia fi. Ningú no coneixia la cova. Això era una cosa impossible. La major part dels joves en coneixien una banda, i no hi havia el costum d'arriscar-se gaire enllà d'aquesta banda coneguda. Tom Sawyer en sabia tant, de la cova, com qualsevol altre.

La processó anà seguint l'avinguda principal per uns tres quarts de milla, i en acabat grups i parelles començaren d'esquitllar-se per les avingudes dels costats, corrent pels tètrics passadissos, i atrapant-se per sorpresa en els indrets on els camins tornaven a unir-se. Les colles podien evitar-se l'una a l'altra per espai de mitja hora, sense traspasar el sòl *conegut*.

Al cap de poc l'un grup comparegué darrera l'altre (cadascú pel seu cantó) a la boca de la cova, tothom panteixant, rialler, i empastifat de cap a peus de gotes de sèu, i amb encastaments d'argila, i absolutament delectat amb l'èxit de la diada. Després els astorà de veure que no havien sentit fugir el temps, i que la nit estava per caure. La ressonant campana havia anat sonant mitja hora. Tanmateix, però, aquesta mena de desenllaç de les aventures del dia era romàntic, i, per tant, satisfactori. Quan el vaporet, amb sos nòlits singulars, va pendre embranzida en el riu, a ningú va donar-se'n hi cinc cèntims, del temps malgastat, sinó al capità del vaixell.

Huck estava ja vetllant quan les llums del vaporet passaren totes vívides per l'embarcador. No sentí cap fressa en el vaixell, perquè la minyonia estava tan retuda i quieta com sol estar-ne la gent gairebé mortalment fadigada. Es demanà quin vaixell seria i per què no s'aturava a l'embarcador: i després el deixà escapar del magí i posà esment al seu negoci. La nit anava tornant-se nuvolosa i ombrívola. Sonaren les deu, i el renou dels vehicles parà, les llums escampades començaren de fer la becaïna, tots els vianants dispersos desaparegueren, el poblet s'abandonà al son, i deixà el petit vigilant tot sol amb el silenci i les fantasmes. Sonaren les onze, i hom apagà els llums de la taverna. Ja era fosc a tot arreu: Huck esperà per un temps que va semblar-li de cançonera llargada; però no succeí res. La seva fe anava afeblint-se. Era de cap servei, allò? Era, talment, de cap servei? Per què no ho deixaria córrer i no se'n tornaria al jaç?

Les seves orelles copsaren un soroll. Immediatament fou tot ell atenció. La porta que dava al carreró havia estat blanament tancada. Saltà al recó del dipòsit de rajoles. A l'instant següent dos homes li passaren freqüentment a freqüent, i semblava que un d'ells portava quelcom sota el braç. Devia ser aquella caixa! Així, doncs, anaven a mudar el tresor de lloc. Per què havia de cridar a Tom, ara? Seria una cosa absurda: els homes se n'anirien amb la caixa, i mai més no serien descoberts. No, ell continuaria vetllant i seguint-los: es

refiaria de la fosca per lliurar-se d'ésser descobert. Tot dient-se això cor endins, Huck eixí enfora, i anà lliscant darrera els homes, com un gat, amb els peus nus, permetent-los d'estar tan lluny, al seu davant, com calia, sense que ja es fessin invisibles.

Muntaren pel carrer del riu, vorejant tres illes de cases; després es giraren cap a l'esquerra, muntant per un carrer travesser; van seguir-lo de dret, fins que arribaren al tirany que portava a Cardiff Hill, i prengueren el tirany. Passaren vora la casa del vell gal·lès, a mig camí de la pujada del turó, sense vacil·lar, i encara anaren enfilant-se més amunt.

-Molt bé- pensà Huck: -l'enterraran a la vella pedrera.- Però no s'hi aturaren, a la pedrera: seguiren pujant, cim amunt; s'enfonsaren dins el caminal estret, entre les grans mates de roldó; i tot seguit restaren amagats en la tenebror. Huck s'acuità a pujar, i féu més curta la distància, ara, perquè en cap manera el podien veure. Anà trotant una estona; després aquietà una mica el pas, tement que avançava massa de pressa; seguí caminant una estona. Després s'aturà del tot: parà atenció. No es sentia cap fressa, cap fressa, sinó que li semblava de sentir el batre de son cor. El plany d'una òliba vingué damunt el turó: so de mal averany. Però res de passes. Valga'ns Déu! Era tot perdut? Estava a punt d'apretar a córrer amb peus alats, quan un home escurà el canyís encara no a quatre passes de distància! El cor de Huck es precipità a la seva gorja, però ell se'l tornà a empassar; i després romangué allí sacsejant-se com si una dotzena de febres l'haguessin emprès pel llur compte a la vegada, i tan feble, que pensà que cauria a terra, ben segur. Sabia on era: sabia que es trobava a cinc passes de l'entradeta de les terres de la vídua Douglas. -Molt bé- pensà: -que ho enterrin aquí: no serà difícil de trobar-los-ho.

Aleshores va sentir una veu baixa, una veu molt baixa: la de Joe l'Indi.

-Remaleïda! Potser té companyia: hi ha llums encesos, tot i sent hora tardana.

-No puc veure'n cap.

Aquesta era la veu de l'estranger; l'estranger de la casa on sortia por. Una mortal esgarrifança traspassà el cor de Huck: veu's aquí, doncs, la tasca de la revenja! Son pensament era de fugir. Després va fer memòria que la vídua Douglas havia estat bona envers ell més d'una vegada, i potser aquells homes estaven per assassinar-la. Desitjà d'ésser prou gosat per a arriscar-se a advertir-la; però conegué que no gosava: podien avançar i atrapar-lo. Pensà tot això i molt més en el moment que transcorregué entre l'observació de l'estrany i la de Joe l'Indi:

-Perquè les mates no us ho deixen veure. Mireu, per aquest cantó. Ho veieu, ara: veritat?

-Sí. Bé, hi ha gent allí dins, em sembla. Val més deixar-ho estar.

-Deixar-ho estar, ara que jo abandono tot seguit aquesta terra per a sempre! Deixar-ho estar, i potser mai no ha de presentar-se'm una altra avinentesa! Us dic, com ja us havia dit abans, que tant se me'n dóna, de l'afanada: ja us ho podeu fer vostre; però el seu marit va malmenar-me amb la seva aspror: una pila de vegades, va ser-me'n, d'aspre; i, sobretot, va ser el jutge de pau que va sentenciar-me per rodamón. I això no és res! No és ni la milionèsima part de la cosa. Em va fer fuetejar! Em va fer fuetejar en front de la presó, amb un fuet de cavall, com si fos un negre!... amb tot el poble que mirava! Fuetejat!... compreneu? Va pendre'm aventatge i va morir. Però jo en pendré d'ella!

-Oh! No la mateu! No la matéssiu pas!

-Matar-la? Quí en diu res, de matar-la? El mataria a ell, si fos aquí; però no pas a ella. Quan voldreu revenjar-vos d'una dona, poc la matareu (fóra una ximpleria!): li fendireu el nas, li retallareu les orelles com se fa a una porca!

-En nom de Déu! Això és...

-Empasseu-vos el vostre parer! Això us lliurarà de pendre mal. La fermaré al llit. Si sagna fins a morir, que és culpa meva? Si es mor, ja us dic jo que no ploraré. Amic meu, vós em dareu ajut en aquesta cosa, perquè es tracta de mi: per això sóu en aquest indret. No ho podria fer, tot sol. Si us feu enrera us mataré! Ho enteneu? I, si em cal matar-vos, la mataré a ella; i aleshores em penso que ningú arribarà a saber gaire cosa de qui és que ha fet aquest negoci.

-Bé: si no hi ha més remei que fer-ho, avant. Com més aviat millor: estic d'allò més traspostat.

-Fer-ho ara? I amb gent allà dins?... Ei! Començo a sospitar de vós, per començar: sabeu? No: ens esperarem fins que els llums seran apagats: no portem pressa.

Huck comprengué que vindria una pausa, una cosa encara més esglaiosa que tot el parloteig assassí que vulgheu: així és que va contenir-se l'alè i reculà cautelosament. Plantava el peu amb esment i ferma, després de gronxar-se sobre una cama, d'una manera precària i gairebé caient: primer de l'una banda i després de l'altra. Féu una altra passa enrera amb la mateixa elaboració i els mateixos perills; després una altra i una altra; i petà sota sos peus una vilorda. Perdé l'alè i parà esment. No es va sentir cap so: la quietud era perfecta. La seva gratitud fou immensa. Aleshores donà el tomb per sos corriols, entre les parets de mates de roldó, va girar-se amb tanta de cura com si fos un vaixell, i després anà fent via ràpidament, però amb tota

cautela. En sortir a la pedrera es va sentir segur: així és que aixecà els talons cuitosos i fugí. A vall, avall, correu fins a arribar a la casa del gal·lès. Donà un cop de puny a la porta, i al cap de poc les testes del vell i sos dos fills cepats eixiren a les finestres, d'una revolada.

-Què és, aquest aldarull? Quí truca? Què voleu?

-Deixeu-me entrar! De pressa! Tot us ho contaré!

-Ep! Quí sou?

-Huckleberry Finn... De presa! Deixeu-me entrar!

-Huckleberry Finn, tanmateix! No és un nom per a obrir massa portes, jo diria! Però deixeu-lo entrar, minyons, i vejam què cosa és aquest tribull.

-No ho digueu mai, que jo us ho hagi dit, si us plau- foren les primeres paraules de Huck en fer la seva entrada. -No ho feu, si us plau. Em matarien: és la certa. Però la vídua m'ha fet fineses, de vegades, i ho vull dir, ho vull dir si em prometeu que no direu mai que he estat jo.

-Per sant Jordi, que alguna cosa té a dir, o no obraria pas d'aquesta manera!- exclamà el vell. -Treu-ho al defora, i ningú ho contarà, minyó!

Tres minuts després, el vell i sos fills, ben armats, eren damunt el turó i a punt de ficar-se pel tirany dels roldons, de puntetes, amb les armes a les mans. Huck no va acompanyar-los més enllà. S'amagà darrera un gran penyal, i vingà escoltar. Hi hagué un silenci ronsegador, neguitós; i després, de cop i volta, una explosió d'armes de foc i un crit. Huck no s'esperà a saber detalls. Apretà a córrer, i es precipità turó avall, tan de pressa com les cames van poder-lo dur.

CAPÍTOL XXXI

Quan la primera sospita d'alba es mostrà en el matí del diumenge, Huck pujà a les palpentès el turó, i tustà dolçament a la porta del gal·lès. Els habitants dormien, però era un son dalt d'un punxó, a conseqüència de l'excitant episodi de la nit. Un crit vingué d'una finestra:

-Quí hi ha?

La veu poruga de Huck respongué, tota baixa:

-Deixeu-me entrar, si us plau! No és sinó Huck Finn!

-És un nom que pot obrir aquesta porta de nit o de dia, minyó; i ben vingut sigueu!

Aquestes paraules eren ben estranyes per a la oïda del minyó rodamón, i les més plaents que mai hagués sentit. No pogué recordar que la paraula darrera hagués estat mai aplicada amb referència a ell.

La porta fou ràpidament oberta, i entrà. Hom donà seient a Huck, i el vell i sos dos fills cepats es vestiren acuitadament.

-Ara, minyó, espero que tragineu salut i gana, perquè el desdejuni estarà a punt tan aviat com el sol hagi eixit; i que trençarà el bull fins a xiular: ja

podeu començar d'abellir-vos. Jo i els nois esperàvem que tornaríeu i pararíeu aquí, la darrera nit.

-Tenia quí sap l'esverament,- digué Huck -i vaig apretar a córrer. Vaig engegar-me quan s'engegaren les pistoles, i no em vaig aturar fins a haver fet tres milles. He vingut ara perquè volia esbrinar-ne el què, sabeu?; i he vingut abans que trenqui el dia perquè no vull topar aquests diables, baldament fossin morts.

-Bé, pobre company: feu posat d'haver tingut una nit ben aspra; però aquí hi ha un llit per a vós, tot seguit que us hagueu desdjunat. No, no són morts, minyó: massa que ens reca. Compreneu?, sabíem ben bé on havíem d'aferrar-los, per la vostra descripció: així és que ens esquitllàrem de puntetes fins que n'arribàrem a quinze peus (era negre com un celler, aquell caminal de roldó!), i aleshores m'adono que estava a punt d'esternudar. Quína mena de sort tan roïna! Vaig mirar de fermar-ho, però tot endebades: havia de sortir, i va sortir! Jo anava endavant, amb la pistola alçada; i, quan l'esternut va fer que els dos bergants comencessin de fressejar per eixir del camí, vaig cridar: -Foc, minyons!- I vaig disparar a l'indret on se sentia la fressa. Això mateix feren els nois. Però en un segon van ésser fora els bergants, i nosaltres al darrera, boscos avall. Em penso que no els tocàrem. Dispararen un tret cadascú en començar a fugir; però llurs bales xiulaven a la vora nostra i no ens feren cap mal. Tan aviat com perdérem el so de llurs peus, vam deixar la caça i devallàrem, i avisàrem els comissaris de policia. Van reunir una força i eixiren a guardar la vora del riu, i, tan aviat com sigui clar, el xerif i una ronda aniran a fer una batuda pels boscos. Els meus nois no trigaran a ser-hi. El meu desig fóra que tinguéssim una mena de descripció de aquests brètols; això seria un gran ajut, Però no poguéreu veure en la fosca, quín posat tenien, em penso: oi, minyó!

-Oh! sí! Vaig veure'ls a baix, al poblet, i els vaig seguir.

-Esplèndid! Descriuiu-los, descriuiu-los, minyó!

-L'un és l'espanyol sord i mut que ha donat el tomb per aquí una o dues vegades, i l'altre és un de posat roí, esparracat...

-Ja n'hi ha prou, minyó: sabem qui són els homes! Vam topar-los al bosc, darrera la casa de la vídua, un dia, i ells van escapolar-se. Endavant, minyons, i digueu-ho al xerif: ja us menjareu el desdejuni demà passat!

Els fills del gal·lès eixiren tot seguit. Quan deixaven la cambra, Huck pegà un bot i digué:

-Oh! No ho digueu a ningú, si us plau, que hagi estat jo qui us hagi espiat la cosa, si us plau!

-Molt bé si vós ho dieu, Huck; però hauríeu de tenir l'anomenada que mereix el vostre fet.

-Oh! No, no! No ho digueu, si us plau!

Quan els joves se n'hagueren anat, el vell gal·lès va fer:

-No ho diran, i jo tampoc; però per què no voleu que se sàpiga?

Huck no volgué explicar altra cosa sinó que ja sabia massa sobre un d'aquests homes, i que no voldria que l'home sabés que ell sabia res contra d'ell, ni per tot el món: el mataria per haver-ho sabut, sens dubte.

El vell prometé secret una vegada més, i digué:

-Còm és que seguíreu els dos subjectes, minyó? Tenien cares de sospitosos?

Huck callà, mentre teixia una resposta tan cauta com li esqueia.
Després féu:

-Bé, veureu: jo só d'una mena malota (almenys tothom ho diu, i jo no veig res a dir contra d'això), i de vegades no puc dormir gaire tot pensant-hi i fent per manera de començar un nou tarannà de vida. Això fou el que em passà la darrera nit: no podia dormir: així és que vaig pujar carrer amunt, pels volts de la mitja nit, a donar un tomb; i, quan vaig haver arribat a aquell vell dipòsit estropellat de rajoles que hi ha vora la taverna de Temperança, vaig recolzar-me a la paret per tenir una altra rumiada. Bé: aleshores mateix aquests dos companys passaren esquitllant-se arran mateix de mi, amb alguna cosa sota el braç, i vaig creure que devien haver-la robada. L'un estava fumant, i l'altre necessitava foc; i per això s'aturaren al meu davant mateix, i els cigars els il·luminaren les cares, i vaig veure que el gran era l'espanyol sord i mut, per les seves patilles blanques i l'emplastre de l'ull, i l'altre era un diable matusser, d'aire esparracat...

-Poguéreu veure els parracs, a la llum dels cigars?

Això va fer vacil·lar Huck per un moment. Després digué:

-Bé, no ho sé pas; però, sigui com sigui, em sembla haver-los vist.

-Aleshores anaren fent via, i vós...

-Vaig seguir-los... Això és. Volia veure cò'm acabava tot allò... Com que s'esquitllaven d'aquella manera! Vaig espiar-los fins a l'entradeta de la vídua, i vaig romandre a la porta, i vaig sentir que l'esparracat parlava de la vídua, i l'espanyol jurava que li foradaria el posat, com vaig dir-vos a vós i als vostres dos fills.

-Cò'm s'entén! El sord i mut va dir tot això?

Huck havia comès una altra errada paorosa. Feia tot el que podia per evitar que el vell assolís la més petita clarícia de quí podia ésser l'espanyol; i tanmateix la seva llengua semblava determinada a ficar-lo en trencacolls, a desgrat de tot el que ell pogués intentar. Féu diferents esforços d'escapolir-se d'allà on havia ficat peus; però l'esguard del vell era al seu damunt, i digué disbarat darrera disbarat. Al cap de poc el gal·lès va dir:

-Fill meu, de mi no en tingueu por; per tot el món no voldria fer mal a un cabell vostre. No; vull emparar-vos, vull emparar-vos. Aquest espanyol no és sord i mut: això ho heu deixat anar sense adonar-vos-en, i ara no podeu retirar-ho. Coneixeu alguna cosa, sobre aquest espanyol, que us voleu reservar. Refieu-vos de mi. Digueu-me el què és, i refieu-vos de mi: no us trairé.

Huck mirà els ulls honradíssims del vell per un moment. Després es decantà, i murmurà a la seva oïda:

-No és un espanyol: és... Joe l'Indi!

El gal·lès gairebé saltà de la seva cadira. Tot seguit digué:

-Ara la cosa és ben natural. Quan parlàveu de retallar orelles i de fendir nassos, em pensava que ho agençàveu, perquè els homes blancs no prenen aquestes menes de revenja; però... un indi!... Això és d'un altre paner.

Durant el desdejuni la conversa continuà, i en ella digué el vell que la darrera cosa que havia fet amb els seus fills, abans de colgar-se al llit, era agafar una llanterna i examinar l'entradeta i el seu veïnatge per si hi havia senyals de sang. No en trobaren cap, però capturaren un gros embalum de...

-De QUÈ?

Si aquelles paraules haguessin estat un llampec no haurien saltat amb una sobtesa més atarantada dels llavis esblaimats de Huck. Sos ulls eren oberts de bat a bat i son alè suspès, tot esperant la resposta. El gal·lès féu un moviment; mirà, en resposta, de fit a fit... tres segons... cinc segons... Després... després respongué:

-D'eines de lladregueria. Bé, què us passa?

Huck es deixà caure enrera, panteixant suaument, però amb pregona, inexpressable satisfacció. El gal·lès el mirà greument, curiosament, i tot seguit digué:

-Sí, eines de lladregueria. Sembla que això us lleva un gran pes de sobre. Però per què heu tingut aquell ensust? Què us créieu que trobaríem?

Huck es sentia en lloc estret: l'esguard inquisitiu era al seu damunt: hauria dat qualsevol cosa per tenir el material d'una plausible resposta. No se li acudí res; l'esguard inquisitiu penetrava més i més endins. Se li ocorregué una contestació sense sentit: no hi havia temps de suspesar-la: així és que, a l'atzar, pronuncià, feblement:

-Llibres d'escola dominical, potser.

El pobre Huck estava massa anguniat, per a somriure; però el vell rigué fortament, joiosament; sacsejà els detalls de la seva anatomia de cap a peus, i acabà dient que una rialla com aquella era diner a la butxaca d'un hom, perquè escurçava els comptes del metge com una mala cosa. Després afegí:

-Pobre company! Esteu esblaimat i atuït: teniu posat de malaltejar. No és estrany que estigueu una mica esmaperdut i fora de test. Però ja en sortireu: el descans i la son em penso que us remuntaran d'allò més bé.

Huck estava enfurit de pensar que havia estat tan bajoc i havia traït una exaltació tan sospitosa. Perquè ell ja havia deixat córrer la idea que el paquet portat de la taverna fos un tresor, tot seguit que va sentir la conversa arran de l'entradeta de la vídua. Només ho havia pensat, que no era el tresor: tanmateix no ho sabia, que no ho fos: així és que la referència a un embalum capturat era massa perquè es pogues contenir. Per tot plegat estava content que aquest episodi hagués esdevingut, perquè ara sabia, fora de tot dubte, que aquell embalum no era *l'embalum*: així és que el seu magí es trobava en repòs i sobiranament confortable. De fet, tot semblava ben encaminat, ara: el tresor romandria encara al número 2, els homes serien capturats i empresonats aquell dia, i ell i Tom podrien apoderar-se de l'or, aquella nit, sense cap mal de cap o temença d'interrupció.

Tot just acabat el desdejuni, sonà un tust a la porta. Huck saltà en cerca d'un amagatall, perquè no tenia el propòsit que se'l relacionés, ni d'una manera llunyana, amb el darrer esdeveniment. El gal·lès féu entrar diverses persones dels dos sexes, entre ells la vídua Douglas, i reparà que grups de ciutadans s'enfilaven pel turó, per badar davant l'entradeta. Així, doncs, les noves s'havien escampat.

El gal·lès hagué de contar la història de la nit als visitants. La gratitud de la vídua per la seva preservació fou tota expressiva.

-No me'n digueu una paraula, senyora. És un altre, ben segur, qui mereix la vostra atenció, més que jo i els meus fills; però no em permet que digui son nom. Mai no hauríem acudit allí si no hagués estat per ell.

Naturalment, això excità una curiositat tan vasta que gairebé empetití la matèria principal; però el gal·lès li permeté que rosegués les entranyes de sos visitants, i per ells la comunicà a tota la ciutat, perquè refusà de pendre comiat de son secret. Quan totes les altres coses foren sabudes, la vídua digué:

-Tot llegint al llit, vaig adormir-me, i vaig anar dormint mentre hi havia tot aquell renou. Per què no vinguéreu a despertar-me?

-Vam creure que no valia la pena. Aquells subjectes no era probable que tornessin; no els restava cap eina per a treballar; i de què hauria servit despertar-vos i dar-vos un espant de mort? Mos tres negres vetllaren la vostra casa tota la resta de la nit. Ara han tornat, tot just.

Vingueren més visites, i la història hagué d'ésser dita i redita per espai de dues hores més.

No hi havia escola dominical durant les vacances de l'escola quotidiana, però tothom va fer d'hora a l'església. L'esdeveniment sensacional fou ben escorcollat. Vingueren noves que no s'havia trobat encara cap rastre dels bergants. Quan el sermó fou acabat, la muller del jutge Thatcher es decantà al costat de la senyora Harper, en anar passadís avall amb la multitud, i digué:

-Que dormirà tot el dia, la meva Becky? Ja m'ho pensava, que es cansaria de mala manera.

-La vostra Becky?

-Sí- féu ella amb un esguard astorat. -No ha passat aquesta nit a casa vostra?

-I ara! No!

La senyora Thatcher s'esblaimà i caigué damunt un banc, mentre la tia Polly, enraonant vivament amb una amiga, passava per allí. La tia Polly digué:

-Bon dia, senyora Thatcher. Bon dia, senyora Harper. Em penso que Tom ha estat a casa vostra, aquesta nit; en una de vostres cases. I ara té por de venir a l'església. He de veure el què n'hi ha.

La senyora Thatcher mogué el cap feblement, i encara es tornà més esblaimada.

-No ha vingut a casa- digué la senyora Harper començant d'esdevenir intranquila.

Una palesa angúnia aparegué a la cara de la tia Polly.

-Joe Harper: heu vist el meu Tom, aquest matí?

-No senyora.

-Quína és, la darrera vegada que l'heu vist?

Joe féu per manera de recordar-se'n, però no estava ben segur de la cosa. La gent s'aturava d'eixir de l'església. Van córrer els murmurs, i una inquieta preocupació s'ensenyorí de tots els posats. Els infants i els mestres joves foren anguniosament interrogats. Tots digueren que no havien reparat si Tom i Becky eren al vaporet en el viatge de retorn. Era fosc. Ningú no havia pensat a esbrinar si algú mancava. Un jove, a la fi, digué barroerament la seva temença que encara fossin a la cova! La senyora Thatcher caigué en basca. La tia Polly es posà a plorar i recargolà les mans.

L'alarma correu de boca en boca, de grup a grup, de carrer a carrer; i al cap de cinc minuts les campanes sonaven desesperadament, i tot el poble era en peu. L'episodi de Cardiff Hill caigué immediatament en la insignificància. Els lladres foren oblidats, hom ensellà cavalls, hom aparellà bots, hom ordenà que el vaporet sortís, i, abans que l'esglai hagués envellit

de mitja hora, dos cents homes s'escampaven, per la carretera i el riu, cap a la cova.

Durant tota la tarda cançonera, el poble semblà buid i mort. Moltes dones visitaren la tia Polly i la senyora Thatcher, i provaren de reconfortar-les. Ploraren amb elles, també, i això encara fou millor que les paraules.

Durant tota la nit tediosa, el poble esperà noves; però en albejar, finalment, el matí, tots els mots que vingueren foren: -Porteu-nos més candeles, i porteu queviures.- La senyora Thatcher estava gairebé folla, i la tia Polly també. El jutge Thatcher enviava missatges d'esperança i encoratjament, de la cova estant, però no comunicaven pas veritable goig.

El vell gal·lès tornà a casa cap a trenc de dia, esquitxat de sèu de candela, empastifat d'argila i gairebé mort. Trobà que Huck era encara al llit que li havia estat destinat, i que la febre el feia delirar. Els metges eren tots a la cova: així és que comparegué la vídua Douglas i s'encarregà del pacient. Digué que faria tot el que podria, perquè, al capdavant, que fos bo, dolent o indiferent, era de Nostre Senyor, i cap cosa de Nostre Senyor no havia d'ésser abandonada. El gal·lès digué que Huck tenia bones qualitats, en el fons, i la vídua digué:

-Podeu refiar-vos-en. Aquesta és la marca de Nostre Senyor. Ell no l'abandona. Mai no l'abandonarà. I aquesta marca la duu tota criatura que ve de les seves mans.

Pels volts del migdia, colles d'homes aclaparats arribaren al poblet, cada una pel seu cantó; però la gent més forta seguia cercant. Totes les noves no feien sinó dir que havien estat escorcollades llunyanies de la caverna mai visitades abans; que tot recó i clivella seria completament examinat; que, onsevulla que hom anés a raure, en aquell laberint de passadissos, hom veia llums que voleiaven d'ací d'allí en la distància, i que cridòria i trets de

pistola enviaven a la oïda llurs baumades reverberacions per avall de les naus ombrívols. En un indret, lluny de la banda usualment atravesada pels excursionistes, hom havia trobat les paraules BECKY i TOM damunt la paret de roca, escrites amb fum de candela, i ben a la vora un tros de cinta tacat de sèu. La senyora Thatcher reconegué la cinta i plorà damunt ella. Digué que era l'última relíquia que tindria de la seva filla, i que cap altra memòria d'ella no seria tan preciosa, perquè aquesta fou la darrera que deixà son cos vivent abans que vingués la mort esglaiadora. Alguns digueren que de tant en tant, dins la cova, lluïa una remota llumeneta, i aleshores esclatava una cridòria entusiasmada, i una vintena d'homes anaven, arraïmats, pel ressonant passadís avall; i això sempre acabava amb una atüadora decepció: no eren allí, els infants: no era sinó el llum d'un que cercava.

Tres paorosos dies amb llurs nits anaren arrossegant llurs hores tedioses, i el poblet caigué en una estupor sense esperança: ningú tenia cor per a res. El casual descobriment, tot just realitzat, que el propietari de la Taverna de Temperança servava begudes alcohòliques en el seu local, amb prou feines agità el pols de l'opinió, tot i essent la cosa formidable.

En un interval de lucidesa, Huck inicià feblement el tema de les tavernes; i, finalment, demanà, amb una vaga temença que hagués esdevingut la pitjor desgràcia, si hom havia descobert res a la Taverna de Temperança d'ençà que ell havia caigut malalt.

-Sí- digué la vídua.

Huck pegà un bot en el seu llit, amb els ulls esverats.

-Què! Quína cosa?

-Licors! I la casa ha estat tancada. Ajaieu-vos, minyó. I quín espant m'heu donat!

-Només digueu-me una cosa, només una, si us plau! Ha estat Tom Sawyer, qui ho ha trobat?

La vídua trencà el plor.

-Quietud, quietud, minyó; quietud! Ja us he dit, abans, que no heu de parlar. Esteu molt, molt malalt!

Hom no havia trobat altra cosa que licor: hi hauria hagut qui-sap-lo safaretx si hagués estat l'or. Així, doncs, el tresor era perdut per a sempre, per a sempre. Però per què devia plorar, ella? Era curios, que plorés!

Aquests pensaments s'obriren pas, obscurament, a través del magí de Huck; i, sota el cansament que li causaren, caigué en el son. La vídua va dir-se:

-Té, ja dorm, pobre infeliç! Trobar-ho Tom Sawyer! Tant de bó que algú pogués trobar-lo a ell! Ah! No en resten gaires, ara, que encara tinguin prou esperança, o prou força, per a continuar cercant!

CAPÍTOL XXXII

Tornem ara a la part de Becky i Tom en la forada. Anaren recorrent els ombrívols passadissos amb la resta de l'expedició, visitant les familiars meravelles de la cova; meravelles a les quals hom havia donat, com a motius, noms exageradament precisos, com *la Sala de Rebre, La Catedral, El Palau d'Aladí*, i així per l'estil. Al cap de poc començà la taleia de jugar a fet, i Tom i Becky s'hi esmerçaren amb zel, fins que l'esforç anà esdevenint enujós. Després davallaren, errívols, per una sinuosa avinguda, tenint les candeles en l'aire i llegint l'entremesclada teranyina de noms, dates, adreces postals i divises, mitjançant les quals les parets de roca semblaven pintades amb frescos... de fum de candela. Seguint endavant, amb la conversa, poc repararen que es trobaven ja en un indret de la cova on no hi havia frescos a les parets. Pintaren llurs noms, amb fum, damunt una pedra rafeguda, i avançaren més. Al cap de poc arribaren a un indret on un rierol, tot escorrent-se damunt un escull i carregat d'un sediment de calç, amb el transcurs d'edats ronsejadores havia anat formant un Niàgara, amb rulls i randes de pedra resplendent i perdurable. Tom estrenyé el cos contra ell per il·luminar-lo i dar-ne la gaubança a Becky. I trobà que amagava una mena d'espada natural, closa entre parets molt estretes; i tot seguit l'ambició de descobrir va apoderar-se d'ell. Becky respongué a la seva iniciativa, i feren un senyal de fum per a llur futur guiatge, i partiren cap a la recerca. Serpejaren per un camí i un altre camí, d'allò més avall de les secretes fondàries de la cova; feren una altra marca, i prengueren una via

lateral, a esbrinar novetats per dir-les als que havien romàs a dalt. En un indret trobaren una esbarjosa caverna, del sostre de la qual penjaven una munió d'estalactites resplendents, de la llargada i diàmetre d'un braç humà.

La corregueren tota, astorant-se i admirant, i en acabat la deixaren pendre un dels nombrosos passadissos que hi anaven a raure. Aquest camí els portà en poc temps a una font encisera, que tenia incrustada a la conca un gebre de cristalls fulgurants. Es trobava en mig d'una caverna, els murs de la qual eren sostinguts per un bell nombre de columnes fantàstiques que havien estat formades per la unió de grans estalactites i estalagmites, resultat del gotejar mai estroncat en les centúries. Sota el sostre, extensos aplecs de ratapinyades s'hi havien atapeït, a milers en cada esbart. Els llums molestaven les bestioles, i davallaren a colles, a cents, xisclant i precipitant-se furiosament a les candeles. Tom sabia llur estil, i el perill d'aquesta mena de conducta; agafà la mà de Becky i la precipità dins el primer corredor que va oferir-se-li. I que no fou pas massa d'hora, perquè una rata pennada apagà el llum de Becky amb la seva ala mentre ella sortia de la caverna. Les ratapinyades percaçaren els minyons fins a bella distància; però els fugitius es capbussaven en cada nou passadís que se'ls oferia, i a la fi es lliberaren de aquells éssers perillosos. Tom va trobar un llac subterrani, al cap de poc, que estenia la seva fosca superfície qui-sap-lo lluny, fins que la seva forma desapareixia en les tenebres. Volia explorar-ne els marges, però conclogué que seria millor de seure i reposar una estona, abans. Aleshores, per primera vegada, la quietud profunda de l'indret posà una mà apegalosa damunt els esperits dels nois. Becky digué:

-Bé, no m'hi havia fixat, però em sembla que fa molt de temps que no he sentit ningú dels altres.

-Penseu, Becky, que estem molt més avall que no pas ells; i no sé a quina distància en sentit nord o sud, o est, o el que sigui. No podríem pas sentir-

los, d'aquí estant.

Becky començà de tornar-se aprehensiva.

-Em plauria saber quant de temps hem estat aquí baix, Tom. Val més que reculem.

-Sí, em sembla que és millor; potser val més.

-Podreu trobar el camí, Tom? Tot això és un embolic ben retort.

-Em penso que podria trobar-lo, però hi ha les ratapinyades. Si ens apaguessin totes dues candeles ens trobaríem en un paorós trencacoll. Val més que provem un altre camí, per no haver de passar per aquella banda.

-Bé, però espero que no ens perdrem. Fóra tan terrible!- I l'infant s'estremí només de pensar en aquelles esgarrifoses possibilitats.

Començaren de passar un corredor, i l'atravessaren en silenci per molt de temps, mirant a cada nou forat, per veure si trobaven quelcom de familiar en el seu aspecte; però tots els eren estranys. Cada vegada que Tom feia un escorcoll, Becky sotjava la seva cara en espera d'un senyal encoratjador, i ell deia alegrement:

-Oh! Molt be! No és aquest, però hi arribarem una mica més enllà!

Però es sentia menys i menys esperançat a cada fallida, i aviat començà de trencar per avingudes divergents, al més foll atzar, amb l'esperança desesperada de trobar la que calia. Encara deia que allò anava «molt bé»; però hi havia tanta de paor feixuga en el seu cor, que les paraules havien perdut llur dring, i sonaven com si hagués dit:

-Tot està perdut!

Becky es repenjava al seu costat, en una angoixa d'espaiament, i feia tots els possibles per contenir-se les llàgrimes; però elles brollaren. A la fi digué:

-O Tom! Tant se val, les ratapinyades! Tornem per aquell camí!
Sembla que cada vegada anem pitjor i més enfora.

Tom s'aturà.

-Escolteu!- digué.

Pregon silenci: silenci tan entranyable, que fins i tot llurs alens es destacaven en la quietud. Tom cridà. El crit anà resonant pels corredors buits, i finà en llunyania, en un so desmaiàt que semblava un petit acompassament de rialla burleta.

-Oh! No ho torneu a fer, Tom! És massa ferest!- digué Becky.

-És ferest, però val més que ho faci, Becky: *poden* sentir-nos.- I tornà a cridar.

El *poden* era un horror encara més glaçador que la fantasmal rialleta, de tant que confessava una esperança esvaïda. Els minyons romangueren silenciosos, parant esment; però sense cap resultat. Tom reculà pel camí per on havia vingut i accelerà sos passos. Al cap de ben poc, una certa indecisió en la seva manera revelà a Becky un altre fet terrible: no podia retrobar el camí de vinguda.

-O Tom! No hi heu fet cap marca!

-Becky, he estat un ximple, un ximple! No se m'ha acudit que calia fer el camí de retorn! No, no puc trobar el camí: tot està embolicat.

-Tom, estem perduts! estem perduts! Mai, mai no podrem sortir d'aquest lloc basardós! Oh! Per què vam deixar els altres!

Es deixà caure en terra, i esclatà en un plor tan frenètic, que a Tom l'astorà la idea que Becky pogués morir o perdre el seny. S'assegué al seu darrera, i posà els braços al voltant d'ella: ella colgà la cara en el seu pit, es repenjà d'ell, esplaià totes ses terrors, ses inútils recances; i els llunyans ecos ho retornaven tot, convertit en rialles mofetes. Tom va demanar-li que revifés la seva esperança: ella digué que no podia. Tom començà de vituperar-se i dir-se penjaments per haver-la conduïda a aquesta llastimosa situació. Això li donà millor resultat: Becky digué que feia esforços per esperar de bell nou; que s'aixecaria i el seguiria onsevulla que la menés, amb la sola condició que no tornés a parlar d'aquella manera. Perquè la conducta d'ell, féu, no havia estat més vituperable que la seva.

Així, doncs, continuaren caminant esmaperduts, simplement a l'atzar: tot el que podien fer era avançar, continuar avançant. Per una breu estona l'esperança va gloriar-se de reviure: no pas amb cap raó per a fonamentarlo, sinó perquè està en la seva natura de reviure quan la deu no n'ha estat estroncada pels anys i la familiaritat amb les fallides.

No va passar gaire estona que Tom no prengués la candela i la bufés. Aquest estalvi volia dir molt: no calien les paraules. Becky ho comprengué, i la seva esperança finà de bell nou: sabia que Tom tenia una candela sencera i tres o quatre caps sobrers a la butxaca, però li calia estalviar.

No trigà la fatiga a fer valer els seus drets. Els nois procuraren de no parar-hi esment, perquè era horrible de pensar en seure quan el temps havia esdevingut tan preciós: avançar, en alguna direcció, en qualsevol direcció, era almenys un progrés i podia comportar un fruit; però seure era imitar la mort i abreujar el seu encalç.

A la fi les fràgils cametes de Becky refusaren de portar-la més enllà. S'assegué. Tom reposà amb ella, i parlaren de llurs estatges, i dels amics que tenien, i dels llits confortables, i sobre tot de la llum! Becky plorava, i Tom feia per manera que se li acudís algun altre estil de reconfortar-la; però tots sos encoratjaments s'havien esfilagarsat amb l'ús, i sonaven com a sarcasmes. La fatiga de Becky era tan feixuga, que va anar-se endormiscant, fins a trencar el son. Tom n'estigué content. Tot seient, li mirava la cara estirada, i veia còm se li tornava suau i natural sota la influència de somnis plaents; i al cap de poc hi albejà un somriure, i s'hi aturà. La cara, tranquil·la, reverberava quelcom de pacífic i guaridor, vingut al propi esperit, i sos pensaments vagarejaven cap a temps passats i memòries somnioses. Mentre estava ben endins de la seva consirositat, Becky, es despertà amb una airosa rialleta, però que es glaçà mortalment en els seus llavis i acabà en un gemec.

-Oh! Còm he pogut dormir! Voldria que mai, mai, m'hagués despertat!
No, no: me'n desdic, Tom! No feu aquest posat! No ho tornaré a dir.

-Estic content que hagueu dormit, Becky: esteu més reposada, ara, i trobarem el camí de sortida.

-Podem provar-ho, Tom; però he vist una contrada tan bella, en el meu somni! Em penso que ens n'hi anirem.

-Potser no; potser no. Coratge, Becky, i continuem les provatures.

S'aixecaren i seguiren caminant a l'atzar dant-se les mans, orbs d'esperança. Feren per manera de computar quant de temps havien estat dins la cova; però no sabien sinó que semblava que haguessin passat dies i setmanes. I, amb tot, era palès que això no podia ésser, perquè llurs candeles no eren encara exhaurides.

Molt de temps després d'això (no haurien pogut dir quant) Tom digué que els calia caminar sense fressa i parar l'oïda per sentir els degotissos: necessitaven trobar una font. En trobaren una al cap de poca estona, i Tom digué que era hora de tornar a reposar. Tots dos estaven cruelment fatigats, però Becky digué que creia que podria anar una mica més enllà. La sorprengué d'oïr que Tom era d'un altre parer: no podia capir-ho. S'assegueren, i Tom plantà la candela a la paret, en front d'ells, amb una mica d'argila. Llur magí aviat s'aqueferà: no digueren un mot per qui-sap-lo temps. Després Becky rompé el silenci:

-Tom, tinc molta de gana.

Tom es tragué quelcom de la butxaca.

-Us recordeu d'això?- va dir.

Becky gairebé va somriure.

-És nostra coca de noces, Tom.

-Sí. Voldria que fos gran com un barril, perquè no tenim altra cosa.

-Vaig deixar-la de banda a la forada, Tom, perquè poguéssim somniejar damunt ella, com la gent gran fa amb la coca de llurs noces; però... serà nostre...

Deixà trencada la frase en aquell indret. Tom partí la coca i Becky menjà amb bon delit, mentre Tom rosegava la seva meitat. Hi havia abundor d'aigua per a cloure-hi el festí. Al cap de poc, Becky suggerí que podien caminar de bell nou. Tom romangué en silenci un moment. Després va fer:

-Becky: si us dic una cosa, podreu comportar-la?

La faç de Becky s'esblaimà, però digué que podria.

-Bé, doncs, Becky: cal que romanguem aquí, amb aigua per a beure.
Aquest trosset de candela és l'últim que ens resta.

Becky no pogué contenir les llàgrimes i els planys. Tom féu el que pogué per reconfortar-la, però amb efecte ben migrat. A la fi Becky digué:

-Tom!

-Què, Becky?

-S'adonaran de nostra manca, i vindran a cercar-nos!

-Ben cert! Ben cert que ho faran!

-Potser estan cercant-nos, ara, Tom.

-Bé, em penso que sí. Espero que sí.

-Quan repararan la nostra absència, Tom?

-Quan tornin al vapor, em penso.

-Tom, pot ésser fosc, aleshores: se n'adonaran, que no hi siguem?

-No ho sé. Però tanmateix la vostra mare se n'adonarà tan aviat com hagin arribat al poble.

Una mirada d'espant a la cara de Becky retornà a Tom els seus sentits, i veié que havia comès una errada. Becky no havia d'anar a casa aquella nit! Els infants esdevingueren silenciosos i pensívols. Al cap d'un moment, un nou esclat de consternació en Becky mostrà a Tom que la cosa que ell tenia al magí havia colpit així mateix el d'ella: del matí del diumenge podia

haver-ne transcorregut la meitat abans que la senyora Thatcher descobrís que Becky no havia estat a la casa de la senyora Harper.

Els infants clavaren els ulls en llur bocí de candela, i vigilaren còm anava fonent-se a pleret, implacablement; veieren la mitja polzada de ble que romania, al capdavant, tota sola; veieren la débil flama alçant-se i caient, la prima columna de fum, enfiladissa, aturant-se-li al cim un instant, i després... l'absoluta horror de les tenebres!

Quant de temps hagués trigat Becky a retornar a una lenta consciència de trobar-se plorant en braços de Tom, ni l'un ni l'altre haurien sabut dir-ho. Tot el que sabien era que, després d'una tongada de temps que semblava qui-sap-lo llarga, tots dos es despertaren d'una mortal estupor somnolenta i tornaren a fer-se càrrec de llurs misèries. Tom digué que devia ésser diumenge, aleshores, i potser dilluns. Procurà de fer que Becky parlés, però sos dols eren massa corpreneadors: totes les seves esperances eren esvaïdes. Tom digué que llur absència devia haver estat reparada feia temps, i que sens dubte la recerca anava endavant. Cridaria, i potser vindria algú. Ho intentà; però, en la fosca, els ecos sonaven tan paorosament, que no va tornar-hi.

Les hores anaven escolant-se, i la fam turmentà altra vegada els captius. Una part de la mitja coca de Tom romania: se la partiren i la menjaren. Però semblà que tinguessin més fam que no pas abans: el pobre bocí de menja no féu sinó esmolar el desig.

Al cap de poc, Tom digué:

-Sst! No sentiu això?

Tots dos contingueren llur alè i pararen l'orella: se sentia un so com de crit llunyà, desmaiat. Tom va fer-hi resposta immediatament, i, dant a

Becky la mà, començà d'anar a les palpentes pel corredor en aquell sentit. Aviat escoltà de bell nou: altra vegada sentiren el so, i aparentment una mica més a prop.

-Són ells!- digué Tom. -Ja vénen! Avanceu, Becky! Estem salvats, ara!

La joia dels presoners fou gairebé atüidora. Llur acuitament era, però, relatiu; perquè els pous abundaven i havien de guardar-se'n. No trigaren a topar-ne un, i s'hagueren de parar. Podia ésser de tres peus de profunditat; podia ésser de tres cents: no hi havia manera de passar-lo, ça com lla. Tom s'ajagué damunt son pit i arribà tan avall com pogué. Res de fons: havien de romandre allí i esperar fins que els cercadors arribessin. Escoltaren: evidentment els crits de la llunyania anaven fent-se més distants. Al cap d'un moment o dos s'havien esvaït totalment. O dissort descoratjadora! Tom cridà fins a enronquir-se, però no li valgué. Parlà esperançadament a Becky, però va passar un segle d'afanyosa espera sense que tornés a oir-se cap so.

Els infants, a les palpentes, retornaren a la font. El temps, remís, s'arrossegava. Dormiren altre cop, i es desvetllaren, plens de fam i amargor. Tom creia que devia ésser dimarts, aleshores.

En aquell moment una idea el colpí. Hi havia alguns passadissos laterals a llur abast: seria millor d'explorar-ne algun que no pas comportar la càrrega del temps feixuc dins l'ociositat. Es tragué un cordill d'estel de la butxaca, el nuà a un sortint de roca i ell i Becky començaren de caminar, Tom al davant, descabdellant el fil a mesura que avançaven a les palpentes. A la fi de vint graons el corredor acabava en un lloc on calia saltar. Tom s'agenollà i palpà cap avall, i després tan enllà, al voltant del recó, com pogué abastar convenientment amb la mà. Féu un esforç per estendre's una mica més a la dreta; i, en aquell moment, encara no a vint yardes de distància, una mà humana, tenint una candela, aparegué darrera una roca!

Tom féu un crit esclatant, i tot seguit la mà fou seguida pel cos al qual pertanyia: el de Joe l'Indi! Tom en fou paralitzat: no podia moure's.

Experimentà una pregona satisfacció, a l'instant següent, en veure que *l'espanyol* apretava a córrer i es perdia de vista. Tom s'estranyà que Joe no hagués reconegut la seva veu i no hagués comparegut i l'hagués mort, per haver declarat al Tribunal. Però els ecos degueren disfressar-li la veu: sens dubte això era, va raonar ell. L'esglai de Tom havia afeblit tots els seus muscles. Es digué a sí mateix que, si hagués tingut prou força per a tornar a la font, hauria romàs allí, i no hi havia cosa que l'hagués temptat a córrer el perill de trobar de bell nou Joe l'Indi. Tingué compte de no dir a Becky el que havia vist. Digué que només havia cridat «per si reeixia».

Però la fam i la malaurança, al cap de molt de temps, es feren més fortes que les temences. Una altra espera tediosa a la font i un altre són, de força durada, hi feren mudança. Els infants es despertaren, desvetllats per una fam desesperada. Tom cregué que ja devia ésser dimecres o dijous, o potser divendres o dissabte, i que havia estat abandonada la recerca. Es proposà d'explorar un altre passadís: se sentia amb voluntat de confrontar Joe l'Indi i totes les terrors. Però Becky s'havia decandit: s'havia capbussat en una extenuada apatia, i no podia ésser reviscolada. Digué que esperaria on es trobava, i moriria: poc havia de trigar gaire estona. Digué a Tom que partís amb el cordill d'estel, i explorés, si volia, però li pregava que tornés de tant en tant i li parlés; i li féu prometre que, quan vingués l'hora terrible, romandria al seu devora i li agafaria la mà fins que tot fos acabat.

Tom la besà, sentint que un nus li escanyava la gorja, i va fer veure que confiava de trobar els cercadors o una eixida de la cova. Després, amb el cordill d'estel a la mà, anà davallant a les palpentes, a grapes i damunt els genolls, per un dels passadissos, devastat per la fam i emmalaltit per les pronòstiques de les imminents acaballes.

CAPÍTOL XXXIII

Vingué la tarda del dimarts, i anà esvaint-se, fins arribar a l'hora baixa. El poblet de Sant Petersburg encara plorava: els infants perduts no havien estat trobats. Pregàries públiques havien estat ofertes per a ells, i moltes de pregàries privades, on el suplicant posava tot el cor; però tanmateix no venien bones noves de la cova. La majoria dels cercadors havien abandonat l'escorcoll, i tornat a llurs quefers quotidians, dient que evidentment els minyons no serien mai trobats. La senyora Thatcher estava molt malalta, i gairebé tot el temps delirava. La gent deia que trencava el cor de sentir-li cridar la seva filla; i alçava el cap, i escoltava, de vegades un minut sencer, i després tornava a ajeure's aclaparada, amb un gemec. La tia Polly havia caigut en una persistent melangia, i sa testa grisa s'havia tornat blanca, gairebé del tot. El poblet començà son repòs en caure la nit del dimarts, afligit i desvalgut.

Per allí a mitja nit les campanes del poblet esclataren en un repic desesperat, i en un moment eixamejaren pels carrers gent frenètica, a mig vestir, que cridaven: -Veniu! veniu! Ja els han trobats!- Cassoles de llauna i corns s'uniren a l'aldarull. La gent s'acoblà i anaren cap al riu, i trobaren els infants que venien en un vehicle decobert, arrossegat per homes del poble que cridaven. Els altres s'atapeïren a llur volt, s'uniren a llur marxa cap al poble, i es precipitaren magníficament pel carrer major, braolant visques darrera visques!

El poble s'il·luminà. Ningú no féu retorn a son llit. Era la nit més assenyalada que el llogarret hagués vist en tota sa vida. Durant la primera mitja hora, una processó d'habitants desfilà per la casa del jutge Thatcher, agafà els nois salvats i els besà, esqueixà la mà de la senyora Thatcher, féu per manera de parlar i no pogué, i sortí plorant a dolls.

La felicitat de la tia Polly fou completa, i la de la senyora Thatcher si fa no fa. Seria absoluta, però, tot seguit que el missatger tramès amb les grans noves cap al coval hagués pogut assabentar-ne son marit.

Tom jeia damunt un sofà, amb un àvid auditori al seu voltant, i digué la història de la prodigiosa aventura, encabint-hi alguns afegitons sensacionals per agençar-la; i acabà amb la descripció de còm deixà Becky i continuà una eixida d'exploració; còm seguí dues avingudes, tan enllà com li permeté el seu cordill d'estar; còm en seguí una altra en tota la llargada del cordill, i estava a punt de entornar-se'n quan llucà una taqueta llunyana que semblava claror de dia, i deixà el cordill, i anà a les palpentes envers ella, i empenyé cap i espatlles enfora d'un trau i veié l'ample Mississipí que el vorejava. I, només que hagués estat de nit, no hauria vist aquella taqueta de claror, i no hi hauria tornat a explorar el passadís! Digué còm es féu enrera en cerca de Becky i li comunicà la bona nova, i ella li digué que no la impacientés amb aquelles poca-soltes, perquè estava atüida, i sabia que estava per morir, i li venia de grat. Descrigué còm havia maldat amb ella i l'havia convençuda, i còm Becky gairebé morí de joia en haver anat a les palpentes fins a l'indret on veié, talment, la blava taqueta de la llum del dia, i còm ell, d'una embranzida, eixí del forat, i després l'ajudà a ella a fer-ho; còm segueren allí i cridaren d'alegria; còm uns homes passaren en una barca, i Tom els cridà i els digué llur situació i llur famolenc estat; com els homes no cregueren, a la primeria, la bròfega història, «perquè», digueren, «us trobeu cinc milles més avall d'on és la cova», i després els pujaren a la barca, remaren cap a

una casa, els donaren sopar, els feren reposar fins a dues o tres hores després de caure la nit, i en acabat els portaren al poble.

Abans que albergés, el jutge Thatcher i el grapat de cercadors que eren amb ell foren descoberts dins la cova, per la pista de fil d'empalomar que havien anat deixant al darrera, i hom els assabentà de les grans noves. De tres dies i nits de tràfec i de fam dintre la cova, hom no se'n podia desempallegar de cop i volta, com Tom i Becky no trigaren a descobrir. Feren llit tot dimecres i dijous, i semblaven esdevenir més atuits i gastats a cada moment. Tom s'aixecà una mica el dijous, anà al poble el divendres, i gairebé estigué del tot refet el dissabte; però Becky no es desencambrà fins el diumenge, i en acabat semblà que hagués sofert una malaltia exhauridora.

Tom s'assabentà de la malaltia de Huck i anà a veure'l el divendres; però no pogué ésser admès a l'alcova, com tampoc el dissabte ni el diumenge. En acabat fou admès diàriament; però li advertiren que no digués un mot de l'aventura i no tragués cap tema de conversa excitant. La vídua Douglas en romania a la vora per veure si obeïa. A casa seva Tom s'enterà de l'esdeveniment de Cardiff Hill, i de còm el cadàver de l'home esparracat havia estat descobert al riu, per atzar, vora l'embarcador: potser s'havia ofegat mentre procurava fugir.

Al cap d'una quinzena de son rescat de la cova, Tom eixí a visitar Huck, que ja havia guanyat prou fortalesa, aleshores, per a sentir una conversa excitant; i Tom en tenia una d'amanida que l'interessaria, a son juí. La casa del jutge Thatcher es trobava en el camí que seguia Tom, i s'hi aturà a veure Becky. El jutge i alguns amics es posaren a enraonar amb Tom, i algú li demanà irònicament si no li plauria de tornar a la cova. Tom digué que sí; que li semblava que ho trobaria tot pla.

El jutge digué:

-Bé, n'hi ha d'altres com vós, Tom: no en tinc el menor dubte; però ja ens n'hem captíngut, d'això. Ningú tornarà a perdre's en aquella cova.

-Per què?

-Perquè, fa dues setmanes, vaig fer armar amb plaques de ferro, i tancar amb tres panys, la seva portassa; I en tinc les claus.

Tom es tornà blanc com el paper.

-Què passa, minyó? Ei! Veniu, qualsevol! Porteu un vas d'aigua!

L'aigua fou servida i tirada a la cara de Tom.

-Ah! Ja us heu retornat. Què teníeu, Tom?

-O jutge! És que Joe l'Indi és a la cova!

CAPÍTOL XXXIV

Al cap de cinc minuts les noves s'havien escampat, i una dotzena de barcades d'homes feien llur via a la cova de McDougal, i el vaporet, ben atapeït de passatgers, no trigà a seguir-los. Tom Sawyer era a la barca on anava el jutge Thatcher. Quan la porta de la cova fou oberta, un patètica vista es mostrà en la penombra opaca de l'indret: Joe l'Indi jeia estirat a terra, amb la cara arran de l'esclotxa de la porta, com si sos ulls dalerosos haguessin romàs clavats fins al darrer moment en la llum i la vida del món lliure del defora. Tom en fou commogut, perquè sabia per experiència còm havia sofert aquell malanat. Sa compassió es desvetllà, però tanmateix experimentà una ufanosa sensació d'alleujament i de seguretat, aleshores, que li revelava, en un grau abans no valorat abastament, quína considerable càrrega de por havia pesat damunt seu d'ençà del dia que va alçar la veu contra aquest sanguinari bandejat.

El coltell de caçar de Joe l'Indi era al seu devora, amb la fulla mig partida. La gran post que hi havia al peu de la porta havia estat estellada i feta miques amb tediosa tasca. Inútil treball, tanmateix, perquè la roca viva formava una llinda al defora, i sobre aquest material obstinat el ganivet no havia aconseguit res: l'únic mal se l'havia fet el ganivet mateix. Però, baldament no hi hagués hagut cap destorb de pedra, la tasca hauria estat així mateix inútil, perquè, si la post hagués estat foragitada del tot, Joe l'Indi no hauria pogut encabir el seu cos sota la porta, i ell ho sabia. Així, doncs,

només havia estellat aquell indret per fer una cosa o altra, per passar el temps ronsegador, per esmerçar en quelcom les seves torturades facultats. Ordinàriament hom podia trobar una dotzena de caps de candela plantats a les escletxes del vestíbul, on els excursionistes els havien deixat; però ara no se'n veia cap: el presoner els havia anat cercant i se'ls havia menjats. S'havia enginyat, també, per atrapar unes quantes rates pennades, i se les havia menjades així mateix, no deixant-ne sinó els unglots. El pobre malanat havia mort de fam. En un indret d'a la vora, una estalagmita havia anat alçant-se de terra, segle darrera segle, bastida per la gota d'aigua de l'estalactita que tenia al damunt. El captiu havia trencat l'estalagmita, i havia posat damunt el socot una pedra, on tenia obrada una mica de concavitat, per recollir la preciosa gota que queia una vegada cada vint minuts amb la paorosa regularitat d'un so de rellotge: una cullaradeta petita cada vint-i-quatre hores. El degotís ja hi era quan les Piràmides foren noves, quan Troia caigué, quan foren posats els fonaments de Roma, quan Jesús fou crucificat, quan Guillem el Conqueridor creà l'Imperi anglès, quan Colomb navegava, quan el carnatge de Lexington era «una nova». Ara hi cau, i seguirà caient quan totes les coses que diem hagin romàs en la tarda de la història, i l'hora baixa de la tradició, i seran engolides dins la nit espessa de l'oblit. Tenen, totes les coses, un fi i una missió? Caigué pacientment, la gota d'aigua, per espai de cinc mil anys, per trobar-se a l'abast d'aquella necessitat de l'efímer insecte humà, i té un altre important objecte a complir en deu mil anys venidors? Tant se val. Han passat una pila d'anys d'ençà que el desvalgut mestís baumà la pedra per recollir-hi les inapreciables gotes d'aigua; però, fins i tot avui, l'excursionista mira més estona aquella pedra patètica i aquella aigua de lent degotar que no pas les mateixes meravelles de la caverna: ni el mateix *Palau d'Aladí* no pot rivalitzar-hi.

Joe l'Indi fou enterrat vora la gola de la cova, i la gent hi anà a ramades en barques i carros, del poblet estant i de tots els masos i caserius d'una rodalia de set milles; hi portaren llurs infants, i tota mena de queviures; i

confessaren que gairebé s'havien divertit tant en l'enterrament com haurien fet en veure'l enforcat.

Aquest enterrament aturà la ulterior creixença d'una cosa: la súplica adreçada al governador per tal que Joe fos perdonat. La petició havia reunit una colla de firmes: hom havia tingut moltes de reunions ploroses i eloqüents, i un comitè de dones totes sentimentals havia estat designat per anar, amb extraordinari dol i gemegadissa, a trobar el governador i pregar-li que fos un ase clement i trepitgés el seu deure. Hom creia que Joe l'Indi havia matat cinc habitants del poblet; però què hi feia? Llucifer mateix que hagués estat, hauria pogut acoblar una pila de curts de gambals, decidits a escritotejar llurs noms al peu d'una súplica de perdó i a deixar caure damunt ella una llàgrima de ses canals d'aigua, sempre perjudicades i traspuadores.

El matí després de l'enterrament, Tom se'n dugué Huck a una banda reservada, per tenir-hi una important conversa. Huck, aleshores, sabia ja pel gal·lès i la vídua Douglas tota l'aventura de Tom; però Tom digué que es pensava que hi havia una cosa que no li havien fet saber, i que d'aquesta cosa volia parlar.

A Huck se li entristí la cara, i féu:

-Ja sé què és: heu anat al Número 2 i no hi heu trobat sinó whisky. Ningú em va dir que haguéssiu estat vós, però vaig comprendre que el devíeu ésser, de seguida que vaig sentir parlar d'aquesta qüestió del whisky; i vaig capir que no havíeu arreplegat el diner perquè d'una manera o altra us hauríeu acostat on jo no era i m'ho hauríeu fet saber, encara que haguéssiu tingut la boca closa per a tothom. El cor sempre m'havia dit que no en tirariem cap tros a l'olla.

-Bé, Huck: jo no vaig dir-ne res, d'aquell taverner. Ja sabeu que la seva taverna anava com una seda el dissabte, que és quan vaig anar a la forada.

No us recordeu que havíeu de vigilar-la aquella nit?

-Oh! sí! És que sembla que hagi passat un any! Fou la mateixa nit que vaig seguir Joe l'Indi fins al tros de la vídua.

-Vau seguir-lo?

-Sí. Però... muixoni!... Em penso que Joe l'Indi ha deixat amics al seu darrera, i no vull que m'amarguin la vida i em juguin males passades. Si no hagués estat per mi, seria a Texas, ara, d'allò més bé.

Aleshores Huck digué tota la seva aventura, en confidència, a Tom, el qual fins a aquell moment només havia sentit la part que en sabia el gal·lès.

-Bé- digué Huck al cap de poca estona, tornant a la qüestió principal -el que va pescar el whisky del Número 2 va pescar els diners, també, penso jo. Sigui com sigui, és cosa perduda per a nosaltres, Tom.

-Huck, els diners no han estat mai al Número 2!

-Còm!- Huck escorcollà vivament la cara del seu companyó! -Heu tornat a trobar la pista d'aquests diners, Tom?

-Huck, són a la cova!

Els ulls de Huckleberry flamejaren.

-Torneu-ho a dir, Tom!

-Els diners són a la cova!

-Tom, digueu la veritat, ara: va de facècia o de bo de bo?

-De bo de bo, Huck: tan de bo de bo com mai hagi dit cap cosa en la vida. Voldreu anar-hi amb mi i ajudar-me a treure'ls?

-Ja ho crec, que voldré! Voldré, si és en un indret on puguem arribar amb llum i sense temença de perdre'ns.

-Huck, podem fer-ho sense gens ni mica d'enquimerament.

-De primera! I per què penseu que els diners són a...?

-Huck, espereu a saber-ho fins que siguem allí. Si no els trobem, m'avinc a donar-vos el meu timbal i totes les coses que mai hagi arreplegat. Ho faré, mala negada!

-Molt bé. D'això, se'n diu engegar-se! I quan serà?

-Ara mateix, si voleu. Esteu fort abastament?

-És molt endins de la cova? Fa tres o quatre dies que moc els puntals, ara; però no puc caminar més d'una milla, Tom: o, si més no, aquest és el meu parer.

-Hi ha unes cinc milles, fins allí, pel camí que tothom pendria, fora de mi; però hi ha una drecera d'allò més curta que ningú la sap, fora de mi. Huck, us hi portaré en un bot. Jo remaré fins allà, i tornaré a remar fins aquí, jo tot sol. No haureu de donar ni un cop de rem.

-Almenys eixim ben endegats.

-Molt bé. Necessitem pa i vianda, i les pipes, i un saquet o dos, i dos o tres cordills d'estel, i algunes d'aquestes coses de nova mena que en diuen *mistos*. Ja us dic jo que quí sap les vegades vaig desitjar de tenir-ne uns quants, en ésser allà dins.

Una mica després de migdia, els nois emmanllevaren un bot d'un habitant del poblet que estava absent, i van posar-se tot seguit en camí. Quan foren unes quantes milles més avall del forat de la cova, Tom digué:

-Veieu? Tot aquest roquissar és del mateix caient, del forat de la cova estant, fins qui-sap-lo en avall. No hi ha cases ni clapes de bosc: són les mateixes mates. Però no veieu aquell indret esblanqueït allà baix, on hi ha una rossola? Bé, doncs, això és una de les meves marques. Ara anirem a terra.

Desembarcaren.

-Ara, Huck, aquí on estem, podríeu tocar aquell forat per on vaig sortir, amb una canya de pescar. Vejam si sabríeu trobar-lo.

Huck cercà a tot el volt i no trobà res. Tom avançà altívolament envers un grup de roldons espessos i digué:

-Veu's-lo aquí! Mireu-lo, Huck; és el forat més avinent de la contrada. I, sobre això, muixoni! Fa temps que vull ésser lladre, però reconec que em calia trobar una cosa així, i el romanso era on l'aniria a cercar. Ara ja el tenim, i el tindrem secretament; només hi deixarem venir Joe Harper i Ben Rogers. Perquè, naturalment, ha d'ésser una partida: altrament seria fora d'estil. La Partida de Tom Sawyer! Sona esplèndidament: veritat, Huck?

-Sí, talment, Tom. I a quí robarem?

-Oh! A tothom, si fa no fa. Als vianants: aquest és principalment el costum.

-I hom els mata?

-No, no sempre. Se'ls encabeix a la cova fins que paguen un rescat.

-Què és, un rescat?

-Diners. Els feu arreplegar tot el diner que puguin de sos amics, i, després que els heu tingut un any tancats, si no l'arrepleguen, els mateu. Aquest és el costum general. Però les dones no les mateu. Les dones les tanqueu, però sense matar-les. Sempre són belles i riques, i qui-sap-lo espaordides. Els preneu els rellotges i altres coses que duen, però sempre levant-vos el capell i parlant amb cortesia. No hi ha ningú tan cortès com els lladres: a tots, els llibres ho trobareu. Bé, les dones comencen d'estimar-vos, i, al cap d'una o dues setmanes que són a la cova, paren de plorar, i després no podreu aconseguir de cap de les maneres que se'n vagin. Si les en traieu, tomben en rodó i tornen. Això es veu a tots els llibres.

-Bé, és de primera, Tom. Em penso que és millor que no l'ésser pirata.

-Sí, és millor per alguns cantons, perquè hom està més a prop de casa, i del circ, i totes aquestes coses.

Mentrestant tot estava a punt, i els minyons entraren pel forat, Tom el primer. S'obriren pas fins a l'altre cap de la foradada, lligaren llurs cordills d'estel empalmats, i anaren avançant. Uns quants passos els portaren a la font, i Tom sentí una esgarrifança en tot el seu cos. Mostrà a Huck el fragment de ble encastat damunt un pilot d'argila, contra la paret, i descrigué còm ell i Becky havien espiat la flama que oscil·lava i moria.

Els minyons començaren de baixar el to fins al murmuri, perquè la quietud i la tenebror del lloc els oprimien l'esperit. Anaren fent via, i al cap de poc encetaren i seguiren l'altre passadís de Tom, fins que arribaren al lloc on calia saltar. Les candeles revelaren el fet que no era realment un precipici, sinó una espadada muntanyola d'argila, d'uns vint o trenta peus d'altura. Tom va zumzejar:

-Ara us mostraré quelcom, Huck.

Aixecà la candela en l'aire i digué:

-Mireu cap al recó, tan lluny com pugueu. No veieu la cosa?... allí, damunt la grossa roca de més enllà, feta amb fum de candela?

-Tom, és una creu.

-Doncs bé: on és, el Número 2? *Sota la creu*: oi? Allà sota és on vaig veure que Joe l'Indi ficava la seva candela, Huck!

Huck mirà una estona de fit a fit el místic senyal, i digué amb veu sacsejada:

-Tom, sortim d'aquí!

-Còm s'entén! I deixar córrer el tresor!

-Sí, deixeu-lo: la fantasma de Joe l'Indi corre per aquí, sens dubte.

-No, Huck: no hi corre: rodarà per l'indret on va morir, lluny, a l'entrada de la cova, a cinc milles d'aquí.

-No, Tom: no hi serà, allà: voltarà pels encontorns de sos diners. Conec el costum de les fantasmes, i vós també.

Tom començà de témer que Huck tenia raó: s'aplegaren recels en la seva ment. Però al cap de poc se li acudí una idea:

-Ei, Huck: estem perdent el seny: la fantasma de Joe l'Indi no voltarà pas per una banda on hi ha la creu!

El punt estava ben tocat: féu el seu efecte.

-Tom, no hi havia pensat, en això, però és veritat: és una sort, per a nosaltres, aquesta creu. Penso que hem de trescar cap allí i percaçar la caixa.

Tom passà al davant, obrint matussers graons a la muntanyola d'argila en la seva davallada. Huck el seguí. Quatre avingudes sortien de la petita caverna on era el gran penyal. Els minyons n'examinaren tres sense resultat. Trobaren un petit catau en la més pròxima a la base de la roca, amb un jaç de flassades estès en terra, i també un vell elàstic, i un budell on hi havia hagut un embotit de porc, i els ossos ben rosegats de dues o tres òlibes; però no hi havia la caixa dels diners. Els minyons escorcollaren i tornaren a escorcollar l'indret, però endebades. Tom va fer:

-Digué *sota la creu*. Bé aquest passadís és el més atansat a complir això d'escaure's sota la creu. No pot pas ésser sota la roca mateixa, perquè està sòlidament plantada en terra.

Cercaren a tot arreu una vegada més, i després s'assegueren descoratjats. Huck no podia suggerir cap cosa. Al cap de poca estona, Tom digué:

-Mireu, Huck: aquí hi ha petjades i una mica de sèu de candela vora un costat de la roca, però no als altres costats. A què ve, això? Em jugo qualsevol cosa que els diners són sota la roca. Cavaré l'argila.

-Bon acudit, Tom- digué Huck amb animació.

El *veritable Barlow* de Tom eixí tot seguit, i encara no havia cavat quatre polzades que topà fusta.

-Ei, Huck: no sentiu això?

Huck començà aleshores de cavar i esgarrapar. Aviat foren descoberts i separats alguns taulons. Ells amagaven un precipici natural que conduïa

sota el penyal. Tom va ficar-s'hi i sostingué la candela tan lluny, sota la roca, com pogué; però digué que no podia veure la fi de l'espluga. Es proposà d'explorar-ho. Es decantà i davallà: l'estret camí baixava gradualment. Seguí les tortes de son camí, de primer cap a la dreta, després cap a l'esquerra, amb Huck als seus talons. Tom va donar una volta, per una corba de poca durada i exclamà:

-En nom de Déu, Huck! Mireu aquí!

Era la caixa del tresor, ben segur, ocupant una confortable caverneta, amb un barrilet de pólvora buit, un parell d'escopetes en llurs estoigs de cuir, dos o tres parells de mocassins, un cinyell de cuir, i algunes altres deixalles ben amarades pels degotissos.

-A la fi és nostre!- digué Huck llaurant amb la mà entre les monedes, d'una entelada lluïssor. -Ja som rics, manoi!

-Huck, sempre havia pensat que l'hauríem. És massa bonic per a creure-ho, però l'hem hagut, verament! Escolteu: no badoquegem per aquí; esquitllem-nos cap a fora, Deixeu-me veure si puc alçar la caixa.

Pesava unes cinquanta lliures, Tom podia alçar-la matusserament, però no pas tragar-la com convenia.

-Ja m'ho pensava- digué: -la traginaven com una cosa feixuga, aquell dia, de la casa on surt por: vaig reparar-ho. Crec encertat el meu acudit de venir amb els saquets.

Aviat hi foren, els diners, en el saquet; i els minyons pujaren cap al penyal de la creu.

-Ara anem a cercar les escopetes i les altres coses- digué Huck.

-No, Huck; deixem-ho allí. Justament són les coses que ens caldran quan ens posem a robar. Hem de servir-les allí constantment, i hi tindrem les nostres orgies, allí dins, també. És un indret avinentíssim, per a les orgies.

-Què són orgies?

-No ho sé pas; però els lladres sempre en fan, i és clar que nosaltres també n'haurem de fer. Endavant, Huck: hem estat aquí dins qui-sap-lo temps. Es fa tard, em penso. I em corre la rateta. Menjarem i fumarem en arribar al bot.

Al cap de poc eixiren a l'escamot de mates de roldó, miraren estratègicament enfora, veieren la ribera neta, i no trigaren a menjar i a fumar dins el bot.

Quan el sol davallava cap a l'horitzó, mogueren els remes i començaren la ruta. Tom examinava la ribera durant el llarg capvespre, parlotejant vivament amb Huck, i desembarcaren poc després d'haver-se escampat la fosca.

-Ara, Huck,- digué Tom -amagarem els diners a la golfa del cobert de fusta de la vídua, i jo hi pujaré al matí i en traurem el compte i en farem les parts; i després cercarem un indret, per dins el bosc, on estigui segur. Esteu-vos aquí ben quiet, i vigileu la mercaderia, mentre jo, d'una correguda, pispo el carretó de Benny Taylor. No trigaré ni un minut.

Desaparegué; i tot seguit retornà amb el carretó, hi posà els dos saquets, va cobrir-ho amb alguns drapots, i s'engegà, amb el carregament al seu darrera. Els minyons, un cop arribaren a la casa del gal·lès, s'aturaren a reposar. Quan estaven a punt de «tornar-hi», el gal·lès va sortir i va fer-los:

-Ep! Qui hi ha?

-Huck i Tom Sawyer.

-Molt bé! Veniu amb mi, nois: tothom us està esperant. Apa, acuiteu-vos: endavant, tot dret. Ja l'estiraré jo, el carretó. Oh! i no és tan lleuger com podria ser! Hi heu posat rajoles o metall venturer?

-Metall venturer- digué Tom.

-Ja m'ho pensava: els nois d'aquest poble malden més i fan més el ximple per atrapar seixanta cèntims de ferro vell per vendre'l a la fundició, del que farien per guanyar el doble de moneda en una feina regular. Però aquesta és la naturalesa humana. Cuiteu, cuiteu!

Els minyons desitjaven saber a què venia la pressa.

-Tant se val: ja ho veureu quan siguem amb la vídua Douglas.

Huck digué, amb alguna aprehensió, perquè temps ha que estava acostumat a ésser objecte de falses acusacions:

-Senyor Jones, no hem fet res de mal.

El gal·lès es posà a riure.

-Bé, no ho sé pas, Huck, fill meu: no en sé res, d'això. Que no són bons amics, vós i la vídua?

-Sí. Bé, ella, tanmateix, me n'ha estat, de bona amiga.

-Molt bé, doncs. Per què us heu d'esverar?

Aquesta pregunta no trobà sincera resposta, dins el lent esperit de Huck, abans de trobar-se empès, juntament amb Tom, dins la sala de la senyora Douglas. El senyor Jones deixà el carretó vora la porta i els seguí.

L'indret era sumptuosament il·luminat, i tota la gent obiradora del poble s'hi esqueia. Hi eren els Thatchers, els Harpers, els Rogers, la tia Polly, Sid, Mary, el ministre, el director del periòdic, i molts altres; i tots amb la millor roba. La vídua rebé els minyons tan coralment com ningú fos capaç de rebre dues criatures d'aquell posat. Estaven coberts d'argila i de sèu de candela. La tia Polly esdevingué carmesina d'humiliació, i arrufà les celles i mogué el cap envers Tom. Ningú, però, va sofrir tant com els dos minyons. El senyor Jones digué:

-Tom no era a casa, encara: així és que ho deixava córrer; però a ell i a Huck els he ensopegat a la meva porta, i els he portat a cuita corrents.

-Molt ben fet- digué la vídua. -Veniu amb mi, minyons.

Després se'ls emportà a una alcova i digué:

-Ara renteu-vos i vestiu-vos. Aquí hi ha vestits per a dos, complets. Camises, mitges: tot hi és. Són de Huck (no, no em regracieu, Huck): el senyor Jones ha comprat l'un vestit i jo l'altre. Però us vindran bé a tots dos. Poseu-vos-els. Ens esperarem: quan fareu prou goig baixareu.

I sortí.

CAPÍTOL XXXV

Huck digué:

-Tom, si trobéssim una corda vindria bé d'escapar-nos: la finestra no és gaire alta.

-Brocs! Per què us voleu escapar?

-Bé, no hi estic avesat, a aquesta mena de gentada: no puc comportar-ho. No hi baixaré pas, allí, Tom.

-Oh! No em vingueu amb romansos! És una cosa de no-res. A mi no m'importa gens ni mica. Ja en tindré esment, de vós.

Sid aparegué.

-Tom- digué: -la tieta us ha estat esperant tota la tarda. Mary us havia deixat el vestit dels diumenges a punt, i tothom s'impacientava per vós. Escolteu: no és greix i argila, això que teniu a la roba?

-Ep, senyor Siddy! Capteniu-vos de vós mateix! A què ve, tota aquesta festassa?

-És una recepció de la vídua, de les que ella sol dar. Aquesta vegada és per al gal·lès i els seus fills, que aquella nit la van treure del mal pas. I

escolteu: puc dir-vos una cosa, si voleu saber-ho?

-Bé, què?

-Veureu: el vell Jones es proposa donar una sorpresa a la gent que avui s'ha aplegat aquí. Jo tanmateix he pogut sentir còm en parlava amb la tieta, en secret: però em penso que ara, de secret, ja no n'és gaire. Tothom ho sap, i la vídua es veu que també, pel molt que dóna entenent que no ho sap. Oh! El senyor Jones necessitava que Huck fos aquí: no podia amollar el seu gran secret sense Huck: sabeu?

-Secret de quina cosa, Sid?

-El seguiment dels lladres, fins al tros de la vídua, que va fer Huck. Em penso que el senyor Jones es prometia dar-se una bella estona amb la seva sorpresa, però em jugo qualsevol cosa que se li tornarà aiguapoll.

Sid cloquejà una rialleta amb molt de contentament i satisfacció.

-Sid: sóu vós, qui ho ha dit?

-Oh! Tant se val, qui hagi estat: algú ho ha dit, i amb això n'hi ha prou.

-Sid, no hi ha sinó una persona, en aquest poble, prou roïna per a fer això: i sóu vos. Si us haguéssiu trobat com va trobar-se Huck, us hauríeu esquitllat turó avall, i no n'hauríeu dit un mot a ningú, dels lladres. No podeu fer sinó coses roïnes, i no podeu comportar de veure lloat a ningú per fer-ne de bones. Vet-ho aquí: no regracieu, com diu la vídua.- I Tom malmenà a cop de punys les orelles de Sid, i l'empenyé cap a la porta amb un cert nombre de puntades de peu. -Ara aneu i digueu-ho a la tieta, si goséssiu, i demà ja veurem quína sumanta!

Alguns minuts després els invitats de la vídua eren a la taula, tot sopant, i una dotzena de minyons estaven davant les tauletes laterals de la mateixa cambra, segons l'estil d'aquella terra i d'aquell temps. A l'hora oportuna el senyor Jones féu son petit parlament, en el qual regraciava la vídua per l'honor que els feia, a ell i a sos fills; però digué que hi havia una altra persona, la modèstia de la qual...

I va seguir, i va anar-se estenent. Revelà son secret sobre la participació de Huck en la aventura, amb la més bella faisó dramàtica que sabia; però la sorpresa que motivà era, en gran part, estrafeta, i no pas tan clamorosa i efusiva com hauria estat sota més venturoses circumstàncies. Tanmateix la vídua va fer una ostentació d'espalmament d'allò més bonica; i amuntegà tants de compliments i tanta de gratitud damunt Huckleberry, que ell gairebé oblidà la incomoditat quasi intolerable de son nou vestit per la incomoditat totalment intolerable d'ésser ofert com una rodella a l'esguard i a les lloances de tothom.

La vídua digué que es proposava donar a Huck la seva casa per llar, i fer-lo instruir; i que quan tingués el diner estalviat el faria entrar en els negocis, modestament. L'avinentesa de Tom era arribada. Digué:

-Huck no ho necessita: és ric!

Sols un considerable esforç de la cortesia dels invitats contingué la rialla de justa i escaient satisfacció que es mereixia aquesta gustosa facècia; però el silenci era una mica desmanegat. Tom el va rompre:

-Huck té diners, avui. Potser no us ho creieu, però en té una pila. Oh! No cal que us en rigueu: em penso que us els puc mostrar. Espereu-vos un minut.

Tom se n'anà cap a fora. Els invitats es miraven l'un a l'altre amb un interès perplex, i miraven interrogativament Huck, bocaclòs.

-Sid: què li passa, a Tom?- digué la tia Polly. -Ell... Bé, mai hi ha manera de saber-ne el què, d'aquest minyó. Jo mai...

Tom entrà, havent-se-les amb el pes del saquet, i la tia Polly no acabà la seva frase.

Tom escampà el bé de Déu de monedes d'or damunt la taula, i digué:

-Veieu, què us deia? La meitat és de Huck, i l'altra meitat és meva!

L'espectacle va trencar l'alè a tothom: tothom era bocabadat; ningú parlava, per un moment. Després hi hagué una demanadissa unànime d'explicacions. Tom digué que podia dar-ne, i ho féu. La història va ésser llarga, però xarbotant d'interès. Amb prou feines hi hagué una interrupció de ningú que trenqués l'encís de son doll. Quan Tom hagué acabat, el senyor Jones digué:

-Em creia haver manegat una petita sorpresa per a aquesta ocasió, però ara ja no val res. Aquesta altra la fa d'allò més migrada: ho reconec.

El diner fou comptat: la suma passava una mica de dotze mil dòlars. Era més del que ningú dels presents hagués vist mai en una sola vegada, encara que allí hi havia diverses persones que tenien molt més en propietat.

CAPÍTOL XXXVI

El lector pot restar convençut que la ganga de Tom i Huck produí una forta sensació en el pobre poblet de Sant Petersburg. Una quantitat tan gran, i tota ella veritablement encaixada, semblava gairebé increïble. Se'n parlotejà, de la cosa, i se la va estufar i glorificar fins que el seny de molts dels habitants vacil·là sota la tensió del malaltís exaltament. Totes les cases de Sant Petersburg i els llogarrets veïns foren analitzades, post darrera post, i llurs fonaments descolgats i escorcollats, en la recerca del tresor ocult. I no pas per minyons, sinó per homes; i alguns de ben seriosos i sense el més petit romanticisme. Onsevulla que Tom i Huck apareguessin, hom els festejava, els admirava, s'hi embadalia. Els minyons no podien recordar que llurs observacions haguessin estat de pes, abans; però ara les dites llurs eren atresorades i repetides: tot el que feien, ça com lla, semblava ésser considerat com a notable: havien perdut, evidentment, el poder de fer i dir coses vulgars. A més, llur passada història va ser furgada, i hom descobrí que hi havia marques d'originalitat ben paleses. El periòdic local publicà esbossos biogràfics dels minyons.

La vídua Douglas posà el diner de Huck al sis per cent, i el jutge Thatcher féu el mateix amb el de Tom, a requesta de la tia Polly. Cada minyó tenia ara una renda simplement prodigiosa: un dòlar per cada dia de feina de l'any, i mig més els diumenges. Era exactament ço que guanyava el ministre. (No, era el que li prometien: generalment no podia arrebregar-ho.)

Amb un dòlar i quart per setmana, un minyó podia ésser allotjat, mantingut i ensenyat, en aquells antics dies innocents... i també vestit i rentat, fet i fet.

El jutge Thatcher s'havia format una gran opinió de Tom. Digué que cap minyó dels corrents no hauria tret mai la seva filla de la cova. Quan Becky digué al seu pare, en estricta confiança, còm, a l'escola, Tom havia rebut les fuetades en lloc d'ella, el jutge en fou visiblement commogut; i, quan ella demanà gràcia per la gran mentida que Tom havia dit per transportar el fueiteig de l'espatlla d'ella a la seva, el jutge digué, en un bell esclat, que aquella era una mentida noble, generosa, magnànima: una mentida digna de redreçar el cap i transitar per la història de bracet amb la lloada Veritat de George Washington sobre la destrat! Becky pensà que son pare mai no havia semblat tan alt i tan ufanós com quan caminava per la cambra i dava un cop de peu i deia això. Ella eixí de dret, i va assabentar-ne Tom.

El jutge Thatcher esperava que algun dia veuria Tom fet un gran advocat o un gran militar. Digué que tenia l'intent de procurar que Tom fos admès a l'Acadèmia Militar Nacional, i després educat en la millor escola jurídica del país, perquè pogués estar ensinistrat per exercir una de les dues carreres, o totes dues. La riquesa de Huck Finn, i el fet de trobar-se sota la protecció de la vídua Douglas, l'introduí a la societat (no: va llançar-l'hi, va precipitar-l'hi), i els seus sofriments gairebé ultrapassaven la mesura de les seves forces. Els servents de la vídua el tenien net i polit, pentinat i raspallat; i de nit el colgaven entre llençols antipàtics, sense una petita màcula o llàntia que hi pogués estrènyer contra el cor i reconèixer per amiga. Hagué de menjar amb ganivet i forquilla; hagué d'usar tovalló, tassó i plat; hagué d'apendre el seu llibre; hagué d'anar a l'església; hagué de parlar amb tanta de propietat que el llenguatge esdevingué insípid en sos llavis: onsevulla que es girés, les barreres i cadenes de la civilització el tancaven i el fermaven de cap a peus.

Sofrí coratjosament per tres setmanes les seves calamitats; i després, un dia, va resultar esgarriat. Per espai de quaranta vuit hores la vídua el cercà per tot arreu, afligidíssima. El públic s'hi encaparrà en gran manera: tot ho remenaren, i dragaren el riu en cerca del seu cos. A les primeres hores del terç matí, Tom Sawyer, assenyadament, anà furgant per algunes bótes buides que hi havia més enllà de l'escorxador fora d'ús, i trobà el refugiat dins una d'elles: Huck hi havia dormit. Acabava de desdejunar-se amb alguns caps i bocins de menjar robat. I jeia al ras, ara, còmodament aparellat amb la pipa. Estava despentinat, escabellat, i duia la mateixa antiga ruina de parracs que l'havia fet pintoresc en els dies que era lliure i feliç. Tom el va escometre, li digué el trasbals que havia causat, i va instar-lo a tornar a casa. La cara de Huck perdé son pacífic comportament i prengué un tirat melangiós. Digué:

-No me'n parreu, Tom. Ho he tastat, i no guixa: no guixa, Tom. No és per a mi: no hi estic avesat. La vídua em tracta bé, i és amorosa; però no puc comportar el seu estil. Em fa llevar a la mateixa hora cada matí; em fa rentar; em pentinen d'una manera que esgarrija; no em volen deixar dormir en el cobert de fusta. He de portar els vestits condemnats que m'ofeguen: sembla que no deixin passar gens d'aire, tanmateix; i faig goig d'una manera tan endiastrada que no puc tirar-me a terra, ni ajeure'm, ni rodolar enlloc. Que no m'he escapolit per una porta de celler, fa... bé, jo diria que fa anys. He d'anar a l'església, i suar i suar: no puc veure aquells sermons enfarbalanats. No puc atrapar-hi una mosca, allà dins. No puc mastegar tabac, i he de dur sabates tot el diumenge. La vídua es posa a taula en tocar una campana; se'n va al llit en tocar la campana; es lleva en tocar la campana: tot és tan feréstegament acompassat, que un hom no pot comportar-ho.

-Bé, tothom ho fa així, Huck.

-Tom, és igual. Jo no sóc tothom, i no puc comportar-ho. Esparvera de veure's lligat alxí. A mi deu-me el ser deixat, que és una cosa planera: no hi estic, jo, per gent que li manca un bull. He de demanar-ho, per anar a fer una pescada; he de demanar-ho, per anar a capbussar-me al riu: mala fi tingui un hom, si no he de demanar totes les coses. Bé, havia de parlar amb tanta gentilesa que no tenia consol: no tenia més remei que pujar a la golfa i renegar una mica cada dia per dar-me gustet a la boca, o bé hauria mort. La vídua no em deixava fumar, no em deixava fer esgarips, no em deixava badallar, ni estirar-me, ni escupir davant la gent.- I després en un accés d'especial irritació i ofensa, digué: -I, mala negada! pregava a totes hores. Mai no he vist una dona com aquella! No hi havia més remei que plantar-la, Tom: com ho senti. I, a més, l'escola aviat s'obrirà, i jo hauria hagut d'anar-hi. Bé, això no hauria pogut comportar-ho, Tom. Veieu Tom? Això d'ésser ric no és pas de primera, com diuen. És neguitejar-se i neguitejar-se, i suar i suar, i desitjar a tota hora que un hom fos enterrat. I a mi aquest vestit m'escau; i aquesta bóta m'escau. I poc els tornaré a deixar de banda. Tom, mai no m'hauria vist en aquest tribull si no hagués estat per aquells diners: ja podeu pendre la meva part amb la vostra, i dar-me de tant en tant deu cèntims (no pas moltes vegades, perquè jo no dono una malla per cap cosa sinó quan és d'allò més difícil d'haver); i vós aneu i em feu quedar com una persona amb la vídua.

-O Huck! Ja sabeu que no podeu fer-ho, això: no estaria bé. I, a més, si tasteu per una mica més d'estona aquesta cosa, us arribarà a plaure.

-M'arribarà a plaure! Sí, de la manera que em plauria una estufa roent si havia d'ajoure-m'hi al damunt tan llarg com só. No, Tom: no seré ric, i no viuré a les seves maleïdes cases ofegadores. Em plauen els boscos, i el riu, i les bótes. I poc els deixaré. Mala negada!... ara que havíem arreplegat escopetes i una cova, i havíem pres el determini de robar! I vet aquí que aquesta ximplera del diable ha hagut de treure el nas i fer-ho malbé tot!

Tom veié l'avinentesa que se li oferia:

-Mireu, Huck; això de ser ric no em fa pas tornar enrera de posar-me a lladre.

-No? Oh! Malvinatge! Parleu de bo de bo ben rebé, Tom?

-Tan de bo de bo com que ara estic assegut. Però, Huck, no us podem deixar entrar a la colla si no s'ou respectable: sabeu?

La joia de Huck va extingir-se.

-No m'hi podeu deixar entrar, Tom? No em vau deixar entrar a fer de pirata?

-Sí, però això és diferent: un lladre és de més to, que no pas un pirata, en general. Hi ha moltes terres on estan qui-sap-lo amunt de la noblesa: són ducs i coses per l'estil.

-Escolteu, Tom: no hem estat sempre amics, vós i jo? Oi que no em deixaríeu a les capsas? Oi, Tom? Oi que no ho faríeu? Digueu. Oi, Tom?

-Huck, puc voler-ho o puc no voler-ho; però què diria la gent? Ves, dirien: -Uix! La colla de Tom Sawyer! Quína terregada hi ha! I ho dirien per vós, Huck. No us plauria pas, això; ni a mi tampoc.

Huck romangué algun temps en silenci, esmerçant-se en una lluita mental. A la fi digué:

-Bé, tornaré a casa de la vídua per un mes, i m'hi aferraré i miraré si puc comportar-ho, si vós em deixeu pertànyer a la colla, Tom.

-Molt bé, Huck: això és anar llatí! Anem, vell companyó, i demanaré a la vídua que us afluixi una mica, Huck.

-Ho fareu, Tom, tanmateix? Està bé, això. Si ella em deixa portar algunes coses de les que estiguin de més mal borràs, jo fumaré d'amagat i renegaré d'amagat, i faré tots els possibles o esclataré. Quan engegareu la colla i ens farem lladres?

-Oh! Ben aviat. Aplegarem els minyons, i potser aquesta nit farem la iniciació.

-Farem la què?

-La iniciació.

-Quína cosa és?

-És jurar d'estar l'un al costat de l'altre, i no dir mai els secrets de la colla, baldament ens fessin bocins, i matar qualsevol (i tota la seva família) que perjudiqui el cos d'un de la colla.

-Això és lluït! això és ben lluït, Tom, a fe!

-Oi: que n'és, jo en faig la juguesca. I tots aquests juraments s'han de fer a mitja nit, en el lloc més soliu i basardós que pugueu trobar. El més escaient és una casa on surti por; però ara totes estan malmeses.

-Bé, això de la mitja nit és de primera, ça com lla, Tom.

-Sí, talment. I heu de jurar damunt d'una caixa de mort, i firmar-ho amb sang.

-Això sí que és una cosa que val la pena! Bé, és un milió de vegades més divertit que el piratejar. Me estaré estaqueta amb la vídua fins que em mori, Tom; i, si arribo a ser una lladre de grapa regular i en parla tothom, em

penso que ella n'estarà orgullosa d'haver-me estirat cap a casa seva, fora de la mullena!

ACABAMENT

Així acaba aquesta crònica. Com que és estrictament la història d'un minyó, ha d'aturar-se aquí: no podria passar gaire endavant sense esdevenir la de un home. Quan hom escriu una novel·la sobre gent gran, sap exactament on ha d'aturar-se, això és, al casament; però quan hom escriu sobre la minyonia ha d'aturar-se allà on pot.

La major part dels personatges que surten en aquest llibre encara viuen, i són pròspers i feliços. Podrà semblar, algun dia, que valgui la pena de rependre la història dels més joves, i veure quína mena d'homes i dones esdevingueren: així, doncs, serà més assenyat de no revelar cap cosa, ara, d'aquesta part de llurs vides.

End of Project Gutenberg's Les Aventures De Tom Sawyer, by Mark Twain

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LES AVENTURES
DE TOM SAWYER ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are

located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project

Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund.

If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the

efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment

including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate.

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a

copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility:
www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.